

Gerundiv u španjolskome i njegove istovrijednice u hrvatskome jeziku

Grković, Daša

Doctoral thesis / Disertacija

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:719998>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-20**



Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)





Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Daša Grković

GERUNDIV U ŠPANJOLSKOME I NJEGOVE ISTOVRIJEDNICE U HRVATSKOME JEZIKU

DOKTORSKI RAD

Zagreb, 2022.



Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Daša Grković

GERUNDIV U ŠPANJOLSKOME I NJEGOVE ISTOVRIJEDNICE U HRVATSKOME JEZIKU

DOKTORSKI RAD

Mentor:
Dražen Varga

Zagreb, 2022.



University of Zagreb

Faculty of Humanities and Social Sciences

Daša Grković

GERUNDS IN SPANISH AND ITS EQUIVALENTS IN CROATIAN

DOCTORAL THESIS

Supervisor:
Dražen Varga, PhD

Zagreb, 2022

Zahvale

Zahvaljujem mentoru Draženu Vargi na pomoći, podršci te sugestijama pri prisanju rada.

Zahvaljujem prof. Matei Birtić i prof. Nini Lanović na komentarima i savjetima.

Zahvaljujem kolegama s Odsjeka za romanistiku, posebno kolegici Daliborki Sarić na trudu, savjetima, idejama, razgovorima i kavama.

Zahvaljujem kolegama s Odsjeka za anglistiku Ivani Bašić i Anđelu Starčeviću na savjetima, člancima, idejama i podršci.

Zahvaljujem kolegama s doktorskog studija, posebno Ivi Bašić, Matei Filko, Ani Mihaljević i Nikolini Sokolić.

Zahvaljujem roditeljima, Igoru, Andrei i Leoni, obitelji i prijateljima koji su me podržavali i ohrabrivali tijekom pisanja rada.

O mentoru

Dražen Varga rođen je 8. 9. 1961. u Novoj Gradiški, gdje je završio osnovnu i srednju školu. 1986. diplomirao je na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (smjer Razmjena i tržište), a 1990. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (zvanje profesor španjolskog i francuskog jezika i književnosti). Na istom je Fakultetu 1997. završio Slobodni studij švedskog jezika. Od 1987. radio je u Holdingu Đuro Đaković u Sl. Brodu. Od 01. 09. 1992. zaposlen je u Odsjeku za romanistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Na Fakultetu je 1995. obranio magistarski rad, a 1998. i doktorsku disertaciju. Boravio je u Francuskoj i Španjolskoj radi istraživanja i stručnog usavršavanja.

U nastavi kao i u znanstvenom radu posebno se bavi pitanjima romanske, francuske te opće sintakse, ali i drugim pitanjima – epistemološkim, teoretskim i metodološkim – romanske i opće lingvistike. Od 1995. bio je uključen u projekt *Francuska deskriptivna gramatika s osobitim obzirom na hrvatsku*, a od 2001. glavni je istraživač znanstvenog projekta *Francuska gramatika za govornike hrvatskog*. Izlagao je na više međunarodnih skupova – *Međunarodni kongresi romanske lingvistike i filologije* (Salamanca, 2001. i Aberystwyth, 2004.), simpozij *La Méditerranée et ses langues* (Monpellier, 2002.) i drugi.

Od 1996. član je uglednog društva *Société de linguistique romane*.

Vodio je kolegij *Syntaxe du français*. Osmislio je i uveo seminar *Poredbena sintaksa romanskih jezika*, posvećen poglavito metodologiji istraživanja. Osmislio je i program Slobodnog (kasnije i redovitog) studija rumunjskog jezika i književnosti, zauzeo se njegovo uvođenje te sudjeluje u njegovu organiziranju i izvođenju nastave (rumunjska sintaksa, morfologija, lingvistika). Sada je nositelj i izvođač sljedećih kolegija: *Uvod u francusku sintaksu*, *Sintaksa složene rečenice*, *Sintaksa rumunjskog jezika*, *Romanski jezici i vulgarni latinitet*, *Uvod u balkansku arealnu lingvistiku*. Od 2002. predavao je i vodio seminare na Poslijediplomskom studiju lingvistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Sažetak

U ovome radu analiziramo rečenični gerundiv u europskoj varijanti španjolskog jezika i njegove ekvivalente u hrvatskom jeziku s posebnim naglaskom na mogućnost ekvivalencije rečenica s glagolskim prilogom. Rečenični je gerundiv onaj koji stoji u nekom odnosu zavisnosti prema drugoj rečenici, što znači da je riječ o imenskom, glagolskom ili rečeničnom modifikatoru. Pri opisu gerundiva u obzir će se uzimati deskriptivni elementi tradicionalnih i suvremenih pristupa.

Cilj istraživanja je provjeriti gramatičnost ekvivalentnih hrvatskih rečenica s glagolskim prilogom te utvrditi najbliže distribucijske i značenjske ekvivalente španjolskog gerundiva u hrvatskome jeziku. Polazna hipoteza predviđa da je distribucijska i značenjska istovrijednica španjolskog gerundiva glagolski prilog sadašnji u hrvatskom.

Španjolski gerundiv i hrvatski glagolski prilog nepromjenjivi su glagolski oblici koji sjedinjuju karakteristike glagola i priloga. S glagolima dijele tvorbenu motiviranost i prijelaznost, a s priložima funkcionalna svojstva, odnosno opis načina na koji subjekt vrši glagolsku radnju kao i okolnosti radnje ili stanja koje su iskazane glagolom glavne rečenice.

Rad je podijeljen u sedam poglavlja. U uvodu predstavljamo cilj i hipoteze istraživanja te metodologiju i plan istraživanja. U drugome poglavlju rada govorimo o nepromjenjivim glagolskim oblicima u španjolskom jeziku (gerundivu, infinitivu, participu). Treće je poglavlje posvećeno gerundivu u španjolskom jeziku, i to njegovim sintaktičkim i semantičkim aspektima, određivanju subjekta gerundiva te klasifikaciji prema sintaktičkim funkcijama na predikativni, priložni i pridjevski gerundiv. Valja napomenuti i to da se u radu sintaktička pozicija gerundiva klasificira prema subjektu. U četvrtom ćemo poglavlju obraditi glagolski prilog sadašnji u hrvatskome jeziku. Govorit ćemo o njegovim sintaktičkim i semantičkim funkcijama, o subjektu glagolskog priloga te predikatnom proširku.

Istraživački dio rada sastoji se od tri poglavlja. U petom poglavlju iznosimo metodologiju istraživanja, u šestome uspoređujemo španjolske rečenice s gerundivom i hrvatske rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim, a potom analiziramo prijevodne ekvivalente rečenica s gerundivom iz korpusa prevedenih tekstova (španjolski – hrvatski).

U posljednjem, sedmom poglavlju iznosimo rezultate istraživanja i raspravljamo o rezultatima te zadanom cilju i hipotezi. Hipoteza da je hrvatski glagolski prilog istovrijedan španjolskom gerundivu djelomično je potvrđena. Iako funkcionalno slične kategorije, glagolski je prilog sadašnji ekvivalent gerundivu u strukturama u kojima je subjekt gerundiva identičan subjektu glagola glavne rečenice, dok se glagolski prilog sadašnji, za razliku od gerundiva, ne može odnositi na direktni objekt ili drugu sintaktičku funkciju glagola glavne rečenice.

Također valja izdvojiti i to da unatoč tome što bi u prijevodnom korpusu na mnogim pozicijama glagolski prilog sadašnji bio gramatičan, na njegovom se mjestu u hrvatskom jeziku pojavljuju i drugi ekvivalenti poput relativne rečenice, rečenice s funkcijom predikatnog proširka, objektne rečenice, priložne rečenice, i dr., što ukazuje na to da uz funkcionalnu bliskost gerundiva i glagolskog priloga postoje značajne stilske razlike.

Ključne riječi: gerundiv, glagolski prilog sadašnji, rečenični modifikator, subjekt, ekvivalent.

Summary

This thesis analyses clausal gerundive in the European variety of the Spanish language and its equivalents in the Croatian language, with particular focus on possible equivalences between participial clauses in the two languages. Clausal gerundives are clauses that are subordinate to another clause, which means that they are modifiers to nouns, verbs or clauses. Descriptions of gerundives in this thesis employ descriptive elements of both traditional and contemporary linguistic approaches.

The aim of the research is to investigate the grammaticality of equivalent Croatian clauses containing participial constructions and determine the closest Croatian equivalents to Spanish gerundives in terms of distribution and meaning. The initial hypothesis suggests that the distributional and semantic equivalent of Spanish gerundive is the Croatian present participle. Spanish gerundive and Croatian present participle are verbal forms that combine the characteristics of verbs and adverbs. Their relation to verbs is evident in their word formation motivation and transitivity, whereas they exhibit the functional properties of adverbs in that they describe the manner in which the subject performs the activity of the verb, as well as the circumstances of the activity or state expressed by the main verb of the sentence.

The thesis consists of seven chapters. The introductory chapter presents the research aim and hypotheses, as well as the methodology and research plan. Chapter two gives an account of fixed-form verbal forms in Spanish (gerundive, infinitive, participle). Chapter three gives an outline of the Spanish gerundive, discussing its syntactic and semantic properties, determining the subject of the gerundive and classifying it according to its syntactic functions as predicative, adverbial or adjectival gerundive. It needs to be stated that in this thesis the syntactic position of the gerundive is classified according to its subject. Chapter four presents the present participle in Croatian, outlining its syntactic and semantic functions, its subjects and its possible role as complement within a predicate.

The research part of the thesis consists of three chapters. Chapter five describes the research methodology, while chapter six compares Spanish sentences containing the gerundive to Croatian sentences containing present participle forms, followed by an analysis of translation equivalents of sentences containing gerundives taken from a corpus of translated texts (Spanish – Croatian).

The last, seventh chapter, exhibits the research results and discusses them in light of the research aim and hypothesis. The hypothesis that Croatian present participle is equivalent to Spanish gerundive has been partially proved. Although functionally similar categories, Croatian present participle and Spanish gerundive are equivalent in structures where the subject of the gerundive is identical to the subject of the matrix clause verb, whereas, unlike the Spanish gerundive, Croatian present participle cannot refer to the direct object or other syntactic functions of the matrix clause verb.

It also needs to be pointed out that, notwithstanding the fact that in many positions in the corpus of translated texts the present participle would be considered grammatical, other equivalent forms appear in its place in Croatian, such as relative clauses, clauses functioning as complements, object clauses, adverbial clauses, etc., which indicates that, apart from the functional similarities between the Spanish gerundive and the Croatian present participle, there are also significant stylistic differences.

Key words: gerundive, present participle, modifier, subject, equivalent.

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
1.1.	Cilj i hipoteze istraživanja	1
1.2.	Materijali, metodologija i plan istraživanja	1
2.	NEPROMJENJIVI GLAGOLSKI OBLICI U ŠPANJOLSKOME JEZIKU	7
2.1.	Gerundiv	8
2.2.	Infinitiv	12
2.3.	Particip.....	18
2.4.	Mogućnosti zamjene nepromjenjivih glagolskih oblika u španjolskome jeziku	20
3.	GERUNDIV U ŠPANJOLSKOM JEZIKU	26
3.1.	Sintaktički aspekti gerundiva.....	26
3.1.1.	Subjekt gerundiva	33
3.2.	Osvrt na terminologiju.....	37
3.3.	Klasifikacija gerundiva.....	39
3.3.1.	Sintaktičke funkcije gerundiva	42
3.3.1.1.	Predikativni gerundiv	42
3.3.1.2.	Priložni gerundiv	55
3.3.1.3.	Pridjevski gerundiv	62
3.4.	Značenjski aspekti gerundiva	68
3.4.1.	Vremenska obilježnost gerundiva s osvrtom na posteriornost	70
3.4.1.1.	O gerundivu posteriornosti	72
3.4.2.	Načinsko značenje priložnog gerundiva.....	74
3.4.3.	Uzročno i posljedično značenje priložnog gerundiva.....	79
3.4.4.	Namjerno značenje priložnog gerundiva	81
3.4.5.	Dopusno značenje priložnog gerundiva	81
3.4.6.	Priložni gerundiv sa značenjem pogodbe i uvjeta	82
3.5.	Sažeti pregled o španjolskome gerundivu	83

4.	GLAGOLSKI PRILOG SADAŠNJI U HRVATSKOME JEZIKU	85
4.1.	Sintaktički aspekti glagolskog priloga.....	85
4.1.1.	O prilogu i glagolskom prilogu	85
4.1.2.	Sintaktičke funkcije glagolskog priloga sadašnjeg i predikatni proširak	87
4.1.3.	Subjekt glagolskog priloga sadašnjeg.....	89
4.2.	Glagolski prilog sadašnji – značenjski aspekti	90
4.3.	Osvrt na terminologiju: dijakronijski razvoj glagolskog priloga sadašnjeg	93
4.4.	Glagolski prilog prošli	96
5.	METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	101
6.	ANALIZA GERUNDIVA I GLAGOLSKOG PRILOGA SADAŠNJEG, REZULTATI I RASPRAVA	105
6.1.	Supostavna analiza španjolskog gerundiva i hrvatskog glagolskog priloga sadašnjeg 105	
6.1.1.	Gerundiv prema glagolskom prilogu.....	105
6.1.1.1.	Subjekt gerundiva je subjekt glagola glavne rečenice.....	106
6.1.1.2.	Subjekt gerundiva je direktni objekt glagola glavne rečenice.....	112
6.1.1.3.	Subjekt gerundiva je indirektni objekt glagola glavne rečenice.....	117
6.1.1.4.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom prijedložnog objekta	117
6.1.1.5.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama.....	118
6.1.1.5.1.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom subjekta	118
6.1.1.5.2.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom direktnog objekta glagola glavne rečenice	118
6.1.1.5.3.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom priložne oznake 119	
6.1.1.5.4.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom imenskog predikata 120	
6.1.2.	Samostalni gerundiv koji sintaktički nije povezan s glavnom rečenicom.....	120

6.2.	Obrada i analiza rečenica iz korpusa	122
6.2.1.	Subjekt gerundiva je subjekt glagola glavne rečenice	122
6.2.2.	Subjekt gerundiva je direktni objekt glagola glavne rečenice	157
6.2.3.	Subjekt gerundiva je indirektni objekt glagola glavne rečenice	168
6.2.4.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom prijedložnog objekta	169
6.2.5.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama	171
6.2.5.1.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom subjekta	171
6.2.5.2.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom direktnog objekta..	173
6.2.5.3.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom priložne oznake	177
6.2.5.4.	Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom pridjevske dopune	181
6.2.6.	Samostalni gerundiv koji sintaktički nije povezan s glavnom rečenicom	183
7.	ZAKLJUČAK	190
8.	POPIS LITERATURE	195

1. UVOD

Gerundiv je u španjolskoj lingvističkoj tradiciji već dugo predmet proučavanja. S obzirom na to da se javlja u različitim sintaktičkim okruženjima gerundiv se pokazao kompleksnim fenomenom koji ima širok raspon mogućih interpretacija. U sintaktičkom smislu gerundiv se javlja kao dio strukture nekog dijela glavne rečenice ili kao dopuna pomoćnom glagolu unutar perifrastičnih konstrukcija. U ovome ćemo radu analizirati gerundiv koji stoji u nekom odnosu zavisnosti prema drugoj rečenici, odnosno rečenični gerundiv ili gerundiv kao imenski, glagolski ili rečenični modifikator. Također ćemo se prikloniti eklektičkom pristupu opisa gerundiva, što znači da će se u obzir uzimati deskriptivni elementi tradicionalnih i suvremenih pristupa bez normativnih komponenti.

Iako nisu zamijećene znatnije razlike u upotrebi gerundiva u njegovim različitim varijetetima, fokusirat ćemo se na europsku varijantu španjolskog jezika.

1.1. Cilj i hipoteze istraživanja

Cilj ovoga istraživanja odabrati je tipične strukture s gerundivom, ispitati hrvatske ekvivalente navedene forme, provjeriti gramatičnost ekvivalentnih hrvatskih rečenicama s glagolskim prilogom te utvrditi koji su najbliži distribucijski i značenjski ekvivalenti španjolskog gerundiva u hrvatskome jeziku. Polazna hipoteza predviđa da je distribucijski i značenjski ekvivalent španjolskog gerundiva glagolski prilog sadašnji u hrvatskom.

Gerundiv i glagolski prilog nesprenzivi su glagolski oblici koji sjedinjuju karakteristike glagola i priloga. S glagolima dijele tvorbenu motiviranost i prijelaznost, a s priložima funkcionalna svojstva, odnosno opis načina na koji subjekt vrši glagolsku radnju kao i okolnosti radnje ili stanja koje su izražene glagolom glavne rečenice.

Polazišni jezik analize je europska varijanta španjolskog jezika, a usporedbu navedenih kategorija u španjolskom i hrvatskom jeziku temeljimo na analizi ilustrativnih primjera iz relevantne znanstvene i stručne literature te potom i rečenica iz prijevoda suvremenih španjolskih narativnih tekstova koji su u ovome radu poslužili kao korpus za istraživanje.

1.2. Materijali, metodologija i plan istraživanja

S obzirom na to da je cilj rada ispitati hrvatske ekvivalente gerundiva, valja sustavno obraditi oba nesprenziva glagolska oblika. Rad je podijeljen u dva glavna dijela. U prvome ćemo dijelu rada iznijeti kako dosadašnja istraživanja opisuju sintaktička i značenjska svojstva gerundiva i glagolskog priloga te njihovu upotrebu u suvremenom španjolskom i hrvatskom jeziku. Oba su

glagolska oblika nepromjenjiva, što znači da nemaju morfem za iskazivanje glagolske kategorije lica, broja, vremena i načina. Zajedničko im je to da imaju svojstva i glagola (tvorbena motiviranost i prijelaznost) i priloga (opisuju način vršenja glagolske radnje). Međutim, bez obzira na nepostojanje morfema za iskazivanje lica i vremena, gerundiv i glagolski prilog mogu uspostaviti sintaktičke odnose, a to znači predikatni odnos sa subjektom i vremenski odnos koji se interpretira djelomično putem glagola glavne rečenice, djelomično putem konteksta.

Vrijeme gerundiva u primjeru *Llegó a casa cantando* („Stigao je kući pjevajući“) istovjetno je vremenu glagola u glavnoj rečenici, odnosno prošlosti, zatim u primjeru *Llega a casa cantando* („Stiže kući pjevajući“) sadašnjosti te u rečenici *Llegará a casa caminando* („Stići će kući pjevajući“) budućnosti. Isto se pravilo može primijeniti na glagolski prilog sadašnji. S obzirom na glavni glagol, glagolskim prilogom sadašnjim također se može iskazati prošla (*Ušao je u kuću plačući*), sadašnja (*Ulazi u kuću plačući*) i buduća radnja (*Ući će, kao i obično, u kuću plačući*).

Nakon morfosintaktičke analize gerundiva slijedi analiza sintaktičkih funkcija čiji su kriteriji podjele u određene kategorije među autorima različiti. Gili Gaya (1951) gerundive dijeli na priložne, na gerundive koji se odnose na subjekt, zatim na one koji se odnose na objekt te na apsolutne gerundive. Lajmanovich (1967) piše o gerundivu u perifernim strukturama nominalne rečenice, u perifernim strukturama glagolske rečenice te kao o jedinom elementu predikata. Prema M. Moliner (1970) i Herreru (1994–1995) gerundiv se rabi u perifrastičnim konstrukcijama te kao rečenični modifikator s adverbijalnom funkcijom. Bobes (1975), Luna (1980), Albalá (1988) i Otálora (1992) navode da neglagolski i glagolski gerundiv može biti subordiniran, koordiniran i samostalan. Za Fernández Lagunilla (1999) gerundiv vrši funkciju modifikatora rečenice ili glagola, a kao glagolski modifikator može biti predikativan i priložan. Španjolska kraljevska akademija u gramatici *Nueva Gramática de la Lengua Española* (2009–2011) (dalje: Rae) prema sintaktičkim funkcijama gerundiv dijeli na predikativni, priložni i pridjevski. Predikativni je gerundiv prema Rae dopuna glagolu glavne rečenice, njegova sekundarna predikacija s funkcijom glagolskog predikatnog proširka (*complemento predicativo*), npr. *Pedro encontró a su hijo jugando* („Pedro je našao sina kako se igra“). Priložni je gerundiv adverbijalni tip dopune glagola glavne rečenice te se može rabiti kao zavisnosložena priložna rečenica pri čemu značenjski tipovi zavisnosti (vrijeme, način, uzrok, namjera, pogodba, dopusnost) ovise o gramatičkom i diskurzivnom kontekstu. Tako je na primjer gerundiv *cantando* u rečenici *Marta pasea cantando* („Marta šeće pjevajući“) načinski

i odgovara na pitanje *kako?*, odnosno *na koji način?*. Pridjevski je gerundiv atribut imenici, a njegova je upotreba vezana uglavnom uz administrativni, novinarsko-publicistički i razgovorni stil, npr. *(el) anuncio publicitando servicio* („usluga oglašavanja“), *(la) ley reformando el código penal* („zakon kojim se reformira kazneni zakon“), *(la) señora sabiendo cocina se ofrece para cuidar niños* („domaćica s kuharskim sposobnostima nudi uslugu čuvanja djece“).

Gerundiv također može biti samostalan iako nosi rečenične elemente i tvori iskaz unutar određenog situacijskog konteksta poput naslova narativnih djela, naziva fotografija, ilustracija, grafika, slika, npr. *ranas pidiendo rey* („žabe koje mole kralja“), *presidente saludando al pueblo* („predsjednik koji pozdravlja narod“).

S obzirom na to da su kriteriji prema sintaktičkim funkcijama gerundiva i vršitelju uloge subjekta različiti, a navedena klasifikacija prema autorima raznovrsna i neujednačena, rečenični se gerundiv može definirati kao kompleksan fenomen dvoznačne naravi.

Nakon opisa gerundiva u prvome dijelu rada, slijedi morfosintaktički prikaz glagolskog priloga u hrvatskom jeziku. Glagolski se prilog sadašnji na *-ći* tvori od nesvršenih glagola i znači nesvršenu radnju (*čitajući /knjigu/*), a glagolski prilog prošli na *-vši*, *-avši* od svršenih glagola i znači svršenu radnju (*pročitavši /knjigu/*). Tako se dvije rečenice *Lili hoda* i *Lili cvili* predikatnim proširivanjem s glagolskim prilogom sadašnjim mogu spojiti u jednu *Lili hoda cvileći* ili pak rečenice *Pas je opasno zarežao* i *Pas je podvinuo rep* predikatnim proširivanjem s glagolskim prilogom prošlim spojiti u *Pas je opasno zarežao podvinuvši rep*.

Dakle, glagolski predikat jedne od navedenih jednostavnih rečenica se predikatnim proširivanjem može uvrstiti u drugu, pa je jedna od glavnih sintaktičkih funkcija glagolskoga priloga upravo gore navedena proširačka. Glagolski je prilog s proširačkom funkcijom dopuna predikatu i to neobavezna, što znači da njime dobivamo novu informaciju o subjektu ili predikatu čije izostavljanje rečenicu ne čini negramatičnom (Peti 1979). Belaj i Tanacković Faletar (2017: 93) tvrde da „sekundarni predikati u tom smislu glagolskom procesu ostvarenom primarnim predikatom dodaju kakvu novu dimenziju, kontekstualiziraju ga, odnosno elaboriraju, s obzirom na neki popratni aspekt glagolske radnje, ali ne dopunjuju temeljno značenje niti ga na bilo koji način strukturno mijenjaju.“

Glagolskim se prilogom osim druge, dodatne radnje može iskazati i način vršenja predikatne radnje, pa mu je u tom slučaju sintaktička funkcija adverbijalna. Glagolski prilog s adverbijalnom funkcijom modificira glagol glavne rečenice, odgovara na pitanje *kako?* te stoji na mjestu priložne oznake (i to najčešće priložne oznake načina) ili priložne rečenice. Iako su glagolski prilozi polisemantični te se mogu definirati kao komprimirane priložne rečenice s

različitim značenjem (načinskim, vremenskim, uzročnim, pogodbenim, dopusnim, namjernim), njihovo je dominantno značenje načinsko.

U teorijskom će se dijelu rada posvećenom hrvatskom glagolskom prilogu sadašnjem obraditi i njegova atributna funkcija. Riječ je o popridjevljenim glagolskim prilogima koji su procesom leksikalizacije ušli u kategoriju pridjeva, npr. *buduća / bivša žena, gorući grm, ležeći policajac, osvježavajuće piće*.

Kada govorimo o dvoznačnosti gerundiva i glagolskog priloga, govorimo o njihovim dvoznačnim sintaktičkim funkcijama, i to najčešće adverbijalnoj i proširačkoj. Uzmimo za primjer rečenicu na hrvatskome *Pogledao ga je dvojeći* u kojoj na mjestu glagolskog priloga sadašnjeg mogu stajati i prilog (*neodlučno*) i pridjev (*neodlučan*) ili pak ekvivalentnu rečenicu na španjolskome s gerundivom *Lo miró dudando*, u kojoj na mjestu gerundiva *dudando* mogu stajati priložna skupina *en duda* ili pridjev *dudoso*. U teorijskom ćemo se dijelu rada o gerundivu i glagolskom prilogu detaljnije osvrnuti na spomenuti ambigvitet pri određivanju sintaktičke funkcije obaju glagolskih oblika.

S obzirom na to da je u ovome radu polazišni jezik španjolski, a kriteriji prema sintaktičkim funkcijama gerundiva dvosmisleni i ne u potpunosti jasni, u ovome će se radu preuzeti kriteriji klasifikacije samo prema subjektu gerundiva, što je novina u opisu gerundiva. Takvi su kriteriji klasifikacije prema subjektu gerundiva jasni, jednoznačni i dovoljni za analizu gerundiva i glagolskog priloga, njegovog hrvatskog ekvivalentna, kao i drugih potencijalnih hrvatskih ekvivalenata u ovome radu.

Na osnovi pregleda relevantne literature možemo zaključiti da ulogu subjekta gerundiva najčešće vrši subjekt, zatim direktni objekt te rijetko indirektni i prijedložni objekt glagola glavne rečenice. Subjekt gerundiva također može biti konstituent unutar složenih (najčešće prijedložnih) sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama (subjekta, direktnog objekta, priložne oznake, imenskog predikata, pridjevske dopune). Također, gerundiv može biti samostalan, što znači da nije sintaktički povezan s glavnom rečenicom.

U radu ćemo obraditi i semantičke aspekte i značenja gerundiva i glagolskog priloga sadašnjeg koja su najčešće polisemna. Tako se glagolski prilog u rečenici *Pjevajući je zaradio puno novaca* može parafrazirati uzročnom (*Zaradio puno novaca zato što je pjevao*), načinskom (*Zaradio je puno novaca tako što je pjevao*) ili vremenskom rečenicom (*Dok je pjevao, zaradio je puno novaca*). Prijevodni ekvivalent ove rečenice na španjolskome je *Ganó mucho dinero cantando*, a parafraza gerundiva također je moguća uzročnom (*Ganó mucho dinero porque cantaba*), načinskom (*Ganó mucho dinero de manera que cantaba*) ili vremenskom rečenicom

(*Ganó mucho dinero al cantar*). Za određivanje značenja gerundiva valja odrediti adekvatniju parafrazu pri čemu najviše pomaže kontekst.

Spomenimo i to da u pojedinim slučajevima semantička interpretacija gerundiva ne ovisi o kontekstu, nego o značenju samog glagola, kao što je slučaj s glagolima *tratar de* ili *intentar* („pokušati“) (Reese 1991: 227). Tako će se u engleskome na mjestu glagola *tratar de* ili *intentar* upotrijebiti glagoli *avoid*, *try*, *seek*, *look for*, npr. *Tratando de atender a todos, don Roque servía a varias mesas al mismo tiempo* („Pokušavajući udovoljiti svima, don Roque je istovremeno posluživao nekoliko stolova“) (Reese 1991:227), što je istovjetno engleskoj rečenici *Trying to please everyone, Don Roque served several tables simultaneously* (König 1995: 82).

Nakon prvog dijela rada, u kojem ćemo iznijeti opise koji pripadaju različitim tradicijama i koji nisu u potpunosti sumjerljivi, slijedi istraživački dio rada u kojem ćemo se baviti supostavnom analizom gerundiva i glagolskog priloga sadašnjeg. Drugi je dio rada podijeljen u dva dijela. Ponajprije ćemo ispitati gramatičnost konstrukcija s glagolskim prilogom sadašnjim uzimajući tipične, ilustrativne strukture koje se javljaju kao primjeri u relevantnim radovima o španjolskome gerundivu. Sastavljanjem istoznačnih rečenica na hrvatskome jeziku testirat ćemo moguću ekvivalenciju s glagolskim priložima.

U drugom ćemo dijelu istraživanja usporediti navedene kategorije u španjolskom i hrvatskom služeći se analizom korpusa španjolskih narativnih tekstova prevedenih na hrvatski. Riječ je o dva suvremena romana Carlosa Ruiza Zafóna, *El juego del ángel* i *La sombra del viento* te njihovim prijevodima *Anđelova igra* i *Sjena vjetra*. Neovisno o mogućem utjecaju izvornika na prijevod, gerundiv je vrlo česta forma, a odabrani korpus smatramo primjerenim za istraživanje ove ekvivalencije.

Prijevide romana na hrvatski jezik potpisuju različiti prevoditelji, što je jedan od triju kriterija za odabir korpusa. Valja istaknuti da odabir gerundiva i glagolskog priloga sadašnjeg može biti i pitanje stila, no prijevodna se rješenja u ovome radu neće razmatrati. Ostala dva kriterija su kriterij recentnosti, a s ciljem da uzorak bude suvremeni jezik, te da polazišni jezik bude europska varijanta španjolskog jezika.

U drugom ćemo dijelu rada također prikazati rezultate kratkog istraživanja tj. ankete koju smo proveli na 70 izvornih govornika hrvatskoga jezika.¹ Oslanjajući se na vlastitu kompetenciju izvornih govornika hrvatskoga jezika, ispitanici će nam radi dodatne provjere pomoći pri interpretaciji nekolicine primjera granične, odnosno upitne gramatičnosti. Rezultate analize primjera ćemo opisati unutar supostavne analize španjolskog gerundiva i hrvatskog glagolskog priloga sadašnjeg temeljnih rečenica te rečenica iz korpusa.

Budući da se u ovome istraživanju kreće od pretpostavke da je španjolskom gerundivu sintaktički i značenjski najbliži ekvivalent u hrvatskome glagolski prilog, od rada se očekuje da će doprinijeti kontrastivnoj analizi primarno španjolskog gerundiva i hrvatskog glagolskog priloga sadašnjeg, kao i drugih ekvivalenata u hrvatskome jeziku.

Prije detaljne analize gerundiva u španjolskome jeziku, u poglavlju koje slijedi u kratkim crtama ćemo obraditi sintaktička i semantička svojstva sva tri nepromjenjiva glagolska oblika (gerundiva, infinitiva i participa) u španjolskom s povremenim osvrtom na druge indoeuropske jezike (engleski, francuski, talijanski). Na kraju ćemo drugog poglavlja također razmotriti mogućnosti zamjene jednog nepromjenjivog glagolskog oblika drugim u španjolskom jeziku te nose li takve zamjene eventualne promjene u značenju.

¹ Većina ispitanika provedene ankete je iz Zagreba, ženskoga je spola te prosječne dobi od oko 25 godina. Anketa je provedena s ciljem provjere primjera u kojem je upotreba glagolskog priloga sadašnjeg upitne gramatičnosti s obzirom na glagol glavne rečenice te je jedan primjer u kojem se provjerava subjekt glagolskog priloga sadašnjeg koji stoji uz glagol percepcije *vidjeti*. U uputama ankete stoji da ispitanik označi je li podcrtana riječ (glagolski prilog sadašnji), odnosno rečenica u kojoj se nalazi glagolski prilog sadašnji zvuči dobro, ne zvuči dobro ili nije siguran. Primjer ankete stoji u prilogu, na kraju rada.

2. NEPROMJENJIVI GLAGOLSKI OBLICI U ŠPANJOLSKOME JEZIKU

U španjolskom su, kao i u drugim romanskim jezicima, gerundiv, infinitiv i particip nepromjenjivi (nesprezivi, nelični ili infinitni) glagolski oblici. U literaturi se na španjolskome ovi oblici najčešće nazivaju *formas no personales* ili *no finitas del verbo* (nelični glagolski oblici) te *formas nominales del verbo* (imenski oblici glagola), dok se u pojedinim gramatikama rabe nazivi *formas no conjugadas* ili *no flexivas* (nesprezivi ili neflektivni oblici), *derivados verbales* (glagolski derivati), *verboides* (verboidi), itd. Seco (1972) sva tri nepromjenjiva glagolska oblika naziva *formas verbales auxiliares* (pomoćni glagolski oblici) što bi moglo biti problematično zbog mogućeg povezivanja s nazivom *verbo auxiliar* (pomoćni glagol) s kojim ovi glagolski oblici nemaju ništa zajedničko.

Nepromjenjivo kod ovih glagolskih oblika znači da nemaju morfem za iskazivanje kategorije lica, broja, vremena i načina. Nepostojanje morfema lica i broja uvelike ima utjecaja na njihova sintaktička svojstva. Tako se ovi glagolski oblici ne javljaju samo na pozicijama tipičnima za glagole, većina i na položajima imenskih riječi (i to imenica ili pridjeva), a gerundiv i na položaju priloga, što se vidi, među ostalim, po mogućnosti supstitucije. Tako na poziciji gerundiva najčešće stoji prilog (Cruza la calle *rápidamente* / *corriendo* „Prelazi ulicu *brzo* / *trčeći*“), na mjestu infinitiva imenica (*El deporte* / *nadar* es sano „*Sport* / *Plivati* je zdravo“) te participa pridjev (*La casa está limpia* / *cerrada* „*Kuća* je *čista* / *zatvorena*“).

Ove oblike s glagolima povezuje prijelaznost, odnosno mogućnost odabira argumenata te mogućnost kombiniranja s modifikatorima koji su karakteristični za glagole (uglavnom adverbijalima). S imenicama ih povezuje to što se mogu javiti u funkciji subjekta te indirektnog, direktnog i prijedložnog objekta, s pridjevima ih veže atributna, a s priložima adverbijalna funkcija. Valja dodati i to da sva tri glagolska oblika mogu imati i druga distribucijska svojstva.

Naveli smo već da su gerundiv, infinitiv i particip nepromjenjivi zbog nepostojanja morfema za iskazivanje gramatičke kategorije lica, broja, vremena i načina. Međutim, sva tri glagolska oblika informaciju o licu, broju, vremenu i načinu najčešće dobivaju putem ličnog glagolskog oblika, tj. glagola glavne rečenice (Béchade 1986:17) kao i putem konteksta (Vanderschueren 2013: 15).

Uzmimo za primjer rečenicu *Juan espera aprobar el curso* („Juan se nada da će dati godinu“) u kojoj se lice, broj, vrijeme i način radnje *aprobar el curso* ogleda u glagolu glavne rečenice.

Dakle, glagolske kategorije lica, broja te vremenska i načinska interpretacija infinitiva *aprobar* uvjetovane su licem, brojem i vremenom finitnog glagolskog oblika *espera* koji je u trećem licu jednine indikativa prezenta (Rae 2009: §26.1c).

Napomenimo i to da do komprimiranja zavisnosložene rečenice infinitivom dolazi u slučaju kada predikat u zavisnom dijelu rečenice dijeli isti subjekt s predikatom glavnog dijela rečenice. Tako radnja *salir de viaje* u rečenici *Quiero salir de viaje* („Želim otputovati“) stoji na mjestu zavisne rečenice. Međutim, različiti subjekti u nezavisnom (*yo*) i zavisnom (*tú*) dijelu rečenice uvjetuju pojavljivanje rečenice s finitnim glagolskim oblikom (*acompañes*) u drugom, zavisnom dijelu rečenice, npr. *Quiero que me acompañes* („Želim da ideš sa mnom“).

Valja istaknuti i to da je zamjena cijele zavisne rečenice infinitivom ponekad moguća i onda kada su subjekti nezavisne i zavisne rečenice različiti. U tom je slučaju glagol glavne rečenice najčešće glagol percepcije i osjeta (*contemplar, distinguir, escuchar, mirar, notar, observar, oír, sentir, ver, hallar*) te zabrane ili naredbe (*ordenar, mandar, prohibir, permitir*), npr. *Te veo entrar en casa* („Vidim te da ulaziš u kuću“) ili *Os prohíbo salir a la calle a estas horas* („Zabranjujem vam da izađete na ulicu u ove kasne sate“). U prvoj je rečenici subjekt infinitiva (*entrar*) argument glagola glavne rečenice u akuzativu (*te*), dok je u drugoj rečenici subjekt infinitiva (*salir*) argument glagola glavne rečenice u dativu (*Os*).

U sljedećim ćemo redovima opisati sintaktička svojstva gerundiva, infinitiva i participa u španjolskome jeziku, ponekad s osvrtom na druge romanske jezike (najčešće francuski i talijanski) ili engleski.

2.1. Gerundiv

Gerundiv je u romanskim jezicima poznat i pod nazivima *gerund* ili *gerundiv* (u talijanskom i španjolskom *gerundio*, u francuskom *gérondif*), u slavenskim se jezicima naziva *priložnim* ili *nesklonjivim participom* i *glagolskim prilogom*, a u engleskom jeziku *converbom*², *vezničkim participom*, *participiom prezenta* i *-ing* formom.

Haspelmath (2000: 114) navodi da je jedan od razloga zašto se *converbi* ili gerundivi u mnogim indoeuropskim jezicima nazivaju *priložnim* ili *vezničkim participima* taj što se participi također mogu rabiti u priložnim zavisnim rečenicama. Takve se konstrukcije u latinskom i grčkom nazivaju *participium conjunctum* (s istim subjektom) i *absolute participial constuction* (s

² Relativno recentan naziv za gerundiv u engleskom jeziku prema Haspelmathu & Königu (1995). Haspelmath (2000: 114) o gerundivu piše kao o romanskom *converbu* na *-ndo*.

različitim subjektom), a česte su i u talijanskom jeziku (npr. *Arrivato a casa presto, Giorgio si mise a leggere il giornale / Partita Sandra, Giorgio si dedicò al suo lavoro*) (Ibid).³ Shagal (2017: 13) navodi da se u engleskom jeziku *-ing* forma kao dopuna imenici s atributnom funkcijom može smatrati participom, npr. *The note was addressed to the girl [sitting in the back row]*.⁴

Prema Haspelmathu (1995: 17) gerundivi su proizašli iz dva tipa izvora: iz prijedložne ili padežne forme glagolskih imenica (*masdar*) koje su se osamostalile od svojih originalnih paradigmi te iz participskih konstrukcija (engl. *copredicative participial constructions*) s funkcijom predikatnog proširka u kojiima su participi izgubili svojstvo slaganja. U indoeuropskim se jezicima porijeklo gerundiva veže uglavnom uz drugi tip izvora.

Gerundiv je u španjolskom jeziku nepromjenjiv glagolski oblik koji osim distribucijskih svojstava karakterističnih za glagol, također ima svojstva priloga i pridjeva. Glagolska su svojstva gerundiva mogućnost biranja argumenata (*Pasea contándome una anécdota* „Šeće prepričavajući mi anegdotu“), mogućnost zasebne negacije (*Pasea no haciéndome caso* „Šeće ne slušajući me“) i vezivanje klitičke zamjenice (*Pasea mostrándome el lago* „Šeće pokazujući mi jezero“). Priložno je svojstvo gerundiva mogućnost modificiranja značenja glagola tako da se opisuje okolnost stanja ili radnje iskazane glagolom, odnosno način na koji se radnja realizira, npr. *Baja la escalera corriendo* („Silazi niz stepenice trčeći“). Pridjevskom se pak upotrebom gerundiva opisuje kakvoća ili svojstvo imenice kojoj je dopuna, npr. *agua hirviendo* („kipuća voda“), *corazón ardiendo* („goruće srce“).

Gerundiv se s funkcijom priložne oznake najčešće može tretirati kao kondenzirana zavisnosložena priložna rečenica s različitim značenjima (vremenskim, načinskim, uzročnim,

³ Ovakva participska konstrukcija dijeli nekoliko zajedničkih karakteristika s *converbom*, odnosno gerundivom: a) oba su glagolska oblika nepromjenjiva, b) u prvome je primjeru subjekt participa implicitan te c) oba oblika imaju adverbijalno značenje. Jedini razlog zašto se izbjegava naziv *converb* je taj što participi nisu specijalizirani za priložnu zavisnost: imaju funkciju participa kojim je moguće iskazati adnominalnu zavisnost (npr. *l'uomo arrivato a casa*; čovjek koji je stigao kući). Haspelmath (2000: 114) navodi još jednu razliku između *converba* i participa u slavenskim jezicima i novogrčkom, a ona je da su *converbi* dijakronijski nastali iz participa.

⁴ Osim atributne funkcije, *-ing* forma može također imati adverbijalnu funkciju, npr. *During my first years in college, I mostly read comics [sitting in the back row]* te funkciju predikatnog proširka, npr. *I hate [sitting in the back row], because I can't see anything from there* (Shagal 2017: 13). Autorica (Ibid: 18) dalje navodi da je od tri navedene funkcije ona prototipna atributna te da je atributni particip komprimirana zavisnosložena relativna rečenica. Baker (2003: 193) napominje da imenice i glagoli mogu modificirati imenicu na manje izravan način i to ako su umetnute u dodatnu desnu funkcionalnu strukturu. Ti glagoli mogu biti predikati relativne rečenice koja modificira imenicu unutar glavne rečenice, odnosno njezina je dopuna (Ibid).

dopusnim, posljedičnim ili pogodbenim).⁵ U tim je slučajevima gerundiv često moguće dvoznačno ili višeznačno interpretirati. Uzmimo za primjer gerundiv u rečenici *Viajando aprenderás* („Putujući ćeš naučiti“) koji možemo parafrazirati kondicionalnom (*Si viajas, aprenderás* „Ako budeš putovala, naučit ćeš“) ili vremenskom (*Cuando viajes, aprenderás* „Kada budeš putovala ćeš naučiti“) rečenicom.

Značenje gerundiva ovisi o širem sintaktičkom i semantičkom kontekstu. Valja dodati i to da se s takvom problematikom ne susrećemo samo u španjolskom jeziku. U engleskom jeziku, na primjer, značenje *converba* ovisi o nizu sintaktičkih (red riječi u rečenici, stanke), semantičkih (izbor vremena, aspekta, vida, modalnosti) te pragmatičnih (znanje o svijetu) faktora (Haspelmath 2000: 112).

Možemo izdvojimo akcionalnost glagola ili aktionsart (način na koji se odvija neka radnja) kao dodatnu pomoć pri leksičkim interpretacijama glagola u gerundivu. U engleskom se jeziku gerundivima glagola stanja (više nego glagolima radnje), kognicije (*know, hate, believe*) ili relacije (*be, own, have, deserve*) ne mogu interpretirati vremenski intervali, odnosno ne može se iskazati vremensko značenje, ističe König (1995: 81–2). Gerundivi se navedenih glagola najčešće interpretiraju posljedično ili uzročno, npr. *He paused, feeling unaccountably put off by what he saw* i *Being a chihuahua, Fido was harmless* (Ibid). Međutim, iako glagoli osjeta i percepcije (*see, hear, taste, perceive*) pripadaju glagolima stanja, oni mogu imati i vremensko značenje, npr. *Hearing the noise, she went outside* i *Seeing him, she totted the horn once*. König također ističe da se u skladu s pragmatičnim principima nastoji postići što informativnija interpretacija, pa je osnovno vremensko tumačenje često obogaćeno specifičnijim značenjima, npr. uzročnim ili posljedičnim (1995: 85).

Isto tako nije uvijek lako odrediti uvjete pod kojima se javljaju određena značenja poput načina, sredstva, uvjeta, dopusnosti, vremena (uglavnom istovremenosti) (Haspelmath 2000: 112). U tom je slučaju riječ o jednom tipu *converba*, i to o kontekstualnom *converbu* (*contextual verb*) s nizom različitih značenja definiranih kontekstom, a specifični su za indoeuropske

⁵ O fenomenu zvanom „kompleksna kondenzacija“ (*complex condensation*) piše Vachek (1995: 63–77) koji se unutar Praške strukturalističke škole najviše bavio izučavanjem gerundiva u engleskom jeziku. Na taj se način gerundivom (kao i infinitivom i participom) „kondenzira“ ili komprimira zavisna surečenica. Takvim se tumačenjem približava generativistima u smislu da je gerundiv zavisna surečenica u dubinskoj strukturi. Chomski ((1957) 1996) opisuje gerundiv kao oblik koji je zaslužan za postojanje transformacija u jeziku jer je i sam rezultat „transformacije nominalizacije“ koja se primjenjuje na rečenicu koja se sastoji od imeničke i glagolske fraze (prema Lj. Bibović 1976: 10). Bibović (Ibid: 9) ovaj fenomen definira kao tendenciju da se zavisna predikacija izražava nominalnim, a ne glagolskim strukturama.

jezike (Ibid: 111; prema Nedjalkovu 1995: 106).⁶ Kontekstualni se *converbi* dalje dijele na adverbale (predikatne) i adsentencijalne (rečenične). Adverbalni *converbi* (Ibid) modificiraju predikat i uglavnom su načinskog ili instrumentalnog značenja (u talijanskom jeziku npr. *È uscito sbattendo la porta*), dok adsentencijalni modificiraju rečenicu te imaju vremensko ili uzročno značenje (npr. *È uscito, dovendo aspettare un pacco*) (Haspelmath 2000: 112; prema L. Lonzi 1991:574).

Međutim, Haspelmath (1995) zapaža da se konstrukcije s gerundivom mogu interpretirati ne samo kao zavisna, već i kao nezavisna rečenica.⁷ Autor (Ibid: 7–8) uzastopne rečenice odijeljene zarezom naziva *clause-chaining construction*, odnosno konstrukcijom lančanih surečenica, unutar kojih se može pojaviti i ona s gerundivom. Riječ je o zavisnoj konstrukciji koja nije u potpunosti argumentna, adnominalna niti adverbijalna. Takva bi se konstrukcija mogla tretirati kao nekoliko sukcesivnih zavisnih priložnih surečenica, npr. *After they took out the bottles, putting them in a row, they filled them with water* (Ibid).

Autor također navodi da iako su surečenice s gerundivom konstanto interpretirane kao zavisne, one u pojedinim situacijama mogu predstavljati i nezavisnu rečenicu. Za primjer uzima lančane surečenice u talijanskom jeziku s finitnim glagolskim oblikom i gerundivom (*Franco ha mangiato cogli amici, andando poi al cinema*) čiji je ekvivalent u engleskom jeziku nezavisna sastavna rečenica (*Franco had dinner with friends and then went to the movies*) (Ibid).

Valja izdvojiti i to da se gerundiv u engleskom jeziku također poimeničuje te može biti jezgra imenske skupine. U rečenicama *I dislike John's drinking beer* i *We imagined Mary's playing the piano*⁸ gerundiv stoji kao jezgra argumentne dopune glagolu unutar imenske skupine (*John's drinking beer* i *Mary's playing the piano*) (Bosque 2007: 156).

U španjolskom jeziku gerundiv u sintaktičkom smislu može biti dopuna pomoćnim glagolima unutar perifrastičnih konstrukcija (*Estoy viendo la tele* „Upravo gledam televiziju“) te dio

⁶ U drugim su svjetskim jezicima karakteristični specijalizirani *converbi* (*specialized converb*) koji su uskog, specifičnog značenja (poput na primjer oznake za posteriornost u turskom jeziku) (Ibid). Nedjalkov razlikuje još i narativne *converbe*. Riječ je o gerundivima kojima se iskazuje niz sukcesivnih događaja te koji ne stoje ni u kakvom zavisnom odnosu prema glagolu glavne rečenice (npr. „*The hero leave-CONV his village, travel-CONV abroad, kill-CONV a dragon, marry-CONV the princess, returned home triumphantly.*“) (Ibid: 112). S obzirom na to da se ne mogu interpretirati adverbijalno ili kako drugo zavisno, narativnim se *converbima* u ovome radu nećemo posebno baviti.

⁷ Mnogi gramatičari umjesto termina gerundivna rečenica rabe nazive poput gerundivna konstrukcija, sintagma ili fraza; tako npr. *Gerundialkonstruktion* kod Reese (1991). Prema Haspelmathu (1995: 7) gerundivne konstrukcije nisu argumenti nego modifikatori, što znači da modificiraju glagole i rečenice, a ne imenice ili imenske skupine. Stoga je za takve konstrukcije svojstvo „priložno“ prihvatljivije od „neargumentno“, „neadnominalno“.

⁸ U španjolskom bi se na mjestu *-ing* forme u navedenim primjerima upotrijebio infinitiv.

strukture glavne rečenice, odnosno zavisna rečenica (*Sube las escaleras corriendo* „Penje se uz stepenice trčeći“). Gerundiv kao dio zavisne predikacije može biti dopuna glagolu glavne rečenice na poziciji predikatnog proširka i/ili adverbijala, za razliku od gerundiva koji kao dopuna imenici ima isključivo atributnu funkciju.

U relevantnoj se literaturi gerundiv s funkcijom predikatnog proširka najčešće naziva predikativnim (*Te veo hablando* „Vidim te kako pričaš“), gerundiv kojim se opisuje način vršenja glavne radnje priložnim (*Salieron de casa corriendo* „Izašli su iz kuće trčeći“), a gerundiv kao dopuna imenici pridjevskim (*Trajo olla con agua hirviendo* „Donio je lonac s kipućom vodom“). O navedenim će sintaktičkim funkcijama gerundiva više govora biti u trećem poglavlju o gerundivu u španjolskom jeziku.

Na kraju valja zaključiti da je klasifikacija gerundiva samo prema sintaktičkim funkcijama problematična, nejasna i dvosmislena, zbog čega mnogi jezikoslovci u obzir uzimaju i drugu, egzaktniju klasifikaciju koja se temelji na određivanju subjekta gerundiva. Prema toj je klasifikaciji moguće odrediti i sintaktičku funkciju gerundiva.

2.2. Infinitiv

U španjolskom je jeziku infinitiv, uz gerundiv i particip, nelični glagolski oblik te može imati funkcije atipične za lične glagolske oblike. U španjolskoj se tradicionalnoj gramatici infinitiv naziva imenicom glagola (*nombre del verbo*), glagolskom imenicom (*sustantivo verbal*) ili glagolskim derivatom (*derivado verbal*). Za Tesnière (1969: 419) infinitiv je isključivo glagolski oblik.

Bosque (2007: 148) infinitiv definira imenicom i glagolom, odnosno imenicom deriviranom iz glagola, dok suvremeni lingvisti govore o infinitivu kao neličnom glagolskom obliku s glagolskim ili imenskim svojstvima koja uglavnom definira kontekst. U tom smjeru idu i definicije infinitiva Rodríguez Ramallea (2005) i Vanderschueren (2013). Rodríguez Ramalle (2005: 320) tvrdi da infinitiv nije mješavina imenskih i glagolskih svojstava unutar jednog oblika, nego da je metodom supstitucije u određenim kontekstima infinitiv moguće definirati isključivo kao imenicom ili kao glagolom.

Vanderschueren (2013: 38) navodi da se infinitiv nalazi na pola puta između prototipne imenice i prototipnog glagola, odnosno negdje između „imenstva“ (*la nominalidad*) i „glagolstva“ (*la verbalidad*). Imenici je blizak zbog morfoloških i sintaktičkih svojstava karakterističnih za imenice i imenske skupine, iako je jasno da infinitivi definirani kao imenice nemaju uvijek sva imenska svojstva. S druge pak strane, infinitiv s karakteristikama glagola dio je glagolske

sintagme, a to znači da može imati složeni oblik i pasiv, može se negirati, može birati argument (subjekt te direktni, indirektni i prijedložni objekt), uz njega mogu stajati adverbijali te ga je moguće upotrijebiti i u glagolskim perifrazama (npr. uz pomoćne glagole *deber*, *tener que*, *ir a*).

Prema Rae (2009) infinitiv ima i glagolska i imenska svojstva. Infinitive s imenskim svojstvima ili imenske infinitive Rae (2009: 1967) dijeli u dvije skupine: imenske infinitive leksičke prirode i imenske infinitive sintaktičke prirode. Sami nazivi upućuju na bit stvari. Imenski su infinitivi leksičke prirode leksikalizirani u imenice, što znači da u svojoj osnovi ne posjeduju glagolska svojstva. Možemo bez sumnje tvrditi da je u tom slučaju riječ o autentičnim imenicama iz nekoliko razloga: takvi imenski infinitivi nose član (*el poder*) i mogu tvoriti množinu (*los poderes*) (Rae 2009: 1967–8).

Nadalje, uz imenske infinitive mogu stajati imenske dopune (*los poderes del presidente* „predsjednikove moći“), kvantifikatori (*todos los poderes del presidente* „sve predsjednikove moći“; *los tres poderes* „sve tri moći“), atributi (*los poderes públicos* „javne moći“) te relativne rečenice (*los poderes que se pueden valorar* „moći koje se mogu vrednovati“). Rodríguez Ramalle (2005: 320) leksikalizirane infinitive naziva *infinitivos falsos*, odnosno lažnim infinitivima. Zanimljiv je i Teyssierov (2004: 250) navod da u španjolskom svaki infinitiv može postati imenicom, što u nekim romanskim jezicima, poput npr. francuskog, nije uobičajen fenomen.

Unutar ovoga opisa valja spomenuti i imenske (ili nominalne) infinitive s karakteristikama imenice koji se ne mijenjaju u broju, što ih razlikuje od leksikaliziranih infinitiva. Njihova imenska funkcija ovisi o sintaktičkoj strukturi rečenice u kojoj se nalaze, a jesu li ti infinitivi više imenice ili glagoli u pravilu će ponajprije ovisiti o sintaktičkom kontekstu, odnosno o distribuciji. Takvi su infinitivi imenski zbog mogućnosti kombiniranja s determinantima, pridjevima i drugim dopunama karakterističnima za imenice, zatim ne postoji mogućnost tvorbe složenog oblika i pasiva te je upotreba negacije i adverbijala negramatična.

U sljedećim primjerima infinitiv sa svojstvima imenice nalazi se u sintaktičkim okruženjima determinanata (*El lento despertar de la villa* „Sporo buđenje sela“), pridjeva (*Ese caminar silencioso de los cofrades* „Taj tihi hod redovnika“) i prijedložnih objekata (*El rugir de la tempestad* „Rika oluje“) (Lliteras 2019: 268).

Uz ove bi imenske sintagme također mogla stajati i relativna rečenica kao dopuna infinitivu, npr. *el lento despertar de la villa que me parece bonito* („sporo buđenje sela koje mi se čini lijepim“). Međutim, kada bismo infinitiv *despertar* iz navedenog primjera smjestili u kategoriju

glagola, uz njega bi stajale dopune karakteristične za glagol poput priloga, npr. **el despertar lentamente*, što bi rezultiralo negramatičnom konstrukcijom. Ako navedenu imensku sintagmu stavimo u plural, uz nju će prijedložna dopuna biti gramatična (*los despertares de villa*), ali ne i besprijedložna, kakav bi bio subjekt s finitnim glagolskim oblikom (*los despertares villa*), što govori o imenskom, a ne o glagolskom svojstvu infinitiva.

Spomenimo i to da se uz infinitiv sintaktičke prirode može vezivati klitička zamjenica *se*, što je svojstveno glagolima, npr. *Ese tutearse continuo e inesperado de ellos dos* („To njihovo neprekidno i neočekivano obraćanje sa ti“) (Vanderschueren 2013: 25). Na osnovi navedenoga može se zaključiti da takvi infinitivi ne mogu u potpunosti imati status imenice jer sadržavaju i svojstva bliska glagolima.

U ovom ćemo dijelu teksta o imenskom infinitivu napomenuti i nekoliko činjenica o članu. Iako je pravilo da se članom upućuje na imenstvo, u imenskim i glagolskim sintagmama s infinitivom kao jezgrom zanimljivo je primijetiti da pojava određenog člana muškog roda nije uvijek pokazatelj imenskog svojstva infinitiva (Rae 2009: 1966).

Glavni pokazatelji imenskih ili glagolskih svojstava infinitiva sintaktičke su prirode. Tako se glagolski infinitiv može kombinirati samo s određenim članom muškog roda, npr. *A pesar de la frustración que suponía el no poder pasar a Grecia, se sentía muy bien* („Unatoč frustraciji koju je pretpostavljala nemogućnost odlaska u Grčku, jako se dobro osjećao“) (Vanderschueren 2013: 26; prema Rodríguez Espiñeiri 2004b: 95), dok uz imenski infinitiv osim određenog člana može stajati i bilo koji drugi determinant i modifikator, npr. *Este resoplar trabajoso de los hierros* („Ovi teški zvuci željeza“) (Ibid 2013: 25; prema Skydsgaardu 1977: 1052).

Znači, član uz infinitiv ne mora upućivati isključivo na njegova imenska svojstva; infinitiv s članom može imati i karakteristike glagola. Takve infinitive kojima prethodi određeni član, a uz sebe nose glagolsku dopunu Vanderschueren (2013: 25–6) naziva *infinitivos factivos* (faktični, činjenični infinitivi) ili *nominalizaciones fácticas proposicionales* (propozicionalna faktična poimeničenja).

Faktički su infinitivi podjednako imenski (upotreba određenog člana) i glagolski (mogućnost biranja argumenta, vezivanje klitičke zamjenice uz nominalni oblik, upotreba adverbijala i negacije) (Vanderschueren 2013: 26). U sljedećim su primjerima faktički infinitivi imenski zbog upotrebe određenog člana, a glagolski zbog argumenta u akuzativu: *Me asustaba el perder la fe y volverme del todo un desgraciado* („Plašio sam se da ću izgubiti vjeru i postati totalni bijednik“) (Skydsgaard 1977: 1028), *El compartir las penas siempre es un consuelo* („Podijeliti

tugu uvijek je utjeha“) (Rae 2009: 1966). Vanderschueren (Ibid) smatra da se takav infinitiv konceptualno približava imenici jer je glagolska radnja prezentirana kao konkretan entitet, a ne kao događaj o kojem se informira.

Rae (2009: 1966) navodi da se u takvim konstrukcijama infinitiv može upotrijebiti bez člana i to bez promjene u značenju (*Compartir las penas siempre es bueno* „Podijeliti tugu uvijek je dobro“). Međutim, bitno je naglasiti i to da se upotrebom člana stavlja naglasak na sam infinitiv koji je zamjenjiv konstrukcijom *el hecho de (El hecho de compartir las penas siempre es bueno* „Činjenica da se tuga dijeli uvijek je dobra“) ili kompletivnom rečenicom (*El hecho de que se compartan las penas siempre es bueno* ili *El que se compartan las penas siempre es bueno*) (Ibid: 822).

Naoko se čini jasnom granica između imenskih i glagolskih infinitiva. Međutim, postoje primjeri u kojima je teško jasno razlučiti kada su infinitivi isključivo imenski ili glagolski. Uz imenske infinitive stoje determinanti (posvojni, pokazni, član) i modifikatori, a uz glagolske adverbijali i argumenti koje infinitiv može birati.

Tako je infinitiv u primjeru *su continuo beber cerveza* („njegovo neprestano ispijanje pive“) imenski zbog determinanta *su* i modifikatora *continuo*, dok je glagolsko svojstvo argument u akuzativu *cerveza* (Rodríguez Ramalle 2005: 322). Rodríguez Ramalle takve infinitive naziva hibridnima; oni su stilski obilježeni, a najčešće ih nalazimo u literarnom jeziku (Rae 2009: 495). Bosque (2007: 155–6) također navodi primjere u kojima infinitiv ima svojstva imenice i glagola, npr. *el constante viajar al extranjero* („stalno putovanje u inozemstvo“), *ese estar siempre dispuesto a todo* („ta stalna spremnost na sve“), *tanto estudiar geografía* („toliko učenje geografije“). U navedenim je primjerima upotreba determinanata (*el*, *ese*, *su*) i modifikatora (*constante*, *dispuesto*, *tanto*, *continuo*) imensko svojstvo, a upotreba adverbijala (*al extranjero*, *siempre*) te biranje argumenata (*geografía*, *cerveza*) glagolsko svojstvo.

Navedimo i to da Rodríguez Ramalle (2005: 21–23) infinitive koje unutar imenske sintagme modificira pridjev smatra funkcionalno imenicom (*el buen comer*), dok infinitive unutar imenske sintagme koje modificira prilog smatra glagolom (*el comer bien*).

Infinitiv također može stajati na mjestu zavisnosložene kompletivne rečenice koja „funkcionira kao imenica, imenska skupina ili zamjenica“ (Torrego 2005: 322). Iako infinitiv stoji na nominalnoj poziciji zbog čega se može definirati imenicom, on na istoj poziciji može imati i svojstva glagola. Tako je infinitiv u rečenici *Procuro leer el periódico diariamente* („Trudim

se svakodnevno čitati novine“) glagol zato što bira argument (Bosque 2007: 149), a imenica zbog distribucije. U navedenoj rečenici infinitiv možemo promatrati i kao dio sintagme *leer el periódico* koja je isto tako argument glagola *procurar*.

Takvim bi infinitivima alternativa bila kompletivna rečenica koja je u službi objekta, što je glagolsko, a ne imensko svojstvo, npr. *Procuro que leas el periódico* („Trudim se da čitaš novine“). Vanderschueren (2013: 19) ističe da mnogi autori ovaj infinitiv definiraju imenicom zbog nominalne pozicije.

Važno je spomenuti i to da infinitiv kao dopuna glagolu glavne rečenice može imati funkciju subjekta (*No le gusta discutir con la gente* „Ne voli se svađati s ljudima“ (Rae 2010: 505), direktnog (*Quiero partir* „Želim otići“ (Torrego 2005: 327; Rae 2009: 2015)) i indirektnog objekta (*Dedico muchas horas a limpiar la casa* „Posvećujem brojne sate čišćenju kuću“ (Torrego 2005: 330)), za razliku od participa i gerundiva čija je upotreba na istim pozicijama negramatična, npr. *Me encantaría *hablando / *hablado con él; Gracias, pero prefiero *siendo yo / *sido yo* (Rodríguez Ramalle 2015: 641).

Za razliku od participa i gerundiva, infinitiv unutar prijedložne skupine može biti dopuna glagolu (*Se conformaron con {participar / *participando nosotros / *participado} en la redacción (...)* „Bili su zadovoljni sudjelovanjem u redakciji“), imenici (*El miedo a {conquistar / *conquistando/ *conquistado} la liga provocó el derrumbe psicológico de los jugadores* „Strah od osvajanja lige izazvao je psihološki kolaps igrača) i pridjevu (*Fácil de entender* „Lako za shvatiti“) (Rodríguez Ramalle 2015: 641). Infinitiv također može imati funkciju imenskog predikata (*Vivir así es morir de amor* „Živjeti na taj način znači umrijeti od ljubavi“) i predikatnog proširka (*Lo vi partir* „Vidjela sam ga da odlazi“) (Rae 2009: 2003).

Kada je pak riječ o kompletivnim rečenicama koje uvode glagoli osjeta i percepcije, u nekim je slučajevima zbog određenih semantičkih ograničenja takvu rečenicu nemoguće zamijeniti infinitivom, npr. **Te veo entender* (gramatično je *Veo que me entiendes* „Vidim da me razumiješ“). Rečenica je gramatična samo kada je infinitivima uz glagole osjeta i percepcije iskazana radnja i kretanje (Rae 2010: 2007), npr. *Vi varios borrachos tambalearse* „Vidio sam nekoliko pijanca da teturaju“ (Di Tullio 1998: 206).

U relativnim se rečenicama infinitiv javlja s određenim restrikcijama. Prema Rae (2010: 507) riječ je uvijek o restriktivnoj rečenici čiji je antecedent ograničen na dijelove rečenice koji nisu određeni, niti specifični, npr. *Busco a una persona con quien ir a estudiar* („Tražim osobu s

kojom ću ići studirati“) ili *Busco un lugar donde vivir* („Tražim mjesto gdje ću živjeti“). Ovim rečenicama Rae (2010: 207) dodaje i relativne rečenice bez antecedenta koji se da naslutiti iz konteksta, npr. *No tiene donde vivir* („Nema gdje živjeti“).

Infinitiv se rabi također u zavisnosloženim mjesnim rečenicama (*No tenemos donde dormir* „Nemamo gdje spavati“), zatim vremenskim rečenicama s veznicima kojima je iskazana simultanost (*al*), neposredna anteriornost (*al poco de, nada más*), anteriornost (*antes de*) i posteriornost (*después de*) (*Al entrar* „Na ulasku“ / *Después de entrar* „Nakon što je ušao“ / *Nada más entrar me lo dijo* „Čim je ušao, rekao mi je to“). Nadalje, infinitiv stoji i uz veznike i vezničke skupine dopusnih (*A pesar de / Pese a trabajar tanto, no tiene dinero para nada* „Iako toliko radi, nema novaca ni za što“), namjernih (*El lápiz sirve para escribir* „Olovka služi za pisanje“), posljedičnih (*No es tan inteligente como para poder aprobar el examen sin estudiar* „Nije toliko pametan da bi mogao položiti ispit bez učenja“) i kondicionalnih rečenica (*De poder, iría contigo* „Da mogu, išao bih s tobom“) te uz upitne zamjenice u indirektnim upitnim rečenicama (*No sé qué hacer* „Ne znam što činiti“ / *No sé dónde ir* „Ne znam kamo ići“ / *No sé qué camino tomar* „Ne znam kojim putem krenuti“).

Samostalno u rečenici infinitiv ima glagolska svojstva te služi kao predikat (Bikić-Carić 2013: 39). Takve rečenice mogu biti usklične (*¡Ni hablar!* „Niti govora!“, *¡No pisar el césped!* „Ne gaziti travu!“, *¡A comer!* „Za stol!“), upitne (*¿Decirme a mí una cosa así?* „Meni reći takvo što?“) i izjavne (*Pues nada, estar quieto y esperar* „Ništa, biti miran i čekati“). U uskličnim se rečenicama samostalni infinitivi mogu poistovjetiti s imperativom, najčešće u smislu izricanja zabrana. U tom se slučaju može govoriti i o modalnim vrijednostima infinitiva, iako nepromjenjivi glagolski oblici informaciju o modalnosti najčešće dobivaju preko konteksta ili glagola glavne rečenice te u tom slučaju ne stoje samostalno.

Valja izdvojiti i narativne infinitive koji su najčešće dio literarnih tekstova u kojima se stilski oblikuju nabranja koja su vezana za prethodni tekst, a njima govornik iskazuje svoje želje, osjećaje, zamišljanja, sjećanja, npr. *Sentir una íntima laxitud; engañarse a sí mismo para seguir viviendo la vida del espíritu. Sentir cómo se va acabando el mundo* („Osjetiti intimnu opuštenost; zavarati samoga sebe kako bismo nastavili živjeti duhovnim životom. Osjetiti kako svijet ide svome kraju.“) (Azorín, *Pueblo*) (Rae 2009: 2032).

Naposljetku možemo reći i to da subjekt infinitiva najčešće stoji u nominativu (Vanderschueren 2013: 216) i to u zavisnosloženim priložnim rečenicama, npr. *Después de marcharse Ana,*

sucedió todo (“Nakon što je Ana otišla, dogodilo se sve”) (Rae 2010: 501) te u kompletivnim rečenicama s funkcijom subjekta, npr. *Hablar tú primero con ella, será un error de grandes consecuencias* (“Razgovarati prvo s njom bit će greška s velikim posljedicama”) (Rodríguez Ramalle 2005: 316). Subjekt je u nominativu i kod samostalnih infinitiva u uskličnim i upitnim rečenicama, npr. *¿Rendirme yo?* (“Ja da se predam?”); *¡Hacerme Laura eso a mí!* (“Da meni Laura to učini!”) (Rae 2010: 501).

Međutim, uz glagole percepcije i osjeta (*ver, oír, mirar, notar, observar, percibir y sentir*) ili kauzativne glagole (*hacer, dejar*) subjekt infinitiva je objekt u akuzativu. Tako je subjekt infinitiva u rečenici *Vi caminar a María* (“Vidio sam Mariju da šee”) direktni objekt, odnosno *María*.

Spomenimo i to da infinitiv s vlastitim subjektom može stajati u priložnim infinitnim rečenicama (*al caer al río Guadalquivir el helicóptero* “kada je helikopter pao u rijeku Guadalquivir”) i infinitnim rečenicama s funkcijom subjekta (*Irse Juan de Madrid en estas circunstancias me da mucha pena* “Juanov odlazak iz Madrida u ovim me okolnostima jako rastužuje”) (Vanderschueren 2013: 216).

2.3. Particip

Particip⁹ je u španjolskom jeziku nespreziv glagolski oblik koji nema morfem za iskazivanje vremena i načina, a od gerundiva i infinitiva se razlikuje po tome što ima morfem za iskazivanje roda i broja (*cantado, cantada, cantados, cantadas*), što znači da se particip s pridjevskim svojstvima s imenicom slaže u rodu i broju (*tareas hechas* „riječene zadaće“, *libros escritos* „napisane knjige“). Međutim, kada je riječ o tvorbi složenih glagolskih vremena s pomoćnim glagolom *haber*, particip se ne mijenja u rodu ni broju (*Las hemos cantado* „Pjevali smo ih“). Od gerundiva i infinitiva se razlikuje i po tome što nema složeni oblik (*habiendo cantado, haber cantado*, ali ne i **habido cantado*) te se uz njega ne mogu vezivati klitike (*cantándola, cantarla*, ali ne i **cantádala*). Nadalje, particip se tvori od infinitne osnove i nastavka *–ado* za prvu grupu glagola na *–ar*, odnosno *–ido* za drugu i treću skupinu glagola na *–er* i *–ir*. Nekolicina je

⁹Budući da u suvremenom španjolskom jeziku particip sadašnji nije opstao kao nepromjenjivi glagolski oblik, nego samo particip prošli, u radu ćemo za particip prošli koristiti naziv particip.

U suvremenom španjolskom jeziku postoje rijetki primjerci nekadašnjih participa sadašnjih u leksikaliziranim oblicima prijedloga, npr. *mediante* (Bosque 2007: 165) ili pridjeva, npr. *distante* (*Un aeropuerto distante 60 kilómetros* (Rae 2009: 521)). Leksikalizirane participe s prijedložnom funkcijom gramatičari često nazivaju „co-verbs“, npr. francuski *pendant*, engleski *concerning*, njemački *während* (Haspelmath 2000: 114; prema Kortmannu & Königu 1992).

nepravilnih oblika participa poput *abierto, cubierto, descubierto, dicho, escrito, muerto, puesto, roto, visto* i dr.

Particip ima sintaktička svojstva karakteristična za glagol i pridjev. S glagolskim ga svojstvima vežu prijelaznost, negacija i tvorbeni motiviranost, a particip kao pridjev opisuje svojstva i kakvoću imenice uz koju stoji i s kojom se slaže u rodu i broju. Zbog navedenih će se glagolskih i pridjevskih svojstava za particip često koristiti naziv glagolski pridjev.¹⁰ Iako je u suvremenim španjolskim gramatikama opisan unutar kategorije glagola, Nebrija particip ne svrstava u kategoriju pridjeva niti glagola; zbog glagolskih i pridjevskih svojstava particip stoji u zasebnoj kategoriji.

Kada je o aspektu participa riječ, radnja iskazana participom je svršena i to najčešće prijevremena s obzirom na radnju iskazanu glagolom glavne rečenice. Uzmimo za primjer rečenicu *La policía encontrará a los rehenes atados a un árbol* („Policija će pronaći taoce vezane za drvo“) u kojoj nije eksplicitno određen trenutak vezivanja talaca za drvo, iako sa sigurnošću možemo tvrditi da je taj trenutak prijevremen s obzirom na vrijeme iskazano glagolom glavne rečenice *encontrar* (Rae 2009: 521). Međutim, s glagolima percepcije i osjeta radnja participa najčešće je simultana s obzirom na glagol glavne rečenice, npr. *El edificio se veía a todas horas fuertemente custodiado por la policía* („Zgrada je cijelo vrijeme bila pod jakim policijskim nadzorom“) (Rae 2009: 522).

Uz participe tranzitivnih glagola mogu stajati indirektni objekt (*servida la tarta a los invitados* „poslužena torta gostima“), prijedložni objekt (*un taller pensado en los adolescentes* „radionica kojom se mislilo na adolescente“), adverbijali (*influida durante siglos* „stoljećima pod utjecajem“) i predikatni proširak (*Pablo elegido como decano* „Pablo izabran za dekana“), što govori o glagolskim svojstvima participa. Nadalje, particip može stajati u pasivnoj (*Fue elegida por el consejo superior* „Izabrana od strane vijeća“) i apsolutnoj konstrukciji s izrečenim (*Hechos los deberes, Marta salió para jugar con los niños* „Nakon što je napravila zadaću, Marta se otišla igrati s djecom“) i neizrečenim subjektom (*Atrapadas Ø en la nieve* „Zatočeni u snijegu“). Valja naglasiti i to da u apsolutnim konstrukcijama particip može imati uzročno (*Destrozado como estaba, lo mejor era que se metiera en la cama* „Tako slomljen, najbolje je bilo da ode u krevet“), kondicionalno (*Hechas así las cosas, nadie podrá decir nada* „Ovako urađene stvari, nitko neće imati ništa za primijetiti“) i posljedično značenje (*Herido el capitán*

¹⁰Participi su se kao glagolski pridjevi još u latinskom i starogrčkom deklinirali i slagali s imenicom u rodu, broju i padežu.

y diezmada la tropa, pudieron, sin embargo, regresar al campamento „Unatoč ranjenom kapetanu i desetkovanoj trupi, uspjeli su se vratiti u logor“) (Rae 2009: 522).

Particip s nominalnom vrijednošću funkcionira kao atribut (*Dos niñas vestidas de azul* „Dvije djevojčice obučene u plavo“) i imenski predikat uz kopulativne glagole (*La casa está construida por una empresa local* „Kuću je izgradilo lokalno poduzeće“). Zbog atributnih svojstava participi u indoeuropskim jezicima najčešće stoje na mjestu relativne rečenice, kao što, na primjer, na mjestu participa u latinskom jeziku (*milites mittentes sortem*) stoji relativna rečenica u engleskom jeziku (*soldiers who cast lots*) (Haspelmath 1995: 27).

Osim atributne funkcije, particip u španjolskom, kao i u drugim romanskim jezicima, može funkcionirati kao predikatni proširak, npr. *La encontré tendida en el lecho, esperando* („Našao sam ju ispruženu na postelji, čekajući“) (Jaes 259) ili u francuskom, npr. *Meprisé par sa famille et ses amis, Mahmoud tenta de se suicider* (Haspelmath 1995: 19).

Ponovimo i to da funkciju predikatnog proširka osim participa može imati i gerundiv, npr. *La encontré tendida en el lecho, esperando* (Ibid). Rečenice u kojima participi i gerundivi imaju funkciju predikatnog proširka nose nekoliko zajedničkih obilježja: a) u njima subjekt ne mora biti eksplicitno izrečen, b) sintaktički ovise više o predikatu nego o kontroloru nultog (implicitnog) subjekta, c) kontekstom je obilježen precizan semantički odnos između proširka i glagola glavne rečenice, d) kontroliran je subjektom glavne rečenice (iako je moguća i kontrola implicitnog subjekta) (Haspelmath 1995: 18–19).

2.4. Mogućnosti zamjene nepromjenjivih glagolskih oblika u španjolskome jeziku

U ovome ćemo potpoglavlju razmotriti mogućnosti zamjene jednog nepromjenjivog glagolskog oblika drugim te ustvrditi dolazi li kod takvih zamjena i do promjena u značenju.

Moguća izmjena gerundiva, infinitiva i participa moguća je s glagolima percepcije i osjeta, i to s promjenama u značenju. Di Tullio (1998: 200) navodi da je gerundivom označen tijek radnje (*Vi el barco atracando en el puerto* „Vidio sam kako brod pristaje u luci“), infinitivom kraj radnje (*Vi el barco atracar en el puerto* „Vidio sam pristajanje broda u luci“), a participom rezultat radnje (*Vi el barco atracado en el puerto* „Vidio sam kako je brod pristao u luci“). Valja istaknuti da ulogu subjekta gerundiva s glagolima percepcije i osjeta mogu imati kako subjekt tako i direktni objekt glagola glavne rečenice, što nije slučaj s infinitivom i participom.

Tako na primjer u rečenici *Vi a Juan trabajando* („Vidio sam Juana radeći“ ili „Vidio sam Juana kako radi“) subjekt gerundiva *trabajando* mogu biti i subjekt (*yo*) i direktni objekt (*Juan*) glagola glavne rečenice. Za razliku od gerundiva, ulogu subjekta infinitiva i participa s glagolima percepcije i osjeta uvijek ima direktni objekt glagola glavne rečenice, a to znači da su subjekti infinitiva *atracar* i participa *atracado* u prethodnim rečenicama argumenti glagola glavne rečenice u akuzativu, odnosno *el barco*.

Međutim, gerundiv i infinitiv nisu uvijek zamjenjivi s glagolima percepcije i osjeta. Rečenica je s glagolom *ser* koji naglašava gerundiv s adverbijalnom funkcijom gramatična, npr. *Fue leyendo una novela como / que (la) vi ayer a María* („Čitajući novine sam jučer vidio Mariju“), dok je upotreba infinitiva unutar iste konstrukcije negramatična, npr. **Fue leer una novela como / que (la) vi ayer a María* (Di Tullio 1998: 204).

Nadalje, u odgovorima na pitanja s istom skupinom glagola mogu stajati gerundivi, npr. *¿A quién has visto? He visto a María, leyendo una novela* („Koga si vidio? Vidio sam Mariju kako čita novine“), dok su infinitivi na istoj poziciji negramatični, npr. **He visto a María leer una novela*.

S druge pak strane, ako su odgovori na pitanja eliptični, odnosno stoje bez glagola glavne rečenice, upotreba je infinitiva i gerundiva u tom slučaju gramatična, npr. A: *¿Cómo la viste a María?*, B: *Leyendo / Leer una novela* (A: „Što je Marija radila kad si ju vidio?, B: Čitala je novine“) (Di Tullio 1998: 205). Napomenimo i to da upotreba gerundiva u takvim pitanjima nije gramatična ako je izostavljena nenaglašena zamjenica objekta, npr. **¿Qué novela viste leyendo a María?*, dok je rečenica s infinitivom bez objektna zamjenica gramatična, npr. *¿Qué novela (le) viste leer a María?* („Koji si je roman vidio da čita“) (Di Tullio 1998: 204).

Također, u odgovorima na pitanja *qué* i *cómo* i glagolom *hacer* izmjene su gerundiva i infinitiva moguće, ali s promjenama u značenju (Porto 1989: 144). Infinitivom je u tom slučaju označena sama radnja koja je aspektualno neutralna (A: *-¿Qué haces?*, B: *- Leer el periódico* „A: Što radiš?, B: Čitam novine“), a gerundivom tijekom radnje, odnosno progresivna radnja koja se poklapa s vremenom govorenja (A: *-¿Qué haces?*, B: *- Leyendo el periódico* „A: Što radiš?, B: Upravo čitam novine“ ili A: *¿Cómo aprobar?*, B: *- Estudiando* „A: Kako položiti ispit?, B: Učeći“) (Rae 2010: 2040).

Uz upitnu je zamjenicu moguće upotrijebiti tzv. *l’infinitif délibératif* (Riegel et al. 2004: 335), a takvim je pitanjima poput npr. *¿Qué hacer?* ili *¿Cómo reaccionar?* iskazana nesigurnost ili neodlučnost govornika u vezi buduće radnje koja se doima problematičnom (Rae 2009: 2034).

Vratimo se glagolima percepcije i osjeta te pogledajmo preostale slučajeve u kojima su gerundiv i infinitiv zamjenjivi te u kojima zamjena jednog oblika drugim rezultira negramatičnom rečenicom.

U sljedećem primjeru s glagolom *ver* gerundiv nije zamjenjiv infinitivom. Tako je gerundiv u rečenici *No me veo actuando en televisión* („Ne vidim se da glumim na televiziji“) gramatičan, dok je rečenica s infinitivom na mjestu gerundiva negramatična, npr. **No me veo actuar en televisión* (Di Tullio 1998: 202).

Međutim, u slučaju kada apstraktna imenica vrši ulogu subjekta infinitiva koji stoji uz glagol percepcije i osjeta, rečenica je s infinitivom gramatična, npr. *Vi morir mis ilusiones* („Vidio sam kako mi umiru iluzije“), dok će zamjena infinitiva gerundivom rezultirati negramatičnom konstrukcijom, npr. **Vi muriendo mis ilusiones / mis ilusiones muriendo* (Di Tullio 1998: 203). O gramatičnosti infinitiva i nemogućnosti zamjene infinitiva gerundivom možemo govoriti i kada uz glagole percepcije i osjeta stoje glagoli meteorološke pojavnosti. U tom je slučaju rečenica s infinitivom gramatična, npr. *Esta tarde vi llover* („Danas popodne sam vidio da pada kiša“), dok je s gerundivom negramatična jer nedostaje eksplicitan nominalni ili pronominalni element koji bi gerundivu otvorio mjesto u rečenici, npr. **Esta tarde vi lloviendo* (Di Tullio 1998: 203).

Nadalje, ako je subjekt infinitiva neodređen, infinitiv se s glagolima percepcije i osjeta ne može zamijeniti gerundivom, npr. *Nunca oí llorar de esta manera* („Nikad nisam čuo plač na ovakav način“), ali ne i **Nunca oí llorando de esta manera* (Di Tullio 1998: 203).

Važno je istaknuti i to da za razliku od gerundiva, infinitiv ne dolazi u pasivnim konstrukcijama (**María fue vista leer una novela*), dok je upotreba gerundiva u pasivu gramatična (*María fue vista leyendo una novela* „Marija je viđena kako čita roman“) (Di Tullio 1998: 205).

Valja reći i to da gramatičnost nepromjenjivih oblika ovisi o njihovoj poziciji unutar rečenice. Gerundiv dopušta promjenu pozicije (*Vi varios borrachos tambaleándose* „Vidio sam nekoliko pijanaca kako teturaju“ / *Vi varios borrachos, tambaleándose / Tambaleándose, vi varios borrachos*), dok promjene pozicije infinitiva nisu gramatične (*Vi varios borrachos tambalearse / *Tambalearse vi varios borrachos*) (Di Tullio 1998: 206).

Osim izmjena gerundiva i infinitiva, s glagolima percepcije i osjeta moguće su izmjene i gerundiva i participa, npr. *Lo vi mareando / Lo vi mareado* („Vidio sam da mu se vrti“) ili *Vimos un árbol cayendo* („Vidjeli smo kako pada drvo“) / *Vimos un árbol caído* („Vidjeli smo

oboreno drvo“). Ulogu subjekta participa (*mareado* i *caído*) može imati samo direktni objekt glagola glavne rečenice (*lo* i *un árbol*), za razliku od gerundiva kojemu subjekt mogu biti i subjekt i direktni objekt glagola glavne rečenice.

U navedenim primjerima dolazi do neutralizacije sintaktičkih funkcija gerundiva i participa, odnosno do transmorfologizacije (Porto 1989: 146). U ovome je primjeru riječ o preoblikovanju adverbijalnog gerundiva *cayendo* u particip s atributnim svojstvom *caído*. Također istaknimo i to da je u rečenici *vimos un árbol cayendo* radnja izražena gerundivom aktivna i simultana radnji glagola glavne rečenice, dok je radnja iskazana participom u rečenici *vimos un árbol caído* pasivna i anteriorna s obzirom na radnju iskazanu glagolom glavne rečenice. Radnja iskazana gerundivom je progresivna, a participom je iskazan sam rezultat radnje.

U nekim slučajevima dolazi do neutralizacije značenja participa i gerundiva, iako je takva pojavnost rijetka, npr. *Dejó al niño durmiendo / dormido* („Ostavio je dijete da spava / uspavano“). U prvom primjeru gerundiv upućuje na trajnost radnje (ostavio je dijete *koje je spavalo*), a particip na rezultat, kraj radnje (ostavio je dijete *koje je zaspalo*). U oba je primjera razumljivo da je dijete spavalo. Takav je tip zamjene glagolskih oblika bez razlike u značenju ili s nijansama u značenju moguć samo onda kada je u pitanju tranzitivan ili povratan i nesvršen glagol. U navedenim su slučajevima radnje iskazane gerundivom ili participom simultane s radnjom iskazanom glagolom glavne rečenice.

Jedna od zanimljivosti koju valja navesti je i ta da se u istom sintaktičkom okruženju s gerundivom mogu pojaviti: a) particip (*El mendigo se dejó lavar como un niño, asustado y temblando* „Prosjak je pustio da ga operu poput djeteta, uplašen i drhteći“) (SVes 45), b) pridjev (*Pálido y oliendo a jabón, parecía un hombre veinte años más joven* „Blijed i mirišući na sapun, činio se dvadeset godina mlađim“) (SVes 45), (*Vi a Juan muy tranquilo y sonriendo* „Vidio sam Juana mirnog i nasmiješenog“) te c) pridjev i particip zajedno (*Vedla después desesperada y llena de cólera y soberbia amenazando* „Pogledajte je kasnije očajnu, punu prijetećeg bijesa i oholosti) (Caro 1980: 446; prema Quintani) (Di Tullio 1998: 202). Međutim, upotreba infinitiva zajedno uz pridjev ili particip nije gramatična (**Vi a Juan muy tranquilo y sonreír*) (Ibid).

Što se tiče koordinirane izmjene nepromjenjivih glagolskih oblika unutar jedne rečenice, ona je moguća između infinitiva i gerundiva, npr. *Vi a Pavarotti saludar y al público ovacionándolo* („Vidio sam Pavarottija da pozdravlja i publiku da oduševljeno plješće“) ili *Oí al marido entrar*

de puntillas y a su mujer protestando (“Čula sam kako joj muž ulazi na prstima i nju kako negoduje”) (Di Tullio 1998: 202). U takvim su rečenicama subjekti gerundiva i infinitiva objekti glagola glavne rečenice: *Pavarotti* je subjekt infinitiva *saludar*, a *el público* gerundiva *ovacionándolo*, odnosno *el marido* je subjekt infinitiva *entrar*, a *la mujer* gerundiva *protestando*.

Caro navodi razlike u aspektu gerundiva i infinitiva koji stoje uz glagole percepcije i osjeta. Gerundivom se stavlja fokus na samu radnju (*Vi a una muchacha cogiendo manzanas* „Vidio sam djevojku kako bere jabuke“ ili *Vi a Soledad hermosa apareciendo* „Vidio sam kako se pojavljuje lijepa Soledad“), a infinitivom na tijek radnje (*Vi a una muchacha coger manzanas* „Vidio sam djevojku tijekom berbe jabuka“ ili *Vi a Soledad aparecer hermosa* „Vidio sam da se pojavila lijepa Soledad“) (Caro 1980: 446).

O razlikama u aspektu gerundiva i infinitiva piše i Lajmanovich (1967: 71) koji dvije rečenice, npr. *Vi a Juan* („Vidio sam Juana“) i *Juan trabajaba* („Juan je radio“) ili pak *Vi a Juan* („Vidio sam Juana“) i *Juan trabajó* („Juan je radio“), sintetizira u jednu *Vi a Juan trabajando* („Vidio sam Juana kako radi“), odnosno *Vi trabajar a Juan* („Vidio sam Juana kako radi“) (Ibid). Iz primjera je vidljivo da gerundiv zamjenjuje imperfekt, infinitiv aorist; to znači da je radnja iskazana gerundivom u tom slučaju progresivna, dok se infinitivom stavlja naglasak na samu radnju. Vanderschueren (2013: 15) infinitiv definira aspektualno neutralnim, za razliku od gerundiva kojim je iskazana trajnost i participa s perfektivnom vrijednošću (Hernanz 1999: 2201).

Važno je naglasiti da u pojedinim slučajevima zamjena infinitiva i gerundiva ne dovodi do promjena u aspektu jednog od ova dva glagolska oblika. U tom slučaju gerundivi i infinitivi stoje uz glagole prikazivanja (*describir, dibujar, fotografiar, grabar, pintar, representar, retratar*) te uz imenice poput *forma, manera, modo, medio* i sl., npr. *La única forma de abrirlo es {sustituyendo / sustituir} este taladro por el otro* („Jedini način da ga otvorimo je da zamijenimo ovu bušilicu drugom“) (Rae 2010: 2040).

Na kraju možemo dodati i to da se nepromjenjivi glagolski oblici koji stoje uz glagole percepcije i osjeta najčešće parafraziraju kompletivnom ili relativnom rečenicom. Tako, na primjer, rečenicu s gerundivom i infinitivom *Vi a una muchacha cogiendo / coger manzanas* („Vidio sam djevojku kako bere jabuke“), možemo parafrazirati kompletivnom, npr. *Vi que una muchacha cogía manzanas* („Vidio sam kako djevojka bere jabuke“), ili relativnom rečenicom,

npr. *Vi a una muchacha que cogía manzanas* („Vidio sam djevojku koja bere jabuke“) (Caro 1980: 446).

Nakon kratkog uvoda o nepromjenjivim glagolskim oblicima, slijedi detaljniji morfosintaktički opis gerundiva kojim ćemo se baviti u ovome radu.

3. GERUNDIV U ŠPANJOLSKOM JEZIKU

Gerundiv je u španjolskoj lingvističkoj tradiciji već dugo predmet proučavanja. Naoko jednostavna forma, gerundiv se pokazao kompleksnim fenomenom s obzirom da se javlja u raznorodnim sintaktičkim okruženjima, često uz širok raspon potencijalnih interpretacija.

Riječ je o nesperezivom glagolskom obliku čiji derivacijski sufiks *-ndo* ne iskazuje kategorije lica, broja, vremena ili načina. Unatoč tome što mu nisu svojstvene navedene kategorije, gerundiv se svrstava u glagolske oblike, u prvom redu po tome što otvara mjesto argumentima. Iako se radi o glagolskom obliku, gerundiv može imati svojstva priloga (opisuje način ili okolnosti vršenja druge glagolske radnje ili stanja) i svojstva pridjeva (opisuje kakvoću imenice kojoj je dopuna).

U sintaktičkom smislu, gerundiv se javlja kao dio strukture nekog dijela druge predikacije (glavne rečenice) ili je dopuna pomoćnim glagolima unutar perifrastičnih konstrukcija.

U ovome ćemo se radu baviti ponajviše rečeničnim gerundivima, odnosno gerundivima kao rečeničnim modifikatorima koji stoje u nekom odnosu zavisnosti prema drugoj rečenici. U nastavku iznosimo kako referentne gramatike i relevantna istraživanja opisuju sintaktička i značenjska svojstva gerundiva te kojim se kriterijima služe pri klasifikaciji. Za opise sintaktičkih i značenjskih svojstava gerundiva koristit ćemo primjere iz relevantne literature (primjeri koji nose zvjezdicu (*) nisu gramatični).

3.1. Sintaktički aspekti gerundiva

Gerundiv je nepromjenjiv glagolski oblik koji nema morfem za iskazivanje lica, broja, vremena i načina. Tvori se od infinitivne osnove i gerundivnog nastavka *-ndo* (*cantando, comiendo, viviendo*, a unutar treće grupe glagola čuva metafoniju: *sintiendo, durmiendo, pidiendo*).

S obzirom na to da gerundiv nema morfem za iskazivanje lica, neki ga autori poput Bouzeta (1953) nazivaju bezličnim glagolskim oblikom. S tim se nazivom ne slaže Bobes (1975: 31) tvrdeći da se bezličnim oblikom ne može iskazati predikacija te da iako je neutralan s obzirom na kategoriju lica, uz njega može stajati bilo koje lice kao subjekt (*estando yo, estando tú, estando nosotros*, itd.). Dakle gerundiv uspostavlja sintaktičke odnose, i to predikatni odnos sa subjektom i vremenski odnos koji se konkretizira u sintagmatskoj upotrebi (Herrero 1994–1995: 172).

Unatoč tome što je neutralan s obzirom na kategoriju vremena, vremenski se smještaj radnje interpretira djelomično putem glagola glavne rečenice (Bouzet 1953, Molho 1971, Alarcos

1994). Tako je u rečenici *Asentí en silencio, encogiéndome de hombros* („Kimnuo sam glavom u tišini, slegnuvši ramenima“) vrijeme gerundiva istovjetno vremenu iskazanom predikatnim glagolom *Asentí en silencio y me encogí de hombros*. U primjeru *La Nurieta está abajo, leyendo* („Nurieta je dolje, čita“) radnje gerundiva i glavnog glagola su simultane u sadašnjosti, pa rečenicu možemo parafrazirati nezavisnosloženom sastavnom rečenicom *La Nurieta está abajo y lee* („Nurieta je dolje i čita“).

Naposljetku, gerundivom se preko predikatnog glagola može iskazati i budućnost. Tako je gerundiv u rečenici *Miquel comprará los billetes utilizando un nombre falso* („Miguel će kupiti karte koristeći pritom lažno ime“) istovjetan futuru u rečenici *Miquel comprará los billetes y utilizará un nombre falso* („Miguel će kupiti karte i pritom koristiti lažno ime“).

Što se relativnog vremena tiče, radnja izražena gerundivom s obzirom na glavnu radnju najčešće je simultana, o čemu svjedoče prethodne rečenice, iako može biti i neposredno anteriorna, npr. *Cosiéndola, Juan hizo la falda* („Šivajući je, Juan je napravio suknju“) te rjeđe neposredno posteriorna, npr. *Entró en la habitación dando un enorme portazo* („Ušao je u sobu zalupivši vratima“) (Porto 1989: 159).

Bitno je naglasiti i to da se za gerundiv mogu vezivati klitičke zamjenice (*leyéndolo, hallándole, comprándose, lavándose*), zatim uz njega također mogu stajati naglašene lične zamjenice (*hablando siempre él mismo*), prilozi i priložne skupine mjesta, vremena, sredstva, načina (*trabajando en la oficina; comiendo a las ocho; viajando en tren; caminando con ellos; hablando bien*) te pridjevi (*caja grande conteniendo libros*).

Prema Poutainu (1995: 286) gerundiv se s atributnom funkcijom ne može upotrebljavati u kontrastivnom smislu (**Un benedictino no cantando sino muy trabajador*), ne poimeničuje se (**Un cantando*), ne stoji uz kopulativni glagol *ser* (**Este benedictino es cantando*), ne može prethoditi imenici (**Los cantando benedictinos de Silos*) te uz njega ne mogu stajati čestice poput *muy, más, poco, menos* koje intenziviraju pridjev kojemu prethode.

U impersonalnom se obliku sa zamjenicom *se* gerundiv rijetko rabi, npr. *Fuera las nuevas doctrinas en que proponiéndosenos luz, vida y libertad, si somos incautos en abrazarlas (...)* („Van s novim doktrinama u kojima nam se predlažu svjetlost, život i slobodu, ako smo neoprezni prigrliti ih (...)\") (Caro 1980: 459–460).

Gerundiv ne uvode prijedlozi niti veznici, izuzev prijedloga *en* i veznika *aun*. Prijedlogom *en* se iskazuje neposredna anteriornost, npr. *En viendo esto, huyeron a todo correr* („Vidjevši to, pobjegli su brzinom metka“) (Porto 1989: 159) te ga je moguće eliminirati bez značajne promjene u značenju. Navedeni se prijedlog dakako može parafrazirati veznicima vremenske

rečenice *cuando, en cuanto, en seguida, una vez que, luego que, al, nada más*. Ramsey (1956: 366; prema Lajmanovichu 1967: 175) navodi da gerundivna konstrukcija s prijedlogom *en* može imati i kondicionalno značenje.

Nadalje, gerundiv je isto tako moguće uvesti i veznikom *aun* s dopusnim značenjem, npr. *Aun estando enferma, Inés recitó el poema de Lorca muy bien* („Iako je bila bolesna, Inés je jako dobro recitirala Lorcinu poemu“) (Fernández Lagunilla 1999: 3446).

Navedimo i to da je gerundiv *siendo* dio vezničke skupine *no siendo que* kojom iskazujemo pogodbu i namjeru.

Osim glagolskih svojstava gerundiv također ima svojstva priloga i pridjeva. Priložnim je gerundivom opisan način na koji subjekt vrši glagolsku radnju te okolnosti radnje ili stanja koje su izražene glagolom, a pridjevskim se gerundivom opisuje svojstvo i kakvoća imenice kojoj je dopuna. Gerundiv često stoji u istim sintaktičkim okruženjima s pridjevima i priložima (*Me encontré a María llorando y sentada en el cuarto de atrás* „Našla sam Mariju da plače i sjedi u stražnjoj sobi“ ; *Juan entró {riendo/triste/muy bien/tranquilamente}* „Juan je ušao {smijući se / tužan / jako dobro / mirno}“ (Rodríguez Ramalle 2015: 641).

Iako ima i svojstva imenice, Porto (1989) gerundiv ponajprije smatra glagolskim oblikom i to zato što može birati glagolske argumente (*Corelli sonrió, enseñando los dientes* „Corelli se nasmijao pokazujući zube“), dopuna je argumentnoj strukturi glagola (*Vio a Juan comiendo* „Vidio je Juana kako jede“) i uz njega može stajati infinitiv (*pudiendo haber hecho* „mogavši napraviti“).

U sintaktičkom se smislu gerundiv upotrebljava samostalno kao rečenična glagolska jezgra koja ne ovisi o drugom vanjskom elementu (*Yo siendo la culpable, y tú, ¿qué?* „Ja sam krivac, a ti, što?“), zatim kao dopuna pomoćnom glagolu unutar perifrastičkih konstrukcija (*Pedro sigue leyendo* „Pedro i dalje čita“) i kao modifikator neke cjeline glavne rečenice (*Pedro sale de casa corriendo* „Pedro iz kuće izlazi trčeći“).

U ovome se radu opisuje gerundiv kao zaseban predikat koji stoji u odnosu zavisnosti prema glavnoj rečenici ili nekoj njezinoj cjelini, a perifrastične i poluperifrastične upotrebe gerundiva spomenut ćemo u slučaju kada je uz gerundiv moguće pretpostaviti eliziju pomoćnog glagola (*estar, seguir, venir, andar*) ili u primjerima u kojima je gerundiv sintaktički ambigvitetan, što znači da stoji između perifrastične konstrukcije i zasebnog predikata. Stoga možemo zaključiti

da je granicu kada su gerundivi s navedenim glagolima zasebni predikati, a kada su dio perifrastične konstrukcije najčešće teško jasno definirati.

Uzmimo za primjer gerundiv u rečenici *Ella estaba solita, siempre esperando* („Ona je bila sama, uvijek je čekala“) koji je moguće interpretirati i kao dio perifrastične konstrukcije s pomoćnim glagolom *estaba* i kao zaseban predikat: *Ella estaba solita y esperaba* „Bila je sama i čekala“ (Rae 2009–2011: 2041). Takve slučajeve Fernández Lagunilla (1999: 3489) naziva kvaziperifrastičnima (*usos cuasi perifrásticos*). Porto (1989: 157) u primjeru *Vemos a los niños jugando en el patio* („Vidimo djecu kako se igraju na igralištu“) također pretpostavlja eliziju pomoćnog glagola *estar*, a navedenu rečenicu vidi kao spoj dviju rečenica: *Vemos a los niños i Los niños están jugando en el patio* („Vidimo djecu“ i „Djeca se igraju na igralištu“).

Elizija glagola *estar* može se pretpostaviti i u strukturama sa samostalnim gerundivima s izrečenim ili neizrečenim subjektom. U tom su slučaju gerundivi najčešće odgovori na pitanja *¿cómo?* i *¿qué?*, npr. *¿Qué haces? – Leyendo el periódico* („Što radiš? – Čitam novine“) ili *¿Y los pequeños? – Pues mira, los niños creciendo y avanzando en la vida y nosotros quedándonos atrás* („A klinci? – A gledaj, klinci rastu i napreduju u životu, a mi usporavamo“) (Herrero 1994–1995: 170, 173). Takvi se iskazi semantički vezuju uz prethodni kontekst iako s njim ne ostvaruju nikakav sintaktički odnos. Herrero ih naziva kontekstualnim, situacijskim ili minimalnim. Čak se i uz leksikalizirane (popridjevljene) gerundive *ardiendo*, *hirviendo*, *colgando* i dr. pretpostavlja elizija pomoćnog glagola *estar*.

Također je važno istaknuti da unutar jedne rečenice može stajati više gerundiva odvojenih zarezom, a tada je riječ o tzv. narativnim gerundivima koji su asindetski koordinirani te kojima se mogu izraziti dvije ili više sukcesivnih radnji (Nedjalkov 1995: 93). Bobes (1975: 31) za primjer uzima tri glagola *entornó*, *salió*, *cerró* kojima su iskazane sukcesivne radnje, a koja je moguće zamijeniti gerundivima: *entornando las ventanas y saliendo de puntillas cerró la puerta* („prитvorivši prozore te izlazeći na prstima zatvorio je vrata“) ili *entornó las ventanas, saliendo de puntillas y cerrando la puerta* („prитvorio je prozore, izlazeći na prstima i zatvarajući vrata“).¹¹

¹¹ Nedjalkov (1995: 93) za primjer narativnih gerundiva u engleskome daje rečenicu *The man, pacing the floor, said* te govori o asindetskoj koordiniranosti tipa *I came, saw, conquered* u kojoj gerundiv može biti interpretiran atributivno (*The man, who pacing the floor*) i adverbijalno (*The man, while pacing the floor*). Dodaje da takvu vrstu gerundiva najčešće nalazimo u japanskom, ugro-finskoj grupi jezika te slavenskim jezicima (Ibid: 109).

Gerundiv također može stajati u pasivnim (*siendo atendido con esmero* „brižno njegovan“), reflektivnim (*escuchaba atento cepillándose los dientes* „pažljivo je slušao perući si zube“) te rijetko u pasivno reflektivnim konstrukcijama (*no habiéndose terminado a tiempo el trabajo* „ne završivši posao na vrijeme“).

Nadalje je bitno reći i to da gerundiv može modificirati glagolsku radnju izrečenu predikatom (*Habla gritando* „Govori galameći“), konstituent u ulozi subjekta (*Inés nos mira dudando* „Inés nas gleda dvojeći“), konstituent u ulozi objekta (*Ve a la niña caminando* „Vidi djevojčicu kako šeeće“) te konstituente unutar složenih sintagmi s funkcijama subjekta, direktnog objekta, imenskog predikata, priložne oznake (*Se sentaron con las piernas colgando* „Sjeli su obješenih nogu“).

To znači da gerundiv može biti sročan sa subjektom (u rečenici *Salió corriendo* „Izašao je trčeći“ subjekt glagola glavne rečenice i gerundiva je treće lice jednine), objektom (u rečenici *Me encontré a María llorando y sentada en el cuarto de atrás* „Našla sam Mariju da plače i sjedi u stražnjoj sobi“ subjekt je glagola glavne rečenice prvo lice jednine, a gerundiva treće lice jednine) (Rodríguez Ramalle 2015: 641) te može biti dopuna konstituentima unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama (subjekta, direktnog objekta, zatim priložne oznake, imenskog predikata).

Tako je u primjeru *No me importaba despertar todos los días cubierto de sudor con el corazón palpitando (...)* („Nije mi smetalo da se svaki dan budim obliven znojem sa srcem koje lupa“) gerundiv *palpitando* dopuna imenici *el corazón* koja se nalazi u prijedložnoj skupini *con el corazón palpitando* s funkcijom priložne oznake načina.

Gerundiv se s funkcijom priložne oznake često rabi kao komprimirana zavisnosložena priložna rečenica (vremenska, načinska, uzročna, dopusna, posljedična, pogodbeni). Pri određivanju značenja najčešće nam pomažu posebna distribucija i semantički kontekst, a česta su pojava nijanse u značenju i višeznačnost. U tom se smislu rečenica *Colaborando todos, acabaremos a tiempo* („Surađujući svi, završit ćemo na vrijeme“) može parafrazirati zavisnosloženom pogodbenom *Si colaboramos todos, acabaremos a tiempo* („Ako svi surađujemo, završit ćemo na vrijeme“), vremenskom rečenicom *Cuando colaboremos todos, acabaremos a tiempo* („Kada budemo svi surađivali, završit ćemo na vrijeme“) (Rae 2009–2011: 2069) i nezavisnom sastavnom rečenicom *Colaboraremos todos y acabaremos a tiempo* („Surađivat ćemo svi i završiti na vrijeme“).

Kada govorimo o gerundivu, uglavnom mislimo na njegov jednostavni oblik. Međutim, osim jednostavnog, gerundiv ima i složeni oblik (*habiendo hablado*). Glavna razlika između jednostavnog i složenog oblika je u vremenu koje iskazuju. Složenim se gerundivom zbog pomoćnog glagola *haber* najčešće iskazuje posredna ili neposredna anteriornost, npr. *Habiendo visitado a los suyos, reanudó el viaje* „Posjetio je svoje i nastavio putovanje“ (Porto 1989: 159). S druge strane, ako se iz konteksta može zaključiti o anteriornosti, tada je moguće upotrijebiti i njegov jednostavni oblik, npr. *Habiéndose puesto de pie, lo saludó militarmente* ili *Poniéndose de pie, lo saludó militarmente* („Ustao je i vojnički ga pozdravio“) (Ibid: 147).¹² Jiménez (1977: 48) navodi da je kod upotrebe složenog gerundiva moguće izostaviti pomoćni glagol. U tom se slučaju složeni gerundiv interpretira kao pasivni particip unutar apsolutne konstrukcije: (*Habiendo*) *leído el libro, lo guardé* („Pročitavši knjigu, odložio ju je“). Spomenimo i to da se prošlim gerundivom najčešće iskazuju uzrok i dopusnost.

Budući da smo maločas spomenuli apsolutnu konstrukciju, osvrnut ćemo se ukratko na pojam apsolutan. Apsolutni (vanjski, periferni ili tematski) gerundiv dio je apsolutne konstrukcije. Izraz „apsolutan“ dolazi od latinskog pridjeva „*absolūtus*“ što znači odriješen, nevezan, a rabi se ne samo za gerundiv nego i za cijelu gerundivnu konstrukciju.¹³ Caro (1980) apsolutnu

¹² Zanimljiva je studija o simultanim i anteriornim gerundivima ruskog lingviste Nedjalkova (1995: 129). On je u istraživanju gerundiva u 16 istočnjačkih i zapadnjačkih jezika popisao broj simultanih i anteriornih gerundiva. U španjolskome je na 152 simultanih gerundiva upotrijebljeno 10 anteriornih. U rumunjskom je bilo 36 simultanih, bez ijednog anteriornog; u engleskom je 58 simultanih, 0 anteriornih; u francuskom je 57 simultanih, 42 anteriorna; u talijanskom je 87 simultanih, 63 anteriorna. U sljedećim je jezicima broj anteriornih gerundiva veći od simultanih: u ruskom ih je jeziku 98 naspram 35 simultanih, zatim u starogrčkom 142 naspram 84 simultana, u turskom 153 anteriornih naspram 28 simultanih te telugu i bengalskom u kojima je broj simultanih gerundiva drastično manji (telugu 30 simultanih naspram 429 anteriorna te bengalski 4 simultana naspram 246 anteriornih). Autor nadalje postavlja pitanje zašto je u istočnjačkim jezicima frekventnija upotreba anteriornih, a u zapadnjačkim simultanih gerundiva? U istočnjačkim jezicima dominiraju gerundivi narativnog karaktera, odnosno gerundivi s anteriornim značenjem, dok su u zapadnjačkim jezicima češći simultani, odnosno kontekstualni gerundivi (Ibid).

Simultani se gerundivi u zapadnjačkim jezicima često rabe umjesto anteriornih i to u sljedećim slučajevima: a) kada simultanost znači neposrednu anteriornost s obzirom na finitni glagolski oblik te b) kada anteriorni gerundiv ne izražava sam događaj, nego rezultat tog događaja (vrijeme se gerundiva i finitnog glagolskog oblika poklapaju). Ova se razlika može potkrijepiti i činjenicom da istočnjačke jezike tipa SOV (subjekt, objekt, glagol) s glagolom na krajnjoj poziciji karakteriziraju medijalni nepromjenjivi glagolski oblici (posebno gerundivi) koji se upotrebljavaju pri naraciji, za razliku od zapadnjačkih jezika tipa SVO (Ibid: 130).

Kada je riječ o čestotnosti upotrebe gerundiva, zanimljiva je Masicova studija (1976: 108–140; prema Nedjalkovu 1995: 128) koja za istraživački korpus koristi Evanđelje po Marku te na temelju broja gerundiva po jezicima (njemački 0, novogrčki 5, rumunjski 36, engleski 58, francuski 99, ruski 133, talijanski 150, španjolski 162, turski 181, perzijski 205, starogrčki 226, bengalski 250, telugu 459) zaključuje da se gerundiv u istočnjačkim jezicima upotrebljava češće nego u zapadnjačkim.

¹³ Haspelmath (1995: 27) tumači da apsolutne konstrukcije u starijim indoeuropskim jezicima funkcioniraju kao zavisne priložne surečenice, a sastoje se od imenske sintagme i participa u kosom padežu: dativa u staroslavenskom i ablativa u latinskome. Razlika između co-predikativne participske konstrukcije (unutar koje je particip s

konstrukciju definira kao vrstu dopune ili dodatnu rečenicu samostalnog karaktera. Jezgru apsolutne konstrukcije čine gerundiv ili particip (pridjev) u ulozi predikata i imenica u ulozi subjekta koji mora biti izrečen. Apsolutna konstrukcija stoji u zavisnom odnosu s glavnom rečenicom te joj najčešće prethodi. Rijetki su apsolutni gerundivi s anteponiranim subjektom, npr. *El Ministerio, viendo el número de casos irregulares que se acumulaban, anuló las pruebas* ("Ministarstvo je, uvidjevši broj nepravilnih slučajeva koji su se gomilali, poništilo testove") (Rae 2009–2011: 2041).

Glavne karakteristike apsolutne konstrukcije prema M.^a Ll. Hernanz i Suñeru (1999: 2542–3) su te da ona ne ovisi o argumentu predikatnog glagola, da semantički ne ovisi o glavnoj rečenici i da ima zasebnu negaciju. Haspelmath (2000: 113) navodi da se apsolutnim konstrukcijama uglavnom nazivaju one konstrukcije u kojima nepromjenjiv glagolski oblik nema eksplicitan subjekt te navodi Reeseov (1991: 31) primjer *Permitiéndolo Dios, mañana comenzaremos el viaje* („Ako bog da, sutra ćemo započeti putovanje“).

Nadalje, apsolutna konstrukcija može imati različita priložna značenja. Gerundivom je unutar apsolutne konstrukcije moguće iskazati vrijeme (*Caminando por el pueblo, noté el silencio* (...) „Šetajući selom, uočio sam tišinu), uzrok i posljedicu (*Conduciendo tú, yo voy tranquilo* „Kada ti voziš, ja sam bezbrižan“), dopusnost (*Aun sabiendo lo que me gustaba, te has atrevido a tirármelo* „Iako si znao što mi se sviđa, usudio si se to baciti“), pogodbu (*No teniendo miedo a equivocarte, triunfarás* „Ako se ne plašiš pogreške, uspjeh ćeš“) (Rodríguez Ramalle 2015: 645).

U tom se smislu navedene konstrukcije s gerundivom mogu parafrazirati zavisnim rečenicama i to vremenskom (*Mientras caminaba por el pueblo, noté el silencio* „Dok sam šetao selom, primijetio sam tišinu“), uzročnom (*Ya que conduces tú, yo voy tranquilo* „Budući da ti voziš, ja sam miran“), posljedičnom (*Tú conduces, de ahí que yo vaya tranquilo* „Ti voziš, pa sam ja miran“), dopusnom (*Aunque sabías lo que me gustaba, te has atrevido a tirármelo* „Iako si znao što mi se sviđa, usudio si se to baciti“) te pogodbenom (*Si no tienes miedo a equivocarte, triunfarás* „Ako te nije strah pogriješiti, uspjeh ćeš“) (Ibid).

Subjekt apsolutnog gerundiva obično stoji nakon gerundiva te može ((1), (2)) i ne mora ((3), (4), (5)) biti identičan subjektu glavne rečenice. Primjer (6) ima tzv. nulti subjekt.

funkcijom priložnog modifikatora) i apsolutne konstrukcije s gerundivom je u subjektu. Naime, apsolutna konstrukcija raspolaže vlastitim subjektom (unutar same imenske sintagme).

- (1) *Encaramándose sobre la silla, había conseguido alcanzar el tarro de la mermelada* („Popevši se na stolicu, uspio je doći do staklenke džema“) (Rae 2009–2011: 2041)
- (2) *Sabiendo mis celos, Eloísa comenzó a ponerme azucarados telegramas* („Znajući za moju ljubomoru, Eloisa mi je počela slati slatke telegrame“) (Ibid: 2059)
- (3) *Estando tú conforme, no hay problema* („Ako se ti slažeš, nema problema“) (Ibid: 2041)
- (4) *Yendo tú con nosotros, no tenemos de qué preocuparnos* („Ako ti ideš s nama, ne moramo se ni o čemu brinuti“) (Ibid)
- (5) *Siendo muy bella, tan bella, no la amaba* („Iako je bila lijepa, toliko lijepa, ja je nisam volio“) (Ibid: 2059)
- (6) *Aun viviéndose mejor en el campo, yo prefiero la ciudad* („Iako se živi bolje na selu, meni je draži život u gradu“) (Fernández Lagunilla 1999: 3466).

Apsolutni gerundiv koji je vezan uz govorni čin (*resumiendo, cambiando de tema, concretando, yendo al grano, hablando de otra cosa, volviendo al asunto*) Rae (2009–2011: 2042) naziva ilokutivnim ili elokutivnim gerundivom, a Lonzi (1991: 587) tekstualnim. Često je praćen upitnim rečenicama (*Cambiando de tema, ¿sabes a quién vi el otro día?* „Da promijenimo temu, znaš li koga sam vidio neki dan?“), uskličnim rečenicama i imperativima (*Resumiendo, apúrense, que no nos sobra tiempo* „Ukratko, požurite se, nemamo vremena napretek“) (Ibid). Ovakvu upotrebu gerundiva Lombardini i Pérez (2008) najčešće parafraziraju konstrukcijama s finalnim značenjem, npr. *Para resumir: se deben bajar los impuestos* („Ukratko: porezi se moraju smanjiti“). U tim je konstrukcijama subjekt gerundiva neizrečen jer pretpostavljamo da govornik preuzima ulogu subjekta gerundiva, iako se neizrečeni subjekt ne mora odnositi samo na govorni čin, npr. *Dando un buen servicio público de transportes, la gente dejaría el coche* („Da gradski prijevoz ponudi dobru uslugu, ljudi bi prestajali ići automobilima“) (Fernández Lagunilla 1999: 3466).

3.1.1. Subjekt gerundiva

Ulogu subjekta gerundiva mogu vršiti subjekt glagola glavne rečenice, zatim direktni, prijedložni i indirektni objekt glagola glavne rečenice te konstituent unutar složenih sintagmi koje imaju različite sintaktičke funkcije (i to subjekta, direktnog objekta, imenskog predikata, priložne oznake).

Subjekt gerundiva može biti identičan subjektu glagola glavne rečenice. Kada su subjekti gerundiva i predikatnog glagola identični, gerundiv modificira glagol glavne rečenice i ima

najčešće adverbijalnu funkciju, npr. *Blanca ganó un premio en el colegio escribiendo versos* („Blanca je u školi osvojila nagradu za pisanje poezije“) (Rae 2009–2011: 2038) te je također dopuna glagolu glavne rečenice, odnosno njegova sekundarna predikacija s funkcijom predikatnog proširka (španj. *complemento predicativo*), npr. *Se presentó en casa tiritando de frío* („Pojavio se kući dršćući od hladnoće“) (Ibid: 2043).¹⁴

Dakle, *complemento predicativo* ili predikatni proširak je sekundarni predikat, modificira predikatni glagol o kojemu sintaktički zavisi (rod, broj), opisuje njegovo stanje i svojstvo (ima ulogu teme prema generativistima) te može biti obavezan i neobavezan. Obavezni su proširci dopune glavnom glagolu bez kojih predikacija ne bi bila moguća (*Considero a tu hermana de muy buen carácter* „Smatram da tvoja sestra ima dobar karakter“ / **Considero a tu hermana*). Neobavezni proširci označavaju unutarnje i vanjske okolnosti poput načina na koji se vrši radnja, mjesta i vremena te stava govornika (*Irene sonrió contenta* „Irene se nasmijala zadovoljna“ / *Irene sonrió* „Irene se nasmijala“). Semantički su kompatibilni s glagolom glavne rečenice koji modificiraju, a njihovo izostavljanje rečenicu ne čini neovjerenom.

Predikatni je proširak konstituent koji istodobno može modificirati glagolski predikat i jedan glagolski argument (imensku skupinu koja se može odnositi na subjekt, na direktni te rijetko na indirektni objekt), a selekcioniра ih uvijek predikat. Proširci su konstituenti koji se sintaktički mogu vezati uz imensku skupinu samo kada je ona argumentna dopuna glagolu glavne rečenice. To znači da ne mogu modificirati imensku skupinu koja je dio prijedložne skupine.

U službi predikatnog proširka mogu stajati pridjevske, prijedložne i imenske skupine, odnosno rečenice, gerundivi i infinitivi. U mnogim su indoeuropskim jezicima pridjevi unutar prijedložne skupine rezultativni predikatni proširci, dok sami pridjevi to ne mogu biti, kao npr. u francuskom jeziku *Pierre a peint les murs en blanc* / **blancs* (Baker 2003: 226). Koja će vrsta riječi ili skupina biti u službi predikatnog proširka uvelike ovisi o značenju glagola.

¹⁴ Prema V. Demonte i Masullu (1999: 2463) predikatni se proširak u španjolskoj literaturi može naći pod sljedećim

nazivima: *complemento predicativo* (Demonte i Masullo 1999: 2463; Porroche Ballesteros 1990: 30; Rae 1973: § 3.3.5:), zatim *predicativo*, *predicativoide*, *predicado secundario* (Alcina i Blecua 1975: § 7.3.1 i 7.9.2), „*atributo del sujeto, del objeto o de otros complementos*“ (Gutiérrez Ordóñez 1986 i Alarcos 1994), *semiatributos* (Navas Ruiz 1977: § 3.2), „*adjetivo predicativo*“ (*predicado de complemento*) i „*adjetivo atributivo-adverbial*“ ovisno o funkciji (Sobejano 1956²: 109 i ss.). U ovome je radu preuzeta definicija predikatnog proširka prema V. Demonte i Masullu (1999).

Predikativni se proširak u engleskoj literaturi naziva *predication*, *secondary predication*, *copredication* (Haspelmath 1995: 18).

Tako predikatni proširak u engleskom jeziku sa stativnim glagolima može biti pridjevska skupina (*I beat the metal flat*), ali ne i glagolska (**I beat the metal break/broke/breaking*) ili imenska (*I beat the metal (a) sword*) (Baker 2003: 219). Što se pozicije proširka tiče, odvojeni od imenice mogu stajati ispred i iza glagola na koji se odnose (Demonte i Masullo 1999: 2473).

Nadalje, Mallén (1991: 386) navodi da su u jednoj rečenici moguća dva predikatna proširka. U tom slučaju jedan proširak proširuje subjekt, a drugi predikat, npr. *Juanj sirvió la carne pasada disgustado* („Juan je s gađenjem poslužio ustajalo meso“). Međutim, rečenica nije gramatična ako se oba predikatna proširka odnose samo na subjekt, npr. **Juan bostezó cansado malhumorado* ili samo na objekt, npr.: **Juan cortó la hierba corta preciosa* (Ibid).

Uloga sekundarnih predikata analogna je ulozi primarnih predikata, iako sekundarni ovise o primarnima, što čini glavnu razliku među njima (Mallén 1991: 377). Casalicchio (2013: 107) tvdi da gerundiv čiji je subjekt identičan subjektu glavne rečenice, osim adverbijalne ima i atributnu funkciju, npr. *Los niños durmiendo son adorables* („Djeca koja spavaju su neodoljiva“) (Fernández Lagunilla 1999: 3487). Međutim, rečenice u kojima subjekt gerundiva s adverbijalnom funkcijom nije identičan subjektu glagola glavne rečenice Rae smatra negramatičnima (**Yo solucionaría el asunto presentando usted su candidatura*), za razliku od Fernández Lagunille (1999: 3446) koja rečenice poput *Teniendo tabaco (Pedro)*, *María fuma* („Ako / Kad Pedro ima cigarete, Marija puši“) smatra gramatičnima.

Caro (1980) je stava da samo subjekt glavne rečenice može vršiti ulogu subjekta gerundiva. Međutim, ulogu subjekta gerundiva također mogu vršiti direktni objekt za živo (*Vimos al presidente saliendo* „Vidjeli smo predsjednika da izlazi“), direktni objekt za neživo (*Nos daban unos libretos explicando todas las cosas* „Davali su nam knjižice u kojima je sve bilo objašnjeno“; Pountain 1995), prijedložni objekt (*Pienso en Laura bailando tango* „Mislim na Lauru kako pleše tango“) te rjeđe indirektni objekt glagola glavne rečenice (*Se te saltaban las lágrimas abrazándola* „Navirale su ti suze grleći ju“; Rae 2009–2011: 2058).

Budući da se prijedložne sintagme s prijedlogom *a* i direktnim argumentom za živo mogu zamijeniti osobnom zamjenicom u akuzativu (*lo, la, los, las*), za razliku od prijedložnih sintagmi s drugim prijedlozima koje nije moguće zamijeniti osobnom zamjenicom, prijedložne sintagme s prijedlogom *a* i direktnim argumentom za živo u ovome radu smatramo direktnim,

a ne prijedložnim objektom. Napomenimo i to da direktni argument za neživo stoji bez prijedloga.

Nadalje, gerundiv unutar prijedložne skupine s prijedlozima *con*, *de*, *en* i dr. služi kao predikat, a konstituent na koji se gerundiv odnosi kao subjekt, npr. *Con María llorando, no puedo salir* („S Marijom koja plače ne mogu izaći“) ili *La foto de María haciendo las galletas no la he visto nunca* („Nikada nisam vidio fotografiju Marije kako priprema kolačiće“) (Casalicchio 2013: 108). Prijedložna skupina s gerundivom koji modificira konstituent ili je njegova dopuna može imati sintaktičku funkciju subjekta, prijedložnog objekta, priložne oznake, imenskog predikata, pridjevske dopune. Prema Rae i Fernández Lagunilli gerundiv unutar konstrukcije s prijedlogom *con* je predikativan i ima funkciju predikatnog proširka, npr. *Juan llegó al hospital {con la cara sangrando}* („Juan je stigao u bolnicu {krvavoga lica}“) (Fernández Lagunilla 1999: 3486–7). U tom slučaju prijedlog *con* ne označava sredstvo, nego je blizak značenju glagola *tener*.

Valja istaknuti da uz neke skupine glagola poput one percepcije i osjeta (*mirar*, *notar*, *observar*, *oír*, *ver*) te glagole prezentacije ulogu subjekta gerundiva mogu vršiti i subjekt i direktni objekt glagola glavne rečenice, što je vidljivo iz sljedećih primjera. Subjekt gerundiva *paseando* u rečenici *La vi paseando por su calle* se može odnositi na subjekt (*yo*) („Vidio sam je šetajući njezinom ulicom“) i na direktni objekt glagola glavne rečenice (*la*) („Vidio sam je kako šeće svojom ulicom“) (Moliner 1970: 1395). Ako gerundiv prethodi glavnoj rečenici, subjekt je gerundiva uvijek identičan subjektu predikatnog glagola (*Paseando por su calle la vi* „Šetajući njezinom ulicom ugledao sam je“).

Unutar pasivnih konstrukcija agens vrši ulogu subjekta gerundiva, npr. *Una radiación que fue descubierta por Curie investigando otros problemas* („Zračenje koje je otkrila Curie istražujući druge probleme“) (Rae 2009–2011: 2058). U impersonalnim rečenicama subjekt je nulti, npr. *Las cosas se solucionan hablando* („Stvari se riješavaju razgovorom“); *Se escurren los macarrones y se sirven espolvoreándolos con queso parmesano* („Makaroni se ocijede i posluže s ribanim parmezanom“), iako je u nekim impersonalnim rečenicama subjekt gerundiva zaseban i neovisan o impersonalnoj konstrukciji, npr. *Ella dice que el asunto se arreglaría yendo yo a ver al jefe* („Ona kaže da bi se stvar riješila da ja odem do šefa“) (Ibid: 2055).

Subjekt gerundiva također može biti neizrečen, odnosno nepoznat iz konteksta.¹⁵ Subjekt je u tom slučaju neodređena zamjenica *alguien*, *uno*, npr. *El niño solamente se dormía cantándole la misma nana tres o cuatro veces* („Dijete je zaspalo nakon što je treći ili četvrti put otpjevana ista uspavanka“) (Ibid: 2058). Nadalje, subjekt je neodređen i u konstrukciji *haber que* + infinitiv, npr. *Hay que resolver problemas abordándolos fríamente* („Probleme treba rješavati pristupajući im hladne glave“) (Ibid).

Nadalje, subjekt gerundiva može stajati i zasebno, u rečenici koja mu prethodi. Gerundiv tako ovisi o prethodnom lingvističkom kontekstu u kojem stoji zavisni element, npr. *Todo depende de la calidad de lámparas. Siendo buenas, nunca tiene uno problemas de imagen* („Sve ovisi o kvaliteti lampi. Ako su dobre, nitko nikad nema problema sa slikom“) ili A: *¿Qué haces?*, B: *Leyendo el periódico* („A: Što radiš?, B: Čitam novine“) (Ibid: 2040).

Kao zanimljivost na kraju ovog odlomka o subjektu gerundiva možemo izdvojiti Lajmanovichev (1967: 58) primjer u kojem ulogu subjekta gerundiva vrši predikat glavne rečenice: *[Será] mi propia conciencia buscando un espejo* („Bit će to moja vlastita savjest koja traži ogledalo“).

3.2. Osvrt na terminologiju

Gerundiv je u španjolskom jeziku (iz latinskog *gerundium*, od *gerundus*, particip futuri od *gerere*, upravljati) nespreziv glagolski oblik koji se razvio iz latinskog ablativa gerunda. Iako je gerund u latinskome vrsta glagolske imenice, a ne glagolskog priloga kao što je to gerundiv u romanskim jezicima, gerundiv je u španjolskome i drugim romanskim jezicima proizašao iz latinskog gerunda. Za razliku od latinskog gerunda, latinski gerundiv ima posve drugu upotrebu, a odnosi se na modalni particip s pasivnom orijentacijom. Međutim, gerundiv u španjolskom ima značajke i latinskog gerundiva i participa prezenta. O morfosintaktičkom opisu španjolskog gerundiva (*gerundio*) saznajemo ponajprije iz gramatika Nebrije (1492), zatim Gonzala Correasa (1626), Rae (1771).

Latinski i španjolski *amando* jednaki su po podrijetlu, imaju identične forme, a različita značenja i upotrebe. Za razliku od participa prezenta u latinskome, gerundiv mogu tvoriti svi glagoli u španjolskome. Gerundiv se funkcionalno izjednačava s latinskim aktivnim participom

¹⁵ Zanimljivo je da mnoge tradicionalne preskriptivne gramatike poput Grevissea (1986: § 885) besubjektne gerundivne konstrukcije u indoeuropskim jezicima smatraju negramatičnima, najvećim dijelom zbog moguće dvosmislenosti.

prezenta od kojeg je preuzeo pridjevske i priloške značajke te iz tog razloga Caro i Cuervo (1867) gerundiv nazivaju participom.¹⁶

Gerundiv se upravo poput aktivnog participa može odnositi kako na subjekt tako i na direktni objekt glagola glavne rečenice. Cuervo (1954) i Porto (1989) dalje navode da se gerundiv i particip izjednačavaju funkcionalno, ali se razlikuju po glagolskom stanju i/ili vremenu te aspektu. Cuervo nastavlja da je gerundiv od participa preuzeo puno više karakteristika nego što je to opisano. Laso (1891) također tvrdi da je gerundiv aktivni particip te da je *callando* isto što i *callado*, odnosno *el que calla*. Salvá (1847) piše da naziv particip mnogi smatraju neadekvatnim zbog konfuzije koju bi mogao prouzrokovati. Razlog potkrepljuju činjenicom da gerundiv u španjolskom i particip prezenta u latinskom modificiraju imenicu i glagol glavne rečenice, opisujući način na koji se odvija radnja te imaju atributnu i adverbijalnu funkciju.

Bello (1883), Tesnière (1976), Jespersen (1924) nepromjenjive glagolske oblike (gerundiv, infinitiv i particip) ne smatraju isključivo glagolima upravo zbog njihovih nominalnih značajki. Dakle, gerundiv ima obilježja i glagola i imenice.

Gili Gaya (1951) ne smatra gerundiv niti glagolskom derivacijom (*derivado verbal*) kao Bello (1883) niti verboidom (*verboide*) kao Lenz (1944) (termin *verbid* preuzet od Jespersena, 1924: 85); naime, nastavak *-oide* podsjeća na imenice *asteroide*, *alcaloide*, *esferoide* zbog čega se naziv *verboide* ne smatra adekvatnim. Za Gili Gayu gerundivi pripadaju isključivo kategoriji glagola te se ne slaže s Bellinim nazivom *derivado verbal* jer se kao takav može povezati s glagolskom imenicom i drugim vrstama riječi koje se tvore dodavanjem sufiksa na glagolsku osnovu.

Bello (1883) gerundivu pripisuje samo adverbijalnu funkciju. Sva tri nespreziva glagolska oblika naziva neličnim (*forma no personal*). Tvrdi da je taj naziv egzaktniji od naziva koji rabi Rae za infinitiv, gerundiv i particip, a to je nominalni glagolski oblik (*forma nominal del verbo*).¹⁷ Infinitiv se smatra glagolskom imenicom, gerundivu se pripisuje priložna, a participu pridjevska funkcija.

Porto (1989) sva tri nepromjenjiva oblika smatra ponajprije glagolskim zbog tvorbene motiviranosti i prijelaznosti, mogu funkcionirati kao glagolska jezgra i preoblikovati se u zavisnu rečenicu.

¹⁶ Gerundiv se sintaktički izjednačava latinskom aktivnom participu, o čemu piše Cuervo: „un participio que se sustantiva para ser nombre de acción, sustantivado toma fuerza adverbial mediante la desinencia ablativa, por su contacto con el verbo resucita a significar acción verbal, hasta volver a su oficio de participio y entrar en los confines del adjetivo.“

¹⁷ Rae u svojoj gramatici iz 1974. infinitiv, gerundiv i particip naziva *formas impersonales*, bezlični glagolski oblici.

3.3. Klasifikacija gerundiva

U ovome poglavlju slijedi osvrt na dosadašnja istraživanja koja rečenični gerundiv opisuju i analiziraju ponajprije prema sintaktičkim funkcijama, a onda i prema vršitelju uloge subjekta gerundiva. Kriteriji prema sintaktičkim funkcijama gerundiva među autorima su različiti i neujednačeni, a podjela i klasifikacija gerundiva raznolika. Budući da su kriteriji prema sintaktičkim funkcijama zbog dvoznačnosti gerundiva problematični i dvosmisleni, neki se autori odlučuju za kriterije i klasifikaciju prema subjektu gerundiva, što je jasno i jednoznačno.

Gili Gaya (1951) gerundive dijeli na priložne, na gerundive koji se odnose na subjekt, na one koji se odnose na objekt te na gerundive unutar apsolutne konstrukcije. Priložni gerundiv modificira glagol glavne rečenice, a subjekt mu je identičan subjektu predikatnog glagola. Zanimljivo je da među priložne gerundive Gili Gaya smješta *ardiendo* i *hirviendo*, (popridjevljene) gerundive s funkcijom atributa koje Moliner (1970), Porto (1989), Lagunilla (1999), Alcina i Blecua (2001) i Rae (2009–2011) klasificiraju kao atributne.

Za Gili Gayu ne postoji jasna granica u određivanju priložnog i atributnog gerundiva. Gerundivi koji modificiraju ili su dopune glagolima osjetilne i intelektualne percepcije te glagolima prikazivanja mogu se odnositi i na subjekt i na direktni objekt glagola glavne, što može biti dvoznačno pri interpretaciji gerundiva. U rečenici *Vi a una muchacha cogiendo manzanas* („Vidio sam djevojku berući jabuke“) subjekt gerundiva mogu biti subjekt (*yo*) i („Vidio sam djevojku kako bere jabuke“) direktni objekt (*una muchacha*) glagola glavne rečenice (Gili Gaya 1951: 175).

Naposljetku, Gili Gaya opisuje gerundiv unutar apsolutne konstrukcije, odnosno apsolutni gerundiv. On ima zaseban subjekt koji mu prethodi, a može imati uzročno, načinsko, pogodbeno i dopusno značenje. Gili Gaya tvrdi da se gerundivom može izreći radnja, ali ne i stanja i svojstva, pa rečenice poput *Miro un árbol floreciendo* („Gledam drvo kako cvjeta“) i *Te envío una caja coteniendo libros* („Šaljem ti kutiju koja sadrži knjige“) smatra negramatičnima, a umjesto gerundiva rabi relativnu rečenicu *que florece* i *que contiene* (Ibid: 173).

Lajmanovich (1967) gerundive dijeli na one unutar perifrastičnih konstrukcija, zatim na pridjevske koji su modifikatori imenske skupine ili imenice, na gerundive koji tvore periferne strukture glagolske skupine i gerundive kao jedine elemente predikata.

Prema M. Moliner (1970) i Herreru (1994–1995) osnovna je upotreba gerundiva u perifrastičnim konstrukcijama, a potom adverbijalna. Priložnim se gerundivom opisuje način

na koji subjekt vrši glagolsku radnju te okolnosti stanja ili radnje izražene glagolom glavne rečenice, a najčešće se može parafrazirati zavisnosloženom priložnom rečenicom.

Nadalje, Magallanes (1970), Bobes (1975), Luna (1980), Donni (1983), Albalá (1988), Otálora (1992), Herrero (1994–1995), Rodríguez Ramalle (2015) razlikuju samostalni i koordinirani gerundiv. Samostalni gerundiv je autonoman, samostalan, centralni glagol rečenice. On sintaktički funkcionira kao rečenica i neovisan je o drugom predikatu, npr. *Tú quejándote todo el día y sin hacer nada de provecho* („Cijeli dan se žališ, a ništa korisno nisi napravio“) (Rodríguez Ramalle 2015: 641). Bobes (1975: 9) se ne slaže s tim opisom i tvrdi da samostalni gerundivi ne mogu funkcionirati kao rečenična jezgra, odnosno kao rečenica.

Samostalni je gerundiv neovisan o drugom predikatu, za razliku od koordiniranog gerundiva koji modificira glagol glavne rečenice ili je njegova dopuna te su mu sintaktičke funkcije proširuća i adverbijalna.

Dakle, samostalni gerundiv nije podređen glagolu glavne rečenice. Međutim, iako je sintaktički neovisan o glagolu glavne rečenice, samostalni gerundiv može modificirati rečenicu, npr. *Hablando de Pedro, ¿qué sabes de él?* („Kad već govorimo o Pedru, znaš li išta o njemu?“) (Herrero 1994–1995: 175–6). Njega je moguće interpretirati bez konteksta, iako na njega mogu utjecati diskurs i lingvistički kontekst, npr. *¡El pesado ese todo el santo día molestando!* („Taj davež cijeli božji dan dosaduje!“) (Herrero 1994–1995: 170). Često se upotrebljava u razgovornom i novinarsko-publicističkom stilu (Herrero 1994, Sedano 1999). Samostalnim gerundivom prema Jiménezu (1977: 48) izražavamo trajnu i vremenski neutralnu radnju, npr. *Yo limpiando y tú ensuciando* („Ja čistim, a ti prljaš“), a vremenska se kategorija može odrediti priložnom oznakom ili kontekstom.

Luna (1980: 115) i Otálora (1992) razlikuju nekoliko vrsta samostalnog gerundiva. Prvi je gerundiv tipa pitanje – odgovor (A: *-¿Qué estaban haciendo?*, B: *- Grabando*. „A: Što su radili?, B: Snimali“). Drugi je historijski gerundiv koji je zbog česte upotrebe pri pripovijedanju adekvatna zamjena za imperfekt (*Todos con sus linternitas alumbrándose para...y se juntaban en grupitos y andaban conmigo* „Svi s upaljenim lampionima kako bi... grupirali bi se i išli sa mnom“). Albalá (1988: 201) dodaje da samostalni gerundiv ima lokativno značenje (*Pero luego la parte esta de pasando ya a Dinamarca para arriba, ee...cambia mucho* „Ali onda taj dio kojim se dolazi do Danske s gornje strane... e, puno mijenja“), dok su za Magallanesa (1970) osnovna značenja gerundiva dopusno (*Uno superándose, estudiando carreras y carreras, para que llegue cualquiera a decirle lo mal que vive* „Unatoč tome što čovjek nadmaši samoga sebe i neprekidno uči, da bi mu netko došao reći kako loše živi“) i modalno (*Ya traía yo una*

preparación... pues de formación puramente personal, ¿verdad?: hurgando aquí, allá, tratando de entender. “Nosio sam ja već pripremu...dakle vlastitog obrazovanja, jel’: tražeći amo, tamo, pokušavajući razumjeti”).

Nadalje, samostalni gerundiv može biti uskličan (*No, pues me parece muy bien: ¡Tú imponiendo la moda!* „Ne, čini mi se dobrim – ti namećeš modu“) i poticajan (*Vamos, ¡andando!* „Ajmo, idemo“). Bobes (1975) samostalnim naziva i gerundiv u nazivima slika, fotografija, npr. *Ranas pidiendo rey* („Žabe koje mole kralja“). Samostalnim gerundivom iskazujemo trajnost i nesvršenost zbog čega je zamjenjiv imperfektom, najčešće stoji uz priloge i priložne oznake poput *toda la vida, todo el día, siempre* (¡*Qué pesado!* ¡*Siempre dando vueltas al mismo tema!* „Kako je dosadan! Uvijek se vrti oko iste teme!“; Herrero 1994–1995: 174). Samostalni se gerundiv također rabi uz direktni objekt za živo s prijedlogom *a*, npr. *¿A quién has visto?* [*A María leyendo una novela*] („Koga si vidio? [Mariju kako čita novine]“) ili *¿Cómo la viste a María?* [*Leyendo una novela*] („Što je Marija radila kad si ju vidio? [Čitala je novine]“) (Casalicchio (2013: 210; prema A. Di Tullio 1998).

Fernández Lagunilla (1999) gerundive dijeli na rečenične i na glagolske modifikatore. Gerundivi kao rečenični modifikatori su komprimirane zavisnosložene priložne rečenice sa značenjem vremena, uzroka, dopusnosti i pogodbe, npr. *Trabajando podrías independizarte* („Radeći bi se mogao osamostaliti“) možemo parafrazirati pogodbenom rečenicom *Si trabajas podrías independizarte* („Da radiš, mogao bi se osamostaliti“) (Ibid: 3447). Gerundivi kao glagolski modifikatori modificiraju predikatni glagol, a mogu se odnositi na subjekt (*Luis entró gritando* „Luis je ušao galameći“) i na direktni objekt za živo glagola glavne rečenice (*Tiene un amigo viviendo en París* „Ima prijatelja koji živi u Parizu“) (Ibid: 3449). Gerundivi koji modificiraju glagol glavne rečenice te čiji je subjekt identičan subjektu glavne rečenice imaju adverbijalnu funkciju, a mogu biti unutarnji i vanjski. U rečenici *Juan se entretiene escuchando música, estando en casa (su padre)* („Juan se zabavlja slušajući muziku“), gerundiv *escuchando* je unutarnji s načinskim značenjem, a *estando* vanjski s vremenskim ili pogodbenim značenjem (Ibid: 3450).

Naposljetku slijedi podjela prema Rae na predikativni, priložni i pridjevski gerundiv. Ukratko se može reći da je predikativni gerundiv dopuna glagolu glavne rečenice s funkcijom predikatnog proširka (*La vi conduciendo* „Vidio sam ju vozeći auto ili Vidio sam ju kako vozi auto“). Subjekt predikativnog gerundiva uz određene grupe glagola (uz glagole osjeta i percepcije te glagole prikazivanja) mogu biti i subjekt i objekt glagola glavne rečenice.

Zatim, priložnim se gerundivom opisuje način vršenja radnje glavne rečenice (*Se fue corriendo* „Otišao je trčeći“) zbog čega je zamjenjiv prilogom (*rápido*), priložnom skupinom (*a gran velocidad*) ili zavisnosloženom priložnom rečenicom (*Se fue de forma que nadie lo pudo parar* „Otišao je na način da ga nitko nije mogao zaustaviti“), a subjekt mu je identičan subjektu glagola glavne rečenice. Gerundivom se ne uspostavlja nužno i vrsta zavisnosti (vrijeme, način, uzrok, pogodba, dopusnost) koja najčešće ovisi o nizu kontekstualnih faktora.

Treći, pridjevski gerundiv, dopuna je imenici s atributnom funkcijom. Rae (i ostale gramatike) najčešće navode *ardiendo*, *hirviendo*, *colgando*, gerundive koji su u potpunosti leksikalizirani i inkorporirani u kategoriju pridjeva. Iako je ova upotreba gerundiva meta preskriptivističkih intervencija, ne možemo zanemariti njegovu sve širu upotrebu i to naročito u razgovornom i administrativnom stilu. Pountain (1995) ističe da bi adekvatne zamjene pridjevskom gerundivu, koji smatra negramatičnim, bili aktivni particip (*calmante*, *hirviente*, *entrante*) ili relativna restriktivna rečenica (*que calma*, *que hierve*, *que entra*).

3.3.1. Sintaktičke funkcije gerundiva

U ovome dijelu rada slijedi prikaz kriterija prema sintaktičkim funkcijama gerundiva te klasifikacija na predikativne, priložne i pridjevske gerundive preuzeta iz Rae. Klasifikacija prema Rae detaljna je i dovoljna za istraživanje sintaktičkih funkcija gerundiva u ovome radu.

3.3.1.1. Predikativni gerundiv

Predikativni je gerundiv glagolska dopuna glavnom glagolu, njegova sekundarna predikacija. Predikativni gerundiv ima funkciju predikatnog proširka te s glagolom glavne rečenice tvori jednu funkcionalnu i sintaktičku cjelinu. Predikativnim se gerundivom izriče radnja (*La recuerdo mirándome* „Sjećam je se kako me je gledala“) i proces (*Veíamos los barcos alejándose* „Gledali smo brodove kako se udaljuju“).

Negramatičnom se smatra upotreba predikativnog gerundiva za izricanje svojstava, stanja i osobina (*Vi a la niña teniendo fiebre* „Vidio sam djevojčicu koja ima temperaturu“; Rae 2009–2011: 2074; *Se necesita secretaria hablando inglés* „Traži se tajnica koja zna engleski“; Porto 1989: 158; *Tiene un hijo siendo miope* „Ima sina koji je kratkovidan“; Alarcos 1994: 145–46; *He recibido una carta conteniendo una foto* „Primila sam pismo koje je sadržavalo fotografiju“; Porto 1989: 158), a na njegovom se mjestu preporuča upotreba relativne rečenice (*Vi a la niña que tiene fiebre*, *Se necesita secretaria que hable inglés*, *Tiene un hijo que es miope*, *He recibido*

una carta que contiene una foto). Pountain (1995) tako zaključuje da upotreba gerundiva kao modifikatora imenice s atributnom funkcijom nije moguća kada je gerundiv statičnog karaktera, za razliku od dinamičkog koji smatra gramatičnim. Gerundiv dinamičkog aspekta možemo provjeriti upotrebom konstrukcije *estar* + gerundiv. Dakle, rečenice *Tiene un hijo que está siendo miope* i *Tiene un hijo siendo miope* su negramatične, za razliku od *Lleva una caja que está chorreando vino* i *Lleva una caja chorreando vino* („Nosi kutiju iz koje curi vino“), koje su prema Pountainu gramatične (Ibid: 289).

Predikativni gerundiv bira glagolske argumente (*Lo veía leyendo el periódico* „Gledao sam ga kako čita novine“), uz njega mogu stajati prilozi (*La vi llorando mucho* „Vidio sam ju da puno plače“) te se pojavljuje u istim sintaktičkim kontekstima kao i pridjevi (*Casi la prefiero llorando a eufórica* „Skoro je više volim uplakanu nego euforičnu“; Rae 2009–2011: 2045). Nadalje, predikativni gerundivi ne mogu stajati unutar pasivnih konstrukcija, npr. *María fue vista leyendo una novela* („Marija je viđena kako čita roman“) (Cinque 1992).

Ulogu subjekta predikativnog gerundiva mogu vršiti subjekt glagola glavne rečenice (*Se presentó en casa tiritando de frío* „Pojavio se kući drhteći od hladnoće“), direktni objekt za živo (*Me la imaginaba hablándome* „Zamišljao sam je da mi priča“; Rae 2009–2011: 2043), indirektni objekt (*Se te saltaban las lágrimas abrazándola* „Nadirale su ti suze grleći je“; Ibid: 2058) i prijedložni objekt glagola glavne rečenice (*A veces pienso en él fumándose un enorme puro en su sillón de orejas* „Ponekad ga zamišljam kako puši ogromnu cigaru u svom naslonjaču“; Ibid: 2043).

Uz glagole percepcije i osjeta te glagole prikazivanja i opisa subjekt gerundiva može biti identičan subjektu ili direktnom objektu glagola glavne rečenice, što znači da takve rečenice mogu biti dvoznačno tumačene. Tako je rečenicu *Yo vi a Juan trabajando* („Vidio sam Juana radeći“ ili „Vidio sam Juana kako radi“) moguće interpretirati kao transformaciju sljedećih rečenica: *Yo vi a Juan mientras (yo) trabajaba* („Vidio sam Juana dok sam radio“) i *Yo vi a Juan que (él) trabajaba* („Vidio sam Juana kako radi“) (Lajmanovich 1967: 69). Ako gerundiv prethodi glavnoj rečenici, subjekt gerundiva i glagola glavne rečenice je isti (*Hablando (yo) por teléfono, lo avisté (yo)* „Razgovarajući na telefon sam ga uočio“).

Međutim, subjekt predikativnog gerundiva je, uz ostale grupe glagole, direktni objekt glagola glavne rečenice, a ti su gerundivi podložni većim restrikcijama nego oni koji se odnose na subjekt. Gerundiv čiji je subjekt direktni objekt za neživo Rae smatra negramatičnim (*Tengo un libro explicando con claridad el subjuntivo* „Imam knjigu koja jasno objašnjava konjuktiv“),

a na mjesto gerundiva koristi relativnu restriktivnu rečenicu (*Tengo un libro que explica con claridad el subjuntivo* „Imam knjigu koja s jasnoćom objašnjava konjuktiv“; Porto 1989: 158).

Zanimljivo je da su stare gramatike španjolskog jezika gerundiv koji se odnosi na direktni objekt glagola glavne opisivale kao atributni, iako ne odgovara na pitanje *¿cómo?* (Lajmanovich 1967: 171).

Predikativni se gerundiv može parafrazirati zavisnosloženom rečenicom, i to relativnom (*La hiedra había crecido cubriendo toda la pared* / *La hiedra que había cubierto toda la pared había crecido* „Bršljan koji je prekrrio cijeli zid je narastao“), kompletivnom (*Vi a Juan trabajando* / *Vi que Juan trabajaba* „Vidio sam kako Juan radi“), kondicionalnom (*Te encontrarás más cómodo descalzándote* / *Te encontrarás más cómodo si estás/estuvieras descalzo* „Bit ćeš komotniji ako se izuješ“), zatim zavisnosloženom priložnom rečenicom, i to npr. vremenskom (*Vi a Juan mientras trabajaba* „Vidio sam Juana dok sam radio“) te nezavisnosloženom sastavnom ili suprotnom rečenicom (*La hiedra había crecido y había cubierto toda la pared* „Bršljan je narastao i prekrrio cijeli zid“) (Rae 2009–2011: 2071).

U nastavku slijedi popis glagola, imenica i konstrukcija u kojima se najčešće upotrebljava predikativni gerundiv. Dakle, predikativni gerundiv stoji uz:

- glagole percepcije i osjeta poput *contemplar, distinguir, escuchar, mirar, notar, observar, oír, sentir, ver, hallar* (*Vemos a los niños jugando en el patio* „Vidimo djecu kako se igraju na igralištu“; Porto 1989: 157); *Lo observó paseando por el salón hasta las tres de la madrugada* „Gledao ga je kako hoda po sobi do tri ujutro“; *Matilde los oyó discutiendo desde la cocina, pero no quiso intervenir* „Matilde ih je čula kako se svađaju u kuhinji, ali nije htjela intervenirati“; *Se escuchaban las olas estallando en las rocas* „Čuli su se valovi kako se razbijaju o stijene“; Rae 2009–2011: 2074). Rae negramatičnom smatra upotrebu gerundiva kojim se želi iskazati stanje ili svojstvo osobe ili predmeta (*Vi a la niña teniendo fiebre* „Vidio sam djevojčicu koja ima temperaturu“) (Ibid). Casalicchio (2013: 222) i Di Tullio (1998: 199) dodaju da uz navedene glagole nije gramatična upotreba gerundiva glagola postignuća poput *encontrar* (*Lo vi encontrando las llaves* „Vidio sam ga da traži ključeve“).

Subjekt gerundiva uz navedene glagole mogu biti i subjekt i direktni objekt glagola glavne rečenice, što bez konteksta može biti dvoznačno. U rečenici *Veo una muchacha cogiendo manzanas* „Vidim djevojku berući jabuke“ ili „Vidim djevojku kako bere jabuke“ u odnos se stavljaju dva predikata *ver* i *coger*, a subjekt gerundiva mogu biti prvo (*yo*) ili treće lice jednine

(*una muchacha*). Rečenicu s gerundivom čiji je subjekt identičan direktnom objektu glagola glavne rečenice moguće je parafrazirati rečenicom s funkcijom predikatnog proširka (*Veo una muchacha que coge manzanas* „Vidim djevojku kako bere jabuke“) ili objektnom (*Veo que una muchacha coge manzanas* „Vidim da djevojka bere jabuke“), dok je rečenicu s gerundivom čiji je subjekt identičan subjektu glavne rečenice moguće parafrazirati nezavisnosloženom sastavnom rečenicom (*Veo una muchacha y al mismo tiempo cojo manzanas* „Vidim djevojku i u isto vrijeme berem jabuke“).

Rečenica s veznikom *kako* koji se javlja uglavnom iza glagola percepcije i osjeta u hrvatskom je jeziku najčešće odnosna, u širem smislu te riječi (npr. Gledam planinu *kako* se uzdiže iznad grada). Raguž navodi da rečenice uvedene veznicima *da*, *gdje* i *kako* također mogu biti i izrične (kompletivne) (npr. Vidim ju *kako* bere jabuke), i to u slučaju kada se ne mogu zamijeniti relativnim veznikom (zamjenicom) (npr. *Vidim ju *koja* bere jabuke) (Raguž 1991: 223). Autor nadalje potvrđuje stav Z. Derrosi koja ističe da je riječ o rečenicama „koje su na neki način dodane i imenicama o kojima govore i glagolima glavne rečenice“ te se „odnose prema glavnoj rečenici kao predikatni atribut prema predikatu i subjektu (...)“ (Ibid) . Budući da je riječ o zavisnoj rečenici koja se prema glavnoj rečenici odnosi kao predikatni atribut, odnosno predikatni proširak, prema predikatu i subjektu, u ovome ćemo radu takve rečenice tretirati kao rečenice s funkcijom predikatnog proširka.

Di Tullio (1998: 199) navodi da su s glagolom *ver* u rečenici *Vi a Juan llegando empapado* („Vidio sam Juana kako dolazi mokar“) moguće dvije interpretacije. Prva je interpretacija „Vidio sam događaj: *Juan llegaba mojado*“, a druga je „Vidio sam osobu: *Juan, mientras llegaba mojado*“. Razlika u značenju je nezamjetna. U obje su rečenice prikazane osobe i simultane radnje glagola glavne rečenice i gerundiva.

Nadalje je bitno istaknuti da je rečenica negramatična ako uz glavni glagol stoji gerundiv bez izrečenog direktnog objekta (**Hablando de soldados, hoy he visto saliendo del cuartel*), dok je uz neodređene zamjenice *uno*, *alguien* rečenica gramatična (*Hoy he visto a uno saliendo del cuartel* „Danas sam vidio jednoga kako izlazi iz vojarne“; *Si veo a alguien esperando* „Ako vidim nekoga da čeka“; Rae 2009–2011: 2075).

Fernández Lagunilla (1999: 3490) navodi da gerundiv kojemu je subjekt direktni objekt glagola glavne rečenice uz određene glagole percepcije i osjeta tvori gramatične konstrukcije, a uz sinonime tih glagola negramatične konstrukcije, npr. {*Vimos*/**Miramos*} *a María cogiendo flores* („Vidjeli / Gledali smo Mariju kako bere cvijeće“). Casalicchio također koristi gerundiv

uz desemantiziran imperativ glagola *mirar*, npr. *Mira a Javier corriendo a casa* („Gledam Javiera kako trči kući“) (2013: 222).

Cinque (1992) navodi da su uz glagole percepcije moguće sljedeće strukture s gerundivom:

- bez antecedenta: *Fue [leyendo una novela] como / que vi ayer a María* („Jučer sam vidio Mariju kako čita roman“). Moguća je i upotreba neutralne zamjenice i relativa *lo que*: *Lo que vi fue el barco atracando en el puerto* („To što sam jučer vidio bio je brod koji je pristajao u luku“); *Fue el barco atracando en el puerto lo que vi* („Bio je to brod koji je pristajao u luku; to sam vidio“); *Vi [el barco atracando en el puerto], lo que me resultó sorprendente* („Vidio sam brod koji je pristajao u luku, što me iznenadilo“);
- zamjenička klitika u ulozi subjekta gerundiva može stajati na početku rečenice, ispred predikata: *La vi leyendo una novela* („Vidjela sam je čitajući roman“ ili „Vidjela sam je kako čita roman“). Međutim, s glagolom *soportar* konstrukcija s klitikom je negramatična (**No lo soporto hablando de política*), a bez klitike je gramatična (*No soporto a ese cretino hablando de política* „Ne podnosim onog kretena da priča o politici“; Fernández Lagunilla 1999: 3490). Na isti se način ponašaju glagoli *aparecer*, *encontrarse*, *hallarse*, *verse* (Cinque 1992; prema Casalicchiu 2013: 209).

Važno je istaknuti i to da gerundiv s glagolima percepcije i osjeta mnogi gramatičari tumače kao dio perifrastrične konstrukcije s elizijom pomoćnog glagola *estar*, npr. *He visto a tu hermano (que estaba) esperando el autobús* („Vidio sam ti brata kako čeka autobus“) (Seco 1972: 107), *Vemos a los niños (que están) jugando en el patio* („Vidimo djecu kako se igraju na igralištu“) (Porto 1989: 157). Gerundivi tada odgovaraju na pitanje *¿cómo está?* „kako je“, ali ne i na pitanje *¿cómo es?* „kakav je“.

Budući da su kriteriji prema sintaktičkim funkcijama dvoznačni, u istraživačkom ćemo dijelu rada kriterije odrediti prema subjektu gerundiva te prema toj funkciji klasificirati gerundive u supostavnoj analizi rečenica iz stručne literature i korpusa.

Tako ulogu subjekta gerundiva s navedenim glagolima mogu vršiti subjekt i direktni objekt glagola glavne rečenice. Gerundiv ima proširačku funkciju ako mu je subjekt direktni objekt glagola glavne rečenice (*La vi un día (yo) saliendo (ella) de mi casa* „Vidjela sam je neki dan kako izlazi iz moje kuće“ prema *La vi un día (yo) feliz (ella)* „Vidio sam je jedan dan sretnu“).

Međutim, ako je subjekt gerundivu subjekt glagola glavne rečenice, gerundiv ima ulogu slobodnog atributa¹⁸ a funkcija mu je adverbijalna (*La vi (yo) un día saliendo (yo) de mi casa* „Vidio sam je jedan dan izlazeći iz svoje kuće“ prema *La vi (yo) un día de modo dudable (yo)* „Vidio sam je jedan dan na sumnjiv način“). Anteponiran glavnoj rečenici, subjekt gerundiva uvijek je identičan subjektu glavne rečenice (*Leyendo (yo) una novela, (la) vi (yo) ayer a María* „Čitajući roman sam jučer vidio Mariju“).

Dakle, gerundivi uz ovu skupinu glagola mogu imati priložnu (stoje na mjestu priloga ili priložne skupine i odgovaraju na pitanje *kako?*) i proširačku funkciju (stoje na mjestu pridjeva i odgovaraju na pitanje *kakav?*), ovisno o subjektu gerundiva koji može biti identičan sa subjektom i direktnim objektom glagola glavne rečenice. Iako je riječ o različitim sintaktičkim funkcijama koje gerundivi na istoj poziciji mogu imati (što je moguće provjeriti metodom supstitucije), gerundivi su uz navedene glagole prema Rae uvijek samo predikativni s funkcijom predikatnog proširka. To znači da dvoznačna priroda gerundiva koji se u istom sintaktičkom okruženju može interpretirati adverbijalno i proširački upućuje na nemogućnost preciznog određivanja njegove sintaktičke funkcije.

Nadalje, predikativni gerundiv stoji također uz:

- glagole mentalne i intelektualne percepcije poput *figurarse, imaginarse, recordar*, npr. *No podía imaginárselo haciendo mal a una mujer* („Nije mogao zamisliti da učini nešto loše nekoj ženi“); *Imaginaba a Clara bailando, arrebolada y sudorosa* („Zamišljao sam Claru kako pleše, rumenu i znojnu“) (Rae 2009–2011: 2074);
- glagole prikazivanja i opisa (*describir, dibujar, fotografiar, grabar, pintar, representar, retratar*), npr. *Lo habían dibujado mirando hacia algún lugar impreciso* („Nacrtali su ga kako gleda prema nekom neodređenom mjestu“); (...) *pudo ver que representaba a un niño cabalgando sobre algo que parecía un delfín* („Mogao je vidjeti da predstavlja dijete koje jaše na nečemu što liči na delfina“) (Rae 2009–2011: 2076), a subjekt gerundiva mogu biti subjekt ili direktni objekt glagola glavne rečenice;

¹⁸ Gerundiv čiji je subjekt jednak subjektu glavne rečenice u konzultiranoj se literaturi analizira kao predikativni, a s obzirom da time termin predikativni postaje ponešto preširok, uzimamo uži pojam slobodnog atributa (*free modifier*) iz anglističke tradicije, npr. *Green, bronze and golden [it] flowed though weeds and rushes* (Longman 1999: 136–137 i 520–521; 2002: 202–203). Zahvaljujem kolegi dr.sc. Anđelu Starčeviću na sugestiji i prijedlogu hrvatskog termina.

- glagole pronalaska, otkrića i saznanja *descubrir, encontrar, hallar, sorprender, conocer*, npr. *Lo sorprendieron copiando en un examen / lo pillaron copiando* („Uхватили su ga da prepisuje na ispitu / uhvatili su ga u prepisivanju“) (Ibid); *Encontró a los alumnos hablando* („Našao je učenike da razgovaraju“) (Porto 1989: 157). Cinque (1992) piše da se glagoli unutar ove skupine ne ponašaju svi isto. Fernández Lagunilla (1999: 3490) naglašava da gerundiv uz glagole sličnog značenja tvori negramatične konstrukcije, npr. {*Encontraron/*Buscaron*} *al ladrón viendo la tele* („Našli su / Tražili su lopova kako gleda televiziju“);
- glagole postojanja, prisutnosti, prezentacije *haber* i *estar*, npr. *Hay demasiada gente esperando* („Ima previše ljudi koji čekaju“); *Aquí está el gato durmiendo* („Ovdje se nalazi mačak koji spava“); *Aquí hay un gato durmiendo* („Ovdje ima jedan mačak koji spava“) (Rae 2009–2011: 2077). Upotreba neodređene zamjenice uz glagol *haber* konstrukciju s gerundivom čini gramatičnom: *Hay allí unos hombres pescando* („Ima tamo nekih muškaraca koji pecaju“), *Hay aquí un hombre buscando a Luis* („Ovdje je jedan čovjek koji traži Luisa“), ali bez zamjenice nije gramatično **Hay hombres creyendo en brujas* („Ima muškaraca koji vjeruju u vještice“) (Gutiérrez Araus 1992: 215). U tom slučaju *hay* ima lokativno značenje, a uz njega stoje priložne oznake mjesta. Caro (1980) tvrdi da u rečenici „*Hay allí unos hombres pescando*“, *hay* znači *están*, *demoran a pescando* je eksplikativni modifikator kojim iskazujemo radnju simultanu glagolu *estar*. Fernández Lagunilla (1999: 3490) navodi da su rečenice sa sinonimnim glagolima poput *existir* negramatične, npr. {*Hay/*Existe*} *una mujer bailando* („Ima / Postoji jedna žena koja pleše“). Prema M.^a del C. Bobes (1975) gerundiv je uz ovu skupinu glagola (kao i uz glagole percepcije i osjeta) pridjevski zato što je dopuna objektnoj imenici;
- uz glagole *tener, dejar* i *llevar*, npr. *Dejó durmiendo a Mateo y bajó a la calle* („Ostavio je Matea da spava i sišao na ulicu“), *Llevaba la cabeza sangrando, pero iba vivo aún* („Imao je krvavu glavu, ali je još uvijek bio živ“) (Rae 2009–2011: 2077) koji uz sebe mogu imati i drugu vrstu predikacije, npr. *Me tienes muy enojado* („Jako si me razljutio“); *Nos dejó atónitos* („Zapanjio nas je“); *Llevaba la cabeza mojada* („Imao je mokru glavu“) (Ibid). Fernández Lagunilla (1999: 3490) navodi da je uz glagol *tener* gerundiv simultan s radnjom glagola glavne rečenice i progresivan: *Tiene a un amigo pintándole la casa (en este instante / *todos los años)* („Ima prijatelja koji mu kreči

kuću (u ovom trenutku / svake godine“). Gerundiv uz glagol *poseer* kao sinonim glagola *tener*, prema M. Fernández Lagunilli (1999: 3490), nije gramatičan: {*Tengo/*Poseo*} *un amigo estudiando en París* („Imam / Posjedujem prijatelja koji studira u Parizu“);

- glagol *hacer*, sa značenjem *imaginar* ili *suponer*: *¡Qué sorpresa! Te hacía pintando a estas horas* („Kakvo iznenađenje! Mislio sam da slikaš u ove sate!“) (Rae 2009–2011: 2074). Upotreba predikativnog gerundiva uz glagol *hacer* je obavezna (*Te hacía tomando el tren* „Mislio sam da si u vlaku“; **Te hacía*), za razliku od glagola percepcije i osjeta, npr. *Vieron al marido de Clara tendiendo la ropa* („Vidjeli su Clarinog muža kako prostire robu“) implicira *Vieron al marido de Clara* („Vidjeli su Clarinog muža“) (Ibid);
- polukopulativne glagole *manifestarse*, *encontrarse*, *hallarse*, npr. *Fósiles que se manifiestan formando estructuras radiales* („Fosili koji se očituju formiranjem radijalnih struktura“), *Una tarde de sábado, Florentino Ariza la encontró tratando de escribir a máquina en su dormitorio* („Jednog subotnjeg popodneva Florentino Ariza ju je našao kako pokušava pisati na pisačkoj mašini u svojoj spavaćoj sobi“) (Ibid: 2072);
- u prijedložnim skupinama s prijedlogom *con* su iskazane slučajne, okolnosne radnje i procesi, npr. *Con la policía pisándole los talones* („S policijom za petama“) (Ibid: 2079), *Con todo el cuerpo temblando* („S cijelim tijelom koje drhti“), te rjeđe s prijedlogom *sin*, npr. *Sin el niño correteando por aquí podrá trabajar mucho mejor* („Bez djeteta koji ovuda trčkara moći ću puno bolje raditi“) (Ibid: 2072–3). Prema Caru i Rae upotreba gerundiva s prijedlogom *con* bliska je apsolutnoj konstrukciji, npr. *Con el humo llenando la cocina, allí era imposible respirar* („U kuhinji punoj dima bilo je nemoguće disati“).

U prijedložnoj skupini s prijedlogom *con* gerundiv je dopuna imenici i ima atributnu funkciju. Međutim, sintaktička funkcija gerundiva se može odrediti prema sintaktičkoj funkciji prijedložne skupine u kojoj se gerundiv nalazi. Gerundiv je u tom slučaju dopuna konstituentu unutar prijedložne skupine i to najčešće s funkcijom priložne oznake (*Se levantó con los ojos brillándole de emoción* „Ustao se s očima koje su sjale od uzbuđenja“; Hernanz i Suñer 1999: 2550), te rjeđe dopuna unutar prijedložne skupine s funkcijom subjekta (*La foto con Luis y María besándose ha causado sensación*

„Fotografija s Luisom i Marijom kako se ljube izazvala je pravu senzaciju“; Ibid) ili direktnog objekta glagola glavne rečenice (*La había retratado con un pañuelo rodeándole la garganta* „Portretirao ju je s maramom oko vrata“) (Rae 2009–2011: 2073).

U rečenici *Estaba con la nariz goteando* („Curio joj je nos“) (Rae 2009–2011: 2073) gerundiv *goteando* može imati atributnu funkciju, ako je dopuna imenici unutar prijedložne skupine (*Estaba con la nariz [goteando]*) ili adverbijalnu, ako je dopuna konstituentu unutar prijedložne skupine s funkcijom priložne oznake (*Estaba [con la nariz goteando]*).

Nadalje, konstrukcije s prijedlogom *con* mogu se parafrazirati sastavnom rečenicom i značenjem se približavaju značenju glagola *tener*, npr. *Con una mano vendada, con la otra chorreando sangre / y la otra chorreando sangre* („S jednom zavijenom rukom i s drugom iz koje je curila krv“) (Ibid); *Elvira oyó la nueva con ojos espantados y corazón latiendo / y latándole el corazón* („Elvira je čula vijest uplašanih očiju i srca koje lupa / a srce joj je lupalo“) (Caro 1980), dok je rečenica bez prijedložne skupine negramatična **Elvira oyó la nueva espantados los ojos y corazón latiendo*.

Istu konstrukciju također možemo parafrazirati gerundivom *teniendo*, prijedlogom *mediante* ili prijedložnom skupinom *en compañía de* (Hernanz i Suñer 1999: 2549). Osim s prijedlogom *con*, gerundiv stoji unutar prijedložnih skupina i s prijedlozima *sin*, *entre*, *ante*, npr. *Ante un matrimonio discutiéndose, vale más no intervenir* „U bračnoj zajednici koja se svađa, bolje je ne intervenirati“ (Hernanz i Suñer 1999: 2553).

Što se tiče gerundiva unutar prijedložnih skupina s funkcijom prijedložnog objekta, Sáenz (1953: 296) tvrdi da je gerundiv gramatičan samo unutar prijedložnih konstrukcija s prijedlogom *a* (*Oigo a María cantando* „Čujem Mariju kako pjeva“), dok upotrebe gerundiva s ostalim prijedlozima smatra negramatičnima: **Pensaba en María leyendo mis cartas* („Mislio je na Mariju koja čita moja pisma“), **Me acuerdo de su voz resonando en mi alma* („Sjećam se njezinog glasa kako odzvanja u mojoj duši“), za razliku od Lajmanovicha (1967: 73) koji navodi da je gerundiv uz druge prijedloge gramatičan, npr. *Entre esas cotorras charlando continuamente, tu tía Julia no desentonará* („Od tih se papiga koje bez prestanka brbljaju, vaša tetka Julija neće puno razlikovati“).

Izvdajmo i neke zanimljivosti vezane uz promjene u opisu jezika. Tako akademijina gramatika iz 1771. gramatičnom opisuje samo upotrebu gerundiva s prijedlogom *con*,

pa Cervantesovu rečenicu *Los corredores del patio se coronaron de criados de aquellos señores, diciendo a grandes voces* („Hodnici dvorišta bili su okrunjeni gospodskim slugama koji su glasno govorili“) smatra negramatičnom, što je za Cuerva i Cara (1867) suviše rigidna osuda;

- u dvodijelnim konstrukcijama iza kojega slijede rečenice s prijedlogom *para* ili s prilogom, npr. *Toda su vida pariendo y para qué* („Cijeli svoj život rađaš i za što?“); *Un año laborando y, de pronto, el mismo asunto aparece en manos del coronel y de los suyos* („Godinu dana radiš i odjednom se ista stvar pojavljuje u rukama pukovnika i njegove obitelji“) (Ibid: 2084). Lombardini i Pérez (2008) ovaj gerundiv nazivaju narativnim ili historijskim. Moreno (2012: 240) ističe da se narativni gerundiv upotrebljava kao komunikativna strategija kako bi se konverzacija učinila emotivnijom i kako bi se sugovornika uključilo u pripovijedanje;
- u sastavnoj je rečenici gerundiv također predikativan, npr. *Son las cuatro de la mañana y la niña divirtiéndose por ahí* („Četiri su sata ujutro, a djevojka se negdje zabavlja“) (Rae 2009–2011: 2083). Gerundivom se u sastavnoj rečenici prenosi ideja simultanosti i kontrasta dviju radnji;
- predikativni gerundiv stoji kako uz glagole, tako i uz imenice grafičkog i likovnog prikazivanja *cuadro*, *foto*, *grabado*, *imagen*, *retrato*, *dibujo*, npr. *El grabado representando a Virgo* („Grafika koja predstavlja Gospu“), *Un cuadro representando la prisión de Atahualpa* („Slika koja predstavlja zatvor u Atahualpi“), *La imagen de Magnolio brincando y reclamando mi atención* (...) („Slika Magnolia koji skače i privlači moju pozornost“) (Ibid: 2078). U nekim slučajevima gerundiv otvara mjesto imenici (*cuadro*), u drugim se slučajevima odnosi na prijedložnu skupinu koja označava osobu ili predmet (*de Magnolio*).
Seco (1972: 107) i Pountain (1995) navode da je konstrukcije s imenicama grafičkog i likovnog prikazivanja moguće protumačiti kao eliptične strukture, npr. (*Veo / He comprado / Tienes cuadro de las*) *ranas pidiendo rey* („(Vidim / Kupila sam / Imaš sliku) žaba koje mole kralja“ ili „(...) žabe koje mole kralja“), *Napoleón (está, en este cuadro) pasando los Alpes* („Napoleon (upravo sad, na ovoj slici) prolazi Alpe“), (*En esta foto se ve*) *Su majestad el rey enseñando a los embajadores extranjeros* („(Na ovoj

se fotografiji vidi) Njegovo Visočanstvo kralj kako pokazuje stranim veleposlanicima“). Porto (1989) taj gerundiv naziva gerundivom natpisa ili reprezentativnim gerundivom. Caro (1980) tvdi da upotrebom gerundiva u naslovima (umjetničkih slika, fotografija) poput *Las ranas pidiendo rey* („Žabe (koje) mole kralja“) ili *Napoleón pasando los Alpes* („Napoleon (koji) prelazi Alpe“) prouzrokuje određenu emociju kod gledatelja. Za razliku od imenica grafičkog i likovnog prikazivanja, gerundivi koji stoje u naslovima knjiga, nazivima radova, filmova, tv programa, internet adresa, npr. *Buscando el camino* („Tražeći put“), *Gestionando a través de proyectos* („Upravljaajući projektima“), *Bailando con lobos* („Plešući s vukovima“) nisu predikativni, nego samostalni, što znači da se ne pretpostavlja elizija imenice kojoj bi gerundiv mogao biti dopuna;

- uz imenice zvuka, prikazivanja i osjetila (*eco, ruido, rumor, sonido, voz, cara, ojos, modales*), npr. *Expresión hecha del eco resonando en la memoria: El ruido del agua yendo y viniendo* („Izraz nastao iz eha koji odjekuje u sjećanju: Žubor vode koja odlazi i dolazi“) (Rae 2009–2011: 2079);
- uz imenice osjeta mirisa (*perfume, olor, aroma*), npr. *Un perfume de azahar impregnando el aire* („Miris cvijeta naranče prožima zrak“) (Rae 2009–2011: 2080). Gerundiv može biti dopuna imenici unutar imenske skupine s funkcijom subjekta ili objekta (*Una voz silbando a mi espalda dice que* „Glas koji mi zviždi za leđima kaže da“ ili *Oigo una voz silbando a mi espalda* „Čujem glas kako mi zviždi za leđima“), dok je u drugima dopuna imenici unutar prijedložne skupine koja je dopuna subjektu ili objektu (*El ruido del agua yendo y viniendo* „Žubor vode koja odlazi i dolazi“) (Ibid). Gerundive s imenicama percepcije, opisa ili manifestacije zvuka, slike, informacije mogu uvesti semantički slični ili isti glagoli. Ova se upotreba predikativnog gerundiva stavlja u opreku s pridjevskim gerundivom, odnosno gerundivom kao restriktivnim modifikatorom s funkcijom imenskog atributa. Imenska skupina bez izraženog predikata je neuobičajena i neprirodna (*El duro artículo criticando la actuación del gobierno* „Oštar članak u kojem se kritizira rad vlade“) (Ibid: 2082), dok je češća upotreba gerundiva unutar imenske skupine koja je direktni argument glagolu glavne rečenice (*Publicó un duro artículo criticando la actuación del gobierno* „Objavljujem oštar članak u kojem se kritizira rad vlade“);

- u imenskim skupinama s imenicama informacije i komunikacije (*carta, comunicado, correo, decreto, mensaje, nota, noticia, telegrama*), npr. *La carta del naufrago pidiendo auxilio nunca llegó a su destino* („Pismo brodolomca koji traži pomoć nikada nije stiglo na svoje odredište“) (Ibid: 2080). Uz ove imenske skupine mogu stajati glagoli egzistencije i prezentacije (*Vio en la puerta una placa indicando que ahí había vivido y muerto Oscar Wild* „Na vratima je vidio natpis na kojem stoji da je tamo bio živio Oscar Wild“, *Recibí un comunicado (...) requiriendo mi presencia en el aeródromo de Los Llanos* „Primio sam obavijest u kojoj se zahtijeva moje prisustvo u zračnoj luci Los Llanos“) (Ibid). Upotreba nenaglašene zamjenice potvrđuje da su gerundiv i konjugirani dio glagola sintaktički vezani (*Le remitió un telegrama felicitándolo* „Poslao mu je telegram u kojem mu čestita (...) / *se lo remitió felicitándolo* „poslao mu ga je čestitajući mu“).

U pravnom su jeziku česte konstrukcije poput *Un decreto prohibiendo ciertas importaciones* („Dekret kojim se zabranjuju određeni uvozi“). Unutar ovih imenskih skupina gerundiv je moguće tumačiti kao predikativni (pretpostavlja se elipsa glagola glavne rečenice) i pridjevski (gerundiv je dopuna imenici uz koju stoji);

- uz imenice pojavnosti ili prisustva (*aparición, irrupción, llegada, presencia*), npr. *Aparición del gracioso en escena haciendo aspavientos* („Pojava lakrdijaša koji se prenemaže na scenu“) (Ibid: 2081). Ove imenice stoje uz semantički iste glagole, a djeluju poput imenica kojima označavamo način djelovanja *comportamiento, conducta, proceder, reacción*, npr. *El comportamiento del policía no dejándole pasar* („Ponašanje policajca koji mu ne dopušta da prođe“), *La reacción del defensa golpeándole con el codo* („Reakcija branitelja koji ga je udario laktom“) (Ibid). Fernández Lagunilla (1999: 3492) tvdi da je i uz ostale imenice, a ne samo uz gore navedene, moguća upotreba gerundiva, npr. *La fuerza de Deep Blue equivale a la de 32 ordenadores domésticos funcionando de forma simultánea y sincronizada* („Snaga Deep Bluea jednaka je snazi 32 kućnih računala koji istovremeno i sinhronizirano rade);
- pri opisu fotografija, slika, ilustracija, grafika, npr. *Eduardito andando a gatas a los ocho meses* („Eduardito koji puže s osam mjeseci“) (Rae 2009–2011: 2083); *Una niña llorando a lágrima viva* („Djevojčica koja neutješno plače“), unutar sintaktičkih konteksta koji mogu biti glagolski, npr. *Había una niña llorando a lágrima viva* („Bila jedna djevojčica koja je neutješno plakala“) i imenski, npr. *Una foto de una niña*

llorando a lágrima viva („Fotografija djevojčice koja neutješno plače“) (Ibid: 2079). I s ovom skupinom riječi gerundiv je moguće interpretirati kao pridjevski, što se smatra kalkom iz engleskog jezika. Caro (1980) tvrdi da pridjevske gerundive poput *ardiendo* i *hirviendo* ne bismo trebali uspoređivati s gerundivima kojima opisujemo slike, fotografije, ilustracije;

- predikativni gerundiv također može stajati u upitnim (*¿El jefe invitando? Debe de haberle tocado la lotería* „Šef da časti? Bit će da je dobio na lotu“), uskličnim rečenicama (*¡Amelia trabajando! No lo puedo creer* „Amelia da radi? Ne mogu to vjerovati“) te umjesto imperativa (*Ahora todo el mundo quieto y mirando hacia mí* „Sada svi tiho i gledajte prema meni“) (Rae 2009–2011: 2083). Prema Portu (1989: 161) gerundiv unutar imenske skupine u uskličnoj rečenici ima funkciju atributa (*¡Evaristo estudiando!* „Evaristo uči!). U uskličnim se rečenicama *¡Siempre pidiendo!* („Stalno moliš“) ili *¡Vamos arreando!* („Ajmo, idemo!“) izbjegava drugo lice jednine ili direktna zapovijed, npr. *¡Siempre estás pidiendo!* („Stalno moliš!“).

Ovakve samostalne upotrebe gerundiva Bobes (1975) ne smatra rečeničnom jezgrom. Neki gramatičari tvrde da se čine prirodnim usklični izrazi poput *¡un pájaro volando!* („ptica koja leti / u letu“), ali ne i unutar izjavne rečenice *Los pájaros volando le daban miedo* („Strah ju je bilo ptica u letu“).

U prvom se primjeru gerundiv objašnjava pojavnošću glagola percepcije ili egzistencije (npr. *Veo / Hay un pájaro volando* „Vidim pticu u letu / Ima jedna ptica u letu“) ili iskazivanjem predikacije kao cjeline. U drugom primjeru gerundiv *volando* je dopuna imenici i ima atributnu funkciju, a moguće ga je parafrazirati relativnom rečenicom.

Na kraju valja ponoviti i to da je gerundiv funkcionalno dvoznačan, što znači da na istoj poziciji može imati funkciju predikatnog proširka, adverbijalnu i / ili atributnu.

Također su dvoznačne i definicije samog predikatnog proširka u kojima se uz proširačku često spominje i njegova adverbijalna funkcija. Demonte i Masullo (1999: 2481) predikatni proširak definiraju kao spoj proširačkog i adverbijalnog, odnosno kao kategoriju s atributno-adverbijalnom ili adverbijalno-atributnom funkcijom: “ (...) es frecuente la caracterización de los complementos predicativos (generalmente con ejemplos de predicativos orientados al sujeto) como „adjetivos atributivo-adverbiales (*el huésped atravesó silencioso el vestíbulo*

„gost je tiho prošao predvorje“), categoría en la mitad entre atributos y adverbios o „atributo circunstancial y adverbio atributivo“ (*el abogado vivía tranquilo* „odvjetnik je tiho živio“).

Nadalje, Porto (1989: 157) također ističe da je gerundiv sam po sebi dvoznačan te može stajati na poziciji pridjeva i priložne oznake, što zapravo jest pravi opis predikatnog proširka: „Se puede decir que los gerundios realizan en este caso una función intermedia entre adverbio y adjetivo, la de complementos predicativos,“ a primjere koje navodi su sljedeći: *Pepito vino llorando* (“Pepito je došao plačući”), *Lo dijo sonriendo* (“Rekao je to smješeći se”), *Entró saludando a los presentes* (“Ušao je pozdravljajući prisutne”), *Encontró a los alumnos hablando* (“Našao je učenike kako pričaju”), *Vemos a los niños jugando en el patio* (“Vidimo djecu kako se igraju na igralištu”).

U skladu sa gore navedenim definicijama, Rae predikatni proširak opisuje kao pridjev kojim opisujemo kvalitetu ili stanje subjekta, a ujedno modificira glagol i ima priložnu funkciju: „(...) adjetivo que enuncia una cualidad o estado del sujeto, pero significa conjuntamente una modificación adverbial del verbo“ (1973: § 3.3.5; prema V. Demonte i Masullu 1999: 2463).¹⁹

S obzirom na samu prirodu gerundiva, nemoguće je jednoznačno odrediti kriterije prema sintaktičkim funkcijama, pa je klasifikacija na predikativne, priložne i pridjevske gerundive zbog dvoobrazne prirode gerundiva manjkava. Zbog poteškoća pri jasnom definiranju kriterija prema sintaktičkim funkcijama, u ovome će se radu analiza gerundiva iz korpusa vršiti prema konstituentu koji vrši ulogu subjekta gerundiva, o čemu će više govora biti prije same analize primjera.

3.3.1.2. Priložni gerundiv

Priložni ili adverbijalni gerundiv ima funkciju priložne oznake, što znači da poput priloga modificira glagol glavne rečenice opisujući način na koji se vrši primarna predikacija. Subjekt gerundiva identičan je subjektu glagola glavne rečenice, a radnja iskazana priložnim gerundivom najčešće je simultana radnji predikatnog glagola.

¹⁹ Marković se u knjizi *Uvod u pridjev* također osvrće na kompleksnu zadaću koju lingvisti imaju pri razlučivanju deskriptivnog sekundarnog predikata (odnosno predikatnog proširka) i adverbijala (2010: 160). Dalje navodi da „govornici neće uvijek povrditi teze jezikoslovaca ili će teško moći prepričati što je u rečenicama s deskriptivnim SP-om i adverbijalom baš različito“ (Ibid). Međutim, Marković (Ibid) dalje tvrdi da je Peti (1979: 149–58) uspješno razlučio proširak od adverbijala metapitanjima *kakav*, *kakva*, *kakvo* (za proširak) i *kako* (za adverbijal), što je neprimjenjivo za španjolski u kojemu bi pitanje za određivanje obaju sintaktičkih funkcija glasilo ¿cómo?.

Priložni gerundiv modificira najčešće deklarativne glagole (*Lo dijo sonriendo* „Rekao je to smješeći se“), zatim glagole kretanja (*Pepito vino corriendo* „Pepito je došao trčeći“), radnje (*Se despertó llorando* „Probudio se plačući“) te odgovara na pitanje *cómo* „kako“ (Porto 1989: 157). Osim predikatnog glagola, priložni gerundiv također opisuje osobine i svojstva subjekta, npr. *Pablo volvió a casa oliendo a vino* („Pablo se vratio kući bazdeći na vino“) (Casalicchio 2013: 215). Rodríguez Ramalle (2015: 644–5) nadodaje da priložni gerundivi modificiraju isključivo glagol glavne rečenice, odnosno svojstvo glagola, ali ne i subjekt, zbog čega mogu stajati bez glagolskih argumenata, npr. *Se pasó todo el santo día nevando* („Cijeli božji dan je padao snijeg“); *Los problemas se solucionan hablando* („Problemi se rješavaju razgovarajući“). Što se tiče pozicije gerundiva, gerundiv koji modificira glagol glavne rečenice može stajati ispred ili iza glavne rečenice, npr. *Cojeando, Pablo volvió a casa* („Šepajući, Pablo se vratio kući“) ili *Pablo volvió a casa cojeando* („Pablo se vratio kući šepajući“), dok je gerundiv kojim se opisuju osobine ili kvaliteta subjekta uvijek postponiran glagolu glavne rečenice, npr. *Pablo volvió a casa oliendo a vino* („Pablo se vratio kući bazdeći na vino“). Rečenica s antepoviranim gerundivom kojim se opisuje kvaliteta subjekta nije gramatična, npr. **Oliendo a vino, Pablo volvió a casa* (Casalicchio 2013: 215).

Kada je riječ o poziciji zamjenica, nenaglašena objektna zamjenica kod priložnih gerundiva ne može stajati ispred glagola glavne rečenice (**Lo huyó horadando*, ali da *Huyó horadando un túnel* „Pobjegao je iskopavši tunel“ > *Huyó horadándolo*; Rae 2009–2011: 2044). Isto pravilo se može primijeniti na glagole *aparecer*, *encontrarse*, *hallarse*, *verse*. Napomenimo i to da priložni gerundivi ne mogu stajati u pasivnim konstrukcijama, npr. *Salió de allí {corriendo/*siendo perseguido por la policía}* („Izašao je od tamo {trčeći / praćen od strane policije}“) (Rae 2009–2011: 2043).

Nadalje, gerundiv s glagolima stanja poput *estar* moguće je tumačiti kao dio strukture nekog dijela glavne rečenice, u kojem bi slučaju imao adverbijalne odlike te isto tako može biti dopuna pomoćnom glagolu tvoreći perifrastričnu konstrukciju za izricanje trajnosti.

Fernández Lagunilla (1999: 3489) takve upotrebe naziva kvaziperifrastričnim (*usos cuasi perifrásticos*), a u tom se slučaju gerundiv odvaja zarezmom od glavne rečenice u kojoj stoji glagol stanja uz priložnu oznaku mjesta, npr. *Juan está en el jardín, regando las plantas* („Juan se nalazi u vrtu, zalijeva biljke“). Casalicchio (2013: 217) se ne slaže s takvim opisom i nazivom te tvrdi da su gerundivi u takvim konstrukcijama uvijek modifikatori predikata ili subjekta, a ne dopuna pomoćnom glagolu *estar* što potvrđuje zamjenom glavne rečenice i rečenice s gerundivom. Ako gerundiv stoji prije glavne rečenice, rečenica nije gramatična, npr. **Regando*

las plantas, Juan está en el jardín. Casalicchio dalje navodi da se kopulativni glagoli također ne mogu parafrazirati konstrukcijom *estar* + gerundiv te iznosi primjere [*Será*] *mi propia conciencia buscando un espejo* („[Bit će to] moja vlastita savjest koja traži ogledalo“) (1967: 58) ili *Era un toro bailando* („Bio jedan bik koji pleše“) (Ibid: 167).

Priložni je gerundiv kao adverbijalni tip dopune glagolu glavne rečenice moguće zamijeniti prilogom i to najčešće neutralnim *así* (*Entraron forzando la cerradura* „Ušli su provalivši vrata“ ili *Entraron forzadamente / así* „Ušli su na silu / tako“), zatim priložnom skupinom (*Lo dijo gritando* „Rekao je to galameći“ ili *Lo dijo a voces* „Rekao je to glasno“) te zavisnosloženom priložnom rečenicom (*No se puede estudiar sintiendo tanto frío* ili *No se puede estudiar si uno siente / cuando uno siente tanto frío* „Ne može se učiti ako / kada je nekome hladno“).

Posljednji primjer upućuje na to da se gerundivom nužno ne uspostavlja i vrsta zavisnosti (vrijeme, način, uzrok, pogodbu, dopusnost). Značenjski tipovi zavisnosti ovise o širem gramatičkom i diskurzivnom kontekstu, za razliku od klasičnih zavisnosloženih priložnih rečenica čiji su nositelji adverbijalnog značenja ponajprije veznici. Glagolom glavne rečenice uspostavljamo logički ili semantički odnos te vrstu zavisnosti iskazane gerundivom. Pogledajmo par primjera rečenica s gerundivom i parafraza zavisno i nezavisnosloženim rečenicama!

Rečenica *Cerrando la ventana impedirás que entre el viento* „Zatvaranjem prozora spriječiti ćeš propuh“ (Rae 2009–2011: 2059) se može parafrazirati kondicionalnom (*Si cierras la ventana impedirás que entre el viento* „Ako zatvoriš prozor, spriječiti ćeš da uđe vjetar“), vremenskom (*Cuando cierras la ventana impedirás que entre el viento* „Kada zatvoriš prozor, spriječiti ćeš da uđe vjetar“) i načinskom rečenicom (*De esta forma / así impedirás que entre el viento* „Na taj ćeš način spriječiti da uđe vjetar“).

Nadalje, u sljedećoj je rečenici *Lo dijo ella deslizándose cabeza abajo contra el árbol* („To je rekla klizeći naglavačke po drvetu“) gerundiv moguće parafrazirati zavisnosloženom (vremenskom) rečenicom *mientras se deslizaba* i nezavisnosloženom (sastavnom) rečenicom *y se deslizó*.

Gerundiv u rečenici *Esas palabras tuyas de hace unos momentos recordando a tu madre, han sido la mejor introducción para presentarles mi sorpresa* („Te tvoje riječi od prije nekoliko trenutaka kojima se prisjećaš svoje majke bile su najbolji uvod u moje iznenađenje“) Lajmanovich (1967: 60–61) parafrazira na osam različitih načina i to sljedećim zavisnosloženim rečenicama:

- relativnom: *Esas palabras tuyas de hace unos momentos que recuerdan a tu madre, han sido la mejor introducción para presentarles mi sorpresa;*
- vremenskom: *Esas palabras tuyas de hace unos momentos mientras recuerdan / al recordar a tu madre, han sido la mejor introducción para presentarles mi sorpresa;*
- namjernom: *Esas palabras tuyas de hace unos momentos para recordar a tu madre, han sido la mejor introducción para presentarles mi sorpresa;*
- pogodbenom: *Esas palabras tuyas de hace unos momentos si recuerdan a tu madre, han sido la mejor introducción para presentarles mi sorpresa;*
- uzročnom: *Esas palabras tuyas de hace unos momentos porque recuerdan a tu madre, han sido la mejor introducción para presentarles mi sorpresa;*
- posljedičnom: *Esas palabras tuyas de hace unos momentos puesto que recuerdan a tu madre, han sido la mejor introducción para presentarles mi sorpresa;*
- dopusnom: *Esas palabras tuyas de hace unos momentos a pesar de recordar a tu madre, han sido la mejor introducción para presentarles mi sorpresa.*

Lajmanovich najprihvatljivijom smatra relativnu rečenicu, nakon koje slijede vremenska, namjerna i druge. Dotaknimo se za usporedbu engleskog jezika u kojem je, prema Königu (1995: 61), značenje gerundiva u većoj mjeri dano samim kontekstom, npr.:

- Walking home, John saw Mary.* (vremenska interpretacija, simultanost)
- Walking home, John often watches for eagles.* (vremenska interpretacija, atemporalnost)
- Walking home, John would have seen the new billboards.* (kondicionalna interpretacija, irealna u prošlosti).

Nadalje, što se tiče parafraziranja relativne rečenice gerundivom, valja istaknuti da nije gramatična parafraza restriktivne relativne rečenice gerundivom, npr. **Los excursionistas llevando bocadillos llegaron felices al refugio* („Izletnici koji su nosili sendviče sretno su stigli u planinarski dom“). Relativna rečenica s gerundivom ne može biti restriktivna zato što restriktivna dopuna modificira samo imenicu na koju se gerundiv odnosi. Međutim, gerundiv može zamijeniti nerestriktivnu relativnu rečenicu, npr. *Los excursionistas, llevando bocadillos, llegaron felices al refugio* („Izletnici, koji su nosili sendviče, sretno su stigli u planinarski dom“) pod uvjetom da mu je funkcija adverbijalna. Dakle, relativna nerestriktivna rečenica s gerundivom **Los alumnos, viviendo lejos, eran muy inteligentes* („Učenci, koji su daleko

živjeli, bili su jako pametni“) nije gramatična jer ne postoji priložni odnos između gerundiva i glagola glavne rečenice (Porto 1989: 156).

Rečenica s gerundivom *Los alumnos, viviendo lejos, llegaban tarde a la escuela* („Učenici, oni koji su daleko živjeli, kasnili su u školu“) je ovjerena zato što je eksplikativna, odnosno nerestriktivna te postoji priložan odnos između dviju rečenica: *Los alumnos, que vivían lejos, llegaban tarde a la escuela* (Gili Gaya 1951: 173). Nerestriktivni se gerundiv može parafrazirati i uzročnom rečenicom *Los alumnos llegaban tarde a la escuela porque vivían lejos* („Učenici su kasnili u školu zato što su daleko živjeli“).

Budući da je gerundiv višeznačan, pri određenoj interpretaciji vrijede isključivo diskurzivni faktori. Za Bobes (1975) je gerundiv u prednosti pred drugim mogućnostima iskazivanja zavisnosti zbog mogućnosti različitih tumačenja, iako ista mogu prouzrokovati i poteškoće u interpretaciji ili dvoznačnost.

Slijedi popis nekih od skupina glagola koje priložni gerundiv modificira:

- glagole radnje *ganar, trabajar, secar, cocinar, sacar, poner, quitar*:

Me gano la vida arreglando coches („Zarađujem popravljajući aute“) (Fernández Lagunilla 1999: 3462)

La ropa se seca poniéndola al sol („Odjeća se suši ako / kad ju staviš na sunce“) (Ibid)

- deklarativne glagole poput *decir, sonreír, apuntar, leer, decir, preguntar, repetir, llamar, apuntar, acertar*:

Lo dijo sonriendo („Rekao je to smiješeći se“) (Porto 1989: 157)

- glagole kretanja poput *caminar, entrar, ir, llegar, pasar, salir, venir, viajar, volver*:

Pepito vino llorando („Pepito je došao plačući“) (Ibid)

Entró saludando a los presentes („Ušao je pozdravljajući prisutne“) (Ibid)

Paseando por la calle, descubrí una tienda de antigüedades („Šetajući ulicom nabasao sam na antikvarijat“) (Ibid)

Subiendo al estrado, comenzó su discurso („Popevši se na podij, započeo je svoj govor“) (Ibid)

- glagole stanja *estar, quedarse, pasar, permanecer*:

Juan está en el jardín, regando las plantas („Juan je u vrtu, zalijeva cvijeće“) (Fernández Lagunilla 1999: 3489).

Valja naglasiti i veliki broj priložnih gerundiva koji su se procesom adverbijalizacije leksikalizirali i ušli u kategoriju priloga:

- *pitando, volando, piteando, guapeando, arando, carpiendo, rajando, bufando, zumbando*, od kojih se samo *rajar* upotrebljava s finitnim oblicima;
- *¡Andando!, ¡Corriendo!, ¡Volando!* se rabe kao uzvici umjesto imperativa;
- umjesto imperativa se rabe za poticanje (ekshortativ ili hortativ) *apurándose, circulando, moviéndose, corriéndose, pagando, avanzando, saliendo, arreando*;
- uvriježeni su oblici *hablando* ili *comunicando* kada je zauzeta telefonska linija;
- *marchando* u hotelijerskom žargonu pri zaprimanju narudžbe jela i pića;
- *probando, probando* kod zvučne probe mikrofona (Pottier 1969: 51);
- *corriendo* i *pitando* su česte zamjene za *rápidamente* (Porto 1989: 156–7; Rae 2009–2011: 2048);
- deminutivni se oblici poput *corriendito, andandito, callandito* tvore dodavanjem derivativnog sufiksa *–ito, –ico* i *–illo* na gerundiv, a priložna se svojstva mogu opravdati upotrebom čestica *tan* i *muy*.²⁰

U umetnutim je rečenicama česta pojavnost sljedećih poluleksikaliziranih priložnih gerundiva:

- *incluyendo, excluyendo* i *exceptuando* se upotrebljavaju sa značenjem *excepto, menos* i *salvo*. Uz sva se tri gerundiva može rabiti prilog *siempre*, neodređene zamjenice i pridjevi poput *todos, nadie, nada, cualquiera, cada*, npr. *Llamaba siempre por las noches, exceptuando los domingos* („Uvijek je zvao noću, izuzev nedjelje“); *Todas las condiciones pueden ser negociadas, incluyendo la primera* („O svim se uvjetima može pregovarati, uključujući i prvi“) (Rae 2009–2011: 2050);
- *pasando (por)* često se kombinira uz prijedloge *desde* i *hasta*, *de* i *a* te druga dva gerundiva *empezando (por)* y *acabando* ili *terminando (en)*, kojima označavamo početak, sredinu ili kraj čega, npr. *En medio de la vivacidad de los colores que iban del azul al amarillo tenue*,

²⁰ Od nadvedenih se gerundiva izdvaja *callandito* uz kojega nije gramatična upotreba direktnog objekta: **Se marchó callandito sus intenciones* (Rae 2009–2011: 2046).

pasando por el rojo y el naranja, ella había encontrado su propio destino („Usred živosti boja koje su se kretale od plave do blijedo žute, preko crvene i narančaste, ona je pronašla svoju sudbinu“) (Rae 2009–2011: 2051);

- *tirando* s prijedlogom *a*, značenje blisko prilogu *casi* (*tirando a gordo, tirando a morado*);
- *andando el tiempo/el día / la tarde /la noche/ los meses / las semanas / los siglos*;
- unutar frazema *a la chita callando, vivo (vivito) y coleando, burla burlando*. Uz gerundiv *callando* se zbog stilskih razloga rabi čestica *tan* (*Cómo se pasa la vida, / cómo se viene la muerte / tan callando* „Kako život prolazi / kako smrt dolazi / tako tiho“ (Rae 2009–2011: 2045);
- *ascendiendo atravesando, bajando, cruzando, descendiendo, doblando, girando, pasando, siguiendo, subiendo, torciendo, viniendo, yendo* se upotrebljavaju s glagolima kretanja, označavaju mjesto, smjer kretanja ili plan puta te stoje prije imenice koja označava mjesto uz glagole *estar, encontrarse, hallarse*, npr. *¿Dónde está la Municipalidad? – Bajando la calle, al final de la cuesta* („Gdje se nalazi općina? Niz ulicu, na kraju uspona“) (Rae 2009–2011: 2052).

Uz gerundive s lokativnim značenjem ograničena je upotreba priloga, npr. **Bajando deprisa la calle*. Porto (1989) i Cuervo (1955) navode da navedeni gerundivi funkcioniraju kao pravi prijedlozi, npr. *Mi casa está pasando la plaza / Mi casa está después de la plaza* („Moja se kuća nalazi kad prođeš trg / Moja se kuća nalazi nakon trga“) (Porto 1989: 162). Gerundivom *siguiendo* se može izreći kako način na koji se realizira radnja glagola glavne rečenice tako i izvor neke tvrdnje ili informacije kada ga je moguće parafrazirati prijedlogom *según*;

- udvojenih gerundiva koji upućuju na nesvršenost radnje, npr. *Me imagino a mi padre hablando y hablando y diciéndole que teníamos que irnos todos a Rusia* („Zamišljam svog oca kako naprestano priča i tumači mu da svi moramo otići u Rusiju“), mogu se pojaviti i u paru s iskazom suprotnog značenja (*yendo y viniendo, entrando y saliendo, subiendo y bajando*). Ekspresivnog su karaktera konstrukcije u kojima se ponavlja gerundiv s prefiksom (*jurando y perjurando, matando y rematando, pasando y repasando* (Rae 2009–2011: 2053);
- *dependiendo* sa značenjem *en función de* ili *según* zadržava svojstva glagola upotrebom prijedloga *de*, npr. *En nuestro pueblo las ratas se comportan de una manera y otras veces de otra, dependiendo de la situación, a la que procuramos adaptarnos con celeridad* („U

našem se selu štakori ponašaju ponekad na jedan, a ponekad na drugi način, ovisno o situaciji kojoj se pokušavamo brzo prilagoditi”) (Rae 2009–2011: 2049).

U sljedećem potpoglavlju slijedi prikaz pridjevskog gerundiva s atributnom sintaktičkom funkcijom.

3.3.1.3. Pridjevski gerundiv

Gerundiv s atributnom funkcijom pridijeva se imenici i njezina je dopuna. Pridjevski gerundiv označava manje ili više prolazno stanje te ne iskazuje nikakvu rečeničnu okolnost. Unatoč svojstvima pridjeva (npr. upotreba priloga *muy*: *agua muy hirviendo*, dok je prilog *mucho* negramatičan: **agua hirviendo mucho*), pridjevski je gerundiv ponajprije glagol, a to znači da ima svojstva glagola poput tvorbene motiviranosti, prijelaznosti (npr. *Lleva una caja chorreando vino* „Nosi kutiju iz koje curi vino“) ili upotrebe priložne oznake mjesta (npr. *Café hirviendo en su puchero* „Kava koja kuha u lončiću“). Također je bitno istaknuti da pridjevski gerundiv može stajati u istom okruženju s drugim pridjevima, npr. *Era un hombre robusto, alto y gozando de buena salud* („Bio je to robustan čovjek, visok i dobroga zdravlja“) ili *Vivía allí un hidalgo rico y viejo, teniendo hermosas fincas* („Živio je tamo bogat i star plemić koji je imao lijepa imanja“).

Ulogu subjekta pridjevskog gerundiva mogu vršiti subjekt (*Me daban miedo los pájaros volando* „Bojao sam se ptica u letu“) i direktni objekt glagola glavne rečenice (*Necesítase chófer profesional acostumbrado a casas particulares, ayudando casa y conociendo perfectamente Madrid* „Traži se profesionalni vozač s iskustvom rada u privatnim kućama koji pomaže u kućnim obavezama i savršeno poznaje Madrid“) (Bobes 1975). Moguću dvosmislenosti pri interpretaciji možemo prevladati pragmatičnim faktorima, kontekstom i logikom. Tako se u rečenici *Remito a Ud. cuatro cajas conteniendo mil fusiles* („Šaljem vam četiri kutije koje sadrže tisuću pušaka“) gerundiv odnosi na direktni objekt, odnosno *kutije*, jer je nemoguće da *Vi* ili *ja* nosimo tisuću pušaka (Caro 1980: 422; prema Salvi 1847: 166–7).

Subjekt pridjevskog gerundiva također može biti konstituent unutar složenih sintagmi sa sintaktičkom funkcijom subjekta, direktnog objekta, npr. *llegaba [el agradable aroma de café hirviendo]* („dolazio je [ugodan miris skuhanе kave]“) (Rae 2009–2011: 2045), prijedložnog objekta, priložne oznake, imenskog predikata (npr. *la nueva ley reformando las tarifas aduaneras* „novi zakon koji reformira carinske tarife“) (Ibid: 2078).

U relevantnoj se literaturi najčešće spominju pridjevski gerundivi *hirviendo* i *ardiendo*, koji su uz još nekolicinu drugih popridjevljenih gerundiva procesom leksikalizacije i adjektivizacije ušli u kategoriju pridjeva, iako ih Rae u svome rječniku ne navodi kao samostalne lekseme. Caro (1980) tvrdi da se *ardiendo* i *hirviendo* mogu upotrebljavati kao pravi gerundivi ili pridjevi (nekadašnji aktivni participi *ardiente* i *hirviente*) s iznimkom da nikada ne prethode imenici. Alcina i Blecua (1975) grupi pridjevskih gerundiva dodaju i gerundiv *colgando*. Porto (1989) dodaje *abrasando*, *quemando* te sve učestaliji *conteniendo*. Ostali se pridjevski gerundivi ponašaju kao jukstapozicionirani participi – pridjevi, npr. *un capitel con adornos figurando hierba* („kapitel s ukrasima u obliku cvijeća“). Moliner (1970: 1394) tvrdi da upotreba pridjevskog gerundiva koji je preuzeo značajke glagolskog pridjeva aktivnog nije sporna te da bi se svi gerundivi kao modifikatori imenice s funkcijom atributa trebali isto tretirati.

Istog je stava i Lenz (1944: 390; prema C. Lepre 2006: 1069) koji tvrdi da upravo gerundiv s funkcijom atributa nedostaje španjolskom jeziku te ne vidi razlog zašto je njegova upotreba ograničena, odnosno zašto se ne može primijeniti na sve glagole: „Si los gramáticos han reconocido como correcto el empleo de *ardiendo* e *hirviendo*, como atributos de sustantivos, no veo la razón para que este uso no pueda extenderse a otros verbos“. Lombardini i Pérez (2008) zaključuju da se takvi gerundivi upotrebljavaju kao fiksni izrazi, naročito u novinarskom i administrativnom stilu zbog kratkoće i ekonomičnosti te kada govornik afektira imitirajući birokratski jezik.

Rae (2009–2011: 2078) navodi primjere koji prema određenim kriterijima mog biti predikativni i pridjevski: *Se necesita mecanógrafa hablando inglés* („Traži se daktilografkinja sa znanjem engleskog“), *Se necesita señora sabiendo cocina* („Traži se domaćica koja zna kuhati“), *Sirvientas zamoranas, trabajando por primera vez en Madrid, buscan casa* („Kućne pomoćnice iz Zamore, koje po prvi put rade u Madridu, traže smještaj“), *Se ha hecho público el decreto nombrando embajador en Londres a* („Dekret o imenovanju veleposlanika u Londonu izašao je u javnost“), *Esta es la nueva ley reformando las tarifas aduaneras* („Ovo je novi zakon o reformi carinskih pristojbi“).

Tako je u rečenici *Necesito señora sabiendo cocina* („Tražim domaćicu koja zna kuhati“) imenica *señora* direktni objekt glagola *necesitar* i subjekt gerundiva *sabiendo*. Funkcija je gerundiva vidljiva u imenskom skupu s desne strane te nije moguće staviti u odnos glagole *necesito y sabiendo*. Dakle, *sabiendo* ima funkciju atributa, odnosno dopuna je imenici *señora* unutar imenskog skupa *señora sabiendo cocina* koji može biti subjekt ili objekt glagola glavne

rečenice. Gerundiv može biti opisan i kao predikativni, odnosno kao dopuna glagolu glavne rečenice, a ulogu subjekta vrši direktni objekt glagola glavne rečenice.

Danas je sve češća upotreba pridjevskih gerundiva u govornom jeziku uz imenice koje označavaju predmete za nošenje ili predmete koji nešto sadrže (*una alforja, un nicho, un maletín, un plato, un saquillo*), npr. *Le dio una alforja conteniendo sus ropas* („Dao mu je bisagu koja sadržava njegovu odjeću“) ili pak *Los libros conteniendo composiciones* („Knjige koje sadrže kompozicije“) (Rae 2009–2011: 2082). Pridjevski gerundivi odgovaraju na pitanje *¿cómo está?*, a ne *¿cómo es?*, a parafrazirati se mogu drugim pridjevima ili relativnom rečenicom, npr. *Remito a Ud. cuatro cajas que contienen (=conteniendo) mil fusiles* (Salvá 1847; Porto 1989; Pountain 1995).

Što se tiče parafraziranja relativne rečenice gerundivom, restriktivnu rečenicu ne možemo parafrazirati gerundivom (**La persona hablando más fue la que menos dijo* „Gospođa koja je najviše govorila najmanje je rekla“), ali gerundivom možemo parafrazirati nerestriktivnu relativnu rečenicu (*La señora, hablando más, no dijo nada* „Gospođa, koja je najviše govorila, nije ništa rekla“) (Pountain 1995). Gerundiv može biti restriktivan samo kada se upotrebljava s kontrastivnom vrijednošću, npr. *Nos daban unos libretos explicando todas las cosas* („Davali su nam neke knjižice u kojima je sve objašnjeno“) gdje *explicando* odgovara restriktivnoj rečenici *que explicaban todas las cosas*. U rečenici se ne pretpostavlja postojanje drugih knjiga, niti postojeće knjige uspoređujemo s drugima. Također je bitno naglasiti da gerundiv s kontrastivnom vrijednošću ne može modificirati indirektni objekt, npr. **El maestro regaló un libro al alumno sabiendo más*. Nerestriktivni se gerundiv može parafrazirati relativnom restriktivnom (*La persona que habló más fue la que menos dijo*) ili nerestriktivnom rečenicom (*La señora, que habló más, no dijo nada*).

Međutim, pridjevski se gerundivi *hirviendo* i *ardiendo* ne mogu upotrebljavati u kontrastivnom smislu iako su restriktivni, npr. **El agua hirviendo es la del puchero pequeño* i **La hoguera ardiendo está más lejos que la apagada*. U tom bi slučaju sinonimni pridjevi *caliente* i *encendida* s kontrastivnom vrijednošću bili gramatični, npr. *El agua caliente es la del puchero pequeño* („Topla voda je iz manjeg lončića“) i *La hoguera encendida está más lejos que la apagada* („Upaljena je lomača udaljenija od ugašene“) (Pountain 1995: 289).

Nadalje, u administrativnom stilu pridjevski se gerundivi (*Ley reformando* „Zakon koji reformira“) najčešće parafraziraju relativnom rečenicom (*Ley que reforma*) te glagolskom perifrazom *estar* i gerundivom (*Ley está reformando*). Glagol se isto tako može izostaviti, a na

njegovo mjesto dolazi prijedlog *de* (*Ley de*) ili broj (*Ley, número tal: Que los indios sean bien tratados* „Zakon broj taj i taj: S Indijancima se mora dobro postupati“) (Caro 1980: 430).

Kordić (1995: 278–279) drži da su u romanskim jezicima infinitni glagolski oblici zbog svoje kratkoće prikladniji od relativne rečenice za izgradnju složenih pojmova, a njihovom upotrebom dolazi do izražaja njihov kondenzacijski učinak. Baglajwska-Miglus (1991: 76) zaključuje da unatoč tome što je sintaktička funkcija relativne rečenice i gerundiva atributna, upotreba gerundiva u tom okruženju, za razliku od relativne rečenice, ima sintaktičko-semantička i stilistička ograničenja.

Alcina i Blecua (1975) tvrde da iako je u normativnoj gramatici gerundiv s atributnom funkcijom opisan kao negramatičan, stvarna slika jezika upućuje na njegovu široku upotrebu. O negramatičnosti pridjevskog gerundiva pišu tradicionalni gramatičari Salvá (1847), Cuervo (1955), Bello (1883), Lapesa (1963). Tako na primjer Salvá (1847: 167–168) ne prihvaća ime, opis ni značenja pridjevskog gerundiva te ga naziva lošim kalkom iz latinskog koji je u španjolski jezik došao preko francuskog. Također navodi da su u gerundivu sadržane latinske dvije forme (particip aktivni i ablativ gerundiva), odnosno francuski particip aktivni. Salvá nadalje smatra da bi particip aktivni (npr. *calmante*) trebalo zamijeniti relativnom rečenicom s finitnim glagolskim oblikom (npr. *que calma*).

Cuervo primjere pridjevskog gerundiva nalazi uglavnom u govornom jeziku te tvrdi da je konstrukcija u kojoj gerundiv pridjevamo imenici te ju na taj način modificiramo negramatična, naročito kada je riječ o imenici za neživo (*cajas conteniendo libros*). Lapesa (1963) pridjevski gerundiv smatra anglicizmom (*Se han celebrado dos congresos tratando de la misma cuestión* „Održana su dva kongresa na istu temu“ prema engleskom *Themselves have held two conferences dealing with the same question*). Pountain (1995) rečenicu s atributnim gerundivom smatra negramatičnom i navodi da gerundiv ne može zamijeniti druge pridjeve (**Nos daban solo los libretos explicando todas las cosas*).

Upotreba pridjevskog gerundiva je, kao što vidimo, često pod povećalom normativista. Pitanje koje se postavlja je zašto gerundiv uz adverbijalnu i proširačku funkciju ne može u određenim sintaktičkim okruženjima imati i atributnu funkciju. Funkcionalno je transponiranje iz polja glagola u polje pridjeva često, pa tako i gerundiv može poprimiti pridjevske značajke, zaključuje Bobes (1975). Normativisti taj problem žele riješiti leksikalizacijom popridjevljenih gerundiva (*hirviendo, ardiendo, colgando, conteniendo, tirando*) te njihovim uvođenjem u kategoriju pridjeva, odnosno rekategorizacijom popridjevljenih gerundiva u pridjeve kao samostalne lekseme.

Valja ustanoviti i to da je u nekim primjerima teško uspostaviti razliku između predikativnog i pridjevskog gerundiva. Rae (2009–2011: 2078) pridjevski gerundiv kao dopunu imenice s atributnom funkcijom smatra negramatičnim (*Una caja conteniendo libros* „Kutija koja sadrži knjige“), dok gerundiv koji je također dopuna imenici unutar prijedložne skupine sa sintaktičkom funkcijom subjekta, objekta, priložne oznake smatra gramatičnim (*Oigo el ruido del agua saliendo por el cano* „Čujem šum vode koja izlazi iz cijevi“). U drugom se slučaju funkcija gerundiva ne promatra zasebno, odnosno kao atributna dopuna imenici uz koju stoji, nego se gerundiv promatra kao jedan od konstituenata unutar prijedložne skupine čija je sintaktička funkcija proširaka, a gerundiv predikativan.

Brojni su primjeri predikativnih gerundiva kojima unutar prijedložnih skupina možemo pripisati atributnu funkciju, npr. *Un cuadro del señor marqués montando a caballo* („Slika markiza koji jaše na konju“) (Rae 2009–2011: 2043); *Estaba con la nariz goteando* („Curio joj je nos“) (Ibid: 2072–2073); *Estaban con la policía pisándole los talones* („Policija im je bila za petama“) (Ibid: 2079).

Isto se pravilo može primijeniti na sljedeća tri primjera. U rečenici *Llegaba el agradable aroma de café hirviendo* („Dolazio je ugodan miris skuhane kave“) gerundiv može imati funkciju atributa (*Llegaba el agradable aroma [de café hirviendo]*) ili predikatnog proširka (*Desde la que llegaba el agradable aroma de café [hirviendo]*) (Rae 2009–2011: 2082).

U sljedećem primjeru *Vi al empleado de la tintorería llevando un traje negro* („Vidjela sam zaposlenicu kemijske čistionice kako nosi crno odijelo“) predikativni gerundiv funkcionira kao predikatni proširak i dopuna je glagolu glavne rečenice. Gerundiv također može imati i atributnu funkciju, odnosno može biti dopuna konstituentu s funkcijom direktnog objekta glavne rečenice (Ibid: 2082).

U trećem primjeru *Un muchacho llevando unos pantalones oscuros preguntó por ti* („Dječak koji nosi tamne hlače pitao je za tebe“), gerundiv vrši funkciju restriktivnog modifikatora i pridjevski je (Ibid). Caro (1980: 465) u primjeru *Un bajel acudía y otro, lleno / De gente ansiando el musulmán dominio, / Sedita de venganza y exterminio* („Došao je jedan brod, a drugi pun ljudi koji čeznu za muslimanskom vlašću, žednih osвете i istrebljenja“) govori o mogućoj zamjeni pridjevskog gerundiva *ansiendo* pridjevom *ansiosa*. U sintagmi *gente ansiando* tjeskoba nije (simultana) radnja s radnjom glavne rečenice, što znači da je riječ o pridjevskom, a ne predikativnom ili priložnom gerundivu, s tim da imenica *gente* nije niti subjekt niti direktni objekt glagola glavne rečenice.

Jedan od kriterija prema kojemu možemo odrediti je li riječ o pridjevskom ili predikativnom gerundivu jest parafraza gerundiva perifrastičnom konstrukcijom s pomoćnim glagolom *estar*. Tako je gerundiv u rečenici *Escribió la carta llorando de emoción* („Napisao je pismo plačući od emocija“) predikativni jer ga se može parafrazirati s dvodjelnom konstrukcijom *estaba llorando* (Rae 2009–2011: 2071).

Jasna granica između pridjevskih i priložnih gerundiva prema Gili Gayi (1951) i Portu (1989) ne postoji. Porto (Ibid: 157) navodi primjer *Pepito vino llorando* („Pepito je došao plačući“) koji se može interpretirati kao spoj dviju rečenica *Pepito vino* i *Pepito estaba llorando*. Radnja gerundiva je simultana radnji glagola glavne rečenice, gerundiv modificira glagol glavne rečenice i odgovara na pitanje *Kako je došao Pedro?*, pa ga je moguće interpretirati adverbijalno (*Pedro je došao plačući / uplakan*). U istom primjeru gerundiv je kao dopuna imenici pridjevski te odgovara na pitanje *Kakav je bio Pedro kad je došao?* (*Pedro je došao plačući / uplakan*). Ambivalentnost je vidljiva i u drugim primjerima poput *Lo dijo sonriendo* („Rekao je to smijući se“) ili *Entró saludando a ella* („Ušao je pozdravljajući ju“), ali i u *agua hirviendo* i *agua hervida* gdje se gerundivu s atributnom funkcijom može uočiti i adverbijalna funkcija.

Valja spomenuti i autora Gutiérrez Ordóñez (1986: 116; prema V. Demonte i Masullu 1999: 2482) koji navodi da su atributi bez prijedloga na pola puta između atributa i adverbijala. Za subjektne attribute dalje navodi da ne prestaju biti atributi zbog činjenice što na istoj poziciji mogu stajati i prilozi te smatra da je adverbijalnost stvar semantike: „los llamados contenidos circunstanciales son hechos de sustancia semántica“ (Ibid).

Što se tiče razlike između pridjevskog i priložnog gerundiva, Demonte i Masullo (1999: 2481) dalje navode da kada je riječ o glagolima koji označavaju točno mjesto moguća je funkcija gerundiva atributna, dok je kod glagola koji sadrže pojam puta funkcija adverbijalna te da postoje dva leksička sadržaja koja promiču adverbijalnu funkciju, proces i putanja: „cuando la estructura léxica del verbo contiene la noción de lugar puntual solo es posible la lectura atributiva, cuando contiene la noción de noción de lugar puntual surge entonces la de manera (sin obstaculizar la atributiva). Dos son pues los contenidos léxicos que propician la lectura adverbial: este significado de proceso y aquel rasgo de trayectoria“.

Na temelju do sada iznesenog možemo iznova zaključiti da je gerundiv sam po sebi dvoznačan s obzirom na sintaktičke funkcije te u određenim situacijama u istom sintaktičkom okruženju može funkcionirati kao atribut, adverbijal i predikatni proširak.

3.4. Značenjski aspekti gerundiva

Iako većina gramatičara tvrdi da je finitni glagolski oblik semantički obilježeniji od nefinitnog glagolskog oblika, Bobes (1975) smatra da semantička jezgra oscilira između gerundiva i finitnog glagolskog oblika, a da je sintaktička jezgra ukupnost obaju glagola.

Tako na primjer gerundiv semantički modificira deklarativne glagole koji formalno nose ulogu predikata, npr. *Me lo cuenta llorando* („To mi govori plačući“), *Lo dijo gritando* („Rekao je to galameći“), *Repetí levantando la voz* („Ponovila sam podižući glas“) te možemo reći da u drugi plan stavlja njihovo značenje. Sljedeći primjeri s glagolima govorenja svjedoče o mogućnosti izmjene finitnog oblika glagola i glagola u gerundivu bez većih promjena u značenju, npr. *Le sonreí, asintiendo* („Nasmiješila sam mu se, kimajući“) i *Asentí de nuevo, sonriendo* („Kimnula sam, smiješeći se“).

Nadalje, Paris (2005: 17) navodi da svaki događaj koji označava kretanje ima prednost nad drugim kojim je iskazan način kretanja ili druga aktivnost, a ne samo kretanje. Od dvije aktivnosti, kretanje je iskazano finitnim glagolskim oblikom (*caminó*), a način kretanja ili druga aktivnost gerundivom (*gesticulando*). Tako rečenicu *Pedro caminó gesticulando* („Pedro je šetao gestikulirajući“) smatra gramatičnom, a rečenicu **Pedro gesticula caminando* („Pedro gestikulira šetajući“) negramatičnom. Rae (2009–2011: 2065) daje druga dva primjera s glagolima kretanja u finitnom obliku (*se acercó* i *entró*) te ih opisuje kao semantički obilježenijima od gerundiva kojima je iskazan način kretanja radnje, npr. *Se acercó arrastrándose* („Približio se vukući se“) ili *Entró bailando* („Ušao je plešući“).

U sljedećim primjerima *Pedro come mirando TV* („Pedro jede gledajući tv“) i *Pedro mira TV comiendo* („Pedro gleda tv jedući“) Paris (2005: 17) tvrdi da glagoli *mirar* i *cocinar* nisu u potpunosti zamjenjivi, bez obzira na to što označavaju aktivnu radnju. Izvorni govornici rečenicu *Pedro come mirando TV* smatraju prihvatljivijom od *Pedro mira TV comiendo*, koju većina njih nikada ne bi upotrijebila (Ibid). U nekim je primjerima moguća zamjena glagola s promjenom u značenju, kao npr. u *Mi abuela tejía mirando TV* („Moja baka je plela gledajući tv“) i *Mi abuela miraba TV tejiendo* („Moja baka je gledala tv pletući“). U prvoj je rečenici aktivnost *mirar TV* interpretirana kao slučajan dio aktivnosti *tejer*, dok je u drugoj, možda manje prirodnoj, aktivnost izražena glagolom *tejer* slučajna aktivnosti izraženom glagolom *mirar TV*.

Mnogi faktori utječu na moguću zamjenu finitnog glagola gerundivom i obrnuto. Tako je u primjeru *Mis niñas estudian escuchando radio* („Moje kćeri uče slušajući radio“) normalno da

se događaj *estudiar*, koji zahtijeva višu razinu pažnje i koncentracije, ne pretpostavlja događaju *escuchar radio*, zbog čega je upitna gramatičnost rečenice *¿Mis niñas escuchan radio estudiando* („Moje kćeri slušaju radio učeći“).

Isto se objašnjenje može primijeniti i na sljedeće rečenice **Soñaba durmiendo con la boca abierta* („Sanjala je spavajući otvorenih usta“) i *Ella dormía con la boca abierta soñando* („Spavala je otvorenih usta sanjajući“), zatim **Corro aquí entrando* („Trčim ulazeći ovdje“) i *Entro aquí corriendo* („Ulazim ovdje trčeći“), **Cuyo único ocupante hablaba conduciendo* („Čiji je jedini stanar razgovarao vozeći“) i *Cuyo único ocupante conducía hablando* („Čiji je jedini stanar vozio razgovarajući“), **Ella lloró llegando* („Plakala je stižući“) i *Ella llegó llorando* („Stigla je plačući“) te **Estaba ebrio firmando el cheque* („Bio je pijan potpisujući ček“) i *Firmó el cheque estando ebrio* („Potpisao je ček (bijuci) pijan“) (Ibid: 13). Paris (Ibid: 17) nadalje tvrdi da od dva telična događaja postignuće iskazujemo finitnim glagolom *Se me ocurrió una metáfora fumando un porro* („Smislio sam metaforu pušeći cigaru“), dok **Fumé un porro ocurriéndoseme una metáfora* („Pušio sam cigaru smišljajući metaforu“) nije gramatično.

Zanimljivo je još jedno Parisovo (2005: 21) zapažanje o značenju gerundiva i to u primjeru *La maestra trajo al chico llorando* („Učiteljica je dovela dijete koje je plakalo“). Ulogu subjekta gerundiva mogu vršiti subjekt glagola glavne rečenice (što znači da bi rečenica glasila *La maestra trajo y la maestra lloró*), direktni objekt glagola glavne rečenice (odnosno *La maestra trajo y el chico lloró*), a treća je mogućnost da nitko nije plakao u trenutku kada je učiteljica dovela dječaka, odnosno da je dječak došao uplakan.

U prvoj je rečenici, u kojoj je subjekt gerundiva identičan subjektu glagola glavne rečenice, sintaktička funkcija gerundiva adverbijalna. U drugom primjeru, u kojem je subjekt gerundiva direktni objekt glagola glavne rečenice, gerundiv je proširački, a u trećoj je rečenici gerundiv atributni, opisujući svojstvo imenice uz koju stoji. U trećoj se interpretaciji gerundiv *llorando* odnosi na uplakanog dječaka, a ne na trenutak kada je učiteljica dovela dječaka. U tom se slučaju vrijeme izraženo glagolom *traer* ne poklapa s vremenom glagola *llorar*. Vremena radnji nisu simultana, za razliku od prva dva primjera.

Na hrvatskome bi rečenica *Učiteljica je plačući dovela dječaka* bila ekvivalentna opisu u kojem su subjekt gerundiva i glagola glavne rečenice isti. Druga je rečenica (u kojoj je subjekt gerundiva direktni objekt glagola glavne rečenice) ekvivalentna hrvatskoj rečenici *Učiteljica je dovela dječaka koji je plakao*. Treća je rečenica istovrijedna hrvatskoj rečenici *Učiteljica je*

dovela uplakanog dječaka, što znači da u trenutku kada je učiteljica dovela dječaka nitko nije plakao; dječak je plakao prije nego što ga je učiteljica dovela.

Što se tiče opisa vremena i načina gerundiva, ukratko možemo reći da se podudara s vremenom i načinom glagola glavne rečenice. Tako je za Moliner (1970) i Bobes (1975) vrijeme gerundiva u rečenici *Andaba pidiendo dinero a todo el mundo* („Išao je okolo moleći novac“) istovjetno indikativu imperfekta, odnosno glagolskom vremenu predikata, pa je *Andaba pidiendo dinero* isto što i *Pedía dinero*. De los Mozos (1974: 388) ističe da se gerundiv općenito smatra trajnim jer je dopuna glagolu unutar glagolskih perifraza kojima se iskazuje durativnost, što je tautološki.

Tako mnogi autori tvrde da se perifrazom *estar* + *gerundiv* izriče isključivo nesvršenost i trajnost. Međutim, gerundiv u konstrukciji *Estuve leyendo toda la tarde* („Čitao sam cijelo popodne“) nije ništa trajniji od indikativa aorista *leí* u rečenici *leí toda la tarde*, a *leí* nije trajan ni nesvršen. Isto tako možemo reći da je *estar esperando el tren* isto što i *estar en espera del tren*, a sintagma *en espera* nema nikakvu osobinu trajanja. Glagolsku je perifrazu *estar esperando* moguće interpretirati kao konstrukciju kojom iskazujemo trajnost zbog semantičkog obilježja glagola mirovanja *estar*. Nowikow (2003: 198) navodi da se kod semantički permanentnih glagola poput *leer*, *escribir*, *vivir* simultanost radnje može opisati kao trajnost, npr. *Puedes hacerlo perfectamente bien viviendo en esta ciudad* („Možeš to savršeno napraviti živeći u ovome gradu“). Cinque (1999: 106) dodaje da se gerundivom osim trajne i progresivne (*Oigo a María cantando* „Čujem Mariju kako pjeva“), označava i repetitivna radnja (*No soporto a ese cretino hablando de política* „Ne podnosim onog kretena da priča o politici“).

3.4.1. Vremenska obilježenost gerundiva s osvrtom na posteriornost

Gerundiv je neutralan po pitanju kategorije vremena, a vremenska će mu odrednica djelomično biti vrijeme glagola glavne rečenice, djelomično kontekst. S obzirom na vrijeme glagola glavne rečenice, gerundivom je moguće iskazati prošlost (*vino caminando*), sadašnjost (*viene caminando*) i budućnost (*vendrá caminando*). Ako su radnje iskazane glagolima kretanja simultane, gerundiv je moguće parafrazirati finitnim glagolskim oblikom i to na način da prati vrijeme glagola glavne rečenice, npr. *Entrando yo, salías tú* („Ja sam ulazio, ti si izlazio“) ili *Saliendo tú, entraba yo* („Ti si izlazio, ja sam ulazio“) je ekvivalentno rečenici *Entraba yo, salías tú* („Ja sam ulazio, ti si izlazio“) (Jiménez 1977: 43).

Bouzet (1953) također navodi mogućnosti zamjene finitnog glagolskog oblika gerundivom u nezavisnosloženim sastavnim ili jukstaponiranim rečenicama u kojima su radnje sukcesivne, neposredne, pa ih možemo interpretirati kao simultane. Tako je rečenicu *Entornó las ventanas, salió y cerró la puerta* („Pritvorio je prozore, izišao na prstima i zatvorio vrata“) moguće parafrazirati gerundivima na sljedeće načine: *Entornando las ventanas, salió y cerró la puerta* („Pritvorivši prozore, izišao je i zatvorio vrata“), zatim *Entornó las ventanas y saliendo, cerró la puerta* („Pritvorio je prozore i izlazeći van zatvorio vrata“) te *Entornó las ventanas y salió, cerrando la puerta* („Pritvorio je prozore i izišao van zatvarajući vrata“).

Unatoč tome što su u sljedeće dvije rečenice *Juan nació en 1988, estudiando el bachillerato y licenciándose en Madrid* („Juan se rodio 1988., maturirao i diplomirao u Maridu“) i *Vivieron en Madrid, mudándose luego a Salamanca* („Živjeli su u Madridu te se kasnije preselili u Salamancu“) radnje iskazane gerundivima u logičkom slijedu i sukcesivne, većina izvornih govornika za vremenski udaljenu sukcesivnost nikada ne bi upotrijebila gerundiv. Pojam sukcesivnosti, odnosno vremenske udaljenosti radnji iskazanih gerundivima, u ovim je primjerima puno veća nego u Bouzetovom primjeru u kojem je gerundivom izražena neposredna anteriornost i neposredna posteriornost. Gerundive bi u prethodnim rečenicama, kojima su iskazane vremenski udaljene radnje, trebalo zamijeniti aoristima: *Nació, estudió y se licenció* („Rodio se, studirao i diplomirao“), odnosno *Vivieron en Madrid y se mudaron luego a Salamanca* („Živjeli su u Maridu te se kasnije preselili u Salamancu“).

Fernández Lagunilla (1999: 3458) navodi primjere u kojima radnje gerundiva i glagola glavne rečenice nisu u potpunosti simultane, anteriorne ili posteriorne. Riječ je o priložnim gerundivima uz glagole postignuća, npr. *Ganó una medalla olímpica corriendo* („Osvojio je olimpijsku medalju trčeći“) te o apsolutnim gerundivima vezanima uz govorni čin, npr. *Abreviando, Luis no sabe lo que dice* („Ukratko, Luis ne zna što govori“).

Također valja istaknuti i Jiménezov (1977) prijedlog da se za iskazivanje neposredne anteriornosti rabi gerundiv prošli, npr. *Falleció ayer en Madrid, habiendo recibido los Santos Sacramentos* („Preminuo je u Madridu, primivši posljednju pomast“), *Habiendo vivido en Buenos Aires durante varios años, recordaba perfectamente la ciudad pese al tiempo transcurrido* („Nakon nekoliko godina života provedenih u Buenos Airesu, savršeno sam se sjećao grada usprkos proteklom vremenu“) (Rae 2009–2011: 2061). Međutim, pri upotrebi gerundiva prošlog također su moguće nelogičnosti i pogreške. Tako Cuervo (1955) u primjeru *Dispuso...habiendo poco después presentado* („Pripremio je... i nedugo nakon toga predstavio“) govori o negramatičnoj upotrebi gerundiva prošlog kojim je iskazana posteriorna,

a ne anteriorna radnja s obzirom na predikatni glagol. Takav je slijed radnji nelogičan, a upotreba gerundiva prošlog negramatična. Logičnog bi slijeda bile radnje *presentó...habiendo dispuesto previamente* („predstavio je... te ranije bio pripremio“), što znači da je radnja iskazana glagolom *disponer* prethodila radnji glagola *presentar*.

3.4.1.1. O gerundivu posteriornosti

Brojne su gramatike i članci unutar kojih se navodi da je upotreba gerundiva kojim je iskazana posteriorna radnja s obzirom na radnju iskazanu glagolom glavne rečenice negramatična (Bello 1883, Cuervo 1955, De los Mozos 1974, Gili Gaya 1951, *Esbozo de una nueva gramática de la lengua española* 1973, *Libro de Estudio de El País* 1993: 124, *Diccionario de Dificultades de la Lengua Española* 2002: 454, *Libro de Estilo de ABC* 1994: 38, Rae 2009–2011).

Naime, Gili Gaya (1951: 192; prema C. Lepre 2006: 1070) tvrdi da se gerundivom može izraziti isključivo simultana radnja: „(...) cabe emplearlo cuando los dos actos son tan inmediatos que se funden en la representación con apariencia de simultaneidad“, a rečenicu u kojoj je gerundiv posterioran *El agresor huyó, siendo detenido horas después* („Napadač je pobjegao te nakon nekoliko sati uhićen“) smatra negramatičnom. Gili Gaya nadalje tvrdi da uska vremenska veza između gerundiva i predikatnog glagola čini gerundiv neadekvatnim za iskazivanje posteriornosti, posljedice ili uzroka: „la coincidencia o el contacto temporal estrecho en que se halla el gerundio con el verbo de que depende hace en general al gerundio inadecuado para significar posterioridad, consecuencia o efecto “ (Esbozo Rae 1973: 483). De los Mozos (1974: 377) ističe da je u navedenom primjeru riječ o koordiniranim, simultanim radnjama koje bi bolje bilo spojiti sastavnim (ili suprotnim) veznikom i finitnim glagolskim oblikom: *El agresor huyó y (pero) fue detenido horas después*.

Bello i Cuervo (1954: 160) rečenicu s posteriornim gerundivom *Las tropas se hicieron fuertes en un convento, teniendo luego que retirarse después de una inútil aunque vigorosa resistencia* (“Trupe su, stacionirane u jednom samostanu, ojačale, nakon čega su se morale povući zbog uzaludnog, ali snažnog otpora”) smatraju negramatičnom zbog nelogičnog slijeda uzroka i posljedice, a ne zbog gerundiva koji je posterioran s obzirom na predikatni glagol. Gerundivom se ne objašnjava uzrok koji je doveo do nagle promjene, odnosno do povlačenja jakih trupa. Međutim, nelogičan bi slijed uzroka i posljedice bio vidljiv i da je finitni oblik glagola na mjestu gerundiva *tuvieron que retirarse*. Moglo bi se zaključiti da upitna nije upotreba posteriornog gerundiva, nego nedostatak logičnog slijeda uzroka i posljedice unutar same rečenice.

Iako najčešće na meti preskriptivista, širu upotrebu posteriornog gerundiva mnogi autori smatraju gramatičnom (Benot²¹ 1910, Lenz 1944, Alcalá – Zamora²² 1946, Bouzet 1953, Badía Margarit 1964, Gili Gaya 1951, Bobes 1975, Jiménez 1977, Alarcos²³ 1994, Porto²⁴ 1989, Di Tullio 1998, Lepre²⁵ 2006 te Fernández Lagunilla²⁶ 1999).

Alcalá-Zamora (1946) i Lenz (1944) upućuju kritike Belli koji gerundiv posteriornosti smatra negramatičnim. Lenz je fleksibilan u svojim zaključcima te komentira da nije za osudu upotreba posteriornog gerundiva unutar odnosa uzrok - posljedica. Posteriornost iskazana gerundivom se može semantički precizirati samo preko kronološkog slijeda u odnosu uzrok – posljedica koji je jedini logičan slijed. Posteriornost gerundiva je s obzirom na radnju iskazanu glagolom glavne rečenice vidljiva u zaključnim, uzročno–posljedičnim rečenicama, nerestriktivnim konstrukcijama i jukstapoziciji. Autor navodi primjer s posteriornim gerundivom *La supercomputadora que supervisa la instalación clausura todo, dejando a varios humanos adentro* („Super računalo koje nadzire objekt isključuje sve, ostavljajući pritom nekolicinu ljudi unutra“), koji se može parafrazirati sastavnom rečenicom *y dejó en consecuencia* (Lepre 2006: 1074).

Kronološki slijed u odnosu uzrok – posljedica jedini je prirodan slijed, zbog čega je anteriornost u takvom odnosu rijetka, a isto tako je upotreba posteriornog gerundiva logična i u posljedičnim, zaključnim i namjernim rečenicama. U primjeru *El veneno penetraba en la pura médula, debilitando los miembros todos y provocando un temblor constante, muriendo los obreros, por lo general, en el espacio de cuatro años* („Otrov je prodirao u čistu srž, slabeći sve udove i uzrokujući stalnu drhtavicu, a radnici su umirali uglavnom u razmaku od četiri godine“), radnje iskazane gerundivima *debilitando*, *provocando* i *muriendo* su sukcesivne, iako mogu biti interpretirane i kao neposredno posteriorne. Prva dva gerundiva (*debilitando* i *provocando*) su zaključna i sukcesivna, odnosno neposredno posteriorna, dok treći gerundiv (*muriendo*) nema isti subjekt kao prva dva gerundiva, a radnja je s obzirom na glavnu radnju posteriorna (tijekom četiri godine) i zaključna. Posljednjim gerundivom se zatvara ciklus, što

²¹ Benot (1910) tvdi da se gerundiv posteriornosti zbog logičkog slijeda najviše upotrebljava u namjernim rečenicama.

²² Posterioran gerundiv je gramatičan, iako bi njegovu upotrebu trebalo ograničiti.

²³ Alarcos navodi da gerundiv posjeduje „nulti formant“ što znači da se može referirati na bilo koje vrijeme. (Alarcos 1994; prema Jiménezu 1977: 49)

²⁴ Za Porta je gramatična isključivo neposredna posteriornost, npr. *Entró en la habitación dando un enorme portazo*.

²⁵ Lepre tumači da ako je *hablando* isto što i *cuando hablaba*, odnosno ako gerundiv može biti neposredno anterioran, zašto je upitna njegova neposredna posteriornost te ujedno tvrdi i to da vremenska rastezljivost može pokriti anteriornost i posteriornost.

²⁶ Sljedeća je rečenica s posteriornim gerundivom za Fernández Lagunillu ovjerena: *Dictóse la sentencia el viernes, verificándose la ejecución al día siguiente*.

znači da on daje jasne informacije o posljedicama te prestaje značiti uzrok – posljedicu: *El veneno penetra, debilita los miembros, provoca temblores y posterior muerte de la persona* („Otrov prodira, slabi udove, uzrokuje drhtavicu nakon čega slijedi smrt“). Logično je da posteriornost i anteriornost ne dopuštaju permutacije unutar rečenice, dok je kod simultanih radnji permutacija moguća.

Jiménez (1977: 46) dalje navodi da gerundivi posteriornosti po svojoj prirodi nikada ne gube temeljnu odrednicu, a to je trajnost. Za njega je gerundiv neposredne posteriornosti u potpunosti gramatičan. U rečenici *Salió de la estancia dando un fuerte portazo* („Izišao je iz sobe zalupivši vratima“) gerundivom u sintagmi *dando un portazo* izražavamo način na koji se ostvaruje radnja glagola *salir*. Međutim, u rečenici *El baile empezará a las siete, terminando a las dos de la mañana* („Ples će započeti u sedam i završiti u dva u noći“) Jiménez (Ibid) tvrdi da je vremenska udaljenost gerundiva i glagola glavne rečenice zamjetna, zbog čega upotrebu gerundiva (posteriornosti) smatra negramatičnom. Nadalje, autor se ograđuje od česte upotrebe takvog gerundiva zbog stila te savjetuje da se smanji ili izbjegne konstrukcija s posteriornim gerundivom te da se na mjestu gerundiva upotrijebi sastavna rečenica, npr. *Metió la carta en el sobre y la cerró a continuación* („Stavio je pismo u kovertu i zatim ju zatvorio“) (Ibid).

O posteriornom gerundivu se piše kao o kalku iz arapskog (Castro, A. Galmes i T. B. Irving), ruskog, francuskog (Lenz) i engleskog. Jiménez navodi da bez obzira na to što gramatičari mislili o gerundivu posteriornosti, on je autohtono obilježje glagola u španjolskome jeziku: „contra lo que han opinado la mayoría de los gramáticos, siguiendo a Bello (1883), el gerundio de posterioridad (*Las tropas se hicieron fuertes, teniendo luego que retirarse* „Trupe su ojačale, da bi se kasnije morale povući“) parece ser un rasgo autóctono del sistema verbal español“. Za mnoge je autore ta činjenica irelevantna.

Bouzet (1953) govori da rješenje treba tražiti unutar samog jezika, a ne u kalkovima. Postavlja se pitanje zašto se njegova upotreba u španjolskom smatra negramatičnom, za razliku od francuskog, engleskog i ruskog gdje je njegova upotreba gramatična. Upotrebu gerundiva posteriornosti ne bi trebalo osuđivati; ona je pokazatelj bogatstva španjolskog jezika, njegove ekspresivnost i fleksibilnost koje nedostaju drugim romanskim jezicima (Bobes 1975).

3.4.2. Načinsko značenje priložnog gerundiva

Priložnim se gerundivom opisuje način radnje i kretanja, npr. *Entró bailando* („Ušao je plešući“), *Se acercó arrastrándose* („Približio se vukući se“), kao i način emitiranja ili

artikulacije iskazane glagolom glavne rečenice, npr. *Hablaba arrastrando las últimas sílabas de las palabras y comiéndose las erres* („Govorio je otežući zadnje slogove riječi i gutajući slova r“) (Rae 2009–2011: 2065–6). Priložni gerundiv najčešće modificira glagole radnje, kretanja, govorenja i mišljenja te odgovara na pitanje *cómo*. Načinsko se značenje uspostavlja vezom između zavisnog i nezavisnog dijela rečenice, a ne samim značenjem glagola. Česta je pojavnost priloga *como* uz gerundive s načinskim značenjem, npr. *Se metió dinero en el bolsillo como no dándole importancia* („Stavio je novac u džep ne pridajući mu važnost“) (Moliner 1970: 1394).

Gerundiv se s načinskim značenjem može parafrazirati priložima (*corriendo* / *rápidamente*), priložnim skupinama načina (*dudando* / *en forma dudosa*), zavisnosloženom načinskom rečenicom (*Lo dijo riendo* „Rekao je to smijući se“ / *Lo dijo de forma que reía* „Rekao je to na način da se smijao“) te rjeđe prijedlozima (npr. gerundiv *usando* je moguće parafrazirati prijedlogom *con*: *Usando un destornillador* „Koristeći odvijač“ / *con un destornillador* ili *Se comunicaban usando señales de humo* „Komunicirali su koristeći dimne signale“ / *con señales de humo*; Rae 2009–2011: 2065).

Uz načinsko se značenje paralelno često pojavljuje i vremensko. Tako gerundiv koji stoji na mjestu prijedloga *con* može biti interpretiran i kao vremenski: *Usando un destornillador* / *Con un destornillador* / *Cuando se usa un destornillador* ili *Se comunicaban usando señales de humo* / *con señales de humo* / *cuando mandaban señales de humo*. U takvim se slučajevima načinsko značenje najčešće gubi u korist vremenskoga, iako nije isključeno preklapanje tih dvaju značenja. Izuzev pitanja *cómo* i *cuándo*, malo je drugih gramatičkih pokazatelja kojima bismo mogli povući jasnu granicu između vremenskog i načinskog značenja.

Gerundiv s načinskim značenjem može stajati na početnoj poziciji u dupliciranim strukturama: gerundiv + relativ + finitni oblik glagola koji je identičan glagolu u gerundivu, npr. *Temiéndote como te temo* („Bojeći te se kao što te se bojim“), *Conociendo como conocía al personaje* („S obzirom da toliko dobro poznajem tog lika“), *Gastándose lo que se gasta* („Trošeći to što se troši“), *Viviendo donde vive* („S obzirom na to gdje živi“) (Rae 2009–2011: 2068–9); *Estando como estamos* („S obzirom na to kako nam je“); *Extraño no verlo, viniendo como viene casi todos los días* („Nedostaje mi što ga ne viđam, s obzirom da dolazi gotovo svaki dan“) (Lajmanovich (1967: 127).

Vezano uz iskazivanje načina valja izdvojiti opise glagola kretanja (Žic Fuchs 1989, Talmy 1991, Slobin 1996, Zlatev i Yangklang 2004, Filipović 2007, Cifuentes Férez 2013, Martínez

Vázquez 2015, Cikač 2017, Ibarretxe-Antuñano 2018), odnosno različite načine na koje jezici dominantno kodiraju značenje puta ili kretanja te načine kretanja. Naime, primijećeno je da u različitim jezicima put i / ili način kretanja mogu biti sazdani u samome glagolu te se isto tako mogu iskazati glagolom i drugom komponentom u vidu afiksa, kao i upotrebom adverbijala, gerundiva, participa, prijedložnih sintagmi, predikatnih proširaka, zavisnih i nezavisnih (sastavnih) rečenica, glagolskih perifraza i dr.

O toj je temi sustavno pisao Leonard Talmy (1991: 486) koji jezike dijeli na glagolski uokvirene (engl. *verb framed-languages* ili *V-languages*) i satelitski uokvirene jezike (engl. *satellite-framed languages* ili *S-languages*), ovisno o tome je li put (ili kretanje) izražen glavnim glagolom ili satelitom.

Temeljna odrednica glagolski uokvirenih jezika je ta da je put uokviren u samome glagolu dok se način kretanja (na koji je način izveden pokret) ili uzrok kretanja (ono što je uvjetovalo sam pokret) definiraju drugom sastavnicom, najčešće gerundivom ili adverbijalom (Talmy 2000: 49). Talmy kao model za glagolski uokvirene jezike navodi romanske jezike, a na primjeru španjolske rečenice *La botella entró a la cueva (flotando)* („Boca je ušla u spilju (plutajući)“) objašnjava da je put opisan u samome glagolu *entrar*, a način kretanja gerundivom *flotando* (Ibid).

S druge strane, kod satelitski uokvirenih jezika način (ili uzrok) kretanja opisan je u glavnome glagolu, dok je put iskazan satelitom. Satelit je prema Talmyju (Ibid: 102) gramatička kategorija koja stoji u sestrinskom odnosu zavisnosti prema glavnom glagolu: “a grammatical category of any constituent other than a noun-phrase or prepositional-phrase complement that is in a sister relation to the verb root”. Ulogu satelita najčešće vrše glagolski afiksi (glagolske čestice, dopune, odvojivi i neodvojivi glagolski prefiksi i dr.), npr. *The rock slid / rolled / bounced down the hill* (Ibid: 28). Od indoeuropskih jezika Talmy definira njemački, engleski, švedski i dr. kao predstavnike ove grupe jezika.

Međutim, mnogi se jezici prema kriterijima binarne Talmyjeve tipologije mogu naći u obje kategorije, što je slučaj s hrvatskim i španjolskim. Tako načelno možemo ustvrditi da Talmyjeva klasifikacija nije kategorična već je riječ o tendencijama konstruiranja značenja kretanja kod glagola.

U španjolskom se jeziku glagolima kretanja poput *entrar* („ući“), *salir* („izaći“), *subir* („popeti se“), *bajar* („spustiti se“) izravno označava put kretanja, dok način kretanja može biti izostavljen ili ga se može iskazati na drugi način, i to najčešće upotrebom gerundiva (*salió*

corriendo („izletio je van“), *entró corriendo* („ušao je trkom ili utrčao je“), *bajó la calle caminando* („spustio se niz ulicu pješice“), *salió flotando* („isplivao je“) ili upotrebom adverbijala (*salió a todo correr* (=corriendo) „izletio je trkom (trčeći)“, *entró rápido* (=corriendo) „ušao je brzo (=trčeći)“, *bajó la calle a pie* (=caminando) „sišao je niz ulicu pješice („pješačeći“)).

Nadalje, Martínez Vázquez (2015: 204) tvrdi da Talmy zanemaruje činjenicu da u španjolskome postoje i satelitski uokvireni glagoli, odnosno glagoli kojima je u jezgri, osim puta, opisan i način kretanja, što znači da ga ne bismo smjeli definirati isključivo kao glagolsko uokviren jezik. Takvi se glagoli u svakodnevnom jeziku upotrebljavaju sami ili u sintagmama, npr. *saltar al césped* („skočiti na livadu“), *volar a Barcelona* („letiti u Barcelonu“), *flotar* („plutati“), *cojear* („šepati“) (Ibid). Cifuentes Férez (2013) zauzima isti stav te također nabraja glagole koji sadržavaju obavijest kako o putu, tako i o načinu kretanja, npr. *agitar*, *balancearse*, *saltar*, *lanzarse*, *patear*, *deslizarse*, iako je jedna od tih dviju komponenti najčešće iskazana perifrastičnim konstrukcijama ili drugim elementima, npr. *echar a correr*, *seguir caminando*, *dar trompicones*, *dar zancadas*, *hacer bruscas virajes*, *pegar un brinco*.

Autorica zaključuje da pri prevođenju s engleskog (koji obiluje glagolima s usađenom informacijom o kretanju i načinu kretanja) na španjolski postoji tendencija da se u španjolskome upotrijebe drugi elementi kako bi se nadoknadila svojevrsna leksička praznina i tako se prenijeli detalji o načinu kretanja.

Kada je pak riječ o satelitski uokvirenim jezicima, Slobin tvrdi da ti jezici veću važnost pridaju opisu puta i opisu kretanja nego fizičkom okruženju u kojem se odvija radnja (Ibarretxe-Antuñano 2018: 23). Naime, satelitski uokvireni jezici rabe bogata sredstva pri opisu puta, a razlog tomu Slobinu pridaje glagolima kretanja (kojima je ujedno iskazan i način kretanja) koji se lako mogu povezati sa satelitima i lokativnim prijedložnim frazama kako bi se detaljno označio put u odnosu na fizičko okruženje, odnosno tlo (Slobin 1996a: 205; prema I. Ibarretxe-Antuñano 2018: 23). S druge pak strane, glagolski uokvireni jezici fokus stavljaju na opis prostora (Ibarretxe-Antuñano 2018: 23).

Također je zanimljivo istraživanje Cifuentes Férez (2013) koja na osnovi prijevoda s engleskog na španjolski zaključuje da se kod prijevoda 96 engleskih glagola u kojima je sadržan način kretanja, u španjolskome izgubila ta informacija u 36,46%, npr. *He walked up the marble staircase* / *Subió (...) los escalones*; (...) *trotted to meet them* / (...) *fue a recibirlos*. Gubitak

informacije o načinu kretanja najviše se pridaje činjenici da se glagoli u engleskome koji nose informaciju o načinu kretanja prevode u španjolskome „jednostavnim“ glagolima kretanja.

Nadalje, Ibarretxe-Antuñano uočava razliku između satelitski i glagolski uokvirenih jezika i u samoj ekspresivnosti glagola (2018: 15). Slobin kaže da su glagoli kojima je izražen način kretanja unutar satelitski uokvirenih jezika ekspresivniji od istih glagola druge skupine jezika te da ih je isto tako veći broj unutar skupine satelitski uokvirenih jezika (Ibid 16). Autorica kontrastivno analizira španjolski i engleski te zamjećuje da su u španjolskome glagoli kretanja u kojima je opisan i način kretanja neutralni i u svakodnevnoj upotrebi poput *correr* ili *saltar*, dok su u engleskome takvi glagoli detaljniji i opisuju specifičnija kretanja poput *plummet*, *splat*, *swoop* (Ibid). Slobin navodi i primjer glagola *caer(se)* u španjolskom koji u engleskom ima dvije inačice *fall* i *fall down*.

Što se tiče hrvatskog jezika, on prema Talmyjevoj klasifikaciji pripada glagolski uokvirenim jezicima, poput španjolskoga. Međutim, Cikač (2017: 42) tvrdi da u hrvatskome postoje primjeri glagola koji se prema Talmyjevom modelu mogu smjestiti u obje kategorije, što znači da hrvatski ne bi trebao biti klasificiran niti isključivo kao satelitski, niti kao glagolsko uokviren jezik. Glagoli u kojima je opisan način puta, a put satelitom su primjerice *uteći*, *otplesati*, *isplivati*, *iskočiti*, *istrčati*. Pogledajmo opise kretanja i načina kretanja u sljedeća tri primjera. U primjeru koji slijedi uzlazni put leksikaliziran je samim glagolima *dići se*, *uspraviti* i *protegnuti*:

Dignula sam se, uspravila, protegnula i ugledala sunce na prozoru.

U drugom primjeru glagol *putovati* ne sadrži značenje puta kojim se ostvaruje kretanje. Način na koji se put ostvaruje iskazan je prijedlogom *duž* (*dužinom*) koji Silić i Pranjković (2005: 245–250) klasificiraju kao prijedlog prostornog značenja prolokalnosti (prostornosti po dužini/širini):

Dogovorili smo se da ćemo ovo ljeto putovati duž talijanske obale.

U posljednjim se primjerima put ostvaruje na dva načina: glagolom *uspeti se* sa značenjem „dignuti se uvis, popeti se“²⁷ i glagolom *prijeći* sa značenjem „hodajući ili vozeći se dospjeti na drugu stranu“²⁸ te njihovim satelitima, prijedlozima *uz* i *preko*. Prijedlog *uz* prema Siliću i

²⁷ Hrvatski jezični portal (<http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, posljednji posjet 16. 03. 2021.).

²⁸ Hrvatski jezični portal (<http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, posljednji posjet 16. 03. 2021.).

Pranjkoviću (2005: 245–250) spada u skupinu prijedloga prostornog značenja prolokarnosti (prostornosti po dužini/širini) kojim je ujedno prikazan smjer kretanja naviše, kao i samim glagolom, dok se lokativnim prijedlog *preko* iskazuje translokalnost ili prekomjesnost (predmet se kreće ili nalazi poprijeko u odnosu na drugi predmet):

Uspele smo se uz Schlosserove stube do Šalate

Ilegalno su pokušali prijeći granicu preko rijeke.

U drugome ćemo se dijelu rada unutar kontrastivne analize prisjetiti gore navedenog kurioziteta koji se tiče uokvirenih i satelitskih glagola u španjolskom i hrvatskom jeziku. Opisat ćemo hrvatske inačice španjolskih glagola u kojima je put utjelovljen u finitnom glagolskom obliku, dok je način kretanja iskazan gerundivom. Ponovimo da oba jezika prema Talmyju pripadaju glagolski uokvirenim jezicima, iako smo uvidjeli da nemali broj glagola u oba jezika prema opisu pripada modelu satelitskih glagola karakterističnih za satelitski uokvirene jezike. Na primjerima iz supostavne analize temeljnih rečenica i rečenica iz korpusa prikazat ćemo kako se ponaša hrvatski jezik s obzirom na španjolski, odnosno u kojoj je mjeri glagolski prilog sadašnji ekvivalent gerundivu koji opisuje način kretanja finitnog glagolskog oblika, a u kojem je opsegu to glagolski satelit.

3.4.3. Uzročno i posljedično značenje priložnog gerundiva

Gerundivom možemo iskazati uzrok, npr. *El presidente, comprobando* (= *ya que comprobó que no había quorum, levantó la sesión* („Predsjedavajući je, uvidjevši (= budući da je uvidio) da nema kvoruma, prekinuo sjednicu“) (Pountain 1994), iako Gili Gaya (1951) i Bello (1883) tvrde da gerundiv nije adekvatan za iskazivanje uzroka i posljedice (Lepre 2006: 1070). Ovisno o položaju gerundiva u rečenici uzrok može biti pasivan i aktivan. Pasivan je uzrok iskazan gerundivom koji stoji prije glavne rečenice, dok je gerundivom koji je posponiran glavnoj rečenici iskazan aktivni uzrok, npr. *El presidente levantó la sesión comprobando que no había quorum* („Predsjedavajući je prekinuo sjednicu uvidjevši da nema kvoruma“).

Uz uzročno se često vežu i druga značenja, poput vremenskog, posljedičnog, načinskog i namjernog. U primjeru *Se rompió una pierna esquiando con su instructor* („Slomio je nogu skijajući s instruktorom“) riječ je o uzročno-posljedičnom odnosu unutar kojeg su radnje sukcesivne (Rae 2009–2011: 2064). S obzirom na to da su uzrokom i posljedicom izražene dvije simultane, uzastopne radnje, može se reći da je uz uzročno-posljedičnom prisutno i

vremensko značenje. Dakle, uzrok loma noge je skijanje, a posljedica skijanja je lom noge, odnosno noga je slomljena tijekom skijanja.

U primjeru *Salió luego al corredor, y habiendo notado que la escalera no estaba barrida aún, llamó a la portera* („Zatim je izišao na hodnik te primijetivši da stepenice još uvijek nisu pometene pozvao portirku“) gerundivom *habiendo notado* podjednako dominiraju vremensko i uzročno značenje; to znači da je poziv portirki upućen nakon što su uočene prljave stepenice, odnosno prljave su stepenice uzrok poziva (Ibid). Radnja iskazana gerundivom prošlim *habiendo notado* je neposredno anteriorna s obzirom na radnju iskazanu glagolom glavne rečenice *llamó*. Osim gerundiva, uzročno – posljedične veze u kojima su radnje neposredno anteriorne, simultane ili neposredno posteriorne također se mogu iskazati jukstapozicijom ili sastavnom rečenicom, npr. *Salió, notó, (y) llamó* („Izišao je, primijetio i zvao“).

Nadalje, uz uzročno se često javlja i načinsko značenje, npr. *No mirando al suelo tenía que tropezar* („Ne gledajući u pod morao je zapeti“). U rečenici je gerundivom iskazan način kretanja zbog kojeg je došlo do posrtanja

U sljedećem je primjeru uz uzrok vidljiva i namjera, npr. *Me llamó pidiéndome permiso para poner mi nombre en el escrito* („Nazvao me moleći odobrenje da stavi moje ime na dopis“). Uzrok je u rečenici iskazan gerundivom (zvao me je radi mog odobrenja), a namjera prijedlogom *para* i glagolom u infinitivu (traži me odobrenje s namjerom da napiše moje ime na dopis).

Uzročno se značenje gerundiva može provjeriti pitanjem *¿Por qué (te llamó)?* („Zašto te zvao?“) i zavisnosloženom uzročnom rečenicom: *(Me llamó) porque me pidió permiso (...)* („(Nazvao me) zato što me tražio odobrenje (...“)“).

Međutim, postoje slučajevi kada gerundiv može imati uzročno značenje, a da pritom ne odgovara na pitanje *¿por qué?* i to najčešće s glagolima razumijevanja i jezika, npr. *Creyendo que estaba roto, lo dejó abandonado* („Misleći da je potrzan, ostavio ga je“). Tako je pitanje **¿Por qué lo dejó abandonado?* negramatično, a parafraza gerundiva zavisnosloženom uzročnom rečenicom gramatična, npr. *Lo dejó abandonado porque creía que estaba roto* („Ostavio ga je jer je vjerovao da je potrzan“).

U apsolutnim konstrukcijama gerundiv je višeznačan, iako najčešće nosi uzročno ili pogodbeno značenje. Tako se gerundiv u rečenici *Conociendo como conocía al personaje* („Način na koji je poznavao tog lika“) može parafrazirati uzročnom, npr. *Puesto que conocía bien al personaje* („Budući da sam tog lika dobro poznavao“) ili vremenskom rečenicom, npr. *En tanto en cuanto*

conocía bien el personaje („Kada sam dobro poznavao tog lika“) ili u rečenici *Estando en Galicia, podríamos haber comido marisco* („Boraveći u Galiciji mogli smo jesti plodove mora“) također uzročnom, npr. *Ya que estábamos* (...) („Budući da smo bili“) ili vremenskom rečenicom, npr. *Cuando estábamos* (...) („Kada smo bili“) (Rae 2009–2011: 2068–2070).

Na temelju ovih primjera možemo zaključiti da ne postoje jasni gramatički indikatori za određivanje značenja te da ključnu ulogu pri određivanju dominantnijeg značenja ima kontekst.

3.4.4. Namjerno značenje priložnog gerundiva

Gerundiv može značiti i namjeru, a parafraza je najčešća prijedlogom *para* i infinitivom ili zavisnosloženom namjernom rečenicom, npr. *Me escribió dándome instrucciones* („Pisao mi je dajući mi upute“), odnosno *Me escribió para darme instrucciones* („Pisao mi je da mi da upute“) (Moliner 1970).

3.4.5. Dopusno značenje priložnog gerundiva

Gerundiv može imati i dopusno značenje, a parafrazirati ga se može zavisnosloženom dopusnom i nezavisnosloženom suprotnom rečenicom. Tako je gerundiv *jugando* u rečenici *Penarol ganó el encuentro jugando regular* („Penarol je dobio utakmicu igrajući osrednje“) istog značenja kao i dopusna rečenica *A pesar de que jugó regular* („Iako je igrao osrednje“), a gerundiv u primjeru *Siendo inteligente, a veces parece tonto* („Pametnan, ponekad se čini glup“) moguće je parafrazirati zavisnosloženom dopusnom *Aunque sea inteligente* („Iako je pametan“) i nezavisnosloženom suprotnom rečenicom *A veces parece tonto, pero es inteligente* („Ponekad se čini glupim, ali je pametan“) (Rae 2009–2011: 2067).

Napomenimo da apsolutni gerundiv također može imati dopusno značenje, npr. *Pudiendo escribir, no le escribí* („Mogavši pisati, nisam mu pisao“) (Ibid). Valja spomenuti česticu *y todo* i veznike uz koje stoji gerundiv kojim izražavamo dopusnost: *aun, ni, ni siquiera, ni aun, aun incluso*, npr. *Trabajando en un banco y todo no tiene un puesto de trabajo estable* („Radeći u banci, on ipak nema stabilan posao“), *Aun teniendo dinero como tenía* („Iako ima novaca kao i ranije“) (Ibid).

U pojedinim je primjerima teško povući jasnu granicu između značenja dopusnosti i uzroka. U tom je slučaju negacija ključni element kojim se može razlikovati uzrok od dopusnosti: *No teniendo el coche arreglado, Pedro fue a trabajar en autobús* („Ne imajući ispravan auto, Pedro

je na posao otišao autobusom“) znači *porque no tenía el coche arreglado* („zato što auto nije bio ispravan“).²⁹

Za razliku od negiranog gerundiva, afirmativni se može parafrazirati dopusnom rečenicom, npr. *Teniendo el coche arreglado, Pedro fue a trabajar en autobús* („Imajući ispravan auto, Pedro je na posao otišao autobusom“) jest isto što i *Aunque tenía el coche arreglado (...)* („Iako je imao ispravan auto (...)\") (Fernández Lagunilla 1999: 3464).

Budući da je radnja izražena gerundivom anteriorna s obzirom na radnju glavne rečenice, dopusnost je moguće iskazati i prošlim gerundivom: *Estaba a punto de acometer la historia de aquellos otros que habiendo pensado escribir no llegaron a hacerlo* („Bio sam na dobrom putu da ponovim povijest onih koji su mislili pisati, ali nisu to uspjeli napraviti“) (Rae 2009–2011: 2066).

3.4.6. Priložni gerundiv sa značenjem pogodbe i uvjeta

Nadalje, gerundivom također možemo iskazati pogodbu i uvjet, npr. *Sacarías mejores notas esforzándote más* („Imala bi bolje ocjene da se više potruđiš“) / *Sacarías mejores notas si te esforzaras más* (Ibid: 2069). U tom slučaju glagol glavne rečenice stoji u futuru ili kondicionalu. Apsolutni gerundiv, osim načinskog i uzročnog, također može imati i kondicionalno značenje, npr. *Colaborando todos, acabaremos a tiempo* („Zajedničkom suradnjom, završit ćemo na vrijeme“) znači isto što i *Si colaboramos todos, acabaremos a tiempo* („Ako svi budemo surađivali, završit ćemo na vrijeme“) ili *Yendo con él, no te ocurrirá nada* („Ako budeš išla s njim, ništa ti se neće desiti“) možemo parafrazirati pogodbenom rečenicom *Si vas con él, no te ocurrirá nada* („Ako budeš išao s njim, ništa ti se neće desiti“) (Ibid). U slučaju polisemije gerundiva, valja se odlučiti za primjereniju parafrazu pri čemu nam najčešće pomaže kontekst. U impersonalnim se konstrukcijama gerundiv najčešće interpretira kondicionalno kada u glavnoj rečenici stoji:

- a) modalni glagolo: *Esforzándote puedes llegar lejos* („Trudeći se možeš daleko stići“),
- b) impersonalna rečenica: *Trabajando duro se consigue lo que se pretende* („Radeći teško se može postići ono čemu se teži“),

²⁹ Kao kuriozitet možemo navesti gerundivne konstrukcije u negaciji u engleskom jeziku koje najčešće znače uzrok, posljedicu ili sredstvo, npr. *Not introducing her to any of his colleagues, George offended Sheila in a way she had never thought possible* (Kortmann 1991: 175).

- c) generička zamjenica *uno*: *Agachándose mucho podía uno verle la pantorrilla* („Kada se jako saginjao, mogao mu se vidjeti list na nozi“),
- d) atemporalni prezent: *Estudiando bien la vida total, el entendimiento se limpia de las telarañas que en él han tejido los siglos* („Kad dobro sagledaš cjelokupni život, razumijevanje se čisti od paučine koja se stoljećima nakupljala u njega“) (Ibid).

Kod gerundiva s kondicionalnim značenjem, puno je slobodniji izbor između jednostavnog i često korištenog složenog oblika, npr. *Callándote/ habiéndote llamado te habrían ido mucho mejor las cosas* („Da šutiš / Da si bio šutio, stvari bi ti puno bolje išle“) (Rae 2009–2011: 2070). Upotrebu gerundiva prošlog moguće je objasniti analogijom, odnosno upotrebom prošlog složenog vremena (konjunktiva pluskvamperfekta) u protazi, npr. *Si te hubieras llamado te habrían ido mucho mejor las cosas* („Da si bio šutio, stvari bi bile puno bolje išle“).

Gerundivi kojima prethode prilozi *solo*, *solamente* i *únicamente* pogoduju kondicionalnoj, načinskoj (*Solo haciendo palanda con un destornillador conseguimos finalmente abrir la puerta* „Samo okrenuvši odvijač smo uspjeli otvoriti vrata“) i vremenskoj interpretaciji gerundiva (*Únicamente viviendo con ella fue feliz* „Samo živeći s njom je bio sretan“) (Ibid).

3.5. Sažeti pregled o španjolskome gerundivu

U ovome su poglavlju opisani gerundivi s tri različite sintaktičke funkcije:

1. predikativni gerundivi kao predikatna dopuna kojom se iskazuje sekundarna predikacija s funkcijom predikatnog proširka,
2. priložni gerundivi kao modifikatori glagola glavne rečenice s adverbijalnom funkcijom te
3. atributni gerundivi kao dopune imenice s atributnom funkcijom.

Iako su podjele među autorima različite, a opisi i nazivi raznoliki i neujednačeni, u radu se preuzima podjela i opis iz Rae jer su kriteriji po funkcijama koje Rae izlaže dovoljni za kasniju analizu sintaktičkih funkcija gerundiva i hrvatskih ekvivalenata. Iz opisa smo sintaktičkih funkcija gerundiva (i to najčešće predikativnog i priložnog) zaključili da je u pojedinim primjerima nemoguće dati jasnu klasifikaciju prema sintaktičkoj funkciji te ga okarakterizirali kao ambigvitetan. To je uvelike utjecalo na odluku da u ovome radu stremimo ka jasnijoj orijentaciji, odnosno klasifikaciji gerundiva te se odlučili za klasifikaciju prema subjektu gerundiva.

U uvodu su ponajprije opisana sintaktička obilježja gerundiva s osvrtom na dijakroniju i terminologiju. Potom slijedi opis kriterija te podjele prema sintaktičkim funkcijama na predikativni, priložni i pridjevski gerundiv te naposljetku semantički aspekti gerundiva. Unutar načinskog značenja gerundiva spomenuli smo kao kuriozitet Talmyjevu klasifikaciju na glagolski i satelitski uokvirene jezike s obzirom na različite mogućnosti iskazivanja puta (kretanja) i načina kretanja. Također se, ponovimo, javljaju problematska pitanja i nejasnoće oko određivanja kriterija za pojedine sintaktičke funkcije gerundiva, upravo zato što je gerundiv sam po sebi dvoznačan.

Valja naglasiti i to da se u ovome dijelu rada spominju i neslaganja oko upotrebe i norme. Riječ je o normativnim osvrtima uglavnom na pridjevski gerundiv i gerundiv posteriornosti. Budući da u radu upotrebu uzimamo kao jedinu jezičnu normu, negramatičnost se pridjevskog gerundiva i gerundiva posteriornosti navodi samo u smislu jezične zanimljivosti. S tim u vezi Alcina i Blecua (2001: 747) zaključuju da je gerundiv za gramatičare jedan od najkontroverznijih nepromjenjivih glagolskih formi, a u isto vrijeme jedna od konstrukcija oko čije upotrebe i norme ima najviše neslaganja.

Bobes pak zauzima stav da istraživač mora odabrati cilj svog istraživanja i baviti se gerundivom u glagolskim perifrazama ili u zavisnim rečenicama, gerundivom posteriornosti, itd. U ovome smo radu opisali gerundiv u zavisnim rečenicama, dok smo se glagolskih perifraza dotaknuli samo kada je problematično bilo odrediti granicu između rečeničnog i perifrastičnog gerundiva. Istraživač, prema M.^a del C. Bobes, ne smije zaboraviti koliko je limitiran u svojim zaključcima, a rezultate koje dobije ne smije smatrati univerzalnima. Za Bobesa bi, na kraju dodaje, neiscrpan posao bio prikupiti sve njegove upotrebe i značenja.

Nakon poglavlja o španjolskome gerundivu slijedi dio rada o glagolskom prilogu sadašnjem, potom analiza ilustrativnih rečenica iz stručne literature te naposljetku analiza korpusa i zaključak. Istraživački će dio rada poslužiti za testiranje prvotne hipoteze rada da je španjolskome gerundivu ekvivalent u hrvatskome glagolski prilog sadašnji.

Na kraju istaknimo još jednom i to da je u ovome radu polazišni jezik španjolski, da su kriteriji prema sintaktičkim funkcijama gerundiva ambigvitetni i nedovoljno jasni i precizni te će se preuzeti kriteriji klasifikacije isključivo prema subjektu gerundiva. Možemo reći da je to novost u opisu kriterija gerundiva. Kriteriji klasifikacije prema subjektu gerundiva su jednoznačni, jasni i precizni(ji) za analizu gerundiva i glagolskog priloga, njegovog hrvatskog ekvivalentna, kao i drugih potencijalnih hrvatskih ekvivalenata u ovome radu.

4. GLAGOLSKI PRILOG SADAŠNJI U HRVATSKOME JEZIKU

Budući da u radu polazimo od pretpostavke da je najbliži ekvivalent španjolskome gerundivu glagolski prilog sadašnji u hrvatskome, u ovome ćemo dijelu rada prikazati kako je sintaktički i semantički glagolski prilog opisan u hrvatskim gramatikama i relevantnim radovima. Dakle, u ovome ćemo poglavlju iznijeti glavne sintaktičke i semantičke značajke glagolskog priloga sadašnjeg za koji pretpostavljamo da je ekvivalent španjolskome gerundivu te također navesti druge najbliže ekvivalente.

Riječ je o nesprezivom glagolskom obliku koji se tvori uglavnom od nesvršenih glagola. Ima značajke glagola, priloga, a ponekad i pridjeva. Njime se najčešće označava druga, dodatna radnja koja se odvija istodobno kad i radnja izrečena predikatnim glagolom. Simeon (1969: 408) navodi da glagolski prilog obično služi kao priložna oznaka načina, za pokraćivanje priložnih rečenica (vremenskih, uzročnih, pogodbenih, dopunskih, rjeđe i načinskih) pri čemu izražava sporednu radnju koja prati glavnu, a potom i sastavnih i suprotnih rečenica.

U ovom ćemo poglavlju iznijeti značenja i upotrebe glagolskog priloga sadašnjeg u hrvatskome te obrazložiti mogućnost supstitucije drugim vrstama riječi i konstrukcijama.

Na početku je bitno naglasiti da postoje dva glagolska priloga: glagolski prilog sadašnji koji se tvori od nesvršenih glagola te stoji u opreci s glagolskim prilogom prošlim koji se tvori od svršenih glagola, o čemu će više govora biti u sljedećim poglavljima.

4.1. Sintaktički aspekti glagolskog priloga

U ovome će poglavlju biti govora o sintaktičkim funkcijama glagolskog priloga sadašnjeg koje su najčešće dvoznačne. Tako glagolski prilog sadašnji može stajati na poziciji pridjeva i priloga što znači da može imati sintaktičku funkciju imenskog predikatnog proširka (npr. *Pogledao ga je dvojeći / neodlučan*) i priložne oznake (npr. *Pogledao ga je dvojeći / neodlučno*). Dotaknut ćemo se i glagolskih priloga koji su procesom departicipijalizacije i adjektivizacije poprimili pridjevske značajke. Takvi su popridjevljeni glagolski prilozni zasebni leksemi te ih možemo svrstati u kategoriju pridjeva.

4.1.1. O prilogu i glagolskom prilogu

Prije opisa glagolskog priloga osvrnut ćemo se na prilog kao vrstu riječi. Prilog je nepromjenjiva vrsta riječi koja se prilaže glagolu ili nekoj drugoj riječi koju modificira i izriče

okolnost pod kojom se vrši radnja. Prilog kao nepromjenjiva vrsta riječi ulazi u kategoriju zatvorenih vrsta riječi, što znači da se rijetko tvore novi.

U većini se gramatika i jezičnih priručnika prilog definira morfološki. Težak-Babić (1996: 133) priloge definiraju kao „nepromjenjive riječi koje se dodaju najčešće glagolima za označavanje mjesta, vremena, načina, uzroka, svrhe i količine radnje (...)“, a mogu se dodati i pridjevima. Pranjković (2013: 195) navodi da se brojni prilozi, osim glagolima i pridjevima prilažu i priložima: „valja razlikovati one priprijevne ili pripriložne riječi koje se nikako ne bi mogle smatrati česticama, tj. koje doista jesu prilozi iako nemaju priglagentnu službu, npr. fizički iscrpljen, bratski zabrinut, matematički precizno, statistički nevjerovatno i sl.“.

Nadalje, Barić i dr. (1997: 273–274) priloge opisuju kao „riječi koje se prilažu drugim, obično punoznačnim riječima da ih pobliže odrede“ te izriču okolnost, mjesto, vrijeme, način, uzrok, a Težak-Babić (1996: 133) dodaju još i posljedicu i količinu. Silić–Pranjković (2007: 39) u poglavlju o morfologiji prilog spominju tek kao vrstu riječi koja ima samostalno značenje, dok se u poglavlju o sintaksi razrađuje njegova služba. Pranjković (2013: 195) sljedećom definicijom opisuje prilog ne samo morfološki, nego i sintaktički: „Prilozi u užem smislu, a to su oni koji ostvaruju izravnu relaciju prema predikatnome glagolu, jedine su nepromjenjive vrste riječi koje (same po sebi) mogu funkcionirati kao članovi rečeničnog ustrojstva, tj. kao priložne oznake (adverbijali).“ Osim u službi adverbijala, koja se smatra osnovnom priloškom funkcijom, Silić i Pranjković (2007: 241) navode „da su prilozi od svih vrsta riječi najraznovrsniji te da mogu dolaziti u najvećem broju različitih službi.“

Glagolski je prilog ponajprije glagolski oblik, pa se u hrvatskim gramatikama i jezičnim priručnicima obrađuje unutar poglavlja o glagolu, a ne unutar poglavlja o prilogu, iako ima obilježja i glagola i priloga. Riječ je o nepromjenjivom, odnosno nesprezivom glagolskom obliku bez morfema za iskazivanje lica, broja, roda, vremena. Musić (1935) glagolske priloge definira kao svezu između subjektne imenice i predikatnog glagola te zaključuje da nisu morfološka nego sintaktička kategorija s dvije različite funkcije: predikatnom (glagolski prilog ima svojstva glagola) kojom izražavamo drugu, dodatnu radnju i opisnom (glagolski prilog ima svojstva priloga) kojom izražavamo način vršenja prethodne radnje. Marković (2013: 183) navodi da unatoč tome što su lice, broj i rod glagolske kategorije jer se iskazuju na glagolu, one njemu nisu inherentne te ih nazivamo vanjskima, dok unutarnji ustroj predikacije određujemo inherentnim glagolskim kategorijama poput vida, vremena, načina, polariteta i (ne)prijelaznosti.

Dakle, glagolski su prilozi glagolski po tvorbi i unutarnjim gramatičkim kategorijama, a priložni su po obliku, položaju u rečenici i adverbijalnoj sintaktičkoj funkciji, što znači da su morfološko-tvorbena obilježja pretpostavljena sintaktičkim (Silić-Pranjeković 2007). Međutim, Švačko (1991: 286) pak navodi da je oblicima glagolskih priloga teško precizno odrediti gramatičko značenje, budući da ih ne možemo objasniti pomoću odnosa situacije i govornoga čina jer se takvim odnosom objašnjavaju samo „pravi“ glagolski oblici. Stoga, glagolski prilog treba opisati s obzirom na motiviranost drugim glagolskim oblikom ili prema svom položaju u rečenici.

4.1.2. Sintaktičke funkcije glagolskog priloga sadašnjeg i predikatni proširak

Unatoč tome što je sintaktička funkcija priloga isključivo adverbijalna, takav opis ne vrijedi i za glagolske priloge. Glagolski prilozi mogu imati sintaktičku funkciju predikatnog proširka ili priložne oznake, iako je sintaktička funkcija glagolskog priloga sadašnjeg najčešće dvoznačna. Dvoznačno pretpostavlja da je u velikom broju primjera teško ili nemoguće odrediti jasnu granicu između njegove proširačke i adverbijalne sintaktičke funkcije, o čemu se mnogo ne piše, a što glagolski prilog sadašnji čini specifičnim glagolskim oblikom. Tako metodom supstitucije možemo potvrditi gore navedeno, a to je da je glagolski prilog sadašnji zamjenjiv pridjevom s proširačkom funkcijom (*neodlučan*) i adverbijalom (*neodlučno*), npr. *Pogledao me dvojeći / neodlučan / neodlučno*.

Iako je na osnovi primjera vrlo egzaktna njegova proširačka i adverbijalna funkcija, u gramatičkim se opisima glagolskog priloga sadašnjeg mnogi autori ograđuju od spomenute dvoznačnosti te uglavnom navode samo jednu sintaktičku funkciju – onu proširačku. Pregledajmo definicije nekolicine gramatičara o predikatnom proširku i sintaktičkoj funkciji glagolskog priloga sadašnjeg.

Predikatne proširke Belaj i Tanacković Faletar (2017: 93) definiraju kao glagolske sekundarne predikate koji su „svojim značenjem primarno povezani s nekim od elemenata argumentne strukture glagola u funkciji primarnog predikata, po čemu se razlikuju od adverbijala koji su svojim značenjem primarno povezani sa samim glagolskim procesom, tj. usmjereni su na samu radnju, a ne na njezine sudionike“.³⁰ Predikatni je proširak prema Katičiću (1991: 452)

³⁰ Marković (2010: 138) predikatne proširke ili sekundarne predikate (termin koji rabi i Silić (1986)) značenjski dijeli na deskriptivne i rezultativne. U hrvatskoj su se lingvističkoj tradiciji ove sintaktičke jedinice, navodi Marković, nazivale i *predikatnim atributom*, *priložnim dodatkom*, *priveskom*, *privremenim atributom*, *dopunskim predikatnom*, *predikatnom dopunom*, *predikatnim apozitivom* (Ibid). Sekundarne predikate generativisti nazivaju malim klauzama ili malim surečenicama (španj. *cláusulas mínimas*, engl. *small clauses*).

sekundarni, drugi uvršten predikat, odnosno paralelni predikat. Dakle, predikat se jedne rečenice „može proširiti tako da se uza nj uvrsti predikat druge jedne ishodišne rečenice“ (Ibid: 452). Jedan se predikat transformacijom uvrštava u drugi predikat. Prošireni predikat, odnosno predikatni proširak služi da se dvije sintaktički istovjetne rečenice spoje u jednu. Katičić nastavlja da „ne gubeći svoju predikatnu narav on proširuje sadržaj predikata, a ne određuje ga pobliže, kako to čini priložna oznaka“ (Ibid: 452). Oba su autora složna u tome da su predikatni proširci dodatni, drugi predikati čija se predikativna sintaktička funkcija razlikuje od one adverbijalne koju sekundarni glagol također može imati, ne spominjući pritom glagolski prilog sadašnji koji osim proširačke može imati i adverbijalnu funkciju.

Nadalje, predikatni je proširak za Petija (1979: 80) samostalan predikat druge rečenice koji je sintaktički neovisan o predikatu u koji se uvrštava. Tako se dvije rečenice *Čovjek izvršava zadatak* i *Čovjek pjeva* preoblikom i koordinacijom predikata i predikatnog proširka mogu spojiti u novu rečenicu. Jedini je uvjet da postoje dva predikata i da su oni koordinirani. Od dviju se rečenica u dubinskom ustrojstvu, u kojem je svaki predikatni proširak samostalan predikat, proizvodi jedna rečenica s finitnim glagolskim oblikom i glagolskim prilogom sadašnjim u površinskom ustrojstvu, npr. *Čovjek pjevajući izvršava zadatak* (Ibid: 80).

Predikatnim proširkom Silić i Pranjković nazivaju imenski ili glagolski dio koji se dodaje predikatu kada ima oblik samoznačnog glagola (2007: 292). Imenski predikatni proširak obično ima oblik pridjeva, rjeđe i imenice, dok glagolski predikatni proširci imaju oblike glagolskih priloga sadašnjeg i prošlog.

Što se tiče značenja predikatnih proširaka, Belaj i Tanacković Faletar (2017: 93) navode da „su i semantički polovi glagolskih predikatnih proširaka ili sekundarnih predikata entiteti koji su konceptualno u potpunosti odvojivi od semantičkog ustrojstva glavnoga predikata...(…) Sekundarni predikati u tom smislu glagolskom procesu ostvarenom primarnim predikatom dodaju kakvu novu dimenziju, kontekstualiziraju ga, odnosno elaboriraju, s obzirom na neki popratni aspekt glagolske radnje, ali ne dopunjuju temeljno značenje niti ga na bilo koji način strukturno mijenjaju.“ Predikatni je proširak nova sintaktička jedinica, obavjesnija od samog predikata (Peti 1979: 80).

O sintaktičkoj funkciji glagolskog priloga Katičić (1991: 462) piše da su „glagolski prilozi u hrvatskom književnom jeziku oblici kojima se izražava upravo glagolski predikatni proširak“ nakon čega tvrdi da im je to „jedina služba.“ Dakle, na osnovi opisa možemo zaključiti da je za Katičića jedina sintaktička funkcija glagolskog priloga sadašnjeg proširačka. Ponovimo da uz

proširačku, glagolski prilog sadašnji ima i adverbijalnu funkciju koju Katičić ne spominje unutar definicije.

Peti (1979) glagolski prilog naziva neobaveznim predikatnim proširkom³¹, što znači da njegovo izostavljanje rečenicu ne čini negramatičnom. Osim neobaveznog, Peti navodi i obavezni predikatni proširak koji se javlja uz semikopulativne glagole, odnosno uz glagole nepotpunog značenja, npr. *pravi se lud, postao je ozbiljniji, ostala je uvijek ista, smatraju ga budalom* (Marković 2010: 139).

Barić i dr. (1979: 432) navode da glagolski prilog sadašnji može imati funkcije predikatnog proširka, adverbijalnu i skraćene rečenice, opis kojem ćemo se prikloniti u ovome radu. U rečenici *Mladić ode kući pjevajući* koja nastaje preoblikom rečenica *Mladić ode kući* i *Mladić pjeva*, glagolski prilog sadašnji može imati funkciju predikatnog proširka (*Mladić ode kući sretan*), priložne oznake (*Mladić ode kući veselo*) i skraćene rečenice (*Mladić koji pjeva ode kući*).

Osim proširačke i adverbijalne, glagolski prilog sadašnji može imati i atributnu funkciju, i to kod malog broja glagolskih priloga. Popridjevljeni su glagolski prilozi izgubili glagolska svojstva te su procesom adjektivizacije leksikalizirani i uvršteni u kategoriju pridjeva. Česti su primjeri popridjevljenih glagolskih priloga *osvježavajuće piće, umirujuće sredstvo, zaglušujuća glazba, budući premijer, bivša / buduća supruga, tekući račun, tekuća voda, noseća žena, njegujuća krema, ležeći policajac*, itd. Za tu se kategoriju glagolskog priloga (i to uglavnom glagolskog priloga sadašnjeg) mogu rabiti i nazivi poput glagolski prilozi s atributnom funkcijom, leksikalizirani glagolski prilozi, pridjevi koji su nastali od glagolskog priloga ili popridjevljeni oblici glagolskih priloga. Takvi su glagolski prilozi u uskoj vezi s imenicom koja je subjekt gerundiva, dok s predikatom ne uspostavljaju nikakvu vezu, što znači da stoje u odnosu: glagolski prilog – subjekt – predikat.

4.1.3. Subjekt glagolskog priloga sadašnjeg

Glagolski je prilog podređen predikatnom glagolu, a radnje označene glagolskim prilogom i glavnim glagolom imaju istog referenta te pripadaju istom licu, gramatičkom subjektu u nominativu.³² Međutim, Katičić tvrdi da subjekt gerundiva nije uvijek identičan subjektu

³¹ Osim glagolskoga priloga sadašnjeg (ili participa prezenta) i glagolskoga priloga prošlog (ili participa perfekta) Peti navodi i druga sredstva za iskazivanje hrvatskoga neobaveznog proširka: particip trpni, pridjev u neodređenom obliku, imenica u nominativu, imenica u akuzativu, kao + sklonjiva riječ u padežu, redni broj, besprijedložni genitiv, prijedložni genitiv, lokativ, prijedložni instrumental te besprijedložni instrumental (1979: 163–9; prema Markoviću 2010: 140).

³² Musić (1935: 148) tvrdi da su glagolski prilozi nominativi.

glagola glavne rečenice (1991: 460). Osim subjekta glagola glave rečenice, prema nekim autorima, ulogu subjekta glagolskog priloga sadašnjeg mogu vršiti indirektni, npr. *Smučilo mi se slušajući sve te gluposti* (Ivić 1983: 157) i direktni objekt, npr. *Vidjeh ženu plačući* (Simeon 1969: 408). U primjeru M. Ivić subjekt glagola glavne rečenice i indirektni objekt odnose se na istog tj. jedinog mogućeg referenta. Simeonov je primjer pak karakterističan za književni stil te ga u suvremenom jeziku možemo smatrati iznimkom.

Sličan primjer nalazimo kod Mihaljevića (2009: 337) gdje se analiziraju tipovi dopuna glagolima percepcije. U rečenici iz Hrvatske jezične riznice *Ugleda ga ležeći na slami i starom gunju u jednom kutu* subjekt glagolskog priloga sadašnjeg također je direktni objekt glagola glavne rečenice. Autor nadalje ističe da je takva upotreba glagolskog priloga sadašnjeg ekstremno rijetka te da je u cijelom korpusu naišao na četiri takva primjera (Ibid).

Rijetki su i zastarjeli primjeri u kojima je subjekt glagolskog priloga sadašnjeg samostalan, odnosno koji sintaktički nije povezan s glavnom rečenicom, npr. *Onde meded živeći s njome, žena zatrudni i rodi muško dijete* (Musić 1935: 151).

Subjekt glagolskog priloga sadašnjeg također može biti neodređen i to po uzoru na latinski apsolutni ablativ koji se kao i apsolutni nominativ upotrebljavao sa značenjem rečenice. Kada glagolskom prilogu subjekt nije određen, tada ne može biti niti gramatičkog kontakta između subjekta glagolskog priloga i glavnog glagola (Musić 1935: 153). Konstrukciju s neodređenim subjektom glagolskog priloga sadašnjeg Musić i Simeon nazivaju apsolutnom. Tako je u Florschützovom (1907: 260) primjeru *Sudeći po nekim slovima to je pisao Živko* glagolski prilog sadašnji s neodređenim subjektom apsolutan ili samostalan.

4.2. Glagolski prilog sadašnji – značenjski aspekti

Glagolski prilog sadašnji nepromjenjiv je glagolski oblik koji se tvori od nesvršenih glagola tako da se derivacijski sufiks *-ći* doda na treće lice množine prezenta. Kao nesvršen glagolski oblik (npr. *pišući /pismo/*) glagolski prilog sadašnji stoji u opreci sa svršenim glagolskim prilogom prošlim (npr. *napisavši /pismo/*).

Dalje, nepromjenjiv glagolski oblik znači da nema morfem za iskazivanje kategorija lica, broja, roda, vremena koje se interpretiraju djelomično putem finitnog glagolskog oblika. Njime se, prema Siliću i Pranjковиću „izražava glagolska radnja kao pratnja radnje izražene predikatnim glagolom“ te „može nastupiti i u ulozi zavisnog dijela složene rečenice“ (2005: 93–94).

Kada govorimo o kategoriji vremena glagolskoga priloga, ona ovisi o vremenu glagola glavne rečenice, pa se tako glagolskim prilogom sadašnjim može izreći prošlost, sadašnjost i budućnost. S obzirom na sve tri vremenske kategorije koje se mogu iskazati glagolskim prilogom sadašnjim, Švačko (1991: 284) drži da ga je nelogično zvati sadašnjim (iako se *sadašnji* referira na simultanu radnju s obzirom na predikatni glagol, a ne sadašnju).

Tako je na primjer radnja glagolskog priloga sadašnjeg u rečenici *Ugledah ju šetajući gradom* u prošlosti kao i radnja predikatnog glagola. Radnje su istovremene, a istovremenost ne znači i sadašnjost, tvrdi Švačko. Pranjković (2013: 81) vremenske relacije uspostavljene glagolskim priložima naziva relacijama konjuktivnog tipa, „tj. da nisu vezane za vrijeme govornoga čina, nego su vezane za vrijeme fiksirano nekim drugim (ličnim) glagolskim oblikom, pa je glagolski prilog sadašnji (npr. Umorio se radeći) svojevrsni 'konjuktiv prezenta', a glagolski prilog prošli (npr. Ušavši u kuću pozdravio je) svojevrsni 'konjuktiv preterita'“.

Kod vremenskih se odredaba kojima se označava radnja istodobna s osnovnom radnjom često označava i suodnos između kategorija vremena i načina (Ibid: 95). U tom se slučaju radnja izrečena glagolskim prilogom sadašnjim nerijetko shvaća kao način vršenja osnovne radnje. To znači da radnja glagolskog priloga sadašnjeg nije samo istovremena s osnovnom radnjom, nego se njome opisuje i način na koji se vrši osnovna radnja, npr. *hodati hramljući, govoriti zastajkujući* (Ibid).

Na kraju je zanimljivo opažanje koje daje Pešikan (1995: 95) o izvjesnoj razlici u značenju između rečenica s glagolskim prilogom sadašnjim i vremenskom zavisnom rečenicom što objašnjava primjerima *Vidio sam te ulazeći* i *Vidio sam te kad sam ulazio*. Glagolski prilog sadašnji *ulazeći* sadrži izvjesnu sekundarnu načinsku nijasnu koja je irelevantna i pitanje je koliko je ona prisutna u svijesti govornog lica (Ibid).

Ivić tvrdi da se glagolskim prilogom sadašnjim primarno iskazuje način kretanja kroz prostor (*približavati se puzeći, koračati pocupkujući*), a takve se radnje mogu okarakterizirati više kao fizičke, nego kao psihičke radnje.

Načinsko značenje prema Pešikanu može biti dvojako: način u priložnom smislu (*Govori šaleći se* = *Govori šaljivo*) i način koji je blizak kategoriji instrumentala, tj. načinskih značenja instrumentala (*Zabavlja nas šaleći se / šaljenjem / šalom*) (1959: 91). Glagolski se prilog sadašnji uz glagole govorenja, mišljenja i osjećanja može parafrazirati i prijedložnom skupinom *kroz* + akuzativ: *pričati jecajući / kroz jecanje; govoriti plačući / kroz plač / suze* (Ibid: 74–5). U tom slučaju, prema Paliću, nije riječ o dvije, nego o jednoj radnji. Značenje se takve jedinstvene radnje izriče opisno, a ista se obavijest može prenijeti na drugi glagol odnosno na

glagolski prilog sadašnji kojemu možemo dodijeliti ulogu predikata (*govoriti vičući – vikati, govoriti mucajući – mucati*).

Kada glagolski prilog znači način (uzrok ili pogodbu), to je značenje „posredovano“ postavljanjem u vremenski odnos istovremenosti ili vremenske sukcesivnosti, „načinsko je značenje istaknutije, a time i direktnije, dok je obilježavanje tog vremenskog odnosa periferno“ (Palić 2007: 72). Zamjenom se pozicije glagola, ukoliko je to moguće, gubi načinsko, a ostvaruje vremensko značenje glagolskog priloga sadašnjeg (*više govoreći / više dok govori*).

Nadalje, Palić posebno izdvaja popratnookolnosna značenja koja se u našim gramatikama najčešće svrstavaju među načinska: *zapjevavši ode, priči smijući se, ući plačući, ući ne okrenuvši se, reći poblijedivši* (Ibid: 74). Ivić (1983: 167–8) pod načinske smješta i glagolske priloge s „omogućivačkim“ značenjem, npr. *Održavala je istu temperaturu podešavajući termostat*, gdje „omogućivački“ znači da je podešavajući termostat omogućila održavanje iste temperature. Preoblikom je navedenih glagolskih priloga moguće dobiti sastavnu (*Podešavala je termostat i na taj način (tako) održavala je istu temperaturu*) i vremensku rečenicu (*Nakon što je podesila termostat (...)*) (Ibid).

S obzirom na navedene primjere, može se zaključiti da su glagolski prilozi polisemni, iako imaju dominantno načinsko značenje. Pešikan (1959) tvrdi da bi funkcija glagolskog priloga trebala biti dovoljno jasna iz sklopa rečenice i međusobnih semantičkih odnosa njezinih članova. Ako odnos nije dovoljno jasan, u tom će se slučaju precizirati zavisnom rečenicom. Glagolski su prilozi najčešće „komprimirane“ zavisnosložene rečenice i to uglavnom priložne, iako mogu biti zamjena i nezavisnoj rečenici, prilogu načina te glagolskim imenicama u instrumentalu koje, prema Pešikanu, sve više potiskuju upotrebu glagolskih priloga.

Dakle preoblikom se glagolskih priloga da razlučiti ima li glagolski prilog načinsko ili neko drugo značenje. Tako se rečenica *Svačim se baveći svašta je naučio* može parafrazirati načinskom (*Tako što se svačim bavio svašta je naučio*), uzročnom (*Svašta je naučio zato što se svačim bavio*) ili nekom drugom priložnom rečenicom, a u tim se slučajevima valja odlučiti za primjereniju parafraza (Palić 2007: 74).

Pogledajmo kojim se nezavisnim i zavisnim rečenicama mogu parafrazirati glagolski prilozi (Florschütz 1907: 260):

- sastavnom: *Idahu govoreći* (= i govorahu);
- suprotnom: *ni sad ne mogu na nj pomisliti ne nasmijavši se* (=a ne nasmijati se);
- relativnom: *Dođe glas iz neba govoreći* (=koji je govorio);

- vremenskom: *Idući* (=kad je išao) *tako nađe u polju jednoga čovjeka*;
- načinskom: *Otac plaćući zapita zmiju* (glagolski prilog odgovara na pitanje *kako?*);
- posljedičnom: *Ni sad ne mogu na to pomisliti ne nasmijavši se* (=da se ne nasmijem),;
- uzročnom: *I pepeljuga ne imajući* (=budući da nije imala) *kad tražiti papuču pobjegne bosonoga*;
- pogodbenom: *Pišući* (=ako pišeš) *ovako narodnim jezikom ostat ćeš do vijeka samo prostonarodni spisatelj*;
- komparativnom: *Oni oboje kao stideći se* (=kao da su se stidjeli) *ne poslušaju ga*;
- dopusnom: *Zato im govorim u pričama, jer gledajući* (=iako gledaju) *i čujući* (=iako čuju) *ne čuju niti razumiju*.

4.3. Osvrt na terminologiju: dijakronijski razvoj glagolskog priloga sadašnjeg

U starijoj su se hrvatskoj gramatičkoj terminologiji za glagolski prilog sadašnji i prošli upotrebljavali nazivi poput prislova, participa prezenta (aktivnog) i perfekta ili preterita I, gerunda, gerundija sadašnjeg i prošlog, priloga trajnog ili prezentskog, svršenog ili perfektog. U suvremenim se jezičnim priručnicima uz naziv glagolski prilog sadašnji paralelno rabi i aktivni particip prezenta, i to ne samo u kontekstu staroslavenskog jezika. Particip je gramatički oblik koji prema antičkim gramatičarima pripada kategoriji imenice jer ima rod, padež i deklinira se slično kao pridjev te kategoriji glagola jer izražava vrijeme i stanje i ima rekciju (Simeon 1969: 25; Damjanović 2005: 137).

Od sveukupno pet participa koje navodi Damjanović (aktivni particip prezenta, pasivni particip prezenta, aktivni particip preterita prvi, aktivni particip preterita drugi i pasivni particip preterita), aktivni se particip prezenta razvio u glagolski prilog sadašnji, a aktivni particip preterita prvi u glagolski prilog prošli (2005: 137). Aktivni particip prezenta Jurčević (2004: 608) opisuje definicijom: „Naziv aktivnog participa prezenta (nadalje: appz) potječe iz klasične latinske gramatike, a označuje glagolski oblik pridjevske funkcije i sav je u znaku dvostrukosti: kao što je sama riječ particip dvokorijenska složenica, tako se većina njegovih značajki ostvaruje u paru, tj. dvočlano. Evo kako: najprije termin particip načinjen je od dviju latinskih riječi *partem capere* (=uzeti, uzimati dio). Od glagola mu je podrijetlo i stoga ima kategoriju vremena (particip prezenta i preterita), kategoriju glagolskoga stanja (aktivni i pasivni participi). Pridjevske su značajke što oni imaju kategoriju padeža i roda.“

U literaturi se iz 15. i 16. stoljeća rabi naziv particip prezenta aktivnog koji ima obilježja pridjeva (zbog deklinacije i komparacije), a sintaktička mu je funkcija atributna (*vrana sedeća, među nima gledajućima i čudećima se, ljubeći, imejući, bežeći*). Pranjković (2013: 45) ističe da (pravih) participa danas više nema „pa nisu mogući izričaji tipa **Prišao sam njemu pišućemu*. Oblici tipa *pišući* moraju se u suvremenom jeziku „departicipijalizirati“, „razvezati“, što znači da ne mogu imati i priglagentnu (priložnu) i priimensku (pridjevsku) službu. Ako oblik poprimi svojstva pridjeva, kao u primjerima poput *Prišao sam nosećem stupu*, onda on u suvremenom jeziku gubi svaku vezu s glagolom (nije više hibridni oblik), nego ima samo svojstva pridjeva. (...) U izričaju *Prišao sam nosećem stupu* oblik *noseći* ne znači privremeno svojstvo (kao npr. u *Prilazi noseći torbu*), nego svojstvo, koje je inače osobitost (pravih) pridjeva. Da takvi oblici gube svaku vezu s glagolom (osim veze po podrijetlu), vidi se i po tome što u spoju riječi *noseći stup* ne možemo reći da je oblik *noseći* nesvršen.“

Participi su tijekom vremena izgubili sintaktičku funkciju atributa, time i morfološka obilježja pridjeva (prema Pešikanu (1959: 89) „morfološku kongruenciju sa subjektom“) u korist adverbijalne funkcije (opisujući način na koji se vrši radnja glagola glavne rečenice) te se formirali u glagolske priloge. Tako su dijakronijske promjene djelovale na morfologiju participa, a sinkronijske na njihovu sintaktičku funkciju (Švačko 1991).

Gabrić-Bagarić (1995: 56) objašnjava „da je ishodište transformacije participa u prilog morao biti slučaj u kojem se particip nalazio u funkciji predikatnog proširka, i pri tome se uspostavlja analogija s onim slučajevima gdje se u toj funkciji mogu ravnopravno naći pridjev i prilog“. Novom se sintaktičkom funkcijom i procesom departicipijalizacije, odnosno promjenom oblika iz participa u prilog, stvorio i novi priloški oblik. Dakle, današnji su glagolski prilozi u hrvatskome „svojim postanjem pravi prilozi...načinjeni prema negdašnjim glagolskim pridjevima (ili participima), koji su se sklanjali“ (Simeon 1969: 399).

Danas se na mjestu starih participa (prezenta aktivnog) (*vrana sedeća, među nima gledajućima i čudećima se, ljubeći*) upotrebljavaju uglavnom relativne rečenice (*vrana koja sjedi, među njima koji gledaju i čude se, koji ljubi*) koje se rekurzijom gomilaju, što stilski može biti jednolično. Nizanjem se relativnih rečenica gubi hijerarhija informacija, a ona se može postići naizmjeničnom upotrebom participa i relativne rečenice. Tako od dviju „ravnopravnih“ informacija koje su dane relativnim rečenicama, manje značajnijom postaje ona s participom, o čemu piše Veber (1895: 144): „Kada pisac hoće da dve izreke u jednu stopi, onda manje važnu, to jest onu, koja pobliže označuje drugu, metne u prislov. g.; n. p. Ja se smijem i govorim. Piscu je tu važniji glagolj govorim, zato onaj drugi metne u prislov glagoljni smijuć se, ter

izreka glasi: Ja smijuć se govorim.“ i dodaje da „ako su dva čina budi po naravi, budi po mnenju pisca jednako važna, onda se nesmije metnuti prislov gl., već stoji vreme u indikativu.“ Ivić (1983: 159) tvrdi da je predikatna radnja „događaj koji se ima u vidu“, a druga izrečena glagolskim prilogom „specifična okolnost koja, na svojevrsan način, upotpunjuje predstavu o datum događaju“.

Širenje upotrebe relativne rečenice na račun upotrebe odgovarajućeg participa pokazuje da je relativna rečenica u našem jeziku veoma važna kategorija i da je gotovo sasvim potisnula particip, svoju konkurenciju (Kordić 1995: 280–1).

Ovakva sintaktička hijerarhizacija koja glagolski prilog stavlja na drugo mjesto, prema M. Ivić „nije refleks hijerarhizacije značenja datog glagola“ nego „neminovan ishod našeg psihološkog pristupa kompleksnom događaju“ kojemu „ne prilazimo istovremeno s obje strane, nego uvek s jedne, bilo koje, dajući samim tim toj strani izvesnu prednost nad drugom“ (1983: 159). Glagolski prilog tako može stajati kako na tematskoj (*Pijući pivu, utažio je žeđ*) tako i na rematskoj poziciji (*Poznat je postao pjevajući opere*), a naš je izbor koju ćemo od te dvije istovremene radnje izreći glagolskim prilogom (Ibid).

Bez obzira na to što je adverbijalna funkcija glagolskog priloga potisnula atributnu funkciju participa, ona je i dalje prisutna kod nemalog broja popridjevljenih glagolskih priloga. Ti su oblici izgubili glagolska svojstva te se procesom popridjevljenja leksikalizirali i uvrstili u kategoriju pridjeva. Česti su primjeri popridjevljenih glagolskih priloga *osvježavajuće piće, zaglušujuća glazba, budući premijer, bivša supruga, tekući račun, njegujuća krema, ležeći policajac*.

Pri opisu se jezičnih pojava u hrvatskome jeziku prate ekvivalenti glagolskog priloga i u drugim jezicima. U većini se indoeuropskih jezika upotrebljavaju particip (i to kao glagolski pridjev s atributnom funkcijom) i glagolski prilog (s predikatnom i s apozitivnom ili adverbijalnom funkcijom).

Budući da se pojam participa često isprepliće s pojmovima gerundiva i gerunda, valja se ukratko osvrnuti i na ta dva pojma. Riječ je o glagolskim pridjevima čiji su oblici vrlo često slični oblicima glagolskih imenica i priloga (Simeon 1969: 26). Za gerundiv i gerund u latinskome postoji naziv koji objedinjuje oba termina *modus gerundi* (Ibid: 399).

Gerundiv je u latinskome glagolski pridjev koji ima sve oblike singulara i plurala. U nominativu singulara završava na *-ndus, -nda, -ndum*, ima pasivno značenje i izriče radnju koju treba vršiti (npr. *liber legendus* –knjiga koju treba pročitati), otuda i naziv *participium necessitatis*.

Gerundiv u negaciji označava radnju koju se ne treba, ne smije ili ne može vršiti, a može se upotrebljavati atributno i predikatno. Gerund je u latinskome pak glagolska imenica aktivnog trajnog značenja koja se razvila iz kosih padeža gerundiva u singularu srednjeg roda te ima samo genitiv, dativ, akuzativ i ablativ u singularu, a kao nominativ joj služi infinitiv prezenta.

Simeon tumači kako je gerund kategorija nastala u historijsko doba ruskoga jezika iz staroruskih kratkih participa (glagolskih pridjeva), adverbijaliziranih nominativa plurala muškoga roda koji su se sklanjali (Ibid: 409). U staroruskome su bili vezani uz imenicu (s funkcijom subjekta) s kojom su kasnije izgubili vezu (gubitak kongruencije), a time i vezu s pridjevom te se počeli vezivati uz glagol. Približavanje glagolu dovelo je do gubitka sročnosti i roda, a predikatna (izražavanje istovremene paralelne radnje) i adverbijalna (opis predikatske radnje) funkcija zamijenile u potpunosti atributnu. Haspelmath (1995: 19) također navodi da su gerundivi u europskim jezicima izrasli iz participa izgubivši oznaku za rod, broj i padež, o čemu svjedoče novogrčki i nekolicina slavenskih jezika poput bugarskog, ruskog i poljskog.

U novijim je jezicima gerund ili gerundiv glagolski oblik koji ima obilježje imenice i ima rekciju (*I like his singing folk songs*), za razliku od proste glagolske imenice (*The singing of folk songs was his hobby*) (Simeon 1969: 399). U romanskim je jezicima gerundiv nepromjenjiv glagolski oblik koji najčešće ima priložno vremensko i načinsko, zatim i uzročno, instrumentalno i pogodbeno značenje. Ekvivalent engleskom gerundu (glagolskoj imenici) u hrvatskome je obično prijedložni izraz ili zavisna rečenica s veznikom *da*, dok romanskim gerundivima odgovaraju naši glagolski prilozi.

4.4. Glagolski prilog prošli

Riječ je o nepromjenjivom glagolskom obliku koji se tvori uglavnom od svršenih glagola dodajući na infinitivnu osnovu nastavak *-vši* ili *-avši*. Glagolskim se prilogom prošlim označava radnja koja se dogodila prije druge radnje izrečene predikatnim glagolom. Po vidu svršen, glagolski prilog prošli (npr. *rekavši*) stoji u opreci s nesvršenim glagolskim prilogom sadašnjim (npr. *slušajući /glazbu/*). Što se tiče sintaktičke funkcije, glagolski prilog prošli ima funkciju predikatnog proširka, a to znači da „implicira postojanje, tj. realizaciju potpuno neovisnog predikatnoga ustrojstva koje je s primarnim predikatom povezano fizičkom istovjetnošću općeg vršitelja, a kojem pritom na razini dvaju predikata ne mora biti pridružena ni ista semantička mikrouloga“ (Belaj-Tanacković Faletar 2017: 93). Autori daju sljedeće primjere s glagolskim prilogom prošlim:

Ugledao nas je nalaktivši se na prozoru,

Približivši se ulazu shvatio je da ga netko slijedi,

Izrekavši to smjesta je požalio. (Ibid)

Svaku od tih konstrukcija moguće je parafrazirati dvjema predikatnim konstrukcijama nezavisnim ili zavisnim slaganjem, pa se može zaključiti da su konstrukcije s „glagolskim prilogom prošlim u funkciji predikatnog proširka, odnosno sekundarnog predikata, svojevrsan sintaktički kondenzat složenih rečenica u kojem se prilogom prošlim kodira glagolski proces koji se na vremenskoj osi ostvaruje prije procesa označena glagolskim predikatom“ (Ibid: 94). Tako je glagolski prilog prošli u rečenici *Ugledao nas je nalaktivši se na prozoru* moguće parafrazirati nezavisnom (sastavnom i suprotnom), npr. *Nalaktio se na prozoru i ugledao nas / Nalaktio se na prozoru, a zatim nas je ugledao* i zavisnom vremenskom rečenicom, npr. *Nakon što se nalaktio na prozoru, ugledao nas je.*

Sintaktički gledano, glagolski prilog prema M. Ivić može funkcionirati i kao apozitivno upotrijebljen pridjev, npr. *slušala ga je oborivši pogled / slušala ga je oborena pogleda* (1983: 165).

Odnos radnje označene glagolom u predikatu i radnje označene glagolskim prilogom prošlim predmet je brojnih rasprava među gramatičarima. Glagolskim se prilogom prošlim prema mnogim autorima (Florschützu 1907, Stojanoviću 1926, Simeonu 1969, V. Švačko 1991, Pranjkoviću 2013) označava isključivo prethodnost radnje s obzirom na osnovnu radnju, otkuda i naziv prošli. Barić i dr (2017) navode da se griješi u upotrebi glagolskog priloga prošlog te da se treba voditi računa o tome da se prilogom prošlim opisuje samo radnja koja se dogodila prije glavne radnje.

Istog su stava Brabec (1992) i Milas (2007) koji smatraju nepravilnom upotrebu glagolskoga priloga prošlog za izricanje istodobnosti ili poslijevremenosti, iako se danas u toj upotrebi mnogo griješi. Tako Brabec u rečenici *Naser je iz bitke izišao kao pobjednik postavši simbol borbe za političku i ekonomsku emancipaciju ugnjetenih arapskih masa* mijenja poziciju perfekta (*izišao je* u *izišavši*) i glagolskog priloga prošlog (*postavši* u *postao je*) kojim je izražena prijevremenost s obzirom na glagol glavne rečenice i rečenicu korigira u *Izišavši iz bitke kao pobjednik, Naser je postao simbol za političku i ekonomsku emancipaciju ugnjetenih arapskih masa* (1992: 112).

Na Brabecov stav utječe Stojanovićev rad *Značenje glagolskih participa* (1928–9) u kojem navodi da glagolski prilozi ili dijelovi rečenice s glagolskim priložima koji se odnose na

predikatnu radnju mogu izražavati samo vremensku okolnost, što ukratko znači da nastavak –*vši* znači *nakon što*, a nastavak –*ći* znači *za vrijeme dok* (Ibid: 6). Neki autori tvrde da je glagolskim prilogom prošlim osim radnje koja prethodi predikatu, moguće iskazati i usporednu, istovremenu radnju s predikatnim glagolom (Ivić 1983; Raguž 1997: 195; Milas 2007: 2). U tom se slučaju radnja glagolskoga priloga prošlog smatra dodatnom radnjom, a budući da druga radnja ima ishodište u prvoj, može se govoriti o istodobnom odnosu.

Milas (2007) zaključuje da se glagolski prilog prošli najčešće rabi za radnju koja je prijevremena i istovremena s predikatnom radnjom, a može biti i poslijevremena. Dalje navodi da se glagolski prilog prošli u takvim kontekstima upotrebljava kako zbog sintaktičko-stilske raznolikosti tako i zbog mogućnosti povezivanja dviju istodobnih radnji u jedinstvenu doživljajnu cjelinu u kojoj ne uočavamo tijek nego trenutno izvršenje, npr. *Skoči hitnuvši opušak* ili *Ustane dotaknuvši mi rame*. Milas na kraju ističe da se takvom jedinstvenom cjelinom dviju istodobnih radnji može postići filmski učinak.

Česta je upotreba glagolskog priloga prošlog u „objašnjavačkom“ dijelu rečenice s upravnim govorom radi upotpunjavanja obavijesne praznine, npr. *Kao u romanu? – upita njegova žena dignuvši obrve*. Također se upotrebljava kada se želi staviti naglasak na stanje subjekta za vrijeme trajanja predikatne radnje, npr. *Gledala policajce nakrivivši glavu*. U većini su takvih primjera dvije radnje u nezavisnom odnosu, a povezuje ih samo vrijeme izvršenja i nijedan drugi značenjski odnos poput uzroka, posljedice, namjere.

Valja spomenuti i Musića (1935) koji u tekstu navodi primjere istodobnih radnji, a tvrdi da se „radnja participa preterita vrši prije radnje glavnoga dijela“. Autor nastavlja da kad bi se imperfektivan glagol stavio u particip prezenta značilo bi da se radnja vrši u isto vrijeme s glavnom radnjom, a ona se vrši prije nje. Simeon (1969: 408) ističe da glagolski prilozima svršenog vida obično označuju radnju koja prethodi radnji glagola koja također može biti prošla, dok Švačko (1991: 284) tvrdi da se kategorija vremena vrlo neprecizno naznačuje uz glagolske priloge.

Težak-Babić (2009) ne govore o vremenskom odnosu izrečenom glagolskim prilogom prošlim i predikatom; naglasak stavljaju na značenja i sintaktičke funkcije glagolskog priloga prošlog koji može funkcionirati kao predikatni proširak i adverbijal (sa značenjem načina, vremena, uzroka i pogodbe). Florschütz (1907) piše da glagolski prilog prošli može zamijeniti sastavnu, vremensku, posljedičnu, dopusnu, komparativnu i odnosnu rečenicu te značiti način i uzrok.

Florschützovom je opisu sličan Maretićev koji glagolske priloge naziva gerundijima, smatra ih pravim prilozima te oba analizira zajedno, ne tražeći sintaktičke razlike u uporabi glagolskoga

priloga sadašnjega i prošloga. Navodi dalje da znače način (kad su pravi prilozi), vrijeme, pogodbu, dopusnost te da mogu stajati umjesto relativne rečenice s uzročnim značenjem. Mogu zamijeniti isto tako i sastavnu i suprotnu rečenicu (Milas 2007: 3; Maretić 1963: 658).

Glagolski se prilog prošli može parafrazirati nezavisnom sastavnom rečenicom i to samo u slučaju kada ispunjava dva gramatička uvjeta: prvi je uvjet da glagolski prilog stoji iza predikata, a drugi da je istoga vida kao i predikatni glagol, navodi Ivić (1983). Za razliku od sastavnosti, suprotnost se najčešće ostvaruje kad je pri odnosu usporednih radnji glagolski prilog niječan, npr. *Djevojka ga je pogledala, a da pritom očito nije razumjela što je rekao / očito ne razumjevši što je rekao* (Milas 2007). U tom slučaju glagolski prilog prošli u pravilu dolazi poslije predikatnog glagola koji je uglavnom svršenog vida.

Nadalje, Stojanovićevo (1928–9) objašnjenje da glagolski prilozi mogu izražavati samo vremensku okolnost odgovarajući na pitanje *kada* te da se o njihovom uzročnom, načinskom i drugom značenju ne može govoriti, Milas (2007) smatra pojednostavljenim i nepotpunim, a Palić (2007: 71) ekstremnim, zamjerajući Stojanoviću da ne razlikuje semantičko od sintaktičkog rečeničnog ustrojstva. Milas navodi da glagol koji je u osnovi glagolskog priloga i nakon preoblike zadržava svoje osnovno značenje, pa i valencijske sposobnosti koje omogućavaju da se prenesu na ostale dijelove ishodišne rečenice. Služi se Silić-Pranjkićevim (2005: 198) opisom za glagolski prilog prošli: „Glagolski prilog prošli najčešće ima značenje koje odgovara vremenskoj rečenici sa zavisnom surečenicom koja označuje prethodnost (anteriornost, prijevremenost), npr. *Pročitavši, zastane* (= Kad pročita, zastane), ali mu isto tako mogu biti svojstvene i nijanse uzroka, npr. *Sjetivši se prijatelja, odmah priđe telefonu* (= Budući da se sjetio prijatelja, odmah priđe telefonu), dopuštenja, npr. *Ni posjetivši njega, nisi ništa postigao* (= Nisi ništa postigao iako si posjetio i njega) ili uvjeta, npr. *Ni razbivši mu nos, ne bi ga uvjerio* (= Da mu i nos razbije, ne bi ga uvjerio).“

Glagolski prilog prošli moguće je parafrazirati veznicima (*time što, tako što, tako da*), priložima (*tako*) i priložnim konstrukcijama (*na taj način*) sa značenjem načina te ujedno uspostavlja odnose uzrok – posljedica i čin – učinak čina (*uklonivši polugu – tako da je uklonio polugu*). Radnja ostvarena glagolskim prilogom, ovisno o kontekstu, može imati i posljedično značenje (vremenski je slijed uočljiviji i jasniji).

Na kraju možemo ponoviti da je kod glagolskog priloga sadašnjeg načinska interpretacija češća od vremenske, za razliku od glagolskog priloga prošlog kod kojega dominira vremensko značenje. Jedno od mogućih objašnjenja je to da istovremene radnje iskazane glagolskim prilogom sadašnjim i predikatnim glagolom stoje češće u načinskom odnosu nego prijevremene

radnje s obzirom na glagol glavne rečenice iskazane glagolskim prilogom prošlim (Palić 2007: 75).

U sljedećim ćemo poglavljima obraditi metodologiju rada te prikazati kontrastivnu analizu španjolskog gerundiva i hrvatskog glagolskog priloga sadašnjeg s rezultatima, raspravom te zaključkom u kojemu ćemo potvrditi ili opovrgnuti postavljenu hipotezu da je španjolskome gerundivu značenjski ekvivalent u hrvatskome glagolski prilog sadašnji.

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživački se dio rada sastoji od analize španjolskih rečenica i hrvatskih ekvivalenata, a podijeljen je u dva dijela. Za prvi su dio kontrastivne analize korišteni relevantni, ilustrativni primjeri rečenica s gerundivima iz referentnih opisa španjolskog gerundiva, na osnovi kojih će se provjeriti gramatičnost hrvatskih rečenica s gerundivima prevedenima glagolskim priložima sadašnjim.

Ekvivalentni primjeri u hrvatskome stoje bez interpunkcijskih znakova ako je rečenica gramatična, zatim nose zvjezdicu (*) ako su rečenice negramatične, upitnik (?) kod primjera upitne gramatičnosti te ljestve (#) uz rečenice irelevantne interpretacije u hrvatskome (rečenice irelevantne interpretacije u analizi se odnose uglavnom na rečenice u kojima bi ulogu subjekta glagolskog priloga sadašnjeg potencijalno mogao vršiti subjekt glagola glavne rečenice što bi rečenicu činilo gramatičnom, iako se ispituje gramatičnost glagolskog priloga sadašnjeg čiji subjekt ima drugu sintaktičku funkciju s obzirom na glagol glavne rečenice, u kojem je slučaju rečenica negramatična).

Drugi će se dio analize temeljiti na obradi korpusa prevedenih tekstova u kojima će se analizirati ekvivalenti gerundiva u hrvatskome te na temelju danih rezultata potvrditi ili opovrgnuti hipoteza rada da je ekvivalent španjolskom gerundivu isključivo hrvatski glagolski prilog sadašnji.

Korpus se sastoji od dva suvremena španjolska narativna teksta pisca Carlosa Ruiza Zafóna, *Sombra del viento* i *Juego del ángel* te prijevoda na hrvatski, *Sjena vjetra* i *Anđelova igra*. Knjige su birane prema trima kriterijima: prvi je kriterij da polazišni jezik bude europska varijanta španjolskog jezika; drugi je kriterij recentnosti, a s ciljem da uzorak bude suvremeni jezik; treći je kriterij da prijevode potpisuju različiti prevoditelji kako bi se iznivelirali mogući različiti stilovi, a time i tendencije pri odabiru prijevodnih rješenja.³³

Kod različitih se prevoditelja pri analizi elemenata iz polazišnog jezika može izbjeći potencijalni subjektivni doživljaj pri odabiru određenog prijevodnog elementa. Također može biti zanimljiv podatak da kod jednog prevoditelja postoji određen stupanj podudarnosti i korelacije pri odabiru glagolskog priloga sadašnjeg ili nekog drugog ekvivalenata gerundiva

³³ Prijevode na hrvatski potpisuje Maja Tančik za *Sjenu vjetra*, poznata uglavnom po prijevodima romana Harukija Murakamija, Hala Fostera i Flanneryja O'Connora s engleskog na hrvatski jezik te Silvana Roglić za *Anđelovu igru* koja je uz Carlosa Ruiza Zafóna prevodila Jorgea Bucaya, Susanu Fortes, Javiera Cercasa i djela drugih suvremenih pisaca sa španjolskog na hrvatski jezik.

koji u različitim djelima stoji u istom sintaktičkom okruženju. Takva zapažanja i zanimljivosti valja prepustiti traduktolozima i znanosti o prevođenju.

S obzirom na to da je tema ovoga rada gerundiv u španjolskome i njegovi ekvivalenti u hrvatskome, naglasak se u korpusu stavlja isključivo na gerundive i njegove ekvivalente u hrvatskome. Iz rečenica s gerundivima izdvojit ćemo samo rečenične gerundive, odnosno gerundive kao imenske, glagolske ili rečenične modifikatore, koji se javljaju u strukturi nekog dijela glavne rečenice te stoje u odnosu zavisnosti prema drugoj rečenici. Gerundivi kao dopune pomoćnim glagolima unutar perifrastičnih konstrukcija nisu tema ovoga rada, a za usporedbu napomenimo da od ukupnog broja svih gerundiva unutar korpusa perifrastički gerundiv zauzima 27,4%.

Rečenice iz korpusa klasificirati ćemo prema tipu strukture u kojoj se javlja gerundiv te ćemo za svaku rečenicu navesti njezin prijevodni ekvivalent, točnije jedinicu koja se javlja kao prijevodni ekvivalent gerundiva u španjolskom. Pritom ćemo također prikazati statistiku zastupljenosti različitih tipova prijevodnih ekvivalenata.

Valja spomenuti i primjere (višestruko)složenih rečenica s više od jednog gerundiva koji se mogu pojaviti na različitim mjestima klasifikacije, ovisno o tome koji se od gerundiva analizira. U tim je rečenicama podcrtan samo primjer gerundiva koji se odnosi na klasifikaciju unutar koje se gerundiv nalazi.

Budući da je temeljna hipoteza rada da je ekvivalent španjolskom gerundivu hrvatski glagolski prilog sadašnji, pri analizi se hrvatskih ekvivalenata unutar same klasifikacije navode prvo primjeri s glagolskim prilogom sadašnjim, a zatim i ostali prijevodni ekvivalenti. Međutim, kada ekvivalent gerundiva nije glagolski prilog sadašnji, u analizi se kod pojedinih primjera ispituje njegova gramatičnost ispod ekvivalenta iz korpusa. Ponovimo i to da su te rečenice pisane nakošeno, nose zvjezdicu (*) ako su negramatične, upitnik (?) kod upitne gramatičnosti te ljestve (#) kod irelevantne interpretacije u hrvatskome, i to najčešće u rečenicama u kojima bi uloge subjekta glagolskog priloga sadašnjeg mogao vršiti subjekt glagola glavne rečenice, iako se ispituje gramatičnost glagolskog priloga sadašnjeg čiji subjekt ima drugu sintaktičku funkciju s obzirom na glagol glavne rečenice.

Također valja naglasiti i to da iako u određenim slučajevima postoje sintaktičke korelacije između gerundiva i glagolskog priloga, umjesto glagolskog priloga koji bi na toj poziciji bio gramatičan, odabran je neki drugi element vjerovatno zbog pitanja stila. Svjesni smo činjenice da subjektivni faktor može utjecati na frekvenciju pojavnosti glagolskog priloga sadašnjeg.

Dakle, u ovome se radu analiziraju dana rješenja na osnovi kojih će se provesti statistika o zastupljenosti određenih ekvivalenata, bilo da je riječ o glagolskim priložima, zavisnosloženim i jednostavnim rečenicama, zatim prijedložnim, priložnim i drugim skupinama, česticama, rečenicama u kojima je izostavljen ekvivalent i dr. Takvi primjeri u kojima je ispušten ekvivalent u hrvatskome su rijetki, a stoje pod nazivom “izostavljen ekvivalent”.

Unutar same analize rečenica nekolicina je zanimljivih primjera posebno obrađena i komentirana. U tom slučaju riječ može biti o sintaktički izmijenjenim rečeničnim konstrukcijama u hrvatskom jeziku s obzirom na španjolski, o glagolskom prilogu prošlom kao mogućem ekvivalentu ili pak o ekvivalentima, i to najčešće u hrvatskom jeziku, kada značenjski jedan glagol objedinjuje dva glagola u španjolskome. S tim je u vezi zanimljivo spomenuti glagole u hrvatskom jeziku unutar kojih je uokvireno i kretanje (prikazano satelitom u vidu glagolskog afiksa) i način kretanja (prikazan samim glagolom), npr. *(iz)juriti*, *(pro)trčati*. U španjolskome su te dvije komponente najčešće iskazane dvama glagolima, i to kretanje finitnim oblikom glagola, a način kretanja gerundivom, npr. *bajar (la escalera) corriendo*.

S obzirom na poteškoće i funkcionalno dvoznačne kriterije pri klasifikaciji gerundiva prema sintaktičkim funkcijama (i to najčešće na gerundiv s funkcijom predikatnog proširka, priložne oznake ili atributa), osnovni je kriterij raspodjele gerundiva unutar analize korpusa prema vršitelju uloge subjekta. Klasifikacija prema subjektu gerundiva je jednoznačna, jasna i objektivna.

Kada je riječ o subjektu gerundiva, on može biti identičan subjektu, zatim direktnom te rijetko indirektnom i prijedložnom objektu glagola glavne rečenice. Subjekt gerundiva također može biti konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama, i to s funkcijom subjekta, direktnog objekta, imenskog predikata te može stajati unutar prijedložne sintagme s funkcijom priložne oznake (mjesta, načina, uzroka, namjere, posljedice i dr.). Subjekt gerundiva može biti i samostalan, odnosno neovisan o glagolu glavne rečenice.

Takvi su kriteriji klasifikacije gerundiva jasni i jednoznačni, a prema subjektu gerundiva ujedno je moguće odrediti i njegovu jednu ili više potencijalnih sintaktičkih funkcija, što, kao što smo već napomenuli, nije rijedak slučaj.

S obzirom na to da su gerundivi često podijeljeni kao modifikatori određenih skupina glagola (glagola radnje, kretanja, stanja, deklarativnih, razumijevanja i jezika, osjeta i percepcije, postignuća, pronalaska i otkrića, prikazivanja), na nekim smo dijelovima objedinili takve primjere, a s ciljem sustavnosti i lakšeg praćenja hrvatskih istovrijednica.

U poglavlju posvećenom obradi i analizi rečenica iz korpusa, na kraju svake podjele prema subjektu gerundiva stoji obrada podataka o hrvatskim ekvivalentima u postotcima te radi preglednosti i lakšeg praćenja podataka i usporedbe slika s hrvatskim ekvivalentima te tablica s brojem i postotcima određenog ekvivalenta.

6. ANALIZA GERUNDIVA I GLAGOLSKOG PRILOGA SADAŠNJEG, REZULTATI I RASPRAVA

6.1. Supostavna analiza španjolskog gerundiva i hrvatskog glagolskog priloga sadašnjeg

Prema hipotezi koju smo iznijeli na početku rada glavni ekvivalent španjolskome gerundivu je hrvatski glagolski prilog sadašnji. U ovome ćemo dijelu rada odabrati tipične primjere s rečeničnim gerundivom te provjeriti gramatičnost ekvivalentnih rečenica s glagolskim prilogom sadašnjim. Polazišni jezik analize je španjolski, a usporedbu temeljimo na analizi prijevodnih ekvivalenata španjolskih rečenica. Iako nisu zamijećene znatnije razlike u upotrebi gerundiva u njegovim različitim varijetetima, fokusirat ćemo se na europsku varijantu španjolskog jezika.

U prvome ćemo dijelu supostavne analize gerundiva i glagolskog priloga sadašnjeg uzeti ilustrativne primjere rečenica na španjolskome iz gramatika i referentih djela o gerundivu te ih prevesti na hrvatski s glagolskim prilogom sadašnjim. Sastavljanjem istoznačnih rečenica na hrvatskome testirat ćemo moguću ekvivalenciju gerundiva i glagolskog priloga te ispitati njihovu gramatičnost. Pojedini primjeri će zbog lakše obrade i iznošenja pravila biti pojednostavljeni. Dakle, krećemo od pretpostavke da je španjolskom gerundivu distribucijski i značenjski najbliži ekvivalent u hrvatskome glagolski prilog sadašnji.

Pri konstruiranju ekvivalentnih hrvatskih rečenica i utvrđivanju gramatičnosti konstrukcija s glagolskim prilogom u istoj sintaktičkoj okolini kao i u polazišnom jeziku, oslanjati ćemo se na vlastitu kompetenciju izvornog govornika hrvatskog jezika, dok ćemo u drugome dijelu kontrastivne analize koristiti korpus prevedenih tekstova. Cilj ovoga dijela rada je ispitati sintaktičku distribuciju španjolskog gerundiva i hrvatskog glagolskog priloga, gramatičnost ekvivalentnih rečenica s glagolskim prilogom te utvrditi je li glagolski prilog sadašnji najbliži distribucijski i značenjski ekvivalent španjolskog gerundiva u hrvatskome.

6.1.1. Gerundiv prema glagolskom prilogu

U ovome ćemo dijelu istraživačkog rada uzeti primjere rečenica s rečeničnim gerundivom iz gramatika i stručne literature o gerundivu, prevesti ih na hrvatski s glagolskim prilogom sadašnjim te ispitati gramatičnost ekvivalentnih rečenica. Ponovimo da se kriterij klasifikacije vrši prema subjektu gerundiva.

6.1.1.1. Subjekt gerundiva je subjekt glagola glavne rečenice

Subjekt gerundiva može biti identičan subjektu glagola glavne rečenice. Gerundiv modificira glagol glavne rečenice, a sintaktičke funkcije su mu najčešće adverbijalna (opisujući način na koji se vrši predikatna radnja), potom i proširuća. Ekvivalent gerundivu je glagolski prilog sadašnji čiju ulogu subjekta vrši subjekt glavne rečenice.

Napomenimo da je podjela na navedene skupine glagola preuzeta iz Rae (2009–2011: 2074–2076).

- a) Različiti tipovi radnji mogu biti modificirani gerundivom, što je vidljivo iz sljedećih primjera:

(1) Apagaron la luz imaginándose el día de mañana

Ugasili su svjetlo zamišljajući sutrašnji dan

(2) Buscando los lentes encontré la factura del dentista

Trazeći naočale našao sam račun od zubara

(3) Se rompió una pierna esquiando con su instructor

Slomio je nogu skijajući s instruktorom.

U primjeru (4) koji slijedi gerundivom *cubriendo* iskazan je rezultat radnje glavne rečenice. Upotrebom glagolskog priloga sadašnjeg izražavamo nesvršenu radnju, odnosno njezino trajanje, a glagolskim prilogom prošlim rezultat radnje:

(4) La hiedra había crecido cubriendo toda la pared (Rae 2009–2011: 2071)

Bršljan je narastao prekrivajući cijeli zid

Bršljan je narastao prekrivši cijeli zid.

- b) Gerundiv također može modificirati deklarativne glagole, odnosno glagole govorenja poput *citar*, *contestar*, *decir*, *hablar*, *informar*, *mencionar*, *preguntar*, *repetir*, *suspirar*:

(5) Lo dijo gritando

Rekao je vičući

(6) Lo repitieron alzando la voz

Ponovili su to dižući glas

(7) Suspiramos sonriendo

Uzdahnuli smo smiješeći se

(8) Me preguntó intentando sacar mi opinión

Upitao me pokušavajući izvući moje mišljenje.

c) Osim glagola radnji i deklarativnih glagola, gerundiv modificira i glagole kretanja poput *andar, entrar, ir, llegar, pasar, quedarse, venir, volver*. Gerundiv uz glagole kretanja ima adverbijalnu vrijednost opisujući način na koji se vrši predikatna radnja, odnosno način kretanja glagola glavne rečenice. Pogledajmo primjere koji slijede:

(9) Anda moviendo las caderas (Moliner)

Hoda ljuljajući bokovima

(10) Pepito vino corriendo

Pepito je došao trčeći

(11) Entró saludando a los presentes

Ušao je pozdravljajući prisutne

(12) Volvimos a casa caminando

Vratili smo se kući šećući

(13) Pasamos a su lado corriendo

Prošli smo pored njih trčeći

(14) Llegaron al trabajo comentando las novedades

Stigli su na posao komentirajući novosti.

Napomenimo i to da gerundiv s glagolima kretanja *andar, ir* i *venir* može tvoriti perifrastične konstrukcije inkoativno-progresivnog aspekta. Unutar perifrastične konstrukcije glagoli kretanja su pomoćni glagoli te s gerundivom čine jednu cjelinu, npr. *Anda / Va / Viene diciéndome que le gustaría cambiarle de trabajo*. Valja nadodati i da je u nekim primjerima teško odrediti je li riječ o gerundivu kao priložnom modifikatoru glagola ili je gerundiv dio perifrastične konstrukcije sa spomenutim glagolima kretanja kao pomoćnim glagolima.

Nadalje, zanimljiva je pojava da jedan glagol u hrvatskome objedinjuje dva glagola u španjolskome, odnosno glagol kretanja i gerundiv kojim je opisan način kretanja predikatnog glagola. U ovome ćemo se dijelu analize osvrnuti upravo na taj kuriozitet koji se indirektno tiče gerundiva, a vezan je uz tipologiju glagola.

Riječ je o različitim mogućnostima iskazivanja puta, odnosno kretanja i načina kretanja o čemu smo pisali u teorijskom dijelu rada. Budući da prema Talmyjevoj klasifikaciji i hrvatski i španjolski pripadaju glagolski uokvirenim jezicima te da oba jezika imaju primjere glagola karakteristične za drugu klasifikaciju, iz primjera za hrvatski koji slijede možemo zaključiti da su u hrvatskome u velikom broju glagola put i način kretanja sazdani unutar jednog glagola. Tako je u hrvatskome put prikazani satelitom u vidu glagolskog afiksa, a kretanje samim glagolom, npr. *po(juriti)*, *s(juriti)*, *(u)trčati*, *(is)trčati*). Za razliku od hrvatskoga, u španjolskom su jeziku put i način kretanja najčešće opisani u dva glagola, tako da je put iskazan finitnim glagolskim oblikom (*salir*, *bajar*, *venir*, *irse*), a način kretanja najčešće gerundivom (*corriendo*, *bajando*, *abriendo*) ili drugim sredstvima poput adverbijala, prijedložnih izraza i dr. Pogledajmo sljedeće primjere:

(15) Salieron corriendo hacia el puente

Pojurili su prema mostu

(16) Bajamos corriendo hacia la calle donde nos esperaban ellos

Sjurili smo se prema ulici gdje su nas čekali oni

(17) Vino corriendo a casa

Utrčao je u kuću

(18) Se fue corriendo de su casa en busca del aire fresco

Istrčala je iz kuće u potrazi za svježim zrakom.

U hrvatskome jeziku način puta također može biti iskazan glagolskim prilogom sadašnjim, ekvivalentnom inačicom španjolskog gerundiva. U supostavnoj analizi na primjerima iz korpusa ustanovit ćemo frekventnost pojavljivanja glagolskog priloga sadašnjeg te glagolskih satelita u hrvatskome jeziku koji su istovjetni gerundivima kojima je iskazan načina kretanja u španjolskom jeziku.

- d) Gerundiv s adverbijalnim svojstvima također modificira glagole stanje *estar*, *quedarse*, *permanecer* i *pasar*. Međutim, s navedenim glagolima gerundivi mogu tvoriti (polu)perifrastične konstrukcije. Kao i kod glagola kretanja najčešće je teško odrediti je li vrijednost gerundiva adverbijalna u kojem slučaju opisuje način radnje iskazane predikatnim glagolima, ili je pak riječ o dijelu (polu)perifrastične konstrukcije unutar koje gerundiv s glagolom mirovanja kao pomoćnim glagolom čini jednu neodjeljivu cjelinu (npr. *Estamos leyendo*).

U hrvatskome je ekvivalentna rečenica (19) s glagolskim prilogom sadašnjim koji modificira glagol *biti* upitne gramatičnosti, dok je rečenica (20) negramatična jer glagolski prilog sadašnji ne može modificirati glagol stanja *biti*. U anketi koju smo proveli za primjer (19), za polovicu ispitanika (47%) rečenica zvuči dobro, za drugu polovicu ne zvuči dobro (45%), a 7% nije sigurno.

Gramatične su ekvivalentne rečenica (22), (24) i (26) na hrvatskome jer glagolski prilog sadašnji modificira skupinu glagola *ostati sjediti*, odnosno glagol *sjediti (promatrajući)* te glagole *umiriti se (pokušavajući)* i *zastati (čekajući)*. Upitne je gramatičnosti glagolski prilog sadašnji uz glagol *ostati* u rečenici (21) te negramatičan u primjeru (25).

U provedenoj anketi, više od polovice ispitanih govornika (53%) smatra da primjer (21) zvuči dobro, 31% da ne zvuči dobro te 15% nije sigurno.

Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg kao ekvivalenta gerundiva uz glagol *provesti* u primjeru (23) je gramatična.

Pogledajmo sljedeće primjere:

(19) Está al otro lado de la calle esperando la luz verde

?Bila je na drugoj strani ulice čekajući zeleno svjetlo

(20) En la orilla está el perro jugando

*Na obali je pas igrajući se

(21) Permanecemos así viendo la tele

?Ostali smo tako gledajući tv

(22) Permanecieron sentados contemplando a los jóvenes

Ostali su sjediti promatrajući mlade

(23) Pasé la noche escuchando la radio

Proveo sam noć slušajući radio

(24) Se quedó quieto intentando dormirse

Umirio se pokušavajući zaspavati

(25) Se quedan en casa viendo la tele

*Ostaju kući gledajući televiziju

(26) Se quedaron a la puerta esperando la oportunidad de hablar con nosotros

Zastali su na vratima čekajući priliku da porazgovaraju s nama.

e) Nadalje, gerundiv modificira glagole percepcije i osjeta *contemplar, distinguir, encontrar, escuchar, mirar, notar, observar, oír, sentir, ver, vislumbrar, adivinar, advertir, entrever, distinguir*.

Valja ponoviti da ulogu subjekta gerundiva s navedenim skupinama glagola mogu vršiti i subjekt i direktni objekt glagola glavne rečenice, što može biti dvoznačno. U hrvatskome je glagolski prilog sadašnji ekvivalent gerundivu s adverbijalnim svojstvom čiji je subjekt identičan subjektu predikatnog glagola, što možemo vidjeti iz sljedećih primjera od (27) do (32). Primjere u kojima je subjekt gerundiva direktni objekt glagola glavne rečenice obradit ćemo u poglavlju 5.1.1.2. koje slijedi.

(27) Te encontrarías mejor trabajando en el jardín

Bolje bi se osjećao radeći u vrtu

(28) He visto a tu hermano esperando el autobús (yo he visto, yo estaba esperando)

Vidio sam ti brata čekajući autobus (ja sam vidio, ja sam čekao)

(29) Veo una muchacha cogiendo manzanas

Gledam djevojku berući jabuke

(30) Lo noté saliendo de mi casa

Primijetio sam to izlazeći iz kuće

(31) Me observó dudando

Promotrio me dvojeći

(32) Me miraba rogando que le ayudara

Gledala me preklinjući da joj pomognem.

f) Gerundiv modificira glagole pronalaska i otkrića *descubrir, encontrar, hallar*:

(33) Cristóbal Colón descubrió América navegando

Kristofer Kolumbo je otkrio Ameriku plaveći

(34) Al final encontró el camino cantando de felicidad

Naposljetku je pronašao put pjevajući od sreće.

g) Gerundiv modificira glagole prikazivanja poput *dibujar, desdibujar, escribir, describir*:

(35) Dibuja el campo de flores fumando un puro

Crta polje cvijeća pušeći cigaru

(36) Escribió la carta llorando de emoción

Napisao je pismo plačući od emocija

(37) Describieron este accidente tratando de ser honestos

Opisali su nesreću pokušavajući biti poštenji.

h) Gerundiv može modificirati i glagole mentalne i intelektualne percepcije *figurar(se), imaginar(se), recordar*:

(38) Recuerdo aquel tiempo pensando en ella

Prisjećam se tog vremena misleći na nju

(39) Pensando en el amor, imagino que el mundo será mejor

Misleći na ljubav, pretpostavljam da će svijet biti bolji

(40) Se figuraba esas situaciones intentando encontrar una solución adecuada

Zamišljao je te situacije pokušavajući pronaći adekvatno rješenje.

Možemo zaključiti da gerundiv koji modificira radnju izraženu predikatnim glagolom odgovara na pitanje *cómo* (*kako?*) te je semantički i sintaktički blizak priložnoj oznaci načina. Ekvivalent gerundivu s adverbijalnom funkcijom čiji je subjekt identičan subjektu glavne rečenice u hrvatskome je glagolski prilog sadašnji, pa su ekvivalentne rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim gramatične.

6.1.1.2. Subjekt gerundiva je direktni objekt glagola glavne rečenice

Ulogu subjekta gerundiva, osim subjekta glagola glavne rečenice, može vršiti i direktni objekt glagola glavne rečenice. Gerundivom se iskazuje druga, dodatna radnja s adverbijalnom i proširačkom te rjeđe pridjevskom funkcijom. U ovome ćemo potpoglavlju ispitati gramatičnost ekvivalentnih rečenica s glagolskim prilogom sadašnjim.

U prošlom je potpoglavlju bilo govora o glagolima percepcije i osjeta, mentalne i intelektualne percepcije, zatim glagolima prikazivanje te pronalaska i otkrića koje gerundiv s proširačkom, adverbijalnom te rjeđe pridjevskom funkcijom može modificirati. Budući da je u tom slučaju ulogu subjekta gerundiva vršio subjekt predikatnog glagola, upotreba je glagolskog priloga sadašnjeg kao ekvivalenta gerundiva bila gramatična.

Međutim, subjekt gerundiva uz iste skupine glagola također može biti i direktni objekt glagola glavne rečenice, što ćemo vidjeti iz primjera koji slijede. Budući da ulogu subjekta glagolskog priloga sadašnjeg može vršiti samo subjekt glagola glavne rečenice, ekvivalente rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim kojemu je subjekt direktni objekt glagola glavne rečenice u hrvatskome nisu gramatične. Ponovimo i to da su rijetki primjeri koje susrećemo i to uglavnom unutar književnog jezika u kojima funkciju subjekta glagolskog priloga sadašnjeg vrši direktni objekt glagola glavne rečenice.

U ovom je poglavlju većina primjera označena ljestvama (#) zbog moguće irelevantne interpretacije (subjekt glagolskog priloga sadašnjeg, čiju gramatičnost ispituje, ne može biti direktni objekt predikatnog glagola, iako je rečenica gramatična zbog druge moguće interpretacije, u kojem je slučaju subjekt glagolskog priloga sadašnjeg identičan subjektu glagola glavne rečenice).

U istraživanju koje smo proveli u ovome radu na primjerima upitne gramatičnosti glagolskog priloga sadašnjeg, također smo ispitali ulogu vršitelja subjekta glagolskog priloga sadašnjeg s glagolom percepcije *vidjeti*. Za primjer (41) koji slijedi, 80% ispitanika smatra da se glagolski

prilog sadašnji odnosi na subjekt, 1% na direktni objekt, a 18% smatra da je dvosmisleno, odnosno da se može odnositi i na subjekt i na direktni objekt glagola glavne rečenice.

- a) Gerundiv kojemu je subjekt direktni objekt glagola glavne rečenice može stajati uz glagole percepcije i osjeta poput *adivinar*, *advertir*, *contemplar*, *distinguir*, *entrever*, *escuchar*, *mirar*, *notar*, *observar*, *oír*, *sentir*, *ver*, *vislumbrar* što se vidi iz sljedećih primjera od (41) do (46):

(41) La vi un día saliendo de mi casa

#Vidio sam je neki dan izlazeći iz kuće (ja sam ju vidio, ona je izlazila)

(42) Vislumbró a su hermano esperando el autobús

#Vidio sam tvog brata čekajući autobus (on je ugledao svog brata, brat je čekao autobus)

(43) Oigo a mi vecino hablando por teléfono

#Čujem susjeda razgovarajući na telefon (ja čujem, susjed razgovara)

(44) La observaba guardando ganado con otros pastores

#Promatrao ju je čuvajući stoku s drugim pastirima (on je promatrao, ona je čuvala)

(45) Noté al gato temblando del frío

#Primijetio sam mačku tresući se od zime (ja sam osjetio, mačak se tresao)

(46) Escuchábamos al abuelo enseñando las fotos de la niñez

#Slušali smo djeda pokazujući fotografije iz djetinjstva (mi smo slušali, djed je pokazivao).

- b) Gerundiv također modificira mentalne i intelektualne percepcije poput *figurar(se)*, *imaginar(se)*, *recordar*. Uz gerundiv u istom sintaktičkom okruženju mogu stajati pridjevi, koji poput gerundiva imaju proširačku funkciju:

(47) Imaginaba a Clara bailando, feliz y sudorosa

#Zamišljala sam Klaru plešući, sretnu i znojnu

(48) La recuerdo maquillándose cada mañana antes de salir de casa

*Sjećam je se šminkajući se svako jutro prije nego što je izašla iz kuće.

- c) Gerundivi koji se odnose na direktni objekt glagola glavne rečenice često stoje uz glagole prikazivanja poput *describir*, *dibujar*, *fotografiar*, *grabar*, *pintar*, *representar*, *retratar*. Ponovimo da se uz spomenute glagole objekt u akuzativu za živo uvodi s prijedlogom „a“ zbog kojega objekt ne smatramo prijedložnim nego direktnim, pr. (49) i (52):

(49) Pudo ver que representa a un niño cabalgando sobre algo que parecía un delfín

#Mogao je vidjeti da prikazuje dijete jašući na nečemu što je nalik na delfina

(50) Lo habían dibujado fumando una pipa

#Nacrtali su ga pušeći lulu

(51) Nos fotografiaron nuestros padres comiendo sandía

#Fotografirali su nas naši roditelji jedući lubenicu

(52) Retrató al rey posando con sus nietos

#Portretirao je kralja pozirajući sa svojim unucima

(53) Se fotografió a sí mismo caminando sobre la superficie de la Luna

?Ulikao se šetajući mjesečevom površinom.

- d) Gerundivi koji se odnose na direktni objekt glagola glavne rečenice također stoje uz glagole pronalaska i otkrića *descubrir*, *encontrar*, *hallar*, *sorprender*. Ekvivalente rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim najčešće su irelevantne interpretacije:

(54) Lo hallaron copiando en un examen

#Uhvatili su ga prepisujući na ispitu

(55) Nos hallaron preparando la cena

#Našli su nas pripremajući večeru

(56) Lo encontraron una semana después callejeando

#Našli su ga tjedan dana kasnije tumarajući ulicama

(57) Una tarde la encontré limpiando la cocina
#Jedno sam ju popodne našla čisteći kuhinju

(58) La sorprenderá regalándole una pulsera de oro
*Iznenadit će ju poklanjajući joj zlatnu narukvicu

(59) Te he descubierto comiendo chocolate
#Uhvatio sam te jedući čokoladu.

U sljedeća su dva primjera ekvivalentne rečenice u hrvatskome upitne gramatičnosti, zato što subjekt (*yo*) i direktni objekt (*me*) glagola glavne rečenice imaju istog referenta, a riječ je o 1. licu jednine (60) i 3. licu množine (61). Rezultati ankete za primjer (60) govore o visokom postotku prihvatljivosti; rečenica za 80% ispitanika zvuči dobro, za 12% ne zvuči dobro, a 7% nije sigurno.

(60) Me sorprendí a mí mismo cavilando sobre el futuro
?Iznenadio sam samoga sebe razmišljajući o budućnosti

(61) Se hallan a sí mismos discutiendo por nada
?Zatekli su se svađajući se ni o čemu.

e) Gerundiv može stajati kao dopuna glagolima postojanja i prisutnosti poput *haber* te glagolima *tener*, *dejar* i *llevar*. Valja istaknuti da u španjolskome uz impersonalni glagol *haber* stoji direktni objekt. Ekvivalent španjolskome *haber* je glagol *biti* u hrvatskome, uz kojega je upotreba glagolskog priloga sadašnjeg negramatična (63):

(62) Hay demasiada gente esperando
*Ima previše ljudi čekajući

(63) En la orilla había un perro jugando
*Na obali je bio jedan pas igrajući se

(64) Dejó a Mateo durmiendo y bajó a la calle
*Pustio je Matea spavajući te sišao na cestu

(65) Llevaba al bebé llorando

#Nosio je bebu plačući.

- f) Izdvojimo na kraju da su unutar razgovornog i administrativnog stila u španjolskom jeziku česta pojava gerundivi s pridjevskom funkcijom kojima iskazujemo svojstva predmeta te stanja i osobine ljudi, iako se takve upotrebe najčešće smatraju negramatičnima. U hrvatskome nije gramatična upotreba glagolskog priloga sadašnjeg uz glagole stanja, kao što niti ulogu subjekta glagolskom prilogu sadašnjem ne može vršiti direktni objekt glagola glavne rečenice:

(66) Vi a la niña teniendo fiebre

*Vidio sam djevojčicu imajući temperaturu

(67) Tiene un hijo siendo miope

*Ima sina bijući kratkovidan

(68) Considero a Juan siendo inteligente

*Smatram Juana bijući pametan

(69) Se casa con un viudo teniendo cuatro hijos

*Udaje se za udovca imajući četvero djece

(70) He recibido una carta conteniendo una foto

*Primio sam pismo sadržavajući jednu fotografiju

(71) Tengo un libro explicando con claridad el subjuntivo

*Imam knjigu objašnjavajući jasno konjunktiv

(72) Se necesita secretaria hablando inglés

*Traži se sekretarica govoreći engleski

(73) Busco señora sabiendo cocina

*Tražim domaćicu znajući kuhati

(74) Recibí un comunicado (...) requiriendo mi presencia en el aeródromo

*Dobio sam priopćenje zahtijevajući moje prisustvo na aerodromu.

Na osnovi danih primjera možemo zaključiti da se glagolski prilog sadašnji sintaktički ni semantički ne može odnositi na direktni objekt glagola glavne rečenice. Rečenice u hrvatskom jeziku s glagolskim prilogom sadašnjim kao ekvivalentom gerundiva čiji je subjekt identičan direktnom objektu glagola glavne rečenice nisu gramatične.

6.1.1.3. Subjekt gerundiva je indirektni objekt glagola glavne rečenice

Ulogu subjekta gerundiva može vršiti i indirektni objekt glagola glavne rečenice. Ekvivalente rečenice u hrvatskome s glagolskim prilogom sadašnjim su upitne gramatičnosti jer se subjekt i indirektni objekt glagola glavne rečenice odnose na isti referent. U anketi koju smo proveli na 70 izvornih govornika hrvatskoga jezika za primjer (76), oko polovice ispitanih govornika (45%) smatra da rečenica zvuči dobro, njih 34% se izjasnilo da ne zvuči dobro, a 20% ispitanika nije sigurno.

(75) Se le ocurrió la solución paseando

?Sinulo mu je rješenje šetajući se

(76) Se te saltaban las lágrimas abrazándola

?Suze su ti nadirale grleći ga.

6.1.1.4. Subjekt gerundiva je konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom prijedložnog objekta

Subjekt gerundiva također može biti konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom prijedložnog objekta. Ekvivalentne rečenice u hrvatskome s glagolskim prilogom sadašnjim čiji je subjekt konstituent unutar prijedložnog objekta nisu gramatične. Međutim, dva su primjera irelevantne interpretacije, što znači da se glagolski prilog sadašnji može odnositi i na subjekt predikatnog glagola, u kojem bi slučaju njegova upotreba bila gramatična:

(77) Me acuerdo de su voz resonando en mi alma

*Sjećam se njezinog glasa odjekujući u mojoj duši

(78) Pensaba en María leyendo las cartas
#Mislio sam na Mariju čitajući pisma

(79) Soñé con mi abuela preparando la tortilla
#Sanjala sam baku pripremajući tortilju.

6.1.1.5. Subjekt gerundiva je konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama

Subjekt gerundiva može biti također konstituent unutar složenih prijedložnih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama, i to s funkcijom subjekta, direktnog objekta glagola glavne rečenice, priložne oznake, imenskog predikata.

6.1.1.5.1. Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom subjekta

Gerundiv je konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom subjekta. Ekvivalentne rečenice u hrvatskome s glagolskim prilogom sadašnjim koji stoji na mjestu gerundiva nisu gramatične:

(80) La foto con Luis y María besándose ha causado sensación
*Fotografija Luisa i Marije ljubeći se prouzrokovala je senzaciju

(81) La carta del naufrago pidiendo auxilio nunca llegó a su destino
*Pismo brodolomca moleći pomoć nikada nije stigla na svoje odredište

(82) El cuadro de la mujer bailando tango fue vendido ayer en una subasta
*Slika žene plešući tango prodana je jučer na aukciji

(83) El martes estrenó la película de James Bond enfrentándose a la terrible maldad
*U utorak se premijerno prikazao film s James Bondom suprostavljajući se zlu.

6.1.1.5.2. Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom direktnog objekta glagola glavne rečenice

Subjekt gerundiva je konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom direktnog objekta glagola glavne rečenice. Ekvivalentne rečenice u hrvatskome s glagolskim prilogom sadašnjim nisu gramatične. Rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim kojima je subjekt identičan

subjektu predikatnog glagola su s obzirom na značenje glagola irelevantne interpretacije, pr. (86) i (87):

(84) Lanza una olla de agua hirviendo a la calle

*Baca lonac vode vrijući na ulicu

(85) El dibujo representa un grupo de gaviotas volando

*Crtež prikazuje grupu galebova leteći

(86) La foto de María haciendo las galletas no la he visto nunca

#Nikad nisam vidio fotografiju Marije radeći kolače

(87) Hizo un retrato del rey aplaudiendo

#Napravio je portret kralja plješćući.

6.1.1.5.3. Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom priložne oznake

Ekvivalentne rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim nisu gramatične kada je gerundiv konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom priložne oznake:

(88) Juan llegó al hospital con la cara sangrando

*Juan je stigao u bolnicu s licem krvareći

(89) Se levantó con los ojos brillándole de emoción

*Digao se očiju sjajeći od emocije

(90) La había retratado con un pañuelo rodeándole la garganta

*Naslikala ju je s maramom stavljajući joj je oko grla

(91) Ante un matrimonio discutiéndose, vale más no intervenir

*Više vrijedi ne intervenirati u braku svađajući se.

6.1.1.5.4. Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom imenskog predikata

Subjekt gerundiva može biti konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom imenskog predikata (81) i jezgra imenskog predikata (82) i (83). Ekvivalentna rečenica s glagolskim prilogom sadašnjim nije gramatična:

(92) Estaba con la nariz goteando

*Bio je s nosom cureći

(93) Era un hombre robusto, alto y gozando de buena salud

*Bio je snažan, visok čovjek i uživajući u dobrom zdravlju

(94) Esta es la nueva ley reformando las tarifas aduaneras

*Ovo je novi zakon reformirajući carinske tarife.

6.1.2. Samostalni gerundiv koji sintaktički nije povezan s glavnom rečenicom

Subjekt gerundiva može biti samostalan. Riječ je uglavnom o ilokutvnom ili elokutivnom gerundivu vezanom za govorni čin. Ekvivalent gerundivu u tom slučaju nije glagolski prilog sadašnji:

(95) Pero volviendo al punto, ¿tiene usted una amistad muy estrecha con Capablanca?

*Ali vraćajući se na bit stvari, jeste li blizak prijatelj s Capablancom?

(96) Cambiando de tema, ¿sabes a quién vi el otro día? (Ibid)

*Mijenjajući temu, znaš li koga sam vidio neki dan?

(97) Dando un buen servicio público de transportes, la gente dejaría el coche

*Dajući dobru javnu uslugu prijevoza, ljudi bi ostavili aute

(98) Hablando del matrimonio, ¿has vuelto a casarte?

*Govoreći o braku, jesi li se ponovno oženio?

Na osnovi analize ilustrativnih primjera s rečeničnim gerundivom možemo zaključiti da je glagolski prilog sadašnji ekvivalent gerundivu samo ako je subjekt gerundiva identičan subjektu glagola glavne rečenice. U tom je slučaju riječ o gerundivu koji modificira predikatni glagol

opisujući način vršenja glavne radnje, a sintaktička mu je funkcija adverbijalna. Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg je u tom slučaju negramatična samo uz glagol stanja *biti*, dok je gramatičnost glagolskog priloga sadašnjeg koji modificira glagol *ostati* upitna.

U španjolskome jeziku ulogu subjekta gerundiva također može vršiti indirektni objekt glagola glavne rečenice. Ekvivalente rečenice u hrvatskome s glagolskim prilogom sadašnjim su upitne gramatičnosti zato što se i subjekt i indirektni objekt glagola glavne rečenice odnose na isti referent.

Nadalje, upitne su gramatičnosti u hrvatskome i rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim koji je ekvivalent gerundivu unutar prijedložne skupine s funkcijom subjekta. Gramatičnost glagolskog priloga sadašnjeg unutar prijedložne skupine je upitna zbog subjektne funkcije koju ima skupina u kojoj se nalazi glagolski prilog sadašnji. Ponovimo da vršitelj uloge subjekta glagolskog priloga sadašnjeg može biti samo subjekt glagola glavne rečenice te da je glagolski prilog sadašnji apsolutni ekvivalent gerundiva samo onda kada je njegov subjekt identičan subjektu glagola glavne rečenice.

Rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim kao ekvivalentom gerundiva kojemu je subjekt direktni ili prijedložni objekt su negramatične. Također su negramatične hrvatske rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim koji stoji na mjestu gerundiva kao konstituenta unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama, i to direktnog objekta, priložne oznake, imenskog predikata, modifikatora te samostalnog gerundiva vezanog za govorni čin.

S obzirom na analizu i zaključke koje smo donijeli, hipotezu da je glagolski prilog sadašnji ekvivalent španjolskome gerundivu možemo smatrati djelomično potvrđenom.

Slijedi drugi dio supostavne analize gerundiva i glagolskog priloga sadašnjeg u kojem ćemo se koristiti korpusom prevedenih tekstova na hrvatski jezik. U ovome dijelu kontrastivne analize uz veći broj primjera očekujemo i veći broj podataka o upotrebi glagolskog priloga sadašnjeg i drugih mogućih hrvatskih ekvivalenata.

6.2. Obrada i analiza rečenica iz korpusa

U ovome ćemo dijelu rada obraditi primjere s rečeničnim gerundivom iz korpusa na španjolskome, zatim iz prevedenih tekstova analizirati ekvivalentne rečenice na hrvatskome, ispitati gramatičnost rečenica s glagolskim prilogom sadašnjim te potvrditi ili opovrgnuti hipotezu da je glagolski prilog sadašnji ekvivalent španjolskom gerundivu. Nakon analize primjera s rečeničnim gerundivima i ekvivalentnim rečenica na hrvatskome slijedi obrada podataka o hrvatskim ekvivalentima te tabelarni i slikovni prikazi s postotcima pojavljivanja određenog ekvivalenta.

S obzirom na nejasne i dvoznačne kriterije pri klasifikaciji gerundiva prema sintaktičkim funkcijama (na priložne, predikativne i pridjevske), supostavnu analizu također vršimo prema konstituentu koji je subjekt gerundiva. Kriteriji prema subjektu gerundiva su jasni i jednoznačni, a prema poziciji subjekta gerundiva također je vidljiva i njegova sintaktička funkcija.

Na osnovi temeljnih rečenica uvidjeli smo da subjekt gerundiva može biti identičan subjektu, zatim direktnom te rjeđe indirektnom i prijedložnom objektu glagola glavne rečenice. Nadalje, subjekt gerundiva također može biti konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama (subjekta, direktnog objekta, priložne oznake, imenskog predikata, modifikatora). Gerundiv također može biti samostalan i neovisan o glagolu glavne rečenice, a u tom je slučaju najčešće riječ o gerundivima koji su vezani za govorni čin.

Kao što smo već naveli na samome početku rada u uvodu te u poglavlju o metodologiji, korpus čine dva suvremena španjolska romana Carlosa Luisa Zafóna, *Juego del ángel* i *Sombra del viento* te prijevodi romana *Anđelova igra* i *Sjena vjetra*. U analizi se korpusa rabe kratice „SVes“ za *Sombra del viento*, „SVhr“ za *Sjenu vjetra*, „JAes“ za *Juego del ángel* i „JAhr“ za *Anđelovu igru*.

6.2.1. Subjekt gerundiva je subjekt glagola glavne rečenice

Gerundivom čiji je subjekt identičan subjektu glagola glavne rečenice opisujemo način na koji se vrši radnja glagola glavne rečenice. Takav gerundiv odgovara na pitanje *kako?* i ima adverbijalnu funkciju te ga možemo parafrazirati prilogom, priložnom skupinom ili zavisnosloženom priložnom rečenicom.

Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu gerundiva je gramatična upravo zato što je njegov subjekt istovjetan subjektu glagola glavne rečenice. Ekvivalenti gerundiva u hrvatskome mogu biti i zavisno i nezavisnosložene rečenice, različite sintaktičke skupine manje od rečenice i dr., iako bi upotreba glagolskog priloga sadašnjeg na njihovom mjestu bila gramatična. U pojedinim ćemo primjerima, u kojima se na mjestu gerundiva ne javlja glagolski prilog sadašnji, ispitati njegovu gramatičnost rečenicom u kurzivu koja slijedi nakon rečenice iz korpusa.

Krenimo s analizom primjera iz korpusa u kojima je subjekt gerundiva istovjetan subjektu glagola glavne rečenice. Takav gerundiv s adverbijalnom funkcijom najčešće modificira glagole radnje, deklarativne glagole, glagole kretanja i stanja, zatim glagole postignuća, osjeta i percepcije, pronalaska i otkrića, prikazivanja i dr. U nastavku slijedi analiza primjera gerundiva koji modificiraju navedene skupine glagola i ekvivalentnih rečenica na hrvatskome.

- a) Priložni gerundivi najčešće modificiraju deklarativne glagole poput *acertar, apuntar, creer, decir, inquirir, leer, llamar, preguntar, repetir, sonreír*. U korpusu se uz navedene pojavljuju i drugi deklarativni glagoli: *acertar, acordarse, apuntar, asentir, bendecir, clamar, congraciarse, conminar, consolar, convenir, corregir, cuestionar, dar cuerda, decidir, deducir, despedirse, dictaminar, disculparse, gemir, gritar, hablar, inquirir, insistir, lanzar(se), limitarse (a decir), llamar, murmurar, negar(se), optar, pedir, pensar, preguntar, proclamar, proferir, recitar, repetir, replicar, saludar, seguir, silbar, soltar, (son)reír, sostener, suspirar, susurrar, tartamudear, temer*.

Gerundivu je uz deklarativne glagole najčešći ekvivalent u hrvatskome glagolski prilog sadašnji, što vidimo iz primjera koji slijede.

(99)—Pues andando —dijo Isaac, indicándome que pasara al interior. (JAes 88)

“Idemo onda”, rekao je Isaac pokazujući mi da uđem. (JAhr 132)

(100) —Martín, salga —dijo Marcos con calma, avanzando lentamente—. (JAes 339)

“Martíne, izađite”, reče Marcos mirno, polako se približavajući. (JAhr504)

(101) Corelli sonrió, enseñando los dientes. (JAes 160)

Corelli se nasmiješio pokazujući zube. (JAhr 237)

(102) —Está bueno —repetí, comiendo sin hambre. (JAes 228)

“Dobro je”, odgovorio sam jedući bez teka. (JAhr 337)

(103) Asentí intentando corresponder a su sonrisa. (JAes 137)

Kimnuo sam pokušavajući uzvratiti osmijeh. (JAhr 207)

- (104) —¿Valera? —llamé de nuevo levantando la voz. (JAes 313)
 “Valera?” pozvao sam ponovno, dižući glas. (JAhr 466)
- (105) —¿Qué edad tiene el mozalbete? —inquirió Barceló, mirándome de reajo. (SVes 6)
 “A koliko je godina momčiću?” zanimao se Barceló gledajući me iskosa. (SVhr 17)
- (106) Le sonreí beatíficamente, mostrando mi deleite con los latinajos y su verbo fácil. (SVes 8)
 Nevino sam mu se nasmiješio pretvarajući se da me oduševio latinštinom i rječitošću. (SVhr 19)
- (107) —Parece usted más joven —apunté, intuyendo que aquello podía ser una buena salida a mi indiscreción. (SVes 10)
 “Izgledate mlađe”, naglasio sam, naslućujući da ću se time možda iskupiti za svoju indiskreciju. (SVhr 23)
- (108) La madre de Clara leía las cartas en voz alta, disimulando mal el llanto y saltándose los párrafos que su hija intuía sin necesidad de leerlos. (SVes 11)
 Clarina majka čitala je pisma naglas, nevjesto prikrivajući suze, i preskakala odlomke koje je njezina kći naslućivala a da ih nije morala čitati. (SVhr 25)

Ekvivalent gerundivu može biti i glagolski prilog prošli. Glagolski bi prilog sadašnji (rečenica u kurzivu) u istom okruženju bio gramatičan, a njegovom se upotrebom izbjegava interpretacija progresivne, paralelne radnje, što je vidljivo u primjerima od (109) do (112).

- (109) —Mentiroso —dijo besándome dulcemente en la mejilla para, a continuación, salir corriendo escaleras abajo. (JAes 164)
 “Lažljivče”, rekla je poljubivši me nježno u obraz, a onda je, odmah nakon toga, izjurila i strčala se niza stube. (JAhr 243)
“Lažljivče”, rekla je ljubeći me nježno u obraz, a onda je, odmah nakon toga, izjurila i strčala se niza stube.
- (110) Sonreí, recordando aquella primera noche de lectura febril seis años atrás. (SVes 35)

Nasmiješih se prisjetivši se te prve noći grozničava čitanja prije šest godina.
(SVhr 64)

Nasmiješih se prisjećajući se te prve noći grozničava čitanja prije šest godina.

- (111) Leí por espacio de una hora, atravesando cinco capítulos hasta que sentí la voz seca y media docena de relojes de pared resonaron en todo el piso recordándome que ya se me estaba haciendo tarde. (SVes 22)

Čitao sam puni sat, dovršivši pet poglavlja, sve dok ne osjetih da mi je grlo suho, a po cijelom stanu stade odbijati pola tuceta zidnih satova podsjećajući me da je već kasno. (SVhr 42)

Čitao sam puni sat prolazeći pet poglavlja (...)

- (112) —Ande, jefe, póngase esta ropa, si me hace el favor, que aquí su erudición está fuera de toda duda —dije yo, acudiendo al rescate de mi padre. (SVes 46)

“Samo se vi, šefe, obucite; ovdje nitko ne sumnja u vašu erudiciju”, rekao sam pritekavši tati u pomoć. (SVhr 82)

(...) rekao sam pomažući tati.

Evivalent gerundivu s deklarativnim glagolima mogu biti zavisnosložene priložne vremenska (113), (114) i namjerna rečenica (115).

- (113) Fue así, leyendo aquellas crónicas sobre la guerra en España y luego en Europa y el mundo, cuando decidí que ya no tenía nada más que perder y que lo único que deseaba era saber si Isabella estaba bien y si tal vez aún me recordaba. (JAes 358)

Eto, baš tako, dok sam čitao te kronike o ratu u Španjolskoj i onda u Europi i svijetu, odlučio sam da više nemam što izgubiti i da je jedino što želim znati je li Isabella živa i sjeća li me se možda. (JAhr 536)

- (114) Aquella tarde, ascendiendo por la avenida del Tibidabo, Julián creyó cruzar las puertas del paraíso. (SVes 123)

Toga popodneva, dok se penjao Avenijom Tibidabo, Julián je pomislio da je ušao na vrata raja. (SVhr 201)

- (115) —Esta noche tienes aire meditabundo —dijo mi padre, buscando la conversación. (SVes 19)

“Večeras mi izgledaš zamišljeno”, rekao je tata kako bi zapodjenuo razgovor.
(SVhr 37)

Nadalje, ekvivalent gerundivu kojemu je subjekt identičan subjektu glagola glavne rečenice može biti i jednostavna rečenica, što je vidljivo iz primjera koji slijede.

(116) —Hora de mover el culo, hijo de puta —masculló Marcos, arrancando una sonrisa a Gástelo con la que podría haberme afeitado. (JAes 242)

“Vrijeme da pomakneš guzicu, kurvin sine”, procijedio je Marcos te izmamio Castelu osmijeh kojim sam se mogao obrijati. (JAhr 358)

(117) La madre de Clara leía las cartas en voz alta, disimulando mal el llanto y saltándose los párrafos que su hija intuía sin necesidad de leerlos. (SVes 11)

Clarina majka čitala je pisma naglas, nevješto prikrivajući suze, i preskakala odlomke koje je njezina kći naslućivala a da ih nije morala čitati. (SVhr 25)

(118) —Ésa la guardas para mí —le dije, arrepintiéndome al instante. (SVes 257)

“To si rezervirao za mene”, rekla sam mu, i istog se trena pokajala. (SVhr 406)

U sljedećem je primjeru (119) ekvivalent gerundivu pridjev s funkcijom imenskog predikatnog proširka, odnosno slobodnog atributa. Iako je sintaktička funkcija gerundiva uz deklarativne glagole na ovoj poziciji isključivo adverbijalna, u hrvatskome je ekvivalent pridjev, odnosno modifikator. Valja ponoviti da su na ovoj poziciji kako gerundiv tako i glagolski prilog sadašnji dvoznačni, a to znači da mogu funkcionirati kao adverbijali i predikatni proširci. Tako je gerundiv *dudando* moguće interpretirati kao *neodlučan* s funkcijom imenskog predikatnog proširka i *neodlučno* ili *dvojeći* s funkcijom priložne oznake. Dakle, promjenom se vrste riječi u španjolskome i hrvatskome u ovome slučaju mijenja i sintaktička funkcija.

(119) —¿Cómo se encuentra? —preguntó, dudando entre mirarme a mí o a la carpeta que tenía sobre la mesa. (JAes 62)

“Kako se osjećate?” upitao je, neodlučan bi li gledao mene ili omot koji je držao na stolu. (JAhr 94).

- b) Osim deklarativnih glagola gerundiv kojemu je subjekt identičan subjektu glagola glavne rečenice modificira i glagole kretanja. U analiziranom se korpusu priložni gerundiv pojavljuje i uz sljedeće glagole kretanja: *acudir, adentrarse, alejarse, alzarse, andar, arrastrar, ascender, asomarse, aupar, avanzar, bajar, caminar, correr, cruzar, descender, dirigirse, echar a andar, echar a correr, emerger, empujar, encaminarse, hacer pasar, ir, largarse, llegar, partir, pasar, pasear, penetrar, recorrer, regresar, retroceder, rodear, salir, sentarse, subir, sumergirse, venir, volar*.

U sljedećim je primjerima riječ o glagolima *acercarse, cruzar, descender, dirigirse, partir, pasar, saltar, volver*, a ekvivalent gerundivu je glagolski prilog sadašnji.

- (120) Me dirigí hacia la puerta, sintiendo su mirada en la espalda. (JAes 301)
Zaputí sam se prema vratima, osjećajući njezin pogled na leđima. (JAhr 445)
- (121) Salté el muro y crucé el jardín reptando en la oscuridad. (JAes 302)
Preskočio sam zid i prešao vrt pužući u mraku. (JAhr 448)
- (122) Las gentes pasaban a mi lado riendo, ajenas a mi presencia. (JAes 23)
Ljudi su prolazili kraj mene smijući se, nesvjesni moje nazočnosti. (JAhr 37)
- (123) Confundido, deshice mis pasos y volví atrás buscando el número trece. (JAes 194)
Zbunjen, usporio sam i okrenuo se tražeći broj trinaest. (JAhr 287)
- (124) Salté al hielo, sintiendo la superficie helada quebrarse a mi paso, y corrí hacia ella. (JAes 303)
Skočio sam na led, osjećajući ledenu površinu kako se lomi pod mojim nogama, i potrčao prema njoj. (JAhr 449)
- (125) El camarero asintió y partió, arrastrando los pies y el alma. (SVes 6)
Konobar je kimnuo i udaljio se yukući za sobom noge i dušu. (SVhr 18)
- (126) Me asomé al marco de adoquines y le vi descender por la escalera, casi tambaleándose. (SVes 251)
Nagnula sam se kroz okvir od cigle i vidjela ga kako silazi stubama, gotovo posrćući. (SVhr 397)

(127) Dando un paseo me acerqué hasta la calle Santa Ana, dispuesto a hacerle una visita sorpresa al señor Sempere. (JAes 113)

Šećući, došao sam do Ulice Santa Ana, namjeravajući nenajavljeno posjetiti gospodina Semperea. (JAhr 172)

Ekvivalent gerundivu uz glagole kretanja može biti i jednostavna rečenica. Česta je pojava da jedan glagol u hrvatskome objedinjuje značenje dva glagola u španjolskom, o čemu svjedoče primjeri (128), (129) i (130). U hrvatskome su put i način kretanja sazdani unutar jednog glagola *sjuriti se*, *strčati se* i *pohitati* u kojima je put prikazani satelitom u vidu glagolskog afiksa *s-* i *po-*, a kretanje samim glagolom *juriti*, *trčati* i *hitati*. U španjolskome su put i način kretanja opisani dvama glagolima: put je iskazan finitnim glagolskim oblikom *bajar*, *salir* i *acudir*, a način kretanja gerundivom *corriendo*. Možemo dodati i to da bi upotreba glagolskog priloga sadašnjeg opisujući način kretanja u sljedeća tri primjera bila gramatična (primjeri u kurzivu).

U primjeru (128) sintagmi *bajar corriendo* hrvatski je ekvivalent *sjuriti se*, što znači da jedan glagol u hrvatskome objedinjuje dva u španjolskom. Prema Hrvatskome jezičnom portalu *sjuriti se* znači „*jureći, trčeći, naglo prijeći s nekog višeg mjesta na niže* [sjurio se preko stepenica]“, što je istovjetno španjolskome *bajar corriendo*.³⁴

(128) Bajé corriendo a una floristería del mercado y cuando regresé cargado de ramos me di cuenta de que no sabía dónde había escondido los jarrones en que ponerlos. (JAes 52)

Sjurio sam se do cvjećarnice na tržnici, a kad sam se vratio noseći bukete, shvatio sam da ne znam kamo sam sakrio vaze za njih. (JAhr 79)

Sišao sam trčeći do cvjećarnice na tržnici (...)

Ekvivalent gerundivu *corriendo* u primjeru (129) je jednostavna rečenica „*strčala se*“. S obzirom na to da je glagol *strčati se* vidski svršen, u ovome bi slučaju upotreba glagolskog priloga prošlog bila gramatična: „(...) a onda je, odmah nakon toga izjurila *strčavši se* niz stepenice“. Isto tako bi gramatična bila i upotreba glagolskog priloga sadašnjeg *trčeći*, vidskog parnjaka glagola *strčati se*: „(...) a onda je, odmah nakon toga, izašla *trčeći* niza stube“.

³⁴ Hrvatski jezični portal (<http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, posljednji posjet 07. 01. 2021.).

(129) —Mentiroso —dijo besándome dulcemente en la mejilla para, a continuación, salir corriendo escaleras abajo. (JAes 164)

“Lažljivče”, rekla je poljubivši me nježno u obraz, a onda je, odmah nakon toga, izjurila i strčala se niza stube. (JAhr 243)

(...) a onda je, odmah nakon toga, izjurila trčeći niza stube.

Ekvivalent sintagmi *acudir corriendo* u primjeru (130) je u hrvatskome glagol *pohitati*. U sva tri prethodna primjera je riječ o leksikaliziranom gerundivu *corriendo*, a zamijenit se može prilogom *rápido*. U hrvatskome je prilog *hitro*, *brzo* „usađen“ u glagol *pohitati*.³⁵

(130) Nunca se lo confesé a don Pedro, pero acto seguido acudí a la cocina corriendo a por la gaseosa y el paño y pasé un cuarto de hora limpiando la chaqueta del gran hombre. (JAes 12)

Nikad to nisam priznao don Pedru, ali istoga sam trena pohitao u kuhinju po mineralnu vodu i rubac i proveo četvrt sata čisteći sako toga velikog čovjeka. (JAhr 22)

(...) ali istoga sam trena pohitao trčeći u kuhinju po mineralnu vodu i (...)

Nadalje, gerundivu je uz glagole kretanje osim glagolskog priloga sadašnjeg i jednostavne rečenice u hrvatskome ekvivalent zavisnosložena vremenska rečenica (131).

U primjeru (131) radnja izražena gerundivom neposredno je anteriorna s obzirom na glavnu radnju. Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg u ovom bi slučaju bila negramatična (**Izlazeći iz staklenika, krenuo sam u...*). Glagol *izlaziti* vidski je nesvršen, a *salir* u ovom primjeru upućuje na svršenu radnju, tako da bi rečenica bila gramatična upotrebom glagolskog priloga prošlog. Što se tiče položaja gerundiva u rečenici, bitno je naglasiti da može stajati na samome početku, odnosno ispred zavisnog dijela rečenice.

(131) Saliendo del umbráculo me dirigí a la oficina del Registro de la Propiedad en la calle del Consejo de Ciento y solicité consultar los volúmenes en los que se hacía referencia a la compra, venta y propiedad de mi casa. (JAes 174)

³⁵ Prema Hrvatskom jezičnom portalu *hitati* znači 1. nastojati da se što prije stigne ili obavi; spješiti, žuriti; 2. trčati (http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fVxIWhc%3D, posljednji posjet 07. 01. 2021.)

Kad sam izašao iz staklenika, krenuo sam u Katastarski ured u Ulici Consejo de Ciento i zatražio sveske koji se odnose na kupnju, prodaju i vlasništvo moje kuće.
(JAhr 259)

Ekivalent gerundivu s glagolima kretanja također može biti i namjerna rečenica (132), a upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg bila gramatična.

- (132) Cuando le mostré la fotografía de Cristina, el gerente, un caballero que de la discreción hacía hielo, me sonrió cortésmente y me dijo que «otros» empleados del señor Vidal ya habían venido preguntando por aquella misma persona semanas atrás y que les había dicho lo mismo que a mí. (JAes 281)

Kad sam mu pokazao Cristininu fotografiju, direktor, kavalir koji mi se od puste diskrecije činio hladnim, ljubazno mi se nasmiješio i rekao da su “drugi” namještenici gospodina Vidala već dolazili raspitivati se o toj istoj osobi prije nekoliko tjedana i da im je rekao isto što i meni. (JAhr 418)

(...) i rekao da su (...) dolazili raspitujući se o istoj osobi (...)

Ekvivalenti priložnom gerundivu uz glagole kretanje mogu biti pridjev s funkcijom imenskog predikata (133), pridjev s funkcijom imenskog predikatnog proširka (134), odnosno slobodnog atributa, prijedložna skupina (135) i (136) s funkcijom priložne oznake te prilog (137) i (138). Ponovimo i to da uz glagol *biti* nije gramatična upotreba glagolskog priloga sadašnjeg koji bi u primjeru (133) bio negramatičan. U tom bi slučaju upotreba glagolskog priloga sadašnjeg uz glagol kretanja *izlaziti* bila gramatična.

- (133) El agua salía ardiendo y con una presión que, comparada con la modestia de nuestro baño en la calle Santa Ana, me pareció digna de hoteles de lujo en los que nunca había puesto los pies. (SVes 173)

Voda je bila vučica i navirala pod silnim tlakom, te mi se u usporedbi s našom skromnom kupaonicom u Ulici sv. Ane učinila dostojnom luksuznih hotela u koje moja noga nikada nije stupila. (SVhr 277)

**Voda je bila kipeći (...)*

Voda je izlazila kipeći (...)

- (134) Jadeando todavía, atónito, se detuvo. (SVes 32)

Još zadihan, zaprepašteno se zaustavio. (SVhr 60)

Zaustavio se dišući zaprepašteno

- (135) Lo encontré y me deslicé con él escaleras abajo, apoyándome contra los muros, jadeando. (SVes 33)
 Pronašao sam je i polako se spustio stubama oslanjajući se na zidove, onako bez daha. (SVhr 61)
Pronašao sam je i polako se spustio stubama oslanjajući se na zidove, dahćući
- (136) Recorro el mundo buscando sus libros. (SVes 30)
 Putujem svijetom u potrazi za njegovim knjigama. (SVhr 56)
Putujem svijetom tražeći njegove knjige
- (137) Oí los pasos de Marcos alejarse corriendo. (JAes 338)
 Čuo sam Marcosove korake kako se udaljavaju trkom. (JAhr 503)
Čuo sam Marcosove korake kako se udaljavaju trčeći
- (138) Luego, si le parece, nos bajamos andando hasta Can Solé. (SVes 45)
 “Poslije možemo, ako budete raspoloženi, pješice do Can Soléa.” (SVhr 81)

Ekvivalent gerundivu uz glagole kretanja može biti glagolski prilog prošli. U tom je slučaju riječ o svršenim glagolima *zakriliti* (139), *ostaviti* (140), *zgrabiti* (141). Primjeri bi s glagolskim prilogom sadašnjim bili gramatični samo pod uvjetom da su ekvivalenti glagola u gerundivu nesvršenog vida.

- (139) Nos dirigimos de vuelta a la sala protegiendo la llama con las manos. (SVes 186)
 Uputismo se natrag u salon zakrilivši plamen rukama. (SVhr 296)
Uputismo se natrag u salon zakriljujući plamen rukama
- (140) Me lavé la cara y me marché a casa inmediatamente, dejando recado para Álvaro de que estaba enferma y que regresaría al día siguiente antes de la hora para ponerme al día con la correspondencia. (SVes 247)
 Umila sam se i smjesta otišla kući ostavivši Álaru poruku da sam bolesna i da ću sutradan doći ranije kako bih nadoknadila zaostatak u korespondenciji. (SVhr 392)
Umila sam se i smjesta otišla kući ostavljajući Álaru poruku (...)
- (141) Me escapé de sus zarpas de un brinco y corrí hasta la salida, arrastrando el abrigo y el bolso. (SVes 263)

Istrgnula sam se iz njegovih šapa i potrčala prema izlazu zgrabivši kaput i torbu.
(SVhr 416)

Istrgnula sam se iz njegovih šapa i potrčala prema izlazu grabeći kaput i torbu

- c) Gerundiv može modificirati i glagole radnje. U analiziranom je korpusu riječ o sljedećim glagolima radnje: *abandonarse, abrazar, abrir, aferrar, apagarse, apretar, arrodillarse, asir, atrapar, besar, buscar, cerrar, cobijarse, colarse, crecer, danzar, descargar, deslizarse, desnudarse, despertarse, desplomarse, detenerse, devolver, dormir, dudar, edificar, encogerse (de hombros), enfiar, enviar, ganar(se), hundir, leer, levantar, llorar, mantener, matar, merendar, obtener, ofrecer, ondear, perderse, recibir, recoger, retirarse, sacar, sacudir, soñar, tender, terminar, trabajar*, itd. Napomenimo da se priložni gerundiv s glagolima radnje često pojavljuje u istim sintaktičkim kontekstima kao i pridjev. Ekvivalent gerundivu je glagolski prilog sadašnji.

- (142) Esperé apoyado en el mostrador, paseando los ojos por aquel decorado que olía al contundente peso de la ley. (JAes 175)

Čekao sam naslonjen na pult prelazeći očima po onom dekoru koji je mirisao na odlučnu težinu zakona. (JAhr 260)

- (143) Llamé un par de veces y esperé, rehuyendo mi reflejo en el gran espejo ahumado que cubría buena parte de la pared. (JAes 18)

Pokucao sam nekoliko puta i pričekao izbjegavajući svoj odraz u velikom zatamnjenom zrcalu koje je prekrivalo dobar dio zida. (JAhr 31)

- (144) Se ganaba la vida vendiendo pótimas de amor y encantamientos que preparaba con agua de la riera, hierbas y unos granos de azúcar. (JAes 319)

Zarađivala je za život prodajući ljubavne napitke i čari koje je pripremala od vode iz utoka, trava i nekoliko zrnaca šećera. (JAhr 475)

- (145) El aliento de un piano flotaba en el aire, lánguido y arrastrando las notas con desabrigo. (SVes 21)

U zraku je lebdio slabašan čuh glasovira, čeznutljivo otežući nevoljne note.
(SVhr 41)

(146) Aprovechando aquella vena conciliadora en el abogado adopté mi más dulce expresión. (JAes 182)

Iskorištavajući tu odvjetnikovu pomirljivost, složio sam najnježniji izraz lica. (JAhr 270)

(147) Dándole vueltas, se me ocurrió que tal vez aquel universo de cartón piedra que yo daba por bueno no fuese más que un decorado. (SVes 19)

Premećući po mislima palo mi je na pamet da je papirnati svijet koji sam uzimao zdravo za gotovo možda tek kulisa. (SVhr 38)

(148) Ahogando un suspiro, abrió la puerta. (SVes 204)

Prigušujući uzdah, tata otvorí vrata. (SVhr 323)

(149) Mientras cruzaba el Parque de la Ciudadela vi las primeras gotas golpear las hojas de los árboles y estallar sobre el camino, levantando volutas de polvo como si fuesen balas. (JAes 202)

Dok sam prelazio Park Ciudadela, vidio sam prve kapi kako udaraju u lišće na stablima i rasprskavaju se na puteljku dižući kolute prašine kao meci. (JAhr 301)

Ekvivalent gerundivu s glagolima radnje je jednostavna rečenica što je vidljivo iz primjera koji slijede. Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg i prošlog na mjestu jednostavne rečenice bi bila gramatična jer ulogu subjekta vrši glagol glavne rečenice.

(150) El largo corredor se abría al frente, la lámina de polvo que recubría el suelo brillando como arena fina. (JAes 306)

Dugački hodnik otvarao se ispred mene, prašna folija koja je prekrivala pod blistala je poput finoga pijeska. (JAhr 454)

Dugački hodnik otvarao se ispred mene, prašna folija koja je prekrivala pod blistajući poput finog pijeska.

(151) Vidal había pagado el entierro e incluso había encargado a un escultor de cierta reputación entre el gremio funerario una Piedad que custodiaba la tumba alzando la vista al cielo, las manos sobre el pecho en actitud de súplica. (JAes 203)

Vidal je platio pogreb i naručio od kipara stanovitog ugleda u pogrebnom cehu Pietá, koja je bdjela nad grobom, a Majka Božja digla je pogled prema nebu, s rukama na grudima u činu preklinjanja. (JAhr 302)

(...) koja je bdjela nad grobom dižući pogled prema nebu (...)

- (152) Cecilia desapareció corredor abajo envuelta en el aura de luz, abandonándome a la oscuridad. (SVes 208)

Cecilia nestade u dnu hodnika obasjana svjetlošću, a mene ostavi u tami. (SVhr 330)

Cecilia nestade u dnu hodnika obasjana svjetlošću ostavivši me u tami

- (153) La puerta se cerró, sellándome en la sombra. (SVes 209)

Vrata se zatvoriše, a mene proguta sjena. (SVhr 331)

Vrata se zatvoriše zapečativši me u sjeni

U sljedeća tri primjera namjerna rečenica je ekvivalent gerundivu. Glagolski prilog sadašnji na mjestu gerundiva bi bio gramatičan.

- (154) La sobrina del librero alzó la mano derecha, buscándome a tientas. (SVes 10)

Knjižareva nećakinja podigla je desnu ruku ne bi li me napipala. (SVhr 23)

Knjižareva nećakinja podigla je desnu ruku tražeći me u mraku

- (155) Agité la cabeza, quitándole importancia al tema. (SVes 38)

Odmahnuo sam glavom, tobože da pokažem kako je ta tema malo važna. (SVhr 69)

Odmahnuo sam glavom pokazujući kako je ta tema malo važna

- (156) Pegué la frente al cristal, intentando penetrar con la mirada el interior en tinieblas. (SVes 62)

Prilijepih čelo na staklo ne bih li pogledom proniknuo u mračnu unutrašnjost. (SVhr 110)

Prilijepih čelo na staklo pokušavajući pogledom proniknuti u mračnu unutrašnjost.

Ekvivalent gerundivu uz ostale glagole mogu biti i druge zavisnosložene priložne rečenice i to uzročna (157), dopusna (158), komparativna (159), načinska (160), posljedična (161) i vremenska (162). Mogući ekvivalent navedenih rečenica može biti glagolski prilog sadašnji.

- (157) Por alguna razón, Jausà había sobrevivido al veneno, aunque las secuelas que éste dejó fueron terribles, haciéndole perder el habla y el oído, paralizando parte de su

cuerpo con tremendos dolores y condenándole a vivir el resto de sus días en una perpetua agonía. (SVes 139)

Iz nekog razloga Jausà je preživio trovanje, iako su nuspojave bile strašne, jer je postupno izgubio i govor i sluh, ostao djelomice paraliziran i ostatak života proveo u neprekidnoj agoniji i užasnim bolovima. (SVhr 226)

Iz nekog razloga Jausà je preživio trovanje, iako su nuspojave bile strašne, uzrokujući da postupno izgubi i govor i sluh, paralizirajući mu dio tijela i osudujući ga da ostatak života provede u neprekidnoj agoniji i užasnim bolovima.

- (158) Miquel las enviaba desde diferentes estafetas, aun sabiendo que era inútil. (SVes 226)

Miquel ih je slao iz različitih poštanskih ureda, iako je znao da od toga nema koristi. (SVhr 359)

Miquel ih je slao iz različitih poštanskih ureda znajući da od toga nema koristi.

- (159) La portera frunció el ceño, decidiendo si me catalogaba de cantamañanas o me concedía el beneficio de la duda. (SVes 62)

Kućepaziteljica je nabrala obrve, kao da nije sigurna jesam li ja neki besposličar ili će mi ipak ukazati povjerenje. (SVhr 110)

Kućepaziteljica je nabrala obrve, razmišljajući da li da me smjesti u besposličare ili (...)

- (160) El alemán primero me desprendió la ropa con el soplete, quemándola. (SVes 194)

Nijemac me prvo lišio odjeće tako što ju je spalio lampom. (SVhr 309)

Nijemac me prvo lišio odjeće paleći je.

- (161) El extraño se adelantó hasta el umbral de la oscuridad, dejando su rostro velado. (SVes 28)

Neznanac kroči bliže, sve do samog ruba tame, tako da mu je lice ostalo u sjeni. (SVhr 53)

Neznanac kroči bliže, sve do samog ruba tame, ostavljajući lice u sjeni.

- (162) Mi historia terminaba aquella misma mañana, volviendo de las barracas del Somorrostro para descubrir que Diego Marlasca había decidido que el retrato que faltaba en aquel desfile que el inspector había dispuesto sobre la mesa era el mío. (JAes 325)

Moja je priča završavala toga jutra, dok se vraćam iz baraka u Somorrostru kako bih otkrio da je Diego Marlasca odlučio da je slika koja je nedostajala u nizu koji je inspektor posložio na stolu bila upravo moja. (JAhr 485)

Moja je priča završavala toga jutra, vraćajući se iz baraka u Somorrostru (...)

Ekvivalent gerundivu je i objektna rečenica. Gerundiv *pisando* u primjeru (163) modificira zavisnu rečenicu *pareció que se arrastraba*. Drugim riječima, rečenica *se arrastraba* je zavisna od *me pareció que*, a gerundiv *pisándome* je zavisan od *se arrastraba*. U hrvatskome se rečenična struktura ne poklapa sa španjolskom. Rečenice *da se povlači* i *i slijedi me u stopu* zavisne su od rečenice *učinilo mi se da*. Glagol u rečenici *i slijedi me u stopu* dopuna je glavnom glagolu (*učinilo*), odnosno ne modificira drugu rečenicu (*da povlači*). Zamjena objektna rečenice glagolskim prilogom sadašnjim je gramatična.

- (163) Cuando salí a la calle me pareció que la negrura se arrastraba por el empedrado, pisándome los talones. (SVes 216)

Kad sam izišao na ulicu, učinilo mi se da se tama povlači pločnicima i slijedi me u stopu. (SVhr 342)

Kad sam izišao na ulicu, učinilo mi se da se tama povlači slijedeći me u stopu.

Ekvivalenti priložnom gerundivu su pridjevi s funkcijom imenskog predikatnog proširka, odnosno slobodnog atributa, što je vidljivo u rečenicama od (164) do (167). Upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg i u ovim rečenicama bila gramatična.

- (164) Volutas de mugre y polvo coronaban los ángulos de la techumbre, pendiendo como cabellos blancos. (SVes 66)

Spirale prljavštine i prašine krasile su kutove krovšta, obješene poput sijedih vlasi. (SVhr 115)

Spirale prljavštine i prašine krasile su kutove krovšta višeći poput (...)

- (165) Mi amigo no se movía, dibujando apenas un fardo de ropa vieja en un charco. (SVes 171)

Moj se prijatelj nije micao, nalik na zavežljaj stare odjeće koji leži u lokvi. (SVhr 275)

Moj se prijatelj nije micao ocrtavajući (...)

- (166) Se derrumbó entre lágrimas, ajada por la vergüenza y la humillación, envejeciendo a cada segundo. (SVes 263)

Briznula je u plač, očajna od srama i poniženja, svakim trenom sve starija. (SVhr 416)

Briznula je u plač, očajna od srama i poniženja, postajući svakim trenom starija.

- (167) Estaba por continuar el recuento de mis peripecias cuando el doctor Soldevila se asomó a la puerta del despacho con aspecto cansado y resoplando. (SVes 177)

Baš sam kanio nastaviti priču o svojim peripetijama, kadli se na vratima pojavi dr. Soldevila, umoran i zadihan. (SVhr 283)

(...) kadli se na vratima pojavi dr. Soldevila dahćući.

Ekvivalent gerundivu može biti prijedložna skupina s funkcijom imenskog predikatnog proširka (slobodnog atributa) (168), imenica s funkcijom priložne oznake (169) i prijedlog *od* koji stoji na mjestu gerundiva „*uniendo*“ (170). Glagolski prilog sadašnji na mjestu gerundiva bio bi gramatičan.

- (168) Recuerdo que aquel alba de junio me desperté gritando. (SVes 1)

Sjećam se da sam se toga lipanjskog svitanja probudio s krikom. (SVhr 8)

Sjećam se da sam se toga lipanjskog svitanja probudio vičući.

- (169) Sabrá usted que se ganaba la vida tocando el piano en una casa de alterne. (SVes 97)

Zasigurno znate da je zarađivao za život sviranjem glasovira u noćnom baru. (SVhr 162)

Zasigurno znate da je zarađivao za život svirajući glasovir u noćnom baru.

- (170) Su amigo reunió una pequeña fortuna, uniendo sus ahorros de años a lo que pudo sacar a su padre con las excusas más peregrinas. (SVes 165)

Njegov prijatelj prikupio je čitavo malo bogatstvo od dugogodišnje ušteđevine i onoga što je uspio izmisti od oca pod najnevjerovatnijim izlikama. (SVhr 264)

Njegov prijatelj prikupio je čitavo malo bogatstvo dodajući dugogodišnju ušteđevinu (...)

U sljedećim primjerima jedan glagol u hrvatskome objedinjuje glagol radnje (*hacer, aparecer, asentir, trabajar*) i gerundiv: *hacer leyendo – čitati* (171), *aparecer posando – pozirati* (172), *hacer metiendo (la nariz) – gurati (nos)* (173), *asentir temblando – tresti se* (174) i *trabajar llevando – raznositi* (175).

(171) —¿Y qué es lo que hace usted leyendo tanto sobre ángeles y demonios? (JAes 153)

“A što vi toliko čitate o anđelima i demonima? (JAhr 228)

A što vi radite čitajući toliko o anđelima i demonima?

(172) En algunas imágenes aparecía posando con su madre o con otros niños. (JAes 250)

Na nekim je slikama pozirao s majkom ili s drugom djecom. (JAhr 369)

(173) Venga, cuéntame qué haces metiendo ese narizón tuyo aquí en el asilo de Santa Lucía y a lo mejor te dejo ir con sólo un par de pellizcos. Hala, largando. (SVes 170)

Hajde, reci mi zašto guraš nos u ubožnicu sv. Lucije, i možda prođeš samo s par šiba. Da čujem, gukni! (SVhr 273)

(174) Asentí, temblando. (SVes 204)

Tresao sam se. (SVhr 324)

(175) Pedro Vidal fue el primero a quien mostré los esbozos que escribía cuando apenas era un crío y trabajaba llevando cafés y cigarrillos por la redacción. (JAes 5)

Pedro Vidal bio je prva osoba kojoj sam pokazao crte koje sam pisao kad sam bio još klinac i kad sam raznosio kavu i cigarete po redakciji. (JAhr 11)

d) Gerundiv također modificira glagole percepcije i osjeta *mirar, observar, sorprender, solicitar, contemplar, escuchar*, a ekvivalent mu je najčešće glagolski prilog sadašnji.

(176) Me miró a los ojos, dudando. (JAes 164)

Pogledala me u oči, dvojeći. (JAhr 242)

(177) Isabella me miró de arriba abajo, calibrando. (JAes 123)

Isabella me pogledala od glave do pete, računajući. (JAhr 186)

- (178) Grandes se volvió y me miró conteniendo la ira. (JAes 326)
Grandes se okrenuo i pogledao me susprežući srdžbu. (JAhr 486)
- (179) El doctor miraba a un lado y otro, buscando a Cristina. (JAes 298)
Doktor je gledao uokolo, tražeći Cristinu. (JAhr 443)
- (180) Me miró largamente, midiendo las palabras. (SVes 197)
Pogledala me dugim pogledom, birajući riječi. (SVhr 314)
- (181) El editor escuchaba atentamente, asintiendo y gesticulando con las manos. (JAes 159)
Izdavač je pozorno slušao, kimajući i gestikulirajući. (JAhr 236)
- (182) Escuchó atentamente, asintiendo ocasionalmente y anotando palabras en su cuaderno de vez en cuando. (JAes 324)
Pozorno je slušao, povremeno kimajući i bilježeći riječi u svoj notes. (JAhr 484)
- (183) El hombrecillo me observaba, dudando. (JAes 234)
Čovječuljak me promatrao oklijevajući. (JAhr 346)
- (184) Me observó sonriente, saboreando mi inquietud. (JAes 236)
Promatrao me smiješeći se, uživajući u mojem nemiru. (JAhr 349)
- (185) Le observé, atónito, reconociendo al abogado Valera. (JAes 246)
Promatrao sam ga bez riječi, prepoznajući odvjetnika Valeru. (JAhr 363)
- (186) El doctor me observaba sin pestañear, esperando. (JAes 289)
Doktor me netremice promatrao, iščekujući. (JAhr 430)
- (187) Mi padre me contempló con tristeza, negando. (SVes 207)
Tata me tužno promatrao odmahujući glavom. (SVhr 328)

Osim glagolskog priloga sadašnjeg, ekvivalenti gerundivu s glagolima percepcije i osjeta također su prijedložna skupina (188), prilog (189) i prijedlog (190). Upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu navedenih ekvivalenata bila gramatična.

- (188) El doctor me miró dudando y se incorporó. (JAes 274)
Doktor me pogledao u nedoumici pa se uspravio. (JAhr 408)

Doktor me pogledao dvojeći (...)

- (189) Su hijo, que había asistido a la conversación desde el umbral de la trastienda, me miraba, dudando. (JAes 128)

Njegov sin, koji je bio nazočan razgovoru s praga stražnjeg dijela dućana, gledao me neodlučno. (JAhr 193)

(...) gledao me dvojeći

- (190) Fumero nos contemplaba cegado de odio desde el suelo, sosteniendo el cuchillo ensangrentado en su mano izquierda. (SVes 277)

Fumero nas je promatrao s poda slijep od mržnje, s krvavim nožem u lijevoj ruci. (SVhr 440)

Fumero nas je promatrao s poda slijep od mržnje, držeći krvavi nož (...)

U sljedećem je primjeru s glagolom percepcije i osjeta *mirar* ekvivalent gerundivu jednostavna rečenica.

- (191) Palacios me miraba, negando en silencio. (SVes 278)

Palacios me gledao i tiho odmahivao glavom. (SVhr 441)

Palacio me gledao odmahujući glavom.

Nadalje, s istom grupom glagola ekvivalent gerundivu može biti komparativna rečenica, iako bi i upotreba glagolskog priloga sadašnjeg bila gramatična.

- (192) Se frotó los ojos y miró alrededor, haciéndose una más ajustada composición del lugar. (SVes 188)

Protrlja oči i ogleda se oko sebe, kao da želi odrediti gdje se nalazi. (SVhr 299)

Protrlja oči i ogleda se oko sebe želeći odrediti gdje se nalazi

- (193) Advertí que el hombre me contemplaba con cierta curiosidad, quizá esperando a otra persona, al igual que yo. (SVes 219)

Primijetila sam da me promatra s određenim zanimanjem, kao da i on nekog čeka. (SVhr 348)

Primijetila sam da me promatra s određenim zanimanjem čekajući nekoga.

U sljedećem je primjeru (194) ekvivalent gerundivu glagolski prilog prošli, a riječ je o svršenom glagolu *skupiti*.

- (194) Fermín Romero de Torres me miró desconcertado, juntando los dedos de una mano y gesticulando al uso siciliano. (SVes 74)

Fermín Romero de Torres uznemireno me pogledao skupivši prste na ruci i gestikulirajući kao neki Sicilijanac. (SVhr 128)

Ekvivalent gerundivu s glagolima percepcije i osjeta također je vremenska rečenica u hrvatskome.

- (195) Más tarde, caminando de vuelta por el paseo de Gracia, observé que nuestro detective bibliográfico seguía en trance. (SVes 50)

Poslije, dok smo se vraćali Šetnicom Paseo de Gracia, primijetio sam da je naš knjiški detektiv i dalje u transu. (SVhr 88)

- e) Priložni gerundiv u španjolskom stoji također uz glagole mentalne i intelektualne percepcije poput *figurarse*, *imaginarse*, *recordar*. Ekvivalent mu je glagolski prilog sadašnji.

- (196) Soñando despierto me imaginaba a mi amigo Tomás y a mí pertrechados ambos de linternas y brújula prestos a desvelar los secretos de aquella catacumba bibliográfica. (SVes 5)

Sanjareći tako, zamišljao sam kako moj prijatelj Tomás i ja, opremljeni baterijama i kompasom, otkrivamo tajne te knjižnične katakombe. (SVhr 15)

- (197) Contemplándole, acerté a reconstruir sus facciones perdidas que había imaginado tantas veces, contemplando retratos y escuchando viejas historias. (SVes 277)

Promatrajući ga, u tom času uspjeh rekonstruirati njegove izgubljene crte lica koje sam toliko puta zamišljao promatrajući slike i slušajući stare priče. (SVhr 439)

- f) Gerundiv kojemu je subjekt identičan subjektu glavne rečenice modificira i glagole prikazivanja *dibujar, desdibujar, escribir, describir*. Ekvivalent gerundivu je glagolski prilog sadašnji.

(198) Las farolas de las Ramblas dibujaban una avenida de vapor, parpadeando al tiempo que la ciudad se desperezaba y se desprendía de su disfraz de acuarela. (SVes 2)

Ulični fenjeri duž Ramble iscrtavali su magličastu aleju, trepćući u ritmu s gradom koji se lijeno protezao i odbacivao svoju akvarelom oslikanu krinku. (SVhr 8)

(199) Al rodear la plaza Molina y ascender Balmes arriba, la ciudad ya se desdibujaba bajo telones de terciopelo líquido, recordándome que apenas había tomado la precaución de coger un mísero paraguas. (SVes 136)

Kad smo skrenuli za ugao Molina i počeli se penjati Ulicom Balmes, grad se ocrtavao ispod zavjese od tekućeg baršuna, podsjecajući me da se nisam sjetio čak ni uzeti bijedni kišobrančić. (SVhr 221)

(200) Escribía semanalmente a Julián, refiriéndole sólo aquello que creía oportuno, que era casi nada. (SVes 226)

Svakog je tjedna pisao Juliánu, javlajući mu samo ono što je smatrao prikladnim, a to je bilo gotovo ništa. (SVhr 359)

Ekvivalent gerundivu s glagolima prikazivanja u hrvatskom jeziku može biti čestica *kao*, što je vidljivo u rečenici (201). Na mjestu čestice gramatična bi bila upotreba glagolskog priloga sadašnjeg.

(201) Podría intentar contarte el argumento, pero sería como describir una catedral diciendo que es un montón de piedras que acaban en punta. (SVes 15)

Mogla bih ti prepričati sadržaj, ali bilo bi to kao da katedralu opisujem kao hrpu kamenja sa zvonikom.” (SVhr 31)

(...) *kao da katedralu opisujem govoreći da je hrpa kamenja sa zvonikom.*

Nadalje, ekvivalent gerundivu je također jednostavna rečenica. Možemo primijetiti da u primjeru (202) jedan glagol u hrvatskome (*pitati*) objedinjuje dva u španjolskom (*escribir preguntando*). U hrvatskome bi uz glagol *pisati* upotreba glagolskog priloga sadašnjeg *propitkujući se* bila gramatična, npr. (...) *i uvijek je pisala propitkujući za Juliána.*

(202) Regentaba su propia escuela de música y siempre escribía preguntando por Julián. (SVes 255)

Vodila je vlastitu glazbenu školu i stalno pitala za Juliána. (SVhr 405)

g) U nastavku ćemo opisati gerundive koji stoje uz glagole stanja *estar*, *quedarse*, *pasar* i *permanecer*. Najčešće je teško odrediti granicu kada su glagoli stanja samoznačni, a kada su pomoćni glagoli (polu)perifrastične konstrukcije. Najprije ćemo opisati glagol *estar* (1.), a potom ostale glagole i to sljedećim redoslijedom: *quedarse* (2.), *pasar* (3.) i *permanecer* (4.).

1. U rečenicama (203) i (204) ekvivalenti glagola *estar* s prijedložnom skupinom *al otro lado* i pridjevom *sentado* u hrvatskome su glagoli *stajati* i *sjediti* uz koje je upotreba glagolskog priloga sadašnjeg kao ekvivalentu gerundiva gramatična.

(203) Marcos estaba al otro lado, intentando forzar la puerta. (JAes 338)

Marcos je stajao s druge strane, pokušavajući provaliti vrata. (JAhr 504)

(204) Abrí los ojos y vi que mi padre estaba sentado en la cama, llorando de asfixia y de vergüenza. (JAes 27)

Otvorio sam oči i vidio kako otac sjedi na krevetu, plačući od obamrlosti i srama. (JAhr 43)

Osim glagolskog priloga sadašnjeg, ekvivalent gerundivu uz glagol *estar* mogu biti objektna (205) i zavisnoupitna objektna rečenica (206).

(205) Sabía que Isabella estaba en el recibidor, esperando un segundo antes de entrar en el dormitorio. (JAes 274)

Znao sam da je Isabella u predvorju i da čeka nekoliko minuta prije nego što uđe u spavaću sobu. (JAhr 408)

(206) Le cuento todo esto para que entienda exactamente por qué estamos aquí, en esta sala, con café caliente y cigarrillos, conversando como viejos amigos. (JAes 325)

To vam sve govorim zato da shvatite zašto smo ovdje, u ovoj sobi, s vrućom kavom i cigaretama, zašto razgovaramo kao stari prijatelji. (JAhr 486)

Ekvivalent gerundivu s glagolom *estar* također može biti i jednostavna rečenica. U rečenici (207) jedan glagol u hrvatskome (*čekati*) objedinjuje dva u španjolskome: glagol stanja *estar* (koji označava lokaciju) i gerundiv *esperando*. Budući da je glagolski prilog sadašnji uz glagol *biti* negramatičan, on može biti ekvivalent gerundivu samo ako je ekvivalent sintagmi *estar fuera* ili *estar allí* u hrvatskome *stajati vani / tamo*.

Zanimljivo je da se u mnogim primjerima priložni gerundiv pojavljuje u istim sintaktičkim okruženjima kao pridjevi *sana*, *salva* (209) i *desnudo* (211), prilog *bien* (210) i prijedložna skupina *de espaldas* (208).

(207) Marcos y Gástelo están ahí fuera esperando una oportunidad de conversar con usted a solas. (JAes 245)

Marcos i Gástelo vani čekaju priliku da porazgovaraju nasamo s vama. (JAhr 362)

(208) La silueta estaba de espaldas, contemplando la ciudad a lo lejos. (JAes 239)

Silueta je bila okrenuta leđima i proučavala grad izdaleka. (JAhr 354)

(209) —La niña está sana y salva en mi casa, roncando como un mastín, pero con el honor y la virtud impolutos. (JAes 147)

“Mala je živa i zdrava u mojoj kući, hrče kao psina, ali neokaljane časti i vrlina.” (JAhr 220)

(210) Cuando la dejé estaba bien, preparando algo de equipaje. (JAes 294)

Kad sam je ostavio, bila je dobro, pripremala je kovčege. (JAhr 436)

(211) Fermín estaba desnudo, llorando y temblando de terror. (SVes 48)

Fermín je bio gol, i od užasa je plakao i drhtao. (SVhr 86)

(212) Echó una mirada alrededor, como si con ello quisiera indicarme que su hija estaba en aquella sala, sentada junto a nosotros en la penumbra, escuchándonos. (SVes 214)

Osvrnu se oko sebe, kao da mi time želi pokazati kako je njegova kći u sobi, da sjedi kraj nas u polutami i sluša nas. (SVhr 339)

(213) «Dondequiera que estés...» Penélope sabía perfectamente donde estaba Julián: en París, esperándola. (SVes 226)

“Gdje god bio...” Penélope je dobro znala gdje je Julián: u Parizu, čeka nju. (SVhr 360)

(214) La Nurieta estará abajo, leyendo. (SVes 93)

Nurieta je valjda dolje, čita. (SVhr 156)

(215) A usted lo que le gustaría es estar por ahí, marcándose un chotis. (SVes 154)

“Vi biste zapravo voljeli biti vani, plesati polku. (SVhr 248)

(216) Al volver a la mesa comprobé que Fermín estaba en la barra, pagando la cuenta y discutiendo de fútbol con el camarero que nos había atendido. (SVes 115)

Vrativši se za stol, otkrih da je Fermín otišao za šank platiti račun i sada se s konobarom koji nas je poslužio prepire o nogometu. (SVhr 189)

U posljednjem primjeru (216) gerundivu *pagando* ekvivalent je infinitna dopuna, a gerundivu *discutiendo* jednostavna rečenica. Ekvivalent glagolu stanja *estar* (*en la barra*) je u hrvatskome glagol kretanja *otići za šank*. U hrvatskome bi uz glagol kretanja *otići* bila gramatična upotreba glagolskog priloga sadašnjeg, ali pod uvjetom da mu je funkcija adverbijalna, odnosno da opisuje način kretanja i odgovara na pitanje *kako (je otišao)*. Međutim, u ovome je primjeru riječ o namjeri i cilju: „*otići za šank platiti račun*“ je isto što i „*otići za šank s namjerom da plati račun*“. U tom bi slučaju upotreba glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu gerundiva bila negramatična: **otičao je za šank plaćajući račun*.

Nadalje, u primjeru (217) ekvivalent gerundivu s glagolom *estar* je u hrvatskome kompletivna rečenica koja funkcionira kao dopuna pridjevu.

(217) Tal vez la atmósfera hechicera de aquel lugar había podido conmigo, pero tuve la seguridad de que aquel libro había estado allí esperándome durante años, probablemente desde antes de que yo naciese. (SVes 3)

Možda me svladao začarani ugođaj toga mjesta, ali bio sam siguran da me ta knjiga ondje čekala godinama, vjerojatno još prije moga rođenja. (SVhr 11)

Ekvivalent gerundivu s glagolom *estar* također može biti i relativna rečenica u hrvatskome, što je vidljivo iz primjera (218) i (219). Međutim, glagolski prilog sadašnji ne može modificirati glagol *biti*.

- (218) Siempre que la visitaba, su tío estaba presente finjiendo leer el diario, o la Bernarda se materializaba trajinando por el foro y lanzándome miradas de soslayo. (SVes 27)

Kad god bih je posjetio, bio je prisutan njezin stric koji se pretvarao da čita novine, ili bi se odnekud stvorila Bernarda pa bi se stala motati naokolo i dobacivati mi poglede iskosa. (SVhr 51)

- (219) Sus estanterías estaban repletas de libros imponentes rezumando autoridad. (JAes 62)

Police su bile krcate impozantnim knjigama koje su odisale strahopoštovanjem. (JAhr 94)

Uz glagol stanja *estar* ekvivalent gerundivu može biti i prijedložna skupina u hrvatskome (220).

- (220) Meciendo nuestra serena monotonía estaba la radio, que nos obsequiaba con una selección de momentos escogidos en la carrera de Antonio Machín, muy en boga por entonces. (SVes 85)

Radio je svirao u ritmu naše spokojne monotonije nudeći nam izabrane hitove Antonija Machina, koji je tada bio vrlo popularan. (SVhr 145)

*Radio je svirao uljuljujući nas (...).

2. U sljedećim ćemo primjerima opisati ekvivalent gerundivu koji stoje uz glagol stanja *quedarse*. U svim primjerima na mjestu gerundiva stoji glagolski prilog sadašnji te u primjeru (224) uz glagolski prilog sadašnji i jednostavna rečenica. Uz glagol *quedarse* i gerundiv stoje priložne oznake mjesta *fuera* (223) i *a mi lado* (224) te pridjevi *quieto* (222) i *inmóvil* (225).

Ekvivalenti glagola *quedarse* u hrvatskome su glagol kretanja *zastati* (221) te glagoli stanja *ostati* i *stajati* od (222) do (226).

- (221) La empujé con la mano y me quedé en el umbral, escrutando las sombras que inundaban el largo corredor. (JAes 350)

Gurnuo sam ih rukom i zastao na pragu, pomno proučavajući sjene koje su preplavile dugački hodnik. (JAhr 523)

- (222) Me quedé quieto, desabotonando lentamente el abrigo y buscando el revólver. (JAes 313)

Ostao sam miran, raskopčavajući polagano kaput i tražeći revolver. (JAhr 466)

- (223) Me quedé fuera, contemplando a mis compañeros reír y brindar tras los cristales. (JAes 34)

Ostao sam vani gledajući kako se moji kolege smiju i nazdravljaju iza prozora. (JAhr 52)

- (224) El librero se quedó a mi lado, intentando medirme el pulso presionándome la muñeca con el índice. (JAes 87)

Knjižar je ostao uz mene te mi pokušavao izmjeriti tlak prištićući mi kažiprstom zglob. (JAhr 130)

- (225) Me quedé allí inmóvil, casi sin respirar, sosteniendo el arma en alto apuntando hacia la puerta. (JAes 253)

Stajao sam ondje nepomično, gotovo ne dišući, držeći pištolj u zraku i nišaneći prema vratima. (JAhr 374)

- (226) Me quedé observando el teléfono durante un minuto, esperando que volviese a sonar. (SVes 189)

Cijelu minutu tako sam stajao i promatrao telefon očekujući da opet zazvoni. (SVhr 301)

Osim glagolskog priloga sadašnjeg, ekvivalent gerundivu s glagolom *quedarse* također mogu biti prijedlozi, što je vidljivo iz primjera (227) i (228).

- (227) Me quedé sosteniendo la tarjeta en la mano y la palabra en los labios, persiguiéndola con la mirada hasta que su silueta se fundió en la penumbra gris que precedía a la tormenta. (SVes 136)

Ostadoh stajati s karticom u ruci i riječima na vrhu jezika, slijedeći je pogledom sve dok se njezina silueta nije stopila sa sivom polutamom koja je prethodila oluji. (SVhr 221)

(228) Barceló y yo nos quedamos allí, acompañando al viejo Sempere mientras la gente acudía a despedirse. (JAes 268)

Barceló i ja ostali smo ondje, uz staroga Semperea, dok su se ljudi dolazili oprostiti. (JAhr 400)

U primjeru (229) ekvivalent gerundivu s glagolom *quedar* je infinitiv u hrvatskome. U ovome je primjeru riječ o glagolu *quedar* kao glagolu promjene i transformacije te je konstrukcija s gerundivom perifrastična. Glagolom *quedar* je u tom slučaju iskazana promjena kao rezultat ili posljedica prethodne radnje. Upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu gerundiva s glagolom *ostati* u hrvatskome bila negramatična.

(229) La portezuela quedó colgando en el aire, una bocanada de viento húmedo inundando la cabina. (JAes 348)

Vratašca su ostala visjeti u zraku, a dah vlažnog vjetra preplavio je kabinu. (JAhr 520)

U sljedećim primjerima (230) i (231) s glagolom *quedarse*, jedan glagol u hrvatskome (*slušati*, *usnuti*) objedinjuje dva u španjolskome (*quedarse escuchando*, *quedarse dormido*) uz koje stoje gerundivi *preguntando* i *pensando*. Ekvivalenti gerundivima su glagolski prilozi sadašnji *pitajući se* i *misleći*.

(230) Me quedé escuchando la respiración del padre de Bea, mudo, preguntándome si me habría reconocido por la voz. (SVes 191)

Nijemo sam slušao disanje Beina oca pitajući se je li mi prepoznao glas. (SVhr 304)

(231) Me tendí en la cama en la penumbra y me quedé dormido pensando en el inspector, en Fermín y en el relojero. (SVes 80)

Ispružih se na krevet u polutami i usnuh misleći na inspektora, Fermína i urara. (SVhr 137)

3. U redovima koji slijede opisat ćemo ekvivalente gerundiva koji stoje uz glagol stanja *pasar*, u hrvatskome istovrijedan glagolu mirovanja *provesti* ((232) – (235)) te glagolu

kretanja *procí* (236). Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu gerundiva je gramatična.

- (232) Pasé casi una hora mirando el lago y las montañas en la lejanía antes escribir una sola palabra. (JAes 296)

Proveo sam gotovo sat vremena promatrajući jezero i planine u daljini prije nego što sam napisao jednu jedinu riječ. (JAhr 439)

- (233) Pasó seis meses en una habitación en el ático del burdel de Irene, recuperándose. (SVes 221)

Proveo je šest mjeseci u sobi u potkrovlju Irenina bordela, oporavljajući se. (SVhr 352)

- (234) Me dijo que no desea mi compasión, que cada día que paso a su lado fingiendo quererle le hago daño. (JAes 255)

Rekao mi je da ne želi moje sažaljenje, da mu svaki dan koji provedem uz njega glumeći da ga volim samo nanosim bol. (JAhr 377)

- (235) Pasé la tarde velando aquella funesta carta que me anunciaba mi incorporación a filas y esperando señales de vida de Fermín. (SVes 202)

Provedoh cijelo popodne bdijući nad onim sumornim pismom koje mi je obznanilo da stupam u vojsku i čekajući da se Fermín pojavi. (SVhr 321)

- (236) Ambas pasaron a mi lado dedicándome una mirada de soslayo y una media sonrisa de asco. (SVes 190)

I obje prođoše pored mene pogledavajući me prijezirno. (SVhr 303)

Osim glagolskog priloga sadašnjeg, ekvivalent gerundivu s glagolom *pasar* može biti i jednostavna rečenica. Glagol *pasar* u primjeru (237) dio je frazema *pasar la noche en vela*, sa značenjem *provesti noć bdijući*, odnosno *provesti noć ne sklopivši oko*. Upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg uz glagol *provesti* (*noć*) bila gramatična.

- (237) Pasé la noche en vela, tendido sobre el lecho con la luz encendida contemplando mi flamante pluma Montblanc, con la que no había vuelto a escribir en años y que empezaba a convertirse en el mejor par de guantes que jamás se le haya regalado a un manco. (SVes 196)

Cijelu noć nisam oka sklopio. Ležao sam na krevetu s upaljenim svjetlom i promatrao svoje veličanstveno nalivpero Montblanc, kojim već godinama ništa nisam napisao i koje se polako pretvaralo u najbolji par rukavica ikad kupljen čovjeku bez ruku. (SVhr 311)

Proveo sam noć (...) promatrajući nalivpero (...).

Ekvivalent gerundivu uz glagol *pasar* može biti i vremenska rečenica (238). Ekvivalent glagola *pasar* u hrvatskom je glagol *svratiti*. Budući da bi radnja iskazana glagolom *izlaziti* ukazivala na nesvršenu i istovremenu radnju izrečenu glagolom *svratiti*, upotreba glagolskog priloga sadašnjeg je u tom slučaju upitna. U anketi koju smo proveli, rečenica s glagolskim prilogom sadašnjim za skoro polovicu ispitanih govornika (48%) zvuči dobro, za 39% ispitanika ne zvuči dobro, a njih 13% nije sigurno.

Međutim, upotreba bi glagolskog priloga prošlog zbog svršenosti i prijevremenosti u ovome slučaju bila gramatična: *Izišavši odande, svratio sam do središnjih ureda Banco Hispano Colonial*.

(238) Saliendo de allí me he pasado por las oficinas centrales del Banco Hispano Colonial. (JAes 328)

Kad sam izašao odande, svratio sam do središnjih ureda Banco Hispano Colonial. (JAhr 490)

?Izlazeći odande, svratio sam do središnjih ureda banke Banco Hispano Colonial.

U primjerima od (239) do (245) s glagolom *pasar* jedan glagol u hrvatskome objedinjuje dva glagola u španjolskome: *pasar soñando* – *sanjati*, *pasar hablando* – *govoriti*, *pasar esperando* – *čekati*, *pasar visitando* – *biti (u posjeti)*, *pasar removiendo* – *proučavati*, *pasar corriendo* – *potrčati*, *pasar durmiendo* – *spavati*. Ekvivalent gerundivu je u hrvatskome u svih šest primjera jednostavna rečenica. Također valja naglasiti i to da je u sljedećim primjerima glagol *pasar* moguće definirati kao pomoćni glagol unutar (polu)perifrastične konstrukcije.

(239) *Pasé casi toda la mañana soñando despierto en la trastienda, conjurando imágenes de Bea.* (SVes 180)

Gotovo sam svakog jutra budan sanjao u stražnjem prostoru, zamišljajući da dolazi Bea. (SVhr 288)

- (240) Pasaba las horas hablándome de la infancia de Julián, de cómo trabajaban juntos en la sombrerería, mostrándome fotografías. (SVes 256)

Satima mi je govorio o Juliánovu djetinjstvu, kako su zajedno izrađivali šešire, i pokazivao mi fotografije. (SVhr 405)

- (241) Pasé dos días esperando a Miquel o a Julián en casa, creyendo que me volvía loca. (SVes 247)

Dva sam dana kod kuće čekala Miquela ili Juliána, misleći da ću poludjeti. (SVhr 391)

- (242) Los meses que Cristina pasó aquí visitando a su padre... llegamos a ser buenos amigos. (JAes 292)

U onim mjesecima kad je Cristina bila u posjetu ocu... postali smo dobri prijatelji. (JAhr 435)

- (243) —Ricardo Salvador fue expulsado del cuerpo en 1906, después de pasar dos años removiendo el caso de la muerte de Diego Marlasca mientras mantenía una relación ilícita con la viuda del difunto. (JAes 330)

“Ricardo Salvador izbačen je iz policije 1906. nakon što je dvije godine proučavao slučaj Diega Marlasce dok je održavao nedopuštenu vezu s pokojnikovom udovicom. (JAhr 493)

- (244) Pasamos corriendo frente a la Casa de la Misericordia y la Casa de la Piedad, desoyendo miradas y susurros que silbaban desde portales oscuros que olían a estiércol y carbón. (SVes 47)

Protrčasmo pored Kuće milosrđa i Kuće samilosti, ne obazirući se na poglede i šapate koji su dopirali iz mračnih veža koje su vonjale po izmetinama i ugljenu. (SVhr 84)

- (245) Pasé casi dos semanas durmiendo en los talleres de la imprenta del diario, oculto entre máquinas de linotipia que parecían gigantescas arañas de acero intentando acallar aquel silbido enloquecedor que me perforaba los tímpanos al anochecer. (JAes 31)

Gotovo dva tjedna spavao sam u tiskarskoj radionici u novinama, skriven među slagarskim strojevima koji su izgledali poput divovskih čeličnih paukova, pokušavajući utišati onaj izluđujući zvižduk koji mi je bušio bubnjiće kad bi se smračilo. (JAhr 48)

4. Sljedeći su primjeri s gerundivom koji modificiraju glagol stanja *permanecer*. Ekvivalenti su u hrvatskome glagolski prilog sadašnji od (246) do (249) i jednostavna rečenica (250) i (251).

- (246) Sempere permaneció pensativo unos instantes, dudando. (JAes 44)
Sempere je ostao zamišljen nekoliko trenutaka, oklijevajući. (JAhr 68)
- (247) Permanecimos así durante un largo rato, en silencio, escuchando la lluvia. (JAes 253)
Ostali smo dugo tako, u tišini, slušajući kišu. (JAhr 375)
- (248) Yo permanecí pegado al fuego, observando el vapor ascender de mi ropa como ánima en fuga. (SVes 137)
Ja se i dalje nisam micao od vatre, gledajući kako se para diže iz moje odjeće kao duša koja leti u nebo. (SVhr 223)
- (249) Permanecimos sentados a la mesa unos minutos, contemplando el ir y venir de camareros por el comedor de Casa Leopoldo. (JAes 154)
Ostali smo sjediti za stolom nekoliko minuta, promatrajući konobare kako dolaze i odlaze blagovaonicom Case Leopoldo. (JAhr 230)
- (250) Las ventanas permanecían oscuras, llorando de lluvia. (SVes 34)
Prozori su i dalje bili u tami, oplakivala ih je kiša. (SVhr 63)
- (251) Permaneció allí paralizado, espiando el espejismo sin aliento. (SVes 127)
Stajao je tako paraliziran i bez daha promatrao tu prikazu. (SVhr 208)

- h) Gerundivom glagola stanja *seguir* možemo iskazati i način na koji se realizira radnja. Ekvivalenti gerundiva su u hrvatskome jednostavna rečenica (252), prijedlozi *prema* (253) i (254), prijedložna skupina *u skladu s(a)* (255), glagolski prilog sadašnji *sljedeći*

(256) te prijedlog *zbog* (257). Upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg *sljedeći* (*upute*) ili *sljedeći* (*takva razmišljanja*) na mjestu prijedloga *prema* i *zbog* te prijedložne skupine *u skladu s(a)* bila gramatična.

(252) Nadie se atrevía a llevarse el cuerpo, que seguía allí, tiñendo una telaraña de sangre sobre la acera. (SVes 239)

Nitko se nije usuđivao odnijeti tijelo, koje je i dalje bilo ondje i bojilo pločnik krvavom paučinom. (SVhr 380)

(253) Según me contaron después —porque yo no lo recuerdo y las bodas siempre se empeñan en recordarlas mejor los demás—, antes de la ceremonia, la Bernarda y don Gustavo Barceló (siguiendo instrucciones detalladas de Fermín) embozaron de moscatel al pobre sacerdote para soltarle las tablas. (SVes 283)

Kako su mi poslije rekli - jer ja se toga ne sjećam, a vjenčanja se uvijek bolje sjećaju drugi - prije samog obreda Bernarda i g. Gustavo Barceló (prema preciznim Fermínovim uputama) nalili su sirotog svećenika muškatnim vinom kako bi mu ublažili tremu. (SVhr 452)

(...) *sljedeći* *precizne Fermínove upute*

(254) La señora Aldaya era una figura más en el decorado, una pieza que entraba y salía de la escena siguiendo los dictados del decoro. (SVes 158)

Gđa Aldaya bila je tek dio scenografije, figura koja je ulazila na pozornicu i izlazila s nje već prema diktatima pristojnosti. (SVhr 254)

(...) *sljedeći* *diktate pristojnosti*

(255) Siguiendo esta línea de razonamiento, había encargado a Fructuós Gelabert que rodase metros y metros de película en los corredores de «El ángel de bruma» en busca de signos y visiones del otro mundo. (SVes 140)

U skladu s takvim razmišljanjima bijaše Fructuosu Gelabertu naložio da snimi metre i metre filma u hodnicima Anđela magle ne bi li uočio znakove i vizije s drugog svijeta. (SVhr 227)

Sljedeći *takva razmišljanja* (...)

(256) Siguiendo una corazonada, Miquel decidió visitar la pensión en la que Jacinta había estado viviendo durante los meses siguientes a su despido. (SVes 226)

Slijedeći instinkt, Miquel je odlučio otići u pansion u kojemu je Jacinta živjela nekoliko mjeseci nakon što je otpuštena s posla. (SVhr 360)

(257) Venía a preguntar por el señor Miquel Moliner, supuestamente siguiendo una rutinaria actualización de un archivo del colegio de periodistas. (SVes 259)

Došao je pitati za g. Miquela Molinera, navodno zbog rutinskog ažuriranja arhiva iz novinarske škole. (SVhr 410)

(...) slijedeći navodno rutinska ažuriranja arhiva iz novinarske škole.

- i) Slijede gerundivi koji imaju ulogu diskurzivnih markera ili konektora unutar govornog čina. Takvi gerundivi stoje najčešće na početku rečenice, a ekvivalenti u hrvatskome su im glagolski prilog prošli i jednostavna rečenica.

(258) Aprovechando que me había dado la espalda, lo he abierto y he leído una inscripción escrita a mano en la primera página. (JAes 333)

Iskoristivši priliku što mi je okrenula leđa, otvorio sam je i pročitao rukom ispisan natpis na prvoj stranici.” (JAhr 496)

(259) Y, cambiando de tema, ¿vamos a cenar o no? (JAes 227)

I, da promijenimo temu, hoćemo li večerati ili nećemo? (JAhr 336)

(260) Así que, concluyendo, porque es Navidad, y para que su amigo se calle de una puñetera vez, le ofrezco debutar como los héroes: contra viento y marea. (JAes 5)

Tako da vam, da zaključimo, budući da je Božić i kako bi vaš prijatelj već jednom zašutio, nudim da debitirate kao pravi junaci: protiv vjetera i oluje.” (JAhr 12)

(261) Pero volviendo al asunto, al ver el estado de todo aquello me acerqué a preguntar en el café contiguo y me dijeron que el edificio llevaba así más de veinte años. (JAes 166)

Ali vratimo se svojoj temi. Kad sam vidio u kakvom je sve stanju, otišao sam se raspitati u susjedni kafić i rekli su mi da je zgrada takva više od dvadeset godina.” (JAhr 246)

Na temelju navedenih primjera iz korpusa može se zaključiti da je glagolski prilog sadašnji najčešći ekvivalent gerundivu kao glagolskom modifikatoru čiji je subjekt identičan subjektu glavne rečenice. Zatim slijede jednostavna rečenica, potom sintaktičke skupine manje od rečenice te zavisnosložena rečenica. Primjere s drugim ekvivalentima komentirali smo i zaključili da bi upotreba glagolskog priloga sadašnjeg kao ekvivalenta gerundiva u istom sintaktičkom okruženju bila gramatična. Potvrdili smo da je u u svim primjerima priložnom gerundivu mogući ekvivalent glagolski prilog sadašnji, osim kada je riječ o glagolu *biti*.

Slijedi prikaz hrvatskih ekvivalenata gerundiva iz oba korpusa kojemu je subjekt identičan subjektu glavne rečenice brojčano i u postotcima. Riječ je o 1354 rečenična gerundiva, što je 76,9% od ukupnog broja gerundiva.

Tablica 1: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji je subjekt identičan subjektu glagola glavne rečenice

HRVATSKI EKVIVALENTI	BROJ PRIMJERA	POSTOTAK
Glagolski prilog sadašnji	798	59%
Glagolski prilog prošli	66	5%
Zavisnosložena rečenica:	110	8%
Kompletivna rečenica – dopuna pridjevu	1	0,1%
Kompletivna rečenica – dopuna imenici	1	0,1%
Objektna rečenica	13	1%
Rečenica s funkcijom predikatnog proširka	3	0,2%
Vremenska rečenica	22	1,6%
Namjerna rečenica	16	1,2%
Uzročna rečenica	5	0,4%
Načinska rečenica	8	0,6%

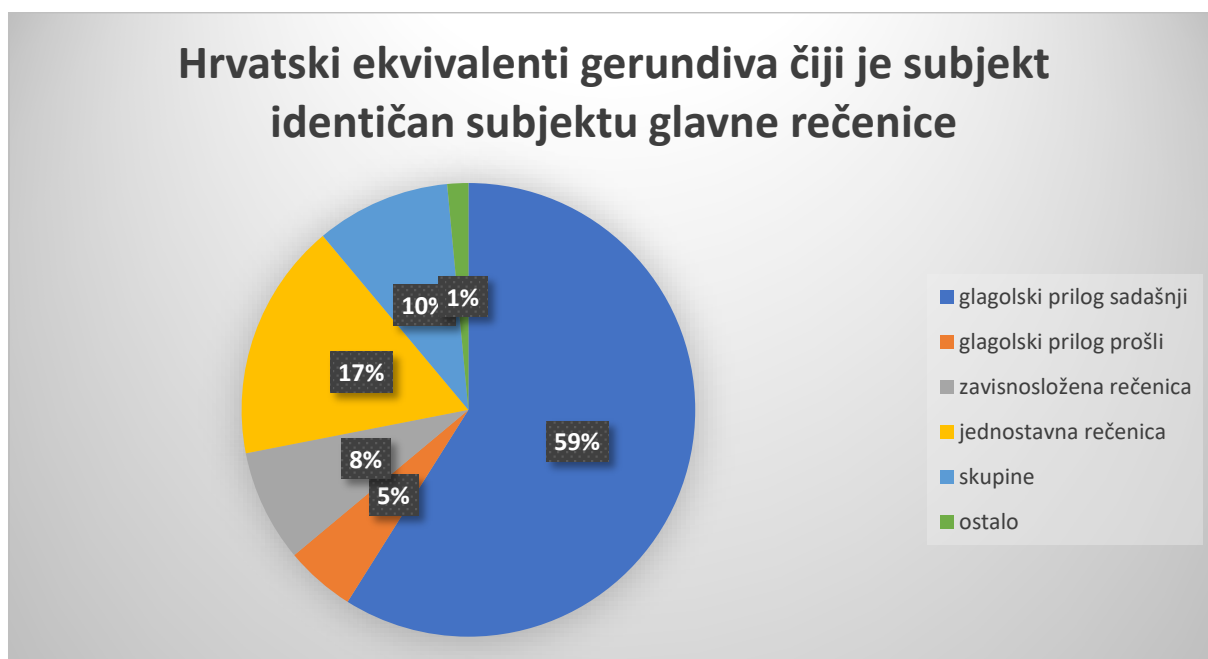
Komparativna rečenica	6	0,4%
Dopusna rečenica	2	0,15%
Posljedična rečenica	1	0,1%
Mjesna rečenica	1	0,1%
Relativna rečenica	31	2,3%
Jednostavna rečenica	228	17%
Rečenica u nezavisnom slaganju	2	0,15%
Skupine:	130	9,6%
Prijedložna skupina	72	5,3%
Pridjevska skupina	38	2,8%
Imenska skupina	13	1%
Priložna skupina	6	0,44%
Veznička skupina	2	0,15%
Čestica	7	0,5%
Specifičnosti	3	0,2%
Izostavljen ekvivalent	9	0,7%

Na slici 1 vidljivo je da je najzastupljeniji ekvivalent glagolski prilog sadašnji s 59%. Zatim ga slijedi jednostavna rečenica (17%), potom sintaktičke skupine manje od rečenice (9,6%) unutar kojih se najčešće pojavljuje prijedložna skupina (5,3%) te je naposljetku zavisnosložena rečenica (8%).

Među zavisnosloženim rečenicama najzastupljenija je priložna (61 primjer, odnosno 4,5%), a potom relativna (2,3%) i objektna (1%). Od priložnih je rečenica najučestaliji ekvivalent gerundiva vremenska rečenica koju slijedi namjerna, dok su dopusna, posljedična i mjesna na

dnu tablice. Ekvivalent gerundivu je i glagolski prilog prošli (5%). Tek je 9 gerundiva kojima je izostavljen ekvivalent u hrvatskome, što je 0,7% od ukupnog broja.

Također možemo zaključiti da je od ukupnog broja primjera s gerundivom čiji je subjekt identičan subjektu glagola glavne rečenice, 59% ekvivalenata u hrvatskome glagolski prilog sadašnji, dok se u 41% primjera javljaju drugi ekvivalenti, iako bi upotreba glagolskog priloga sadašnjeg u tim primjerima na mjestu gerundiva bila moguća, odnosno gramatična. Međutim, u 41% primjera na mjestu glagolskog priloga sadašnjeg upotrijebljene su druge strukture, na osnovi čega možemo zaključiti da postoje evidentne stilske razlike u upotrebi glagolskog priloga sadašnjeg i gerundiva. Gerundiv tako možemo smatrati stilski neobilježnijom formom od glagolskog priloga sadašnjeg u hrvatskome.



Slika 1: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji je subjekt identičan subjektu glavne rečenice

6.2.2. Subjekt gerundiva je direktni objekt glagola glavne rečenice

Ulogu subjekta gerundiva također može imati direktni objekt glagola glavne rečenice. U tom slučaju gerundiv može biti dopuna predikatu te rjeđe objektu glavne rečenice. Sintaktička funkcija gerundiva kao dopune predikata je proširačka, odnosno pridjevska kada stoji kao dopuna objektu glagola glavne rečenice. To znači da gerundivom s proširačkom funkcijom

uglavnom iskazujemo radnju i proces, dok se gerundiv s pridjevskom funkcijom rabi za iskazivanje svojstava i osobina, i to najčešće unutar razgovornog i administrativnog stila.

Gerundivi kojima je subjekt direktni objekt glagola glavne rečenice najčešće stoje uz glagole percepcije i osjeta (*ver, mirar, escuchar, oír, sentir, observar, contemplar, vislumbrar, adivinar, advertir, apreciar, entrever, distinguir*), postojanja, prisutnosti, prezentacije (*haber*), pronalaska ili otkrića (*descubrir, encontrar, hallar*), mentalne i intelektualne percepcije (*imaginar*), prikazivanja (*describir, desdibujar, dibujar, escribir*) te uz glagole *tener, dejar* i *llevar*.

U analiziranom se korpusu gerundivi kojima je subjekt istovjetan direktnom objektu glagola glavne rečenice najčešće pojavljuju uz sljedeće glagole percepcije i osjeta: *ver, mirar, escuchar, oír, sentir, observar, contemplar, adivinar, vislumbrar, advertir, apreciar, entrever, distinguir* te glagolske sintagme *echar un vistazo, intercambiar la mirada*.

Budući da u hrvatskome jeziku subjekt glagolskom prilogu sadašnjem ne može biti direktni objekt glagola glavne rečenice, upotreba glagolskog priloga sadašnjeg kao ekvivalenta gerundiva nije gramatična. U sljedećim ćemo primjerima iz korpusa analizirati primjere u hrvatskome jeziku i nabrojati moguće ekvivalente gerundiva. Primjerima u kurzivu ćemo u pojedinim rečenicama ispitati gramatičnost glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu gerundiva.

I. Uz glagole percepcije i osjeta ekvivalent gerundivu najčešće je rečenica s funkcijom predikatnog proširka, zatim relativna, objektna i jednostavna rečenice.

a) Ekvivalenti gerundivima uz glagole percepcije i osjeta u hrvatskom su jeziku najčešće rečenice s funkcijom predikatnog proširka. Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg kao ekvivalenta gerundivu s proširačkom funkcijom nije gramatična, što vidimo iz primjera u kurzivu kojima ispitujemo gramatičnost glagolskog priloga sadašnjeg.

(262) Sentí las pinzas hurgando en las heridas, extrayendo agujas de cristal que arrastraban jirones de piel y carne a su paso. (JAes 341)

Osjetio sam pincetu kako ruje po ranama, kako vadi krhotine stakla i usput povlači komade kože i mesa. (JAhr 508)

*Osjetio sam pincetu rujući po ranama, vadeći krhotine stakla (...)

(263) Me vi a mí mismo caminando por las calles de aquella Barcelona embrujada de la mano de Bea, casi ancianos. (SVes 279)

Vidjeh sebe kako koračam ulicama one začarane Barcelone, pod ruku s Beom, sada već bračni par u godinama. (SVhr 442)

**Vidjeh sebe koračajući ulicama one začarane Barcelone (...)*

(264) En ella se apreciaba a una niña de unos ocho o nueve años caminando sobre un pequeño muelle de madera que se adentraba en una lámina de mar luminosa. (JAes 75)

Na njoj je bila djevojčica od nekih osam ili devet godina kako hoda po malenom drvenome molu koji ulazi u pokrov blistavog mora. (JAhr 113)

**Na njoj je bila djevojčica od nekih osam ili devet godina hodajući (...)*

(265) La puerta del armario estaba entreabierta y se podían apreciar en el interior los antiguos vestidos y trajes que colgaban de las perchas, carcomidos por el tiempo, ondeando como algas bajo el agua. (JAes 127)

Vrata ormara bila su odškrinuta i unutra su se mogle nazreti stare haljine i odijela koji su visjeli s vješalica, izgrizeni vremenom, kako lelujaju poput alga pod vodom. (JAhr 192)

**(...) mogle su se nazreti stare haljine i odijela (...) lelujajući (...).*

U sljedećem su primjeru (266) drugačije strukture rečenica u hrvatskom i španjolskom. Ekvivalent prijedložnom objektu *en brazos* je u hrvatskom glagol *grliti*. Dakle, u hrvatskome je riječ o rečenici s funkcijom predikatnog proširka (Vidjeh *Fermína*) *kako plaćući grli* u kojoj glagolski prilog sadašnji *plaćući* modificira radnju iskazanu glagolom *grliti*. Da je struktura rečenice u hrvatskom i španjolskom ista, upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg zbog bila negramatična (subjekta glagolskog priloga sadašnjeg ne može biti direktni objekt glagola glavne rečenice): **Vidjeh Fermína plaćući u rukama*. Znači, ekvivalent predikativnom gerundivu u hrvatskome je rečenica s funkcijom predikatnog proširka.

(266) Vi a Fermín llorando en brazos de la Bernarda, y a mi viejo amigo Tomás, que había enmudecido para siempre. (SVes 279)

Vidjeh *Fermína* kako plaćući grli Bernardu, te svoga starog prijatelja Tomasa, zauvijek zanijemjela. (SVhr 442)

- b) Osim rečenice s funkcijom predikatnog proširka, ekvivalent gerundivu uz glagol percepcije *sentir* u hrvatskome može biti i objektna rečenica. U navedenom je primjeru subjekt gerundiva argument u akuzativu, odnosno *dedos fríos*. Budući da u hrvatskome subjekt glagolskog priloga sadašnjeg ne može biti argument glagola glavne rečenice, rečenica u kurzivu s glagolskim prilogom sadašnjim kao ekvivalentom gerundiva nije gramatična.

(267) Sentí dedos fríos cerrándose sobre mi corazón. (SVes 51)
Osjetio sam kako mi srce stežu neki ledeni prsti. (SVhr 90)
**Osjetio sam neke ledene prste stežući mi srce.*

- c) U sljedećim je primjerima ekvivalent gerundiva relativna rečenica koja u hrvatskome često stoji na poziciji gerundiva.

(268) Lo primero que advertí fue que podía ver mi propio aliento flotando frente a mi rostro. (JAes 302)

Prvo što sam uočio bio je moj dah koji mi je lebdio pred licem. (JAhr 448)

(269) Lo lamento, pero me cuesta ver a una parte sustancial de las mujeres de una sociedad creyendo en banderines y escudos. (JAes 173)

Žalim, ali teško mogu vidjeti važan udio žena u društvu koje vjeruje u zastavice i grbove. (JAhr 257)

(270) Los pasos se habían detenido y no se oía más que la lluvia golpeando sobre el mármol. (JAes 239)

Koraci su stali i nije se čulo ništa osim kiše koja je udarala o mramor. (JAhr 354)

(271) Contemplé el fuselaje centelleando a apenas unos centímetros de mi rostro, una muerte segura desfilando a una décima de segundo. (SVes 207)

Pogledah to čudovište koje je sijevnulo tek nekoliko centimetara od moga lica, sigurnu smrt kojoj sam izmaknuo za desetinku sekunde. (SVhr 329)

(272) Escuché el chasquido de sus dientes desgarrando la piel muerta y vi los labios de Fumero rezumando sangre. (SVes 277)

Začuh škripu zuba koji kidaju mrtvu kožu i vidjeh kako s Fumerovih usnica curi krv. (SVhr 439)

- d) Gerundiv u primjeru (273) stoji uz desemantizirani imperativ glagola *mirar*, a ekvivalent mu je u hrvatskome jednostavna rečenica. Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg nije gramatična.

(273) —Mírelo, pobrecillo, buscando a un progenitor perdido en las nieblas de la memoria. (SVes 118)

Pogledajte ga, siroče, traži izgubljena oca u prošlosti obavijenoj velom tajne! (SVhr 194)

**Pogledajte ga, siroče, tražeći izgubljena oca (...).*

- II. U sljedećim su primjerima ekvivalenti gerundivu uz glagol postojanja i prisutnosti *haber* jednostavna rečenica (274) i prilog (275). Istaknimo da je glagolu *haber* u primjeru (274) ekvivalent u hrvatskome glagol *biti* s kojim je upotreba glagolskog priloga sadašnjeg negramatična. U primjeru (275) ekvivalent strukturi *comprobé que había* u hrvatskome je glagol percepcije *ugledati* uz koji stoji direktni objekt *dvije svijeće*. Upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg *pojavljujući se* u hrvatskome bila negramatična.

(274) Había alguien abajo, golpeando mi puerta. (JAes 265)

Netko je bio dolje, lupao na moja vrata. (Jahr 393)

**Netko je bio dolje, lupajući na moja vrata.*

(275) Al llegar al rellano del primer piso comprobé que había dos velas más adentrándose en el corredor. (SVes 274)

Kad sam stigao na odmorište prvoga kata, ugledah još dvije svijeće dalje niz hodnik. (SVhr 435)

- III. Ekvivalent gerundivu uz glagole pronalaska i otkrića *encontrar*, *sorprender*, *hallar*, *descubrir* je rečenica s funkcijom predikatnog proširka, zatim vremenska, objektna, relativna i jednostavna rečenica te pridjev.

- a) Na mjestu gerundiva uz glagole *encontrar* i *soprender* u sljedećim primjerima stoji rečenica s funkcijom predikatnog proširka. Iz rečenice u kurzivu vidimo da je upotreba glagolskog priloga sadašnjeg irelevantne interpretacije, što znači da je rečenica negramatična ako se glagolski prilog sadašnji odnosi na objekt (koji u ovom slučaju ispituje), odnosno gramatična ako se odnosi na subjekt.

- (276) La encontré tendida en el lecho, esperando. (JAes 259)
Našao sam je ispruženu na postelji, kako čeka. (JAhr 383)
#Našao sam je ispruženu na postelji, čekajući.
- (277) El hijo de la panadera lo había encontrado acurrucado en el portal, llorando como un niño y temblando. (SVes 89)
Pekaričin sin pronašao ga je kako čuču pred vratima, plače poput djeteta i dršće. (SVhr 150)
#Pekaričin sin pronašao ga je čučajući pred vratima, plačući (...) i dršćući.
- (278) Le encontré temblando, mudo. (SVes 251)
Našla sam ga kako dršće, nijem. (SVhr 398)
#Našla sam ga dršćući (...).
- (279) Me sorprendí a mí mismo dibujando mentalmente el contorno de su cuerpo bajo aquellas ropas envejecidas, de prestado. (SVes 100)
Iznenada se zatekoh kako u sebi zamišljam obris njezina tijela ispod te pohabane, posuđene odjeće. (SVhr 166)
?Iznenada zatekoh samoga sebe zamišljajući obris njezina tijela (...)

Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg u primjeru (279) upitne je gramatičnosti jer se subjekt (ja) i direktni objekt (*samoga sebe*) glagola glavne rečenice odnose na isti referent.

- b) Ekvivalent gerundivu uz glagol *soprender* je vremenska rečenica, dok je rečenica s glagolskim prilogom sadašnjim irelevantne interpretacije, kao i primjeri (276), (277) i (278).

(280) Me sonrió azorada, como si la hubiese sorprendido curioseando donde no debía.
(JAes 126)

Nasmiješila se smeteno kao da sam je iznenadio dok njuška gdje ne bi trebala.
(JAhr 189)

#Nasmiješila se smeteno kao da sam ju iznenadio njuškajući gdje ne bi trebala.

- c) Ekvivalent gerundivu uz glagol *encontrar* je pridjev s funkcijom imenskog predikatnog proširka. Napomenimo i to da se gerundiv *coleano* u primjeru (281) pojavljuju u istom sintaktičkom okruženju kao i pridjevi *vivo* i *alto*.

(281) En más de una ocasión deseé que así fuese, pero mi padre siempre regresaba y me encontraba vivo, coleano y un poco más alto. (JAes 25)

Više no jednom poželio sam da bude tako, ali moj bi se otac uvijek vratio i našao me živoga, zdravoga i malo većega. (JAhr 41)

- d) Uz glagole *encontrarse* i *sorprender* ekvivalent gerundivu je objektna rečenica. Rečenica je s glagolskim prilogom sadašnjim upitne gramatičnosti samo u slučaju kada se subjekt i direktni objekt glagola glavne rečenice odnose na isti referent, npr. *?Iznenadih samog sebe smiješeći se i kimajući.*

(282) Me quedé blanco, pero en unos segundos me encontré a mí mismo sonriendo y asintiendo. (SVes 60)

Probljedio sam, ali za nekoliko trenutaka shvatih da se smijesim i kimam. (SVhr 106)

(283) Me sorprendía recordando con precisión cartográfica los pliegues de su cuerpo, el brillo de mi saliva en sus labios y en aquella línea de vello rubio, casi transparente, que le descendía por el vientre y a la que mi amigo Fermín, en sus improvisadas conferencias sobre logística carnal, se refería como «el caminito de Jerez». (SVes 180)

Čudio sam se kako se s kartografskom preciznošću prisjećam svakog nabora njezina tijela, sjaja svoje sline na njezinim usnicama i na onoj liniji plavičastih, gotovo nevidljivih dlačica koja se spuštala duž njezina trbuha i koju je moj prijatelj Fermín, u svojim improviziranim lekcijama o tjelesnoj logistici, nazivao “putićem za Jerez”. (SVhr 288)

- e) Ekvivalenti gerundiva uz glagol *sorprenderse* je relativna rečenica. Što se tiče gramatičnosti glagolskog priloga sadašnjeg, možemo dati isto objašnjenje kao i za prethodne primjere. Naime, njegova je gramatičnost upitna jer se subjekt i direktni objekt glagola glavne rečenice odnose na isti referent, npr. *?Iznenadih samoga sebe razmišljajući o Clari* u primjeru (284) ili *?Iznenadih samog sebe kimajući* u primjeru (285).

(284) Me sorprendí a mí mismo apenas pensando en Clara Barceló, o en Julián Carax, o en aquel fantoche sin rostro que olía a papel quemado y se declaraba personaje escapado de las páginas de un libro. (SVes 44)

I sam sam se sebi čudio koliko malo razmišljam o Clari Barceló, ili o Juliánu Caraxu, ili o onoj spodobi bez lica koja je vonjala po nagorjelu papiru i predstavljala se kao lik iz knjige. (SVhr 79)

- f) Uz glagol *sorprenderse* ekvivalent gerundivu također može biti i jednostavna rečenica.

(285) Me sorprendí a mí mismo asintiendo. (SVes 102)

Iznenadih samoga sebe i kimnuh. (SVhr 170)

- IV. Ekvivalent gerundivu uz glagole mentalne i intelektualne percepcije *figurarse*, *imaginarse*, *recordar* je rečenica s funkcijom predikatnog proširka od (286) do (288) i objektna rečenica (289). Ekvivalentne rečenice na hrvatskom su irelevantne interpretacije, a to znači da bi rečenice bile gramatične da je subjekt glagolskom prilogu sadašnjem istovjetan subjektu glagola glavne rečenice, što u ovome dijelu analize ne ispitujemo.

(286) Cerré los ojos y le imaginé recorriendo las calles de la ciudad, desiertas y anegadas de agua. (JAes 252)

Zatvorio sam oči i zamišljao ga kako prolazi ulicama grada, pustima i zakrčenima vodom. (JAhr 373)

#(...) *zamišljao ga prolazeći* ulicama (...)

- (287) La imaginé allí, tal como me lo había descrito, de rodillas frente al baúl.
Encendiendo los fósforos y acercando la llama al papel. (JAes 305)
Kako pali šibice i približava plamen papiru. (JAhr 453)
#Zamišljala sam ju (...) paleći šibice i približavajući plamen papiru.
- (288) Imaginé las manos de Julián Carax trazando aquellos garabatos, jeroglíficos cuyo sentido se había llevado el tiempo. (SVes 68)
 Zamišljao sam ruke Juliána Caraxa kako ucrtavaju te šare, hijerogliffe čije je značenje progutalo vrijeme. (SVhr 119)
#Zamišljao sam ruke Juliána Caraxa ucrtavajući te šare (...)
- (289) Imaginé mis dedos acariciando su garganta, explorando un cuerpo que había memorizado de pura ignorancia. (SVes 32)
 Gledao sam kako je moji prsti miluju po vratu, prelazeći preko tijela koje sam mogao samo zamišljati. (SVhr 59)
#Gledao sam svoje prste milujući je po vratu (...)
- V. Predikativni gerundivi stoje uz glagole prikazivanja *dibujar, desdibujar, escribir, describir, recortar*, a ekvivalent im je relativna rečenica.
- (290) Llegué a escribir una carta a Julián contándoselo, pero nunca se la envié. (SVes 235)
 Napisala sam Juliánu pismo u kojemu sam mu to priopćila, ali nikad ga nisam poslala. (SVhr 374)
#Napisala sam Juliánu pismo priopćavajući mu (...)
- VI. Ekvivalenti predikativnom gerundivu uz glagole *tener, dejar* i *llevar* su prijedložna skupina (291), objektna rečenica (292) i rečenica s funkcijom predikatnog proširka uz glagol *dejar* (293) te relativna rečenica uz glagol *tener* (294). Dvije su upotrebe glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu gerundiva irelevantne interpretacije, a dvije su negramatične.

(291) Después de cenar, so pretexto de darme un paseo para estirar las piernas, dejé a mi padre leyendo y me dirigí hasta casa de Bea. (SVes 189)

Nakon večere, pod izlikom da idem malo protegnuti noge, ostavih oca s knjigom i uputih se prema Beinoj kući. (SVhr 301)

#(...) ostavih oca čitajući (...)

(292) Le dejé macerando la incertidumbre unos instantes. (JAes 221)

Pustio sam da ga nedoumica muči nekoliko trenutaka. (JAhr 328)

*Pustio sam ga mučeći se (...)

(293) Más tarde dejé a Isabella esperando a la entrada del laberinto y me adentré a solas en los túneles portando aquel manuscrito maldito que no había tenido el valor de destruir. (JAes 355)

Poslije sam ostavio Isabellu da pričeka na ulasku u labirint i ušao sâm u tunele noseći onaj prokleti rukopis koji nisam imao hrabrosti uništiti. (JAhr 531)

#Poslije sam ostavio Isabellu čekajući (...)

(294) Bea tenía un novio haciendo el servicio militar como alférez en Murcia, un falangista engominado llamado Pablo Cascos Buendía, que pertenecía a una familia rancia y propietaria de numerosos astilleros en las rías. (SVes 54)

Bea je imala dečka vojnika koji je služio kao potporučnik u Murciji, zalizanog falangista po imenu Pablo Cascos Buendía, iz stare obitelji koja je posjedovala mnogobrojna brodogradilišta u galješkim rukavcima. (SVhr 95)

*Bea je imala dečka vojnika služeći vojni rok (...).

Od ukupnog broja rečeničnih gerundiva, 248 je gerundiva (14%) kojima je subjekt identičan direktnom objektu glagola glavne rečenice. Gerundiv u tom slučaju može biti dopuna predikatu i objektu glavne rečenice. Gerundivom kao dopuni predikatu iskazana je sekundarna predikacija, dok gerundiv kao dopuna objektu ima pridjevsku funkciju, što znači da njegovom upotrebom možemo iskazati radnju i proces te rjeđe nečija svojstva i osobine i to uglavnom unutar razgovornog ili administrativnog stila.

Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji je subjekt identičan direktnom objektu glagola glavne rečenice prikazani su u tablici 2. Na osnovi prikaza iz tablice možemo zaključiti da je najčešći ekvivalent španjolskom gerundivu u hrvatskome rečenica s funkcijom predikatnog proširka (58%) koju slijede objektna (15,7%) i relativna rečenica (11,7%), potom jednostavna rečenica i dr. Od skupina je najčešći ekvivalent prijedložna sa 3,2%.

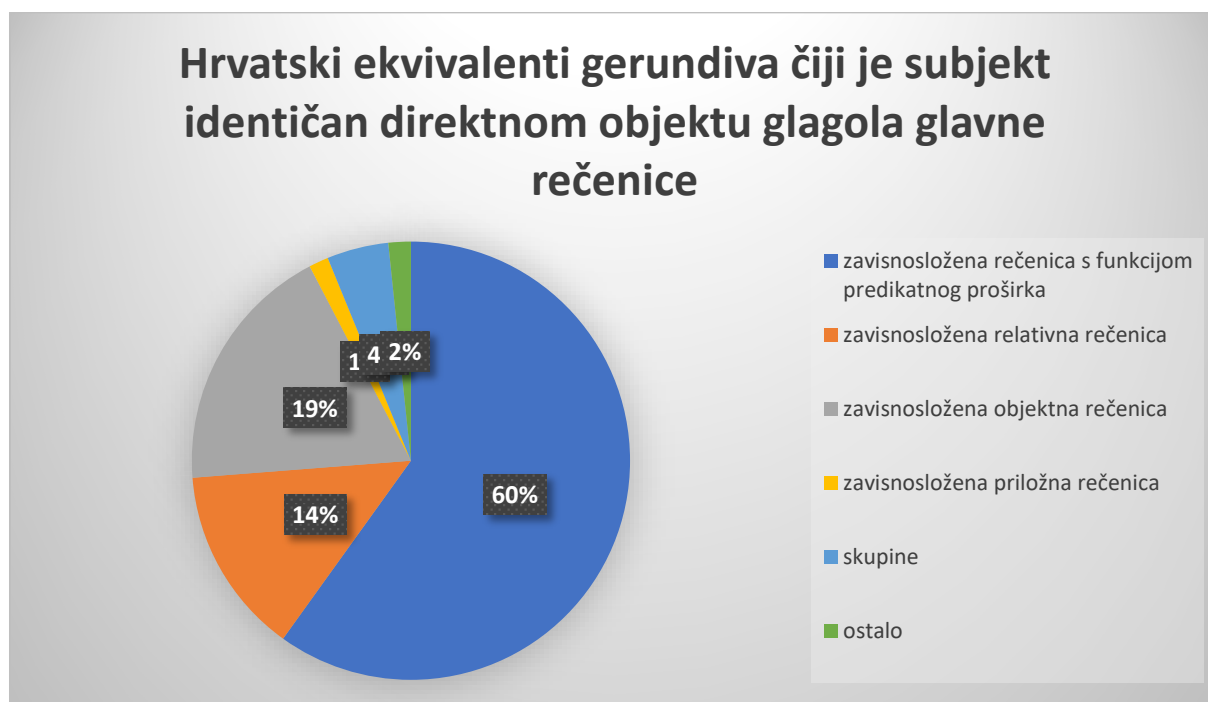
Budući da subjekt glagolskog priloga sadašnjeg ne može biti direktni objekt glagola glavne rečenice, njegova bi upotreba na mjestu gerundiva u ovom slučaju bila negramatična. Pojedini primjeri nose oznaku # kojom označavamo rečenicu irelevantne interpretacije, što znači da bi rečenica, u kojoj bi se glagolski prilog sadašnji odnosio na subjekt glagola glavne rečenice, bila gramatična.

Tablica 2: Hrvatski ekvivalenti čiji je subjekt identičan direktnom objektu glagola glavne rečenice

HRVATSKI EKVIVALENTI	BROJ PRIMJERA	POSTOTAK
Glagolski prilog sadašnji	4	1,6%
Zavisnosložena rečenica:	216	87%
Objektna rečenica	39	15,7%
Rečenica s funkcijom predikatnog proširka	145	58%
Relativna rečenica	29	11,7%
Vremenska rečenica	2	0,8%
Namjerna rečenica	1	0,4%
Jednostavna rečenica	13	5,24%
Skupine:	11	4,4%
Prijedložna skupina	8	3,2%
Pridjevska skupina	2	0,8%
Priložna skupina	1	0,4%

Nema ekvivalenta	4	1,6%
-------------------------	----------	-------------

Na slici 2 prikazan je ukupan broj (248) gerundiva kojima je subjekt direktni objekt glagola glavne rečenice. Ponovimo da je najčešći ekvivalent gerundiva u hrvatskome rečenica s funkcijom predikatnog proširka (njih 145, odnosno 58% od ukupnog broja). Zatim slijede relativna rečenica (29), a od zavisnosloženih rečenica najmanje su zastupljene priložne rečenice (3) i to vremenska (2) i namjerna (1). Zavisnosloženu rečenicu slijedi jednostavna rečenica (13, odnosno 5,24%) te sintaktičke skupine manje od rečenice (11, odnosno 4,4%) unutar kojih je prijedložna (8) najzastupljenija, a slijede ju pridjevska (2) i priložna (1) što je prikazano na slici 2.



Slika 2: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji je subjekt direktni objekt glagola glavne rečenice

6.2.3. Subjekt gerundiva je indirektni objekt glagola glavne rečenice

Subjekt gerundiva također može biti indirektni objekt glagola glavne rečenice. Ekvivalent gerundivu je u hrvatskome glagolski prilog sadašnji (295), infinitiv (296) te vremenska rečenica (297).

Iako je subjekt glagolskog priloga sadašnjeg isključivo subjekt glagola glavne rečenice, njegova je upotreba u primjeru (295) gramatična jer se subjekt i indirektni objekt odnose na istog referenta. U primjeru (296) glagolski prilog sadašnji je negramatičan zbog glagola *biti* uz koji ne može stajati glagolski prilog sadašnji. U primjeru (297) nije gramatična upotreba glagolskog priloga sadašnjeg jer se subjekt i indirektni objekt ne odnose na istog referenta.

(295) Escuchándome a mí mismo, se me hacían cada vez más evidentes las lagunas que había en aquella historia. (SVes 110)

Slušajući sebe, postajale su mi sve očitije rupe u toj priči. (SVhr 182)

(296) A usted lo que le gustaría es estar por ahí, marcándose un chotis. (SVes 154)

Vi biste zapravo voljeli biti vani, plesati polku. (SVhr 248)

**Vi biste zapravo voljeli biti vani, plešući polku.*

(297) Un día de tantos, rezando en la catedral, se le acercó un hombre a quien reconoció como Zacarías. (SVes 156)

Jednoga dana, dok se molila u katedrali, prišao joj je neki čovjek kojega je prepoznala kao Zahariju. (SVhr 251)

**Moleći se u katedrali, prišao joj je neki čovjek (...)*

Subjekt gerundiva je indirektni objekt glagola glavne rečenice tek u tri slučaja, što je 0,2% od ukupnog broja rečeničnih gerundiva u korpusu. Ekvivalenti gerundivima su glagolski prilog sadašnji, zatim zavisnosložena vremenska rečenica i infinitiv. Svaki od spomenutih ekvivalenata je u istom omjeru, odnosno 33,33% od ukupnog broja gerundiva čiji je subjekt indirektni objekt glagola glavne rečenice.

6.2.4. Subjekt gerundiva je konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom prijedložnog objekta

Subjekt gerundiva također može biti konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom prijedložnog objekta glagola glavne rečenice. Ekvivalenti gerundiva mogu biti imenska skupina, rečenica s funkcijom predikatnog proširka, relativna i objektna rečenica.

- a) Ekvivalent gerundivu čiji je subjekt konstituent prijedložne skupine s funkcijom prijedložnog objekta u hrvatskome je imenska skupina. Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu gerundiva nije gramatična.

(298) No haga caso de su disposición tirando a arisca. (JAes 210)
Ne obraćajte pozornost na njegovu sklonost bijesu. (JAhr 311)
**Ne obraćajte pozornost na njega imajući sklonost bijesu.*

- b) Osim imenske skupine, ekvivalent gerundivu u hrvatskome je rečenica s funkcijom predikatnog proširka. Želimo li ispitati gramatičnost rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim na mjestu gerundiva, možemo zaključiti da je takva rečenica negramatična ili je, poput primjera u kurzivu (299), irelevantne interpretacije.

(299) Pensaba sólo en su cuerpo, temblando bajo las embestidas del profesor de música, reluciente de sudor y de placer. (SVes 51)
Mislio sam samo na njezino tijelo, kako se trese pod nasrtajima profesora glazbe, blistavo od znoja i slasti. (SVhr 89)
#Mislio sam samo na njezino tijelo tresući se pod nasrtajima profesora (...)

(300) Su semblante y su donaire a la luz de aquel terrario de escatologías me hizo pensar en un Nerón feliz, pulsando su arpa mientras Roma se pudría a sus pies. (SVes 151)
Njegov izgled i držanje pri svjetlu toga eshatološkog terarija podsjetiše me na sretnoga Nerona, kako prebire po harfi dok mu Rim trune pod nogama. (SVhr 244)
**(...) podsjetiše me na staroga Nerona prebirući po harfi (...)*

- c) Ekvivalent gerundiva koji je konstituent unutar prijedložne skupine je relativna rečenica u hrvatskome jeziku. Iz primjera u kurzivu vidljivo je da je upotreba glagolskog priloga sadašnjeg negramatična.

(301) Su cabello había crecido hasta la cintura y su sonrisa, la sonrisa de caramelo que había besado en la catedral de Toledo, aparecía surcada de dientes triangulares y serrados como los que había visto en algunos peces de alta mar agitando la cola en la lonja de pescadores. (SVes 157)

Kosa mu bijaše narasla do struka, a njegov osmijeh, onaj karamelasti osmijeh koji je poljubila u katedrali u Toledu, sada je bio obrubljen oštrim trokutastim zubima kakve je viđala u nekih pučinskih riba koje su udarale repom na ribljoj tržnici. (SVhr 253)

**(...) kakve je viđala u nekih pučinskih riba udarajući repom na ribljoj tržnici.*

- d) Naposljetku, ekvivalent gerundivu kao konstituentu koji je dio prijedložne skupine s funkcijom prijedložnog objekta glagola glavne rečenice u hrvatskome je objektna rečenica. Upotreba je glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu gerundiva negramatična.

(302) Aldaya llevaba días carcomiéndose con las visiones del causante de su desgracia, arropado de oropes y cabalgando en una fortuna que él había visto perder. (SVes 238)

Aldaya se već danima mučio zamišljajući kako uzročnik svih njegovih nevolja zaogrnut sjajem i raskoši uživa u bogatstvu kakvo je on izgubio. (SVhr 378)

**(...) zamišljajući uzročnika svih njegovih nevolja zaogrnut sjajem i raskoši uživajući u bogatstvu kakvo je on izgubio.*

Ekvivalenti gerundiva čiji je subjekt konstituent unutar prijedložne skupine s funkcijom prijedložnog objekta je zavisnosložena rečenica (4 primjera, odnosno 80%), od kojih su dvije rečenice s funkcijom predikatnog proširka, jedna relativna i jedna objektna rečenica. Samo je jedan primjer imenske skupine, što je 20% od ukupnog broja primjera unutar ove skupine.

6.2.5. Subjekt gerundiva je konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama

Subjekt gerundiva može biti konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama i to s funkcijom subjekta, direktnog objekta, priložne oznake i pridjevske dopune. Riječ je o sveukupno 64 primjera, odnosno 3,63% od ukupnog broja rečeničnih gerundiva.

6.2.5.1. Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom subjekta

Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme koja ima funkciju subjekta. Ekvivalenti gerundiva u hrvatskome su u tom slučaju relativna rečenica (303), (304) i (305), rečenica s funkcijom predikatnog proširka (306), komparativna rečenica (307) te imenska skupina (308).

Budući da je gerundiv konstituent unutar sintagme s funkcijom subjekta, u hrvatskome je upotreba glagolskog priloga sadašnjeg zbog značenja glagola gramatična (303) ili irelevante interpretacije (305). U ostalim bi primjerima upotreba glagolskog priloga sadašnjeg kao ekvivalenta gerundiva zbog značenja glagola bila negramatična.

- (303) Más cerca, la estatua de la Mercé alzando el vuelo desde la cúpula de la iglesia me recordó al ángel del Rolls-Royce y al que Corelli siempre lucía en su solapa. (JAes 144)

Nešto bliže, kip Mercé kako se uzdiže u let s kupole crkve podsjetio me na anđela s rolls-roycea i na onoga kojeg je Corelli uvijek nosio na reveru. (JAhr 215)

(...) kip Mercé, uzdižući se u let s kupole crkve, podsjetio me na anđela (...)

- (304) Advertí lo que parecían marcas de pisadas adentrándose en el piso. (SVes 66)
Primijetio sam nešto nalik na otiske stopala koji su ušli u stan. (SVhr 115)
#Primijetio sam nešto nalik na otiske stopala ulazeći u stan

- (305) El eco de los golpes cayendo sobre Fermín seguía martilleándome en los oídos. (SVes 173)

U ušima mi je i dalje bubnjao zvuk udaraca koji pljušte po Fermínu. (SVhr 277)

**U ušima mi je i dalje bubnjao zvuk udaraca pljuštajući po Fermínu*

- (306) La silueta de mi padre se recortaba inmóvil en el butacón, oteando desde la ventana. (SVes 42)

U naslonjaču se ocrtavala nepomična silueta mog oca kako pažljivo promatra s prozora. (SVhr 75)

**U naslonjaču se ocrtavala nepomična sileta mog oca promatrajući (...)*

- (307) A mí me pareció la letanía de un tísico tarareando coplillas. (SVes 84)

Meni se učinilo kao da neki sušičavac zvižduče litanije od narodnih napjeva. (SVhr 142)

**Učinila mi se litanijom nekog sušičavca zviždučući (...)*

- (308) El profesor Velázquez tenía fama de donjuán y no faltaba quien dijese que la educación sentimental de toda señorita de buen nombre no estaba completa sin un

proverbial fin de semana en un hotelito en el paseo de Sitges recitando alejandrinos tête à tête con el distinguido catedrático. (SVes 59)

Profesor Velazquez uživao je glas zavodnika, i bilo je onih koji su govorili da sentimentalni odgoj gospođica iz visokog društva nije potpun bez poslovičnog vikenda u nekom hotelčiću na promenadi Sitges, posvećenog recitiranju aleksandrinaca u četiri oka s uvažanim profesorom. (SVhr 105)

**(...) sentimentalni odgoj gospođica iz visokog društva nije potpun bez poslovičnog vikenda u nekom hotelčiću na promenadi Sitges recitirajući aleksandrince (...).*

Gerundivu čiji je subjekt konstituent koji stoji unutar sintagme s funkcijom subjekta glagola glavne rečenice najčešći je ekvivalent u hrvatskome zavisnosložena rečenica (5 primjera, što čini 83% od cjelokupnog broja) te 1 primjer imenske skupine (16,6%). Iako je glagolski prilog sadašnji konstituent unutar sintagme s funkcijom subjekta, njegova je upotreba u većem broju primjera negramatična zbog značenja glagola u hrvatskome. Riječ je o glagolima stanja (*ocrtavati, biti*) ili semikopulativnim glagolima (*učiniti se*).

6.2.5.2. Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom direktnog objekta

Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom direktnog objekta glagola glavne rečenice. Upotreba je glagolskog priloga sadašnjeg kao ekvivalenta gerundiva negramatična, što vidimo iz primjera u kurzivu koji slijede nakon primjera iz korpusa. Upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg u primjerima (309) i (312) bila gramatična da je njegov subjekt istovjetan subjektu glagola glavne rečenice.

- a) Ekvivalent gerundivu čiji je subjekt konstituent unutar sintagme s funkcijom direktnog objekta glagola glavne rečenice u hrvatskome je najčešće relativna rečenica.

(309) La luz de la luna lamía el contorno de la silueta del dragón presidiendo la escalinata. (JAes 96)

Mjesečina je blago doticala obris zmaja koji je stolovao na stubištu. (JAhr 147)
#Mjesečina je blago doticala obris zmaja stolujući na stubištu

- (310) Por toda compañía tuve el eco del tecleo incesante perdiéndose en la sala en sombras y el gran reloj de pared agotando los minutos que restaban hasta el amanecer. (JAes 6)

Jedino mi je društvo bila jeka neprestanoga kuckanja po tipkama koja se gubila u dvorani među sjenama i veliki zidni sat koji je odbrojavao minute preostale do svitanja. (JAhr 14)

**Jedino mi je društvo bila jeka (...) i veliki zidni sat odbrojavajući minute (...)*

- (311) Me quedé allí clavado, inmóvil entre los raíles contemplando las luces del tranvía abalanzándose sobre mí. (JAes 56)

Ostao sam ukopan, nepokretan među tračnicama promatrajući svjetla tramvaja koji se obrušava na mene. (JAhr 86)

**Ostao sam ukopan (...) promatrajući svjetla tramvaja obrušavajući se na mene*

- (312) Cerré los ojos y sentí las manos de Bea sobre mi rostro y el soplo de su voz suplicándole a Dios que no me llevase, susurrándome que me quería y que no me dejaría ir, que no me dejaría ir. (SVes 279)

Sklopih oči i osjetih Beine ruke na svome licu i dah njezina glasa koji moli Boga da me ne uzme, koji mi šapće da me voli i da me neće pustiti, da me neće pustiti. (SVhr 442)

#(...) osjetih (...) dah njezina glasa moleći Boga (...) i šapćući da me voli (...)

- (313) Recuerdo el impacto sordo, terrible, de los golpes cayendo sin piedad sobre mi amigo. (SVes 171)

Sjećam se tupa, strašna zvuka udaraca koji su nemilosrdno pljuštali po mome prijatelju. (SVhr 274)

**Sjećam se tupa, strašna zvuka udaraca pljuštajući (...)*

- b) Ekvivalent gerundiva čiji je subjekt konstituent imenske skupine s funkcijom direktnog objekta glagola glavne rečenice je rečenica s funkcijom predikatnog proširka. U primjerima (315) i (317) bi upotreba glagolskog priloga sadašnjeg bila gramatična da su subjekti glagolskog priloga i glagola glavne rečenice istovjetni.

(314) Cerré los ojos un instante y conjuré una imagen, un manto de nubes negras derramándose sobre la ciudad en la lluvia, un hombre que caminaba buscando las sombras con sangre en las manos y un secreto en la mirada. (JAes 6)

Načas sam zatvorio oči i zamislio nekakav prizor, plašt crnih oblaka kako se širi nad kišnim gradom, čovjeka krvavih ruku s nekom tajnom u očima koji hoda tražeći sjene. (JAhr 13)

**(...) i zamislio nekakav prizor, plašt crnih oblaka šireći se (...)*

(315) No podía quitarme de la cabeza la imagen de Andreas Corelli ascendiendo las escaleras y llamando a mi puerta en cualquier momento. (JAes 260)

Nisam mogao izbiti iz glave sliku Andreasa Corellija kako se svaki čas uspinje stubištem i kuca na moja vrata. (JAhr 385)

#Nisam mogao izbiti iz glave sliku Andreasa Corellija uspinjući se stubištem i kucajući na moja vrata

(316) Recordé las miradas de aquellos tres pistoleros en la niebla, el olor a pólvora y la sangre de mi padre brotando negra entre mis manos. (JAes 84)

Sjetio sam se pogleda one trojice revolveraša u magli, mirisa baruta i krvi svoga oca kako onako crna probija između mojih šaka. (JAhr 125)

**Sjetio sam se (...) krvi svoga oca probijajući onako crna između mojih šaka*

(317) Me detuve en el umbral para contemplarla y, por un instante, me pareció ver en ella el reflejo de Nuria Monfort soñando despierta en su banco de la plaza. (SVes 101)

Zastao sam na pragu kako bih je promotrio, i načas mi se učini da u njoj vidim odraz Nuriije Monfort kako budna sanja na svojoj klupi na trgu. (SVhr 168)

#(...) da u njoj vidim odraz Nuriije Monfort budna sanjajući (...)

(318) Fue entonces cuando sentí aquel fuego terrible, como aliento de brasas devorándome las entrañas. (SVes 278)

Tada sam osjetio onu strahovitu vatru, nalik na vrući dah žeravice, kako mi proždire utrobu. (SVhr 441)

**Tada sam osjetio onu strahovitu vatru, (...), proždirući mi utrobu*

- c) Ekvivalent gerundivu čiji je subjekt konstituent unutar skupine s funkcijom direktnog objekta je u hrvatskome vremenska rečenica. Rečenice u kurzivu s glagolskim prilogom sadašnjim su irelevantne interpretacije.

(319) Recuerdo los ojos del pistolero_sobre los míos, dudando si debía matarme a mí también. (JAes 31)

Sjećam se očiju tog revolveraša dok je dvojio treba li ubiti i mene. (JAhr 48)

#Sjećam se očiju tog revolveraša dvojeći treba li ubiti i mene.

(320) Si un médico hubiese estado presente, quizá hubiera podido contener la hemorragia que se llevó la vida de Penélope entre alaridos, arañando la puerta cerrada, al otro lado de la cual su padre lloraba en silencio y su madre le miraba temblando. (SVes 231)

Da je bio nazočan liječnik, možda bi mogao zaustaviti krvarenje koje je odnijelo Penélopin život dok je vrištala i grebla po zaključanim vratima iza kojih je tiho plakao njezin otac a majka ga je gledala drščući. (SVhr 368)

#(...) možda bi mogao zaustaviti krvarenje koje je odnijelo život Penélope grebući (...)

- d) Od skupina, ekvivalent opisanome gerundivu u hrvatskome mogu biti i prijedložna (321) i (322) i pridjevska skupina (323) i (324). Iz primjera u kurzivu možemo zaključiti da bi upotreba glagolskog priloga sadašnjeg na mjestu gerundiva bila negramatična.

(321) Había oído decir a algunos de los sirvientes de Villa Helius que Manuel Sagnier había pasado una larga temporada en la cárcel y que al salir había sufrido años de penuria porque nadie le ofrecía empleo más que como estibador descargando sacos y cajas en los muelles, un oficio para el que ya no tenía ni edad ni salud. (JAes 16)

Čuo sam od nekog od posluže iz Ville Helius da je Manuel Sagnier proveo prilično vremena u zatvoru i da je kad je izašao godinama trpio neimaštinu jer mu nitko nije nudio drugi posao osim posla nosača na istovaru vreća i kutija na dokovima, za koji tada više nije imao ni godina ni zdravlja. (JAhr 27)

**(...) jer mu nitko nije nudio drugi posao osim posla nosača istovarajući vreće (...)*

(322) Antes de que pudiera rozar con los dedos el picaporte, el portón se abrió lo suficiente para insinuar el perfil del guardián portando un candil de aceite. (SVes 35)

No prije nego što moji prsti dotakoše zvekir, vrata se otvoriše toliko da sam mogao nazrijeti obris čuvara s uljanicom u ruci. (SVhr 64)

#(...) da sam mogao nazrijeti obris čuvara držeći uljanicu u ruci

(323) Al llegar al pie de la avenida saqué la fotografía de Penélope Aldaya sonriendo en el patio del palacete familiar. (SVes 85)

Stigavši u podnožje avenije, izvadih fotografiju Penélope Aldaya, nasmiješene u dvorištu obiteljske palače. (SVhr 143)

**(...) izvadih fotografiju Penélope Aldaya smiješeći se u dvorištu (...)*

(324) Ante mí se abría un pasillo angosto que iba a morir a una sala en forma de semicírculo en la que se alzaba una silueta con el rostro surcado de lágrimas de sangre y dos ojos negros y sin fondo, con los brazos desplegados como alas y una serpiente de púas brotándole de las sienes. (SVes 183)

Preda mnom se prostirao uzak hodnik koji je zamirao u polukružnoj dvorani u kojoj se uzdizala silueta s licem oblivenim krvavim suzama i dva crna šuplja oka, ruku raširenih poput krila i sa zmijom od trnja ovijenom oko sljepoočnica. (SVhr 292)

**(...) se uzdizala silueta (...) sa zmijom od trnja ničući oko sljepoočnica.*

Ekvivalenti gerundivu čiji je subjekt konstituent unutar sintagme s funkcijom direktnog objekta u hrvatskom su jeziku zavisnosložena rečenica (80,8%, odnosno 21 primjer) od kojih se najčešće pojavljuju rečenice s funkcijom predikatnog proširka (10) i relativne rečenice (9). Drugi su mogući ekvivalenti u korpusu sintaktičke skupine manje od rečenice s 19,2%, i to 3 prijedložne i 2 pridjevske.

6.2.5.3. Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom priložne oznake

Subjekt gerundiva može biti konstituent unutar sintagme s funkcijom priložne oznake. Ekvivalenti u hrvatskome takvom gerundivu su relativna rečenica, zatim komparativna, objektna i jednostavna rečenica te sintaktičke skupine manje od rečenice (prijedložna,

pridjevska, imenska). Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg nije gramatična na mjestu gerundiva.

- a) Gerundivu kojemu je subjekt konstituent unutar sintagme s funkcijom priložne oznake je u hrvatskome najčešći ekvivalent relativna rečenica, što vidimo iz primjera od (325) do (328). Upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg s istom sintaktičkom funkcijom na poziciji gerundiva bila negramatična, a tri su primjera irelevantne interpretacije (rečenica bi bila gramatična da se glagolski prilog sadašnji odnosi na glagol glavne rečenice).

(325) Me dejé guiar de nuevo a la sala y tomé asiento dócilmente, como un niño esperando las palabras de un adulto. (JAes 103)

Dopustio sam mu da me ponovno odvede u salon i pristojno sjeo, poput djeteta koje čeka riječi nekog odrasloga. (JAhr 155)

#(...) i pristojno sjeo, poput djeteta čekajući riječi nekog odrasloga

(326) Escuché el sonido de mi voz hundirse en las entrañas de la casa como una moneda cayendo en un pozo sin fondo. (JAes 249)

Čuo sam zvuk svoga glasa kako se gubi u unutrašnjosti kuće poput novčića koji pada u bunar bez dna. (JAhr 368)

#Čuo sam zvuk svoga glasa kako se gubi (...) poput novčića padajući u bunar bez dna

(327) Una noche en que yo tampoco podía dormir por el ruido de la lluvia arañando el tejado salí a la sala. (SVes 221)

Jedne noći ni ja nisam mogla spavati zbog kiše koja je lupkala po krovu pa sam izišla u dnevni boravak. (SVhr 351)

*(...) nisam mogla spavati zbog kiše lupkajući po krovu (...)

(328) Golpeaba el muro una y otra vez, con la rabia de un preso abriéndose camino hacia la libertad. (SVes 250)

Udarao je u zid bez prestanka, žestoko poput zatočenika koji traži put u slobodu. (SVhr 397)

*Udarao je u zid bez prestanka, žestoko poput zatočenika tražeći put u slobodu

- b) Ekvivalent gerundivu čiji je subjekt konstituent unutar sintagme s funkcijom priložne oznake je komparativna rečenica. Upotreba glagolskog priloga sadašnjeg je negramatična.

(329) Pude detectar un sonido seco y repetitivo, como el de un postigo golpeando la ventana por el viento, que provenía de algún lugar de la casa y que recordaba el latido de un corazón. (JAes 97)

Uspio sam razabrati opor i ponavljajući zvuk, kao da vjetar griljom udara o prozor, koji je dolazio iz nekog dijela kuće i podsjećao na kucanje srca. (JAhr 149)

**Uspio sam razabrati (...) zvuk, kao vjetar udarajući o prozor (...)*

- c) Ekvivalent opisanom gerundivu je objektna rečenica, a glagolski prilog sadašnji na mjestu gerundiva nije gramatičan.

(330) A ti primero, para que él te vea con las tripas colgando. (SVes 265)

Tebe prvu, da vidi kako ti ispadaju crijeva. (SVhr 418)

**(...) da te vidi s crijevima ispadajući*

- d) Ekvivalent gerundivu je jednostavna rečenica što možemo vidjeti u primjerima (331) i (332).

(331) Julián acudía cada día al colegio de San Gabriel con la incertidumbre pisándole los talones. (SVes 166)

Julián je svakoga dana išao na nastavu u Sv. Gabrijel, a dušu mu je izjedala neizvjesnost. (SVhr 267)

**Julián je svakoga dana išao na nastavu u Sv. Gabrijel s neizvjesnošću izjedajući mu dušu*

(332) Su silueta se recortaba frente a la fuente, sentada en uno de los bancos con la mirada escalando las bóvedas del claustro. (SVes 101)

Njezina silueta ocrtavala se kraj vodoskoka. Sjedila je na jednoj od klupa i pogledom bludjela među svodovima klaustura. (SVhr 168)

#Sjedila je (...) pogledom bludeći po svodovima klaustura

- e) Od skupina su zastupljene prijedložna (333) i (334), pridjevska (335) i imenska (336) skupina. Na temelju rečenica u kurzivu možemo zaključiti da bi upotreba glagolskog priloga sadašnjeg bila negramatična.

(333) Una de las particularidades de la librería de Barceló era que allí se hablaba de los libros como de vinos exquisitos, catalogando buqué, aroma, consistencia y año de cosecha. (JAes 165)

Jedna od posebnosti Barcelóove knjižare bila je ta da se ondje o knjigama razgovaralo kao o probranim vinima s katalogiziranim bukeom, aromom, konzistencijom i godinom berbe. (JAhr 245)

**(...) o knjigama se razgovaralo kao o probranim vinima katalogizirajući buque (...)*

(334) Un trueno descargó cerca, rugiendo como un dragón enfilando la bocana del puerto, y sentí el suelo temblar bajo mis pies. (SVes 30)

Negdje u blizini pukao je grom, ričući poput zmaja na ušću luke, i osjetio sam kako mi tlo pod nogama podrhtava. (SVhr 57)

**Negdje u blizini pukao je grom, ričući poput zmaja redajući (...)*

(335) Después de quince minutos de corretear tras el mostrador con las tripas estrechándoseme en un nudo, decidí cerrar la librería antes de la hora y salir a la calle a caminar sin rumbo. (SVes 79)

Nakon što sam petnaest minuta trčkarao tamo-amozda iza pulta, želuca vezana u čvor, odlučih zatvoriti knjižaru prije vremena i krenuh besciljno šetati ulicama. (SVhr 135)

** Nakon što sam petnaest minuta trčkarao tamo-amozda iza pulta, želuca vežući u čvor (...)*

(336) Otras veces me despertaba a media noche, con el corazón palpitando y empapada de sudor, creyendo que la policía estaba golpeando en la puerta. (SVes 258)

Ali katkad bi me u pola noći probudilo lupanje srca i oblio bi me hladan znoj, pa bi mi se činilo da mi policija lupa na vrata. (SVhr 409)

**Ali katkad bi me u pola noći probudilo srce lupajući (...)*

U sljedećem je primjeru u hrvatskome izostavljen ekvivalent gerundiva.

(337) Sentí que perdía la visión y que me caía de la cama, con sangre en la boca y un intenso dolor como fuego blanco ardiendo tras los labios. (JAes 27)

Osjetio sam kako gubim vid i padam s kreveta, usta punih krvi i s jakim bolom poput bijele vatre ø preko usana. (JAhr 43)

Ekvivalenti gerundivu koji je dopuna konstituentu unutar sintagme s funkcijom priložne oznake u hrvatskome je zavisnosložena rečenica (17, odnosno 71%) i to najčešće relativna rečenica (15), zatim objektna i komparativna. Drugi najzastupljeniji ekvivalent je skupina (5 primjera, odnosno 19%) koju slijedi jednostavna rečenica (2 primjera, odnosno 7,7%).

6.2.5.4. Subjekt gerundiva je konstituent unutar sintagme s funkcijom pridjevske dopune

Ekvivalent gerundivu čiji je subjekt konstituent unutar sintagme s funkcijom pridjevske dopune je relativna rečenica.

U primjeru (338) upotreba je glagolskog priloga sadašnjeg upitne gramatičnosti. Anketa koju smo proveli na izvornim govornicima u ovome radu ispitujući nekolicinu primjera upitne gramatičnosti za ovu je rečenicu dala sljedeće rezultate: 31% ispitanika rečenicu smatra ovjerenom, 51% neovjerenom, a 17% nije sigurno.

(338) La colina estaba punteada de caserones que habían visto mejores días asomando entre una arboleda que se mecía al viento como agua negra. (JAes 96)

Brijeg je bio načičkan kućerinama koje su znale za bolje dane i provirivale između drvoreda koji se zibao na vjetru poput crne vode. (JAhr 147)

?Brijeg je bio načičkan kućerinama koje su znale za bolje dane provirujući između drvoreda

(339) Los cines de aquella época andaban plagados de fantoches que apestaban a soledad, orines y colonia, blandiendo sus manos sudorosas y temblorosas como lenguas de carne muerta. (SVes 265)

Kina su tada bila puna ljudi oko kojih se širio miris samoće, mokraće i kolonjske vode, koji su mlatili znojnim i drhtavim rukama nalik na mrtvo meso. (SVhr 419)

**Kina su tada bila puna ljudi oko kojih se širio miris samoće, mokraće i kolonjske vode, mlateći znojnim i drhtavim rukama (...)*

- (340) Clara y Claudette eran por entonces dos quinceañeras con las venas ardiendo de hormonas y con el mundo guiñándoles el ojo desde las ventanas de la sala de estudio. (SVes 14)

Clara i Claudette tada su bile petnaestogodišnjakinje kojima su u žilama kolali hormoni, i neodoljivo ih je privlačio svijet što im je šeretski namigivao kroz prozore učionice. (SVhr 29)

**Clara i Claudette tada su bile petnaestogodišnjakinje sa žilama kolajući hormoni i svijetom namigujući im (...)*

- (341) Mi viejo amigo Tomás Aguilar se marchó a Alemania, donde trabaja como ingeniero para una empresa de maquinaria industrial inventando prodigios que nunca he llegado a comprender. (SVes 286)

Moj stari prijatelj Tomás Aguilar odselio se u Njemačku, gdje radi kao inženjer za tvrtku koja proizvodi industrijske strojeve i izmišlja čudesa koja nikada nisam uspio shvatiti. (SVhr 462)

#(...) gdje radi kao inženjer za tvrtku proizvodeći industrijske strojeve (...)

U sljedećem je primjeru izostavljen ekvivalent u hrvatskome.

- (342) El encargado no pareció impresionado por mi solemne juramento atestiguando que aquella pluma había pertenecido a Víctor Hugo, pero reconoció que era una pieza magistral y se avino a pagarme tanto como pudo, teniendo en cuenta que corrían tiempos de escasez y miseria. (SVes 254)

Službenika nije impresioniralo moje svečano zaklinjanje ($\emptyset$) da je nalivepero pripadalo Victoru Hugou, ali priznao je da je to umjetničko remek-djelo i pristao mi platiti koliko je mogao u onim vremenima velike bijede i neimaštine. (SVhr 403)

** Službenika nije impresioniralo moje svečano zaklinjanje svjedočeći da je nalivepero (...)*

Ukupno je 5 gerundiva čiji je subjekt konstituent unutar skupine s funkcijom pridjevske dopune. Ekvivalenti u hrvatskome su zavisnosložena relativna rečenica (4 primjera, odnosno 80%) i u jednom je primjeru izostavljen ekvivalent.

Na temelju analiziranih primjera iz korpusa možemo zaključiti da subjekt gerundiva također može biti konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama, i to subjekta, direktnog objekta, priložne oznake i pridjevske dopune, a takvih je primjera u korpusu sveukupno 64.

U slučaju kada je subjekt gerundiva konstituent unutar sintagme s funkcijom subjekta glagola glavne rečenice najčešći je ekvivalent u hrvatskome zavisnosložena rečenica (5 primjera, što čini 83% od cjelokupnog broja) te 1 primjer imenske skupine (16,6%). Ekvivalenti gerundivu čiji je subjekt konstituent sintagme s funkcijom direktnog objekta u hrvatskom su jeziku zavisnosložena rečenica (80,8%, odnosno 21 primjer) i to najčešće rečenice s funkcijom predikatnog proširka i relativne rečenice. Drugi su mogući ekvivalenti u korpusu sintaktičke skupine manje od rečenice, i to 3 prijedložne i 2 pridjevske.

Nadalje, ekvivalenti gerundiva koji je dopuna konstituentu unutar prijedložne skupine s funkcijom priložne oznake u hrvatskome je zavisnosložena rečenica (njih 17) i to najčešće relativna rečenica (sveukupno 15), zatim objektna i komparativna. Drugi najzastupljeniji ekvivalent je skupina (5 primjera) koju slijedi jednostavna rečenica (2 primjera).

Naposljetku, ukupno je 5 gerundiva čiji je subjekt konstituent unutar skupine s funkcijom pridjevske dopune. Ekvivalenti u hrvatskome su zavisnosložena relativna rečenica (4 primjera) te je u jednom primjeru izostavljen ekvivalent.

6.2.6. Samostalni gerundiv koji sintaktički nije povezan s glavnom rečenicom

U ovome je poglavlju riječ o gerundivu koji je samostalan, odnosno koji sintaktički nije povezan s glavnom rečenicom.

- a) Ekvivalent samostalnom gerundivu koji sintaktički nije povezan s glavnom rečenicom u hrvatskome je jednostavna rečenica. Rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim na mjestu gerundiva nisu gramatične.

(343) Sonreí, la paz del odio ardiendo en mis venas, y salí a la noche. (JAes 305)

- Nasmiješio sam se, smirenost mržnje gorjela mi je u žilama, i izašao u noć. (JAhr 453)
- *Nasmiješio sam se, smirenost mržnje gorući u žilama, i izašao u noć.*
- (344) Bajé el revólver, la mano todavía temblando, y me acerqué lentamente. (JAes 307)
- Spustio sam revolver, ruka mi je još drhtala, i polagano sam se približio. (JAhr 456)
- *Spustio sam revolver, ruka mi još uvijek drhteći, i polagano sam se približio.*
- (345) Caí de espaldas, sin aliento, un espasmo de dolor prendiendo por mi cuerpo como gasolina. (JAes 349)
- Pao sam na leđa, bez daha, grč bola razgorio se mojim tijelom poput benzina. (JAhr 521)
- (346) Una de las manos de Corelli cayó del brazo de la butaca y se balanceó, las uñas rozando el suelo, y disparé de nuevo. (JAes 306)
- Jedna Corellijeva ruka pala je s naslona za ruke fotelje i ljuljala se, nokti su dodirivali pod, i opalio sam ponovno. (JAhr 455)
- (347) Unos brazos la rodeaban y la sostenían en pie, su propietario sonriendo para la cámara. (JAes 308)
- Neke su je ruke obgrlile i držale na nogama, a njihov se vlasnik smiješio kameri. (JAhr 457)
- (348) Fermín Romero de Torres suspiró, su mente rebobinando aún las delicias de la ley de la gravedad. (SVes 50)
- Fermín Romero de Torres je uzdahnuo, a misli su mu i dalje vtjele film o dražima koje se suprotstavljaju zakonima gravitacije. (SVhr 88)
- (349) La vi alejarse a través de las baldosas blancas y negras, su sombra cortando las cortinas de luz que caían desde las cristaleras. (SVes 61)
- Vidio sam kako se udaljava preko crno-bijelih pločica, a njezina sjena presijecala je zastore svjetla koji su padali s velikih krovnih prozora. (SVhr 108)
- (350) El individuo se acercó al mostrador, su mirada siempre revoloteando por la tienda y posándose ocasionalmente en la mía. (SVes 77)

Čovjek pride pultu, a pogled mu je i dalje kružio knjižarom i povremeno bi se susreo s mojim. (SVhr 132)

b) Nadalje, ekvivalent samostalnom gerundivu je relativna rečenica.

(351) Le empujé a un lado y cayó al suelo, el rostro una máscara de sangre temblando de dolor. (JAes 352)

Gurnuo sam ga u stranu, pa je pao na pod, lica poput krvave maske koja se trese od bola. (JAhr 526)

(352) Cristina, los ojos abiertos y el pelo ondulando en la corriente, me observaba desde el otro lado de aquella lámina traslúcida. (JAes 303)

Cristina, otvorenih očiju i kose koja se talasala u struji, promatrala me s druge strane te prozirne ploče. (JAhr 449)

(353) Los míos perdían de vista el coche que se llevaba a Bea, dos puntos de luz hundiéndose en un pozo de negrura. (SVes 145)

Moje su gubile iz vida auto koji je odnosio Beu, dvije točke svjetla koje su uronile u bunar tame. (SVhr 235)

c) U ovome poglavlju također valja izdvojiti poluleksikalizirane gerundive poput *empezando*, *pasando*, *acabando* ili *terminando* kojima označavamo početak, sredinu i kraj nekog procesa, zatim gerundiv *incluyendo* kojim izražavamo uključenost te gerundiv *rondando* kojim opisujemo približnost. Ekvivalent gerundivu *empezando* (*por*) je glagolski prilog prošli *počevši* (*od*), *pasando* (*por*) prijedlog *preko*, gerundivima *acabando* (*en* ili *por*) ili *terminando* (*por*) prijedlog (*pa sve*) *do*, gerundivu *incluyendo* glagolski prilog sadašnji *uključujući* te *rondando* prilog *oko*.

(354) En el curso de pocos años lo perdió todo, empezando por la reputación y acabando en el reloj de oro que su padre le había regalado con ocasión de su primera comunión. (SVes 233)

Za kratko vrijeme izgubio je sve, počevši od ugleda pa sve do zlatnoga sata koji mu je otac darovao za prvu pričest. (SVhr 370)

(355) Lo tercero fue que la novela, tal y como estaba, era un completo y monumental fiasco: no funcionaba una sola pieza, empezando por los personajes y la estructura, pasando por la atmósfera y la dramatización y terminando por un lenguaje y un estilo que hacían pensar en los esfuerzos de un aficionado con tantas pretensiones como tiempo libre en las manos. (JAes 54)

Treće je bilo to što je roman, onakav kakav je bio, bio potpuni i monumentalni fijasko: nijedan dio nije funkcionirao, počevši od likova i strukture, preko atmosfere i dramatizacije pa sve do jezika i stila koji su tjerali na razmišljanje o naporima amatera koji je imao toliko pretenzija koliko i slobodna vremena. (JAhr 83)

(356) En segunda fila, en los estantes de la biblioteca, he encontrado de todo, incluyendo un manual de higiene matrimonial del doctor Pérez-Aguado con unas ilustraciones de lo más sugerente y frases del tipo «la hembra, por designio divino, no conoce deseo carnal y su realización espiritual y sentimental se sublima en el ejercicio natural de la maternidad y las labores del hogar». (JAes 226)

U drugom redu na policama u biblioteci našla sam svašta, uključujući i priručnik o bračnoj higijeni doktora Perez-Aguada s vrlo sugestivnim ilustracijama i frazama tipa ‘žena, Božjom zamisli, ne poznaje tjelesnu želju i njezino duhovno i sentimentalno ostvarenje sublimira se na prirodno obavljanje materinstva i kućanskih poslova’. (JAhr 335)

(357) A media tarde, rondando ya los treinta grados, partí rumbo a la calle Canuda para mi cita con Barceló en el Ateneo con mi libro bajo el brazo y un lienzo de sudor en la frente. (SVes 8)

Oko polovine popodneva, kad se živa već popela blizu trideset, uputio sam se u smjeru Ulice Canuda na sastanak s Barcelóom u Ateneu, s knjigom pod rukom i graškama znoja na čelu. (SVhr 20)

d) Ekvivalent gerundivima vezanima uz govorni čin je uzročna rečenica. Upotreba bi glagolskog priloga sadašnjeg bila gramatična.

(358) Y hablando de cuentas pendientes, dígame que ya no está trabajando para el patrón. (JAes 276)

Kad smo kod neriješenih računa, recite mi da više ne radite za gospodara. (JAhr 412)

Govoreći o neriješenim računima, recite mi da više ne radite za gospodara.

(359) Hablando de pollinos, dígame, ¿le interesan las fábulas? (JAes 159)

A kad smo već kod magaraca, recite mi, zanimaju li vas basne? (JAhr 237)

Govoreći o magarcima, recite mi, zanimaju li vas basne?

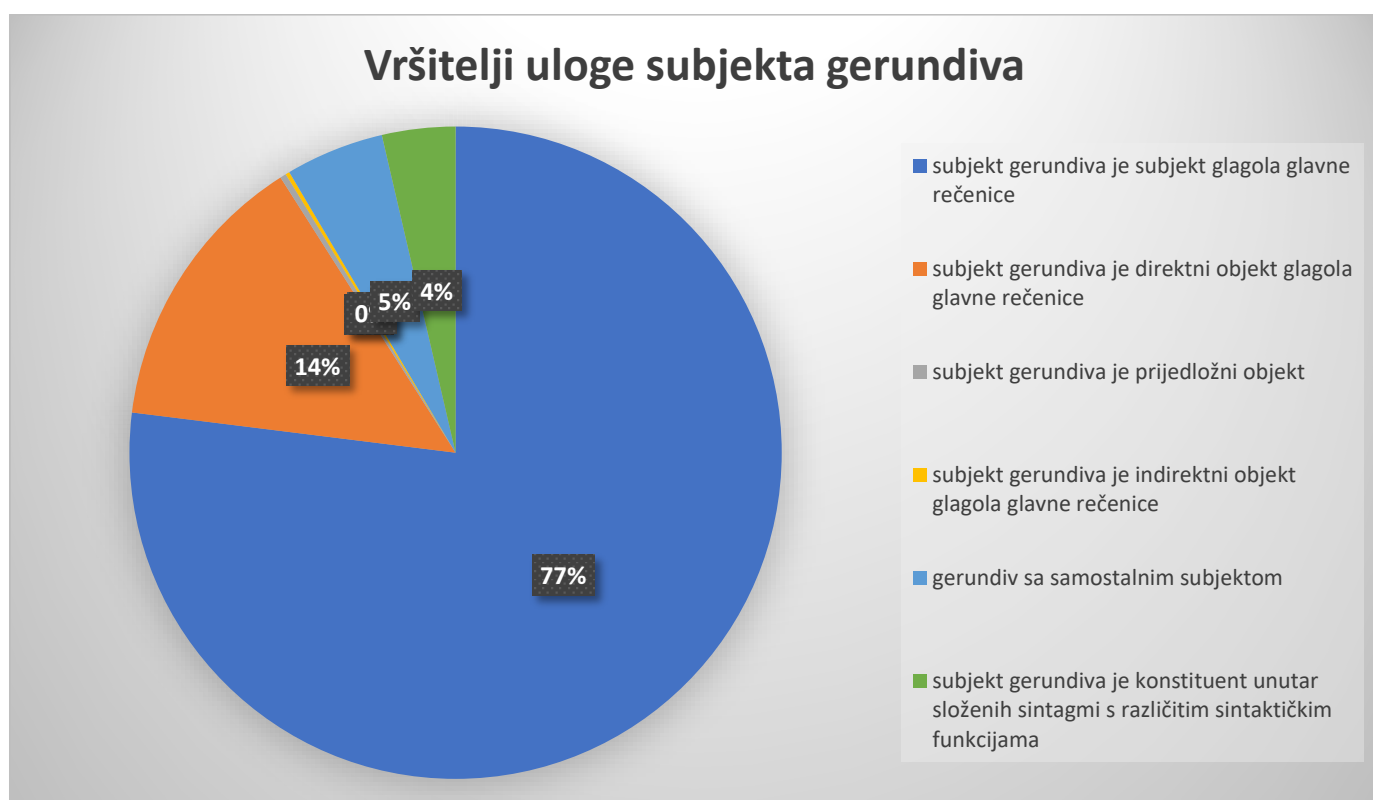
Samostalni gerundiv koji sintaktički nije povezan s predikatnim glagolom se pojavljuje u 86 primjera, što je 4,88% od ukupnog broja rečeničnih gerundiva u korpusu. Ekvivalent samostalnom gerundivu najčešće je jednostavna rečenica (40%), zatim zavisnosložena rečenica (29%) među kojima je relativna najzastupljenija. Potom slijede sintaktičke skupine manje od rečenice (18%) unutar kojih je prijedložna najčešća, zatim glagolski prilog prošli (8%) i glagolski prilog sadašnji (4,6%). Zastupljenost hrvatskih ekvivalenata vidljiva je u tablici 3.

Tablica 3: Hrvatski ekvivalenti samostalnog gerundiva

HRVATSKI EKVIVALENTI	BROJ PRIMJERA	POSTOTAK
Glagolski prilog sadašnji	4	4,6%
Glagolski prilog prošli	7	8%
Zavisnosložene rečenice:	25	29%
Relativna rečenica	18	21%
Rečenica s funkcijom predikatnog proširka	2	2,3%
Vremenska rečenica	2	2,3%
Uzročna rečenica	3	3,5%
Jednostavna rečenica	34	40%
Skupine:	16	18%
Prijedložna skupina	11	12,8%
Priložna skupina	1	1,2%

Pridjevska skupina	3	3,5%
Veznička skupina	1	1,2%

Na slici 3 prikazan je omjer rečeničnih gerundiva kojima je subjekt identičan subjektu glavne rečenice i ostalima kojima subjekt nije identičan subjektu glavne rečenice. Subjekt gerundiva je subjekt glagola glavne rečenice u 1354 rečenice, što je 76,9%, dok ostatak pripada ostalima, što znači da ulogu subjekta vrše direktni, prijedložni, indirektni objekt ili je konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama. U tom je slučaju riječ o 405 primjera, odnosno o 23,1% od ukupnog broja.

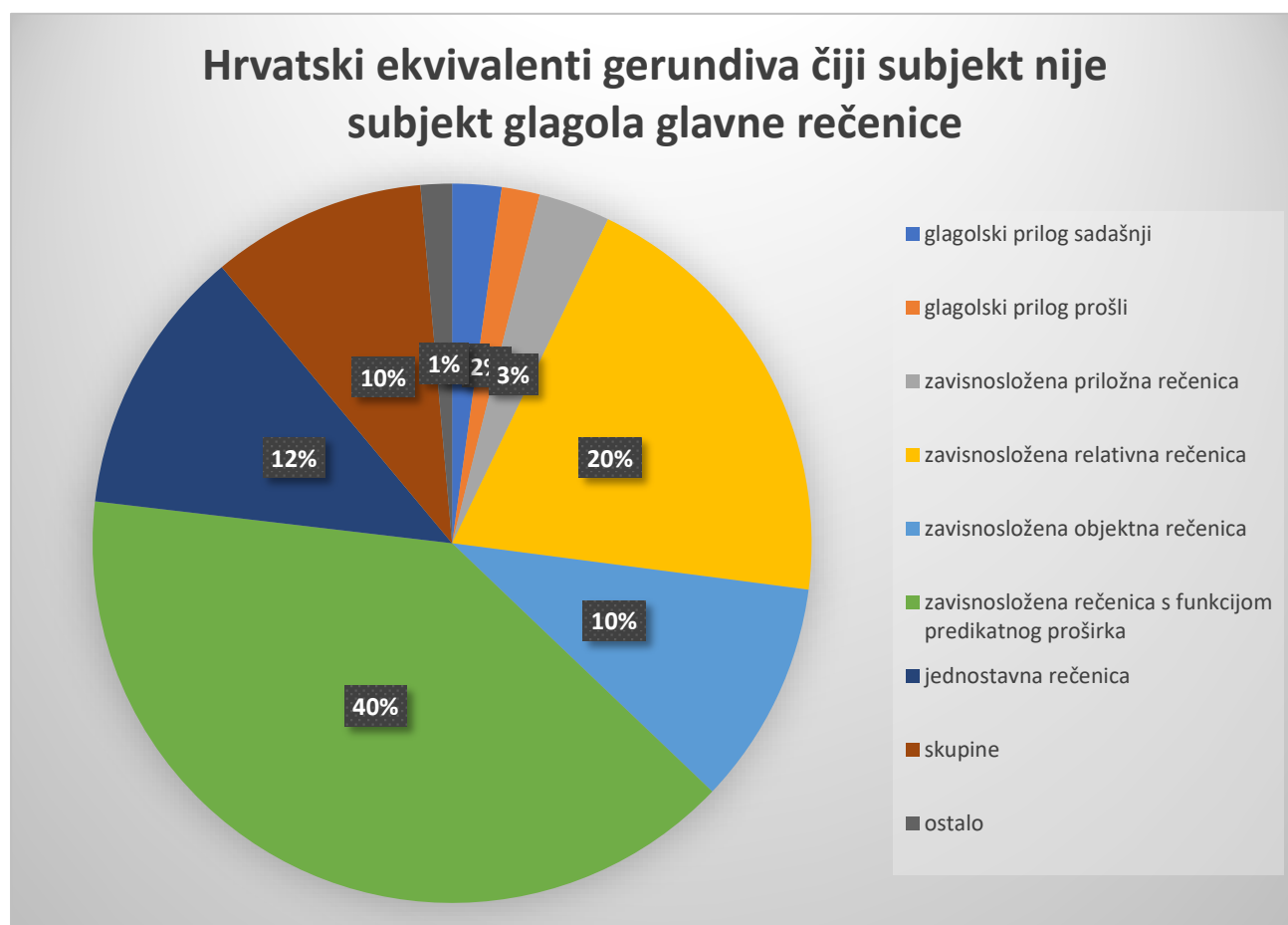


Slika 3: Vršitelji uloge subjekta gerundiva

Slijede podaci o subjektu gerundiva čiji subjekt nije identičan subjektu glagola glavne rečenice. Riječ je o 405 primjera ili 23,1% od ukupnog broja, a odnosi u postotcima o zastupljenosti hrvatskih ekvivalenata su prikazani u tablici 4 te na slici 4.

Tablica 4: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji subjekt nije identičan subjektu glagola glavne rečenice

HRVATSKI EKVIVALENTI	BROJ PRIMJERA	POSTOTAK
Glagolski prilog sadašnji	9	2,2%
Glagolski prilog prošli	7	1,7%
Zavisnosložena rečenica:	294	72,6%
Priložna rečenica	13	3,2%
Relativna rečenica	80	19,8%
Objektna rečenica	41	10%
Rečenica s funkcijom predikatnog proširka	160	39,5%
Jednostavna rečenica	50	12%
Skupine	39	9,6%
Ostalo	6	1,4%



Slika 4: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji subjekt nije subjekt glagola glavne rečenice

7. ZAKLJUČAK

U ovome smo istraživanju krenuli od pretpostavke da je španjolskom gerundivu sintaktički i značenjski najbliži ekvivalent u hrvatskome glagolski prilog sadašnji. Gerundiv i glagolski prilog nepromjenjive su vrste riječi koje sjedinjuju karakteristike glagola i priloga. S glagolima dijele tvorbenu motiviranost, što znači da imaju zajedničku osnovu i leksičko značenje te prijelaznost. Priložna su funkcionalna svojstva, a to su opis načina na koji subjekt vrši glagolsku radnju te okolnosti radnje ili stanja koje su izražene glagolom.

Cilj ovoga rada bio je ustanoviti je li glagolski prilog sadašnji ekvivalent španjolskom gerundivu i koji su ostali najbliži distribucijski i značenjski ekvivalenti gerundiva u hrvatskom. Polazišni jezik analize je europska varijanta španjolskoga jezika, a usporedbu smo temeljili na analizi prijevodnih ekvivalenata španjolskih rečenica.

Rad je podijeljen u dva glavna dijela: prvi dio obuhvaća teoriju o španjolskom gerundivu i hrvatskom glagolskom prilogu, a u drugom, istraživačkom dijelu rada, analizirane su rečenice s gerundivom iz relevantnih gramatika i članaka te potom iz korpusa, s odgovarajućim hrvatskim ekvivalentima. Valja ponoviti i to da opisi gerundiva i glagolskog priloga sadašnjeg pripadaju različitim tradicijama i nisu u potpunosti sumjerljivi.

U prvome smo dijelu rada iznijeli kako dosadašnja istraživanja opisuju sintaktička i značenjska svojstva gerundiva. Podjele klasifikacije su među autorima različite, i to uglavnom zbog dvoznačnih sintaktičkih funkcija gerundiva koji na istoj poziciji može vršiti funkciju predikatnog proširka, priložne oznake ili atributa. U radu je preuzet model gerundiva opisan u *Rae* (2009–2011) i podjela na predikativne, priložne i pridjevske gerundive. S obzirom na poteškoće i dvoznačnosti pri određivanju kriterija za klasifikaciju gerundiva prema sintaktičkim funkcijama, u obzir su uzeti kriteriji samo prema vršitelju uloge subjekta gerundiva, što je novina u opisima gerundiva.

U teorijskom je dijelu rada sintaktički i semantički opisan i glagolski prilog sadašnji, njegova značenja i upotrebe u suvremenom hrvatskom jeziku.

U drugome smo se dijelu rada bavili analizom španjolskih rečenica iz gramatika i korpusa i hrvatskim ekvivalentnim rečenicama, a s ciljem potvrđivanja hipoteze o glagolskom prilogu sadašnjem kao ekvivalentu španjolskog gerundiva. Najprije se primjerima rečenica s gerundivom prikupljenima iz znanstvene i stručne literature ispitalo u kojim je sintaktičkim okruženjima glagolski prilog sadašnji ekvivalent španjolskom gerundivu. Potom su se navedeni zaključci i pravila ispitali rečenicama iz korpusa koji čine dva suvremena narativna teksta

prevedena na hrvatski. Riječ je o romanima Carlosa Ruiza Zafóna *El juego del ángel* i *La sombra del viento* te njihovim prijevodima *Anđelova igra* i *Sjena vjetra*. Gerundiv je česta forma, a odabrani smo korpus smatrali primjerenim za istraživanje ove ekvivalencije.

U korpusu je od ukupno 2426 gerundiva njih 1761 rečeničnih modifikatora, dok su ostali gerundivi unutar perifrastičnih konstrukcija. Valja ponoviti da se kriterij klasifikacije vršio prema ulozi subjekta gerundiva (v. sliku 3). Najzastupljenija je skupina u kojoj je subjekt gerundiva identičan subjektu glagola glavne rečenice. Riječ je o 1354 primjera, odnosno 76,9% od ukupnog broja. Zatim slijede 248 rečenice u kojima je subjekt gerundiva direktni objekt glagola glavne rečenice, što je 14% od ukupnog broja, potom 86 samostalnih gerundiva koji sintaktički nisu povezani s glagolom glavne rečenice, odnosno 4,88%, nadalje 64 gerundiva (3,63% od ukupnog broja) koji su dopune konstituentima unutar složenih sintagmi s različitim funkcijama (subjekta, direktnog objekta, priložne oznake, imenskog predikata). Na dnu su tablice rečenice s gerundivom kojima je subjekt prijedložni objekt (0,3%) te je u samo 3 rečenice (što je 0,2%) subjekt gerundiva indirektni objekt glagola glavne rečenice.

Što se hrvatskih ekvivalenata španjolskog gerundiva tiče, rezultati su raznoliki. Najzastupljeniji ekvivalent gerundiva čiji je subjekt identičan subjektu glavne rečenice je glagolski prilog sadašnji (59%). Zatim slijedi jednostavna rečenica (17%), potom sintaktičke skupine manje od rečenice (9,6%), i to najčešće prijedložna (5,2%) te naposljetku zavisnosložena rečenica (8%), i to u prvom redu priložna (4,5%), zatim relativna (2,2%) i objektna (1%). Od priložnih su rečenica vremenska i načinska na vrhu tablice, dok su posljedična i mjesna rijetko ekvivalenti gerundiva. Ekvivalent gerundivu je s 5% i glagolski prilog prošli (v. sliku 1).

Druga zastupljena kategorija su gerundivi čiji je subjekt jednak direktnom objektu glagola glavne rečenice. Od ukupnog broja gerundiva (248), najčešći je ekvivalent zavisnosložena rečenica (216 primjera, odnosno 87%) i to u prvom redu rečenica s funkcijom predikatnog proširka (145 primjera, odnosno 58%), a nju slijede objektna (18%) i relativna rečenica (13,4%). Od najmanje zastupljenih zavisnosloženih rečenica su priložne (1,4%), 2 vremenske i 1 namjerna rečenica. Ekvivalent je također jednostavna rečenica (njih 13, što je 5,24%) te naposljetku sintaktičke skupine manje od rečenice (4,4%) unutar kojih je prijedložna najzastupljenija (8 primjera), a slijede ju pridjevska (2 primjera) i jedna priložna, dok su rečenice s glagolskim prilogom sadašnjim uglavnom irelevantne interpretacije (v. sliku 2).

Ekvivalent samostalnim gerundivima koji sintaktički nisu povezani s glavnom rečenicom najčešće je jednostavna rečenica (40%), zatim priložna (29%), potom sintaktičke skupine manje

od rečenice i to uglavnom prijedložna. Glagolski je prilog prošli zastupljen 8%, a glagolski prilog sadašnji 4,6%.

Subjekt gerundiva također može biti konstituent unutar složenih sintagmi s različitim sintaktičkim funkcijama:

- o Samo je 6 primjera s gerundivom čiji je subjekt konstituent unutar sintagme s funkcijom subjekta glagola glavne rečenice. U hrvatskome je najčešći ekvivalent zavisnosložena rečenica (5 primjera, odnosno 83%) te je jedan primjer imenske skupine (16,6%).
- o Ekvivalenti gerundivu čiji je subjekt konstituent unutar sintagme s funkcijom direktnog objekta su zavisnosložena rečenica (21 primjer, odnosno 80,8%) i to najčešće rečenica s funkcijom predikatnog proširka i relativna rečenica. Drugi su ekvivalenti prijedložna i pridjevska skupina s 19,2%.
- o Ekvivalenti gerundiva u hrvatskome čiji je subjekt konstituent unutar složene sintagme s funkcijom pridjevske dopune su 4 relativne rečenice te je u jednom primjeru izostavljen ekvivalent.
- o U korpusu ima 24 primjera u kojima je subjekt gerundiva konstituent unutar složene sintagme s funkcijom priložne oznake, a ekvivalenti su najčešće relativna rečenica (15), objektna i komparativna, zatim sintaktička skupina manja od rečenice (5 primjera) te jednostavna rečenica (2 primjera).

Na kraju spomenimo gerundive čiji je subjekt prijedložni objekt (5 primjera), a ekvivalenti u hrvatskome su 4 zavisnosložene rečenice i 1 imenska skupina te naposljetku gerundive čiji je subjekt indirektni objekt glagola glavne rečenice (3 primjera), a ekvivalenti su jedan glagolski prilog sadašnji, jedna vremenska rečenica i jedan infinitiv.

Budući da je u radu glagolski prilog sadašnji pretpostavljen kao funkcionalni ekvivalent španjolskome gerundivu, a na osnovi je analize rečenica iz referentnih djela o gerundivu i analize korpusa ustanovljeno da je glagolski prilog sadašnji ekvivalent gerundivu samo onda kada mu je subjekt identičan subjektu glavne rečenice, u omjer smo stavili podatke o gerundivu čiji je subjekt identičan glagolu glavne rečenice i ostale gerundive, odnosno one čiji subjekt nije identičan glagolu glavne rečenice (Slika 4). U tom su slučaju zanimljivi podaci o hrvatskim ekvivalentima, odnosno o zastupljenosti glagolskog priloga sadašnjeg i drugih ekvivalenata u rečenicama u kojima je subjekt gerundiva subjekt glagola glavne rečenice i u kojima je subjekt konstituent unutar sintagmi s nekom drugom sintaktičkom funkcijom.

Podaci o hrvatskim ekvivalentima prikazani su na slici 1 (subjekt gerundiva identičan je subjektu glavne rečenice), slici 2 (subjekt gerundiva identičan je direktnom objektu glagola glavne rečenice) i slici 3 (ukupan broj svih ekvivalenata španjolskog gerundiva čiji subjekt nije subjekt glagola glavne rečenice).

Naposljetku, zanimljive su brojke o hrvatskim ekvivalentima gerundiva čiji subjekt nije subjekt glagola glavne rečenice. Riječ je o 405 gerundiva što je 23% od ukupnog broja rečeničnih gerundiva, dok ostalih 76,9% ide gerundivu čiji je subjekt identičan subjektu glavnoga glagola. Dakle, od ukupno 405 gerundiva, najzastupljeniji ekvivalenti su zavisnosložene rečenice (294 primjera ili 72,6%), i to ponajprije rečenice s funkcijom predikatnog proširka (160 rečenica ili 39,5%), zatim relativne (80 rečenica ili 19,8%), objektne (41 rečenica ili 10%) i priložne (13 rečenica ili 3,2%). Zavisnosloženu rečenicu slijedi jednostavna rečenica s 12% (50 rečenica), zatim sintaktičke skupine manje od rečenice (9,6%), glagolski prilog sadašnji (2,2%), glagolski prilog prošli (1,7%) i ostalo (1,4%). Pod ostalo su smješteni ekvivalenti poput čestica i rečenice bez ekvivalenta.

U radu smo ispitivali sintaktičku distribuciju i gramatičnost konstrukcija na hrvatskome, analizirali uzroke tih pojava u hrvatskom te došli do sljedećih zaključaka:

1. gerundiv i glagolski prilog sadašnji funkcionalno su slične kategorije;
2. glagolski prilog sadašnji ekvivalent je gerundiva u strukturama u kojima je subjekt gerundiva identičan subjektu glagola glavne rečenice, dok u ostalim strukturama to nije slučaj što znači da se:
3. glagolski prilog sadašnji, za razliku od gerundiva, ne može odnositi na direktni objekt ili drugu sintaktičku funkciju glagola glavne rečenice;
4. usporedimo li zaključke iz prvog dijela kontrastivne analize sa zaključcima drugog dijela analize korpusa, možemo uvidjeti da, iako je na mnogim mjestima glagolski prilog sadašnji gramatičan, pojavljuju se drugi ekvivalenti u hrvatskome, a to znači da:
5. usprkos tome što postoje sintaktičke korelacije između gerundiva i glagolskog priloga, glagolski se prilog na poziciji na kojoj bi bio gramatičan manje rabi uglavnom zbog stila ili jezične ekonomije, iz čega slijedi zaključak da postoji jezična tendencija da se sintetička sredstva zamijene analitičkim. Iz gore navedenoga proizlazi da su ova dva glagolska oblika u velikoj mjeri funkcionalno podudarni, ali stilski različiti i to u slučaju kada je subjekt gerundiva i glagolskog priloga sadašnjeg identičan subjektu glagola glavne rečenice. Također se može ustvrditi da ponajprije zavisnosložene rečenice (i to

najčešće relativne rečenice, rečenice s funkcijom predikatnog proširka i objektne), a potom prijedložne, priložne i ostale sintaktičke skupine manje od rečenice potiskuju upotrebu glagolskog priloga sadašnjeg;

6. u hrvatskome jeziku relativna rečenica potiskuje upotrebu glagolskog priloga sadašnjeg, dok to nije slučaj u španjolskome jeziku u kojem nominalni glagolski oblici stoje na mjestu relativne rečenice u hrvatskome. S tim u vezi valja se prisjetiti S. Kordić (1995: 42) koja navodi da se funkcionalni ekvivalenti relativne rečenice poput participa, infinitiva i gerundiva u našem jeziku gotovo i ne rabe te da je prirodno kada postoje dva jezična sredstva s istom funkcijom, da jedno sredstvo izbaci drugo, osim ako ne postoji razlika u značenju;
7. najčešći ekvivalenti španjolskom gerundivu čiji subjekt nije identičan subjektu glavne rečenice su zavisnosložene rečenice (i to najčešće rečenice s funkcijom predikatnog proširka, relativne, objektne i priložne), potom jednostavne rečenice (sastavna i suprotna) te naposljetku sintaktičke skupine manje od rečenice i to najčešće prijedložna;
8. nakon svega prethodno navedenoga možemo zaključiti da je hipoteza koju smo postavili u ovome radu, a koja glasi da je glagolski prilog sadašnji ekvivalent španjolskom gerundivu, djelomično potvrđena.

Od ovoga se rada u prvome redu očekuje da doprinese kontrastivnoj analizi španjolskog gerundiva i hrvatskog glagolskog priloga, a potom i drugih hrvatskih ekvivalenata španjolskog gerundiva. Ovim se radom ujedno želi doprinijeti i lingvističkim opisima obaju jezika.

Nova bi istraživanja mogla ići u smjeru analize obaju glagolskih oblika iz traduktološke perspektive i perspektive značenja, kao i u smjeru proučavanja druga dva nepromjenjiva glagolska oblika (infinitiva i participa) u formi zavisnih rečenica, a s konačnim ciljem širih kontrastivnih saznanja te implementacije svih nepromjenjivih glagolskih oblika u sveučilišnu nastavu iz španjolskog jezika.

8. POPIS LITERATURE

- Alarcos Llorach, E. (1994). *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.
- Albalá, M^a. J. (1988). Contribución al estudio del gerundio en la lengua española hablada de Madrid, doktorski rad. Madrid: Universidad Complutense de Madrid.
- Alcalá – Zamora y Torres, N. (1952). *Dudas y temas gramaticales*. Buenos Aires: Sopena.
- Alcina Franch, J. & Blecua, J. M. (2001). *Gramática española*. Barcelona: Ariel.
- Badía Margarit, A. M. (1964). El gerundio de posterioridad. *Presente y futuro de la lengua española I*. Madrid: OFINES (str. 287–295).
- Baker Mark C (2003). *Lexical Categories Verbs, Nouns, and Adjectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V., & Znika, M. (1979). *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Béchade, Hervé-D. (1986). *Syntaxe du français moderne et contemporain*. Presses universitaires de France.
- Belaj, B., & Tanacković Faletar, G. (2017). *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika. Knjiga druga: Sintaksa jednostavne rečenice*. Zagreb: Disput.
- Bello, A. (1883). *Gramática de la Lengua Castellana, destinada al uso de los americanos*. Tenerife: Aula de Cultura de Tenerife, 1981.
- Bello, A., & Cuervo, R. J. (1847). *Gramática de la Lengua Castellana*, con notas de Niceto de Alcalá – Zamora (intercaladas) y de Rufino José Cuervo (al final). Buenos Aires: Sopena, 1964.
- Benot, E. (1910). *Arte de hablar: gramática filosófica de la lengua castellana*. Barcelona: Anthropos, 1991.
- Bibović, Lj. (1976). Upotreba engleskog gerundijuma u predloškim frazama uz prideve, doktorski rad. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu.
- Bikić-Carić, G. (2013). L’infinitif et l’expression de l’opposition non personnel/personnel– comparaison entre le français, l’espagnol, le portugais et le roumain. *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* 58 (str. 31–51).
- Bobes Naves, M.^a del C. (1975). Sistema, norma y uso del gerundio castellano. *Revista Española de Lingüística* 5 (str. 1–34).

Bosque, I. (2007). *Las categorías gramaticales: relaciones y diferencias*. Madrid: Síntesis.

Bosque, I., & Demonte, V. (1999). *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*. Madrid: Colección Nebrija y Bello, Espasa.

Bouzet, J. (1953). Le gérondif espagnol dit de postériorité. *Bulletin Hispanique* 55 (str. 349–374).

Brabec, I. (1982). *Sto jezičnih savjeta*. Zagreb: Školske novine.

Brabec, I., Hraste, M., & Živković, S. (1961). *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika za VIII. razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Brown, K. & Miller, J. & Haspelmath, M. (2020). Converb. *Concise encyclopedia of grammatical categories*, str. 47–56.

Caro, M. A. & Cuervo, R. J. (1867). Gramática de la lengua latina para el uso de los *que hablan castellano*. Bogotá: Instituto Caro y Cuervo, 1972.

Caro, M. A. (1870). Tratado del participio. *Estudios lingüísticos gramaticales y filológicos*. Bogotá: Instituto Caro y Cuervo, 1976.

Casalicchio, J. (2013). Predicative gerunds in Spanish and Catalan, doktorski rad. Trento: Università degli Studi di Trento.

Cifuentes Férez, P. (2013). El tratamiento de los verbos de manera de movimiento y de los caminos en la traducción inglés-español de textos narrativos. *A journal of english and american studies* 47, str. 53–80.

Cikač, I. (2017). Sintaktičko-semantička analiza glagola kretanja u hrvatskome jeziku iz dijakronijske perspektive, doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Cinque, G. (1992). The pseudorrelative and the Acc.-ing Constructions after Verbs of Perception. Venice: University of Venice.

Cinque, G. (1999). *Adverbs and Functional Heads. A Cross-Linguistic Perspective*. Oxford/New York: Oxford University Press.

Correas, G. (1626). *Arte de la Lengua Castellana*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela, 1984.

Cuervo, R. J. (1867–72). *Apuntaciones críticas sobre el lenguaje bogotano*. Bogotá: Instituto Caro y Cuervo, 1954.

Damjanović, S. (2005). *Staroslavenski glasovi i oblici*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

De Los Mozos, S. (1973). *El gerundio preposicional*. Salamanca: Universidad de Salamanca.

De Los Mozos, S. (1974). ¿Es arabismo sintáctico el gerundio de posterioridad? *Revista española de lingüística* 4.2, str. 375–389.

Demonte, V. & Masullo, P. J. (1999). La predicación: Los complementos predicativos, u Bosque, I. & Demonte, V (eds.) *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa, str. 2461–2524.

Derossi, Z. (1971-72). Predikatni atribut. *Jezik XIX/1*. Zagreb, str. 20-32.

Di Tullio, A. (1998). Complementos no flexivos de verbos de percepción física en español. *Verba*, 25, str. 197–221.

Díaz Bautista, M.^a del C. (1986). *Aspectos sintácticos y semánticos del gerundio en español*. Madrid: Autor editor.

Donni de Mirande, N. E. (1983). Sobre el uso del gerundio en Rosario (Argentina). *Philologica hispaniensia: in honorem Manuel Alvar*. Editorial Gredos.

Fernández Lagunilla, M. (1999). Las construcciones de gerundio, u Bosque, I. & Demonte, V (eds.) *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa, str. 3444–3501.

Filipović, L. (2007). Talking about Motion: A Crosslinguistic Investigation of Lexicalization Patterns. Amsterdam: John Benjamins.

Florschütz, J. (1907). *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Kr. Hrv.-Slav.-Dalm. Zemaljske vlade.

Gabrić-Bagarić, D. (1995). O problemima razvoja glagolskoga priloga sadašnjega i prošloga. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, sv. 21. Zagreb, str. 51–65.

Gili y Gaya, S. (1951). *Curso superior de sintaxis española*. Barcelona: Vox.

Grevisse, M. (1986). *Le bon usage: Grammaire française*. Paris: Duculot.

Guillaume, G (1929). *Temps et Verbe: théorie des aspects, des modes et des temps*. Paris: Champion, str. 355–372.

Gutierrez Araus, M.^a L. (1992). Sobre el gerundio en función adjetival. *Homenaje a Humberto López Morales*, str. 205-220.

Gutiérrez Ordóñez, S. (1986). *Variaciones sobre la atribución*. León: Universidad, Centro de Estudios Metodológicos e Interdisciplinares.

Haspelmath, M. (1995): The converb as a cross-linguistically valid category, *Converbs in Cross-Linguistic Perspective*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter, str. 1–57.

Hernández Alonso, C. (1996). *Gramática funcional del español*. Madrid: Gredos.

Hernanz Carbó, M.^a Ll., & Suñer Gratacós, A. (1999). La predicación: la predicación no copulativa. Las construcciones absolutas, u Bosque, I. & Demonte, V (eds.) *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa, str. 2525–2561.

Herrero Moreno, G. (1994–1995). El gerundio independiente. *ELUA* 10., str. 165–178.

Hudeček, L. & Mihaljević, M. (2017). *Hrvatska školska gramatika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Ibarretxe-Antuñano, I. (2018). Linguistic Typology in Motion Events: Path and Manner. *Anuario del Seminario de Filología Vasca 'Julio de Urquijo': International Journal of Basque Linguistics and Phylology*.

Ivić, M. (1983). *Lingvistički ogledi*. Beograd: Prosveta.

Jespersen, O. (1924). *The Philosophy of Grammar*. London: George Allen & Unwin Ltd.

Jiménez Juliá, T. E. (1989). Modalidad, modo verbal y „modus clausal“ en español. *Verba: Anuario galego de filoloxia*, str. 175–214.

Jiménez Vásquez, J. M.^a (1977). Temporalidad del gerundio. *Revista de Filología y Linguística de la Universidad de Costa Rica III*, 6, str. 43–50.

Jurčević, I. (2004). Aktivni particip prezenta u hrvatskom crkvenoslavenskom jeziku. *Glagoljica i hrvatski glagolizam: zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa povodom 100. obljetnice Staroslavenske akademije i 50. obljetnice Staroslavenskog instituta*. Zagreb-Krk: Staroslavenski institut i Krčka biskupija, str. 607–616.

Katičić, R. (1991). *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika: nacrt za gramatiku*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti: Globus.

König, E. (1995). The meaning of converb constructions, *Converbs in Cross-Linguistic Perspective*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter, str. 57–95.

Kortmann, B. (1991). *Free adjuncts and absolutes in English: Problems of control and interpretation*. London: Routledge.

Kortmann, B. & König, E. (1992). Categorical reanalysis: The case of deverbal prepositions. *Linguistics* 30, str. 671–697.

Kordić, S. (1995). *Relativna rečenica*. Zagreb: Matica hrvatska.

Lajmanovich, J. D. (1967). Sintaxis del gerundio español, doktorski rad. Georgetown University: UMI Dissertation Services.

Lapesa, R. (1963). *Historia de la lengua española*. Madrid: Gredos

Lenz, R. (1920). *La oración y sus partes*. Santiago de Chile: Nacimiento, 1944.

- Lepre Pose, C. (2006). El gerundio de posterioridad. ¿Un proceso de cambio? *Actas del XXXV Simposio Internacional de la Sociedad Española de Lingüística*. Universidad de León.
- Lombardini E. H. & Pérez Vázquez, E. (2005). Aproximación al estudio del gerundio en español e italiano: La expresión oral. AISPI: Centro Virtual Cervantes.
- Longman (1999). *Grammar of spoken and written english*. Longman, str. 136–137 i 520–521.
- Longman (2002). *Grammar of spoken and written english*. Longman, str. 202–203.
- Lonzi, L. (1991): Frasi subordinate al Gerundio, u *Grande Grammatica Italiana di Consultazione*, Bologna, str. 571–592.
- Luna Traill, E. (1980). *Sintaxis de los verboides en el habla culta de la ciudad de México*. México: Universidad Autónoma de México.
- Magallanes, D. M^a. (1970). Oraciones independientes de gerundio en el español de México. *ALM VIII*, str. 235–239.
- Mallén, E. (1991). A syntactic analysis of secondary predication in Spanish. *Journal of Linguistics* 27, str. 375–403.
- Maretić, T. (1963). *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Markič, J. (2011). Acerca de las perífrasis verbales ir y venir + gerundio en español, portugués y gallego. *Verba Hispanica*, str. 129–141.
- Marković, I. (2010). *Uvod u pridjev*. Zagreb: Disput.
- Marković, I. (2013). *Uvod u jezičnu morfologiju*. Zagreb: Disput.
- Martínez Vázquez, M. (2015). Satellite-framed patterns in Romance languages. *Languages in Contrast* 15:2, str. 181–207.
- Masica, Colin P. (1976) *Defining a linguistic area: South Asia*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mendoza Abreu, J. M^a. (2000). Construcciones causales con gerundio en castellano medieval. *Philologia Hispalensis*. Sevilla, str. 317–328.
- Mihaljević, M. (2009). The structure of Complements of Verbs of Perception in Croatian. *Studies in South Slavic Linguistics in Honor of E. Wayles Browne*, str. 317–353.
- Milas, M. (2007). Uporaba glagolskoga priloga prošlog. *Časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- Moliner, M. (1970). *Diccionario de uso del español*. Madrid: Editorial Gredos.
- Montrose Ramsey, M. (1956). *A textbook of modern spanish*. New York: Holt.

Moreno, A. (2012). ¡Ay! Pues, trabajando en el gerundio. *Borealis An International Journal of Hispanic Linguistics*. IS – Universitetet i Tromsø.

Musić, A. (1935). Značenje i upotreba participa u srpskohrvatskom jeziku. Zagreb: JAZU, str. 127–157.

Navas Ruiz, R. (1977). El sistema atributivo del español. *Pausa, base verbal y grado cero*. Salamanca: Ediciones Almar, str. 127–138.

Nedjalkov, V. P. (1995). Some typological parameters of converbs*, *Converbs in Cross-Linguistic Perspective*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter, str. 97–136.

Nowikow, W. (2003). Sobre las propiedades temporales y aspectuales: El pretérito en la construcción *estar + gerundio*. *Studia Romanica Posnaniensia*. Poznan.

Otálora, H. (1992). *Uso del gerundio en algunas muestras del habla de Bogotá*. Bogotá: ICC.

Palić, I. (2007). Glagolski prilozi s načinskim značenjem u bosanskome jeziku, *Književni jezik* 23/1. Sarajevo.

Paris, L. (2005). Conceptos en forma: incidental y medio en frases de gerundio. *Revista de la Sociedad Argentina de Lingüística*. UBA Facultad de Filosofía y Letras, str. 47–70.

Pešikan, M. (1959). Neke napomene o razvoju aktivnih participa. *Zbornik za filozofiju i lingvistiku II*. Novi Sad: Matica srpska.

Peti, M. (1979). Predikatni proširak. Zagreb: Znanstvena biblioteka HFD.

Porroche Ballesteros, M. (1990). *Aspectos de la atribución en español: las construcciones con un atributo adjetivo que se refiere a sujeto*. Libros Pórticos.

Porto Dapena, J. A. (1989). *Tiempos y formas no personales del verbo*. Madrid: Arco Libros.

Pountain, C. J. (1994): Syntactic anglicisms in Spanish: exploitation or innovation? *The Changing Voices of Europe*. Cardiff: University of Wales Press.

Pountain, C. J. (1995): Gramática mítica del gerundio castellano. *Actas XII*. Universidad de Cambridge: Centro Virtual Cervantes.

Pranjković, I. (2001). *Druga hrvatska skladnja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Pranjković, I. (2013). *Gramatička značenja*. Zagreb: Matica hrvatska.

RAE = Real Academia Española (1974). *Esbozo de una nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.

RAE = Real Academia Española (2009–2011). *Nueva Gramática de la Lengua Española*, Madrid: Espasa Calpe.

- Raguž, D. (1991). Jesu li *da*, *gdje* i *kako* relativni veznici? *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, sv.17. Zagreb, str. 217-241.
- Raguž, D. (1997). *Praktična hrvatska gramatika*. Zagreb: Medicinska naklada.
- Roca Pons, J. (1958). Estudios sobre perifrasis verbales del español. *Revista de Filología Española*. Madrid.
- Rodriguez Ramalle, T. M^a. (2005). *Manual de sintaxis del español*. Editorial Castalia.
- Rodriguez Ramalle, T. M^a. (2015). Gerundio y participio. *Enciclopedia de Lingüística Hispánica*. Routledge.
- Ruiz Zafón, C. (2001). *La sombra del viento*. España: Editorial Planeta.
- Ruiz Zafón, C. (2006). *Sjena vjetra*. Zagreb: Fraktura.
- Ruiz Zafón, C. (2008). *El juego del ángel*. España: Editorial Planeta.
- Ruiz Zafón, C. (2014). *Anđelova igra*. Zagreb: Fraktura.
- Sáenz, H. S. (1953). Disquisiciones participiogerundiales. *Hispania* 36, str. 291–299.
- Salvá, V. (1847). *Gramática de la lengua castellana según ahora se habla*. Madrid: Arco Libros, 1988.
- Seco, M. (1972). *Gramática esencial del español: introducción al estudio de la lengua*. Madrid: Aguilar.
- Sedano, M. (1999). ¿Ahí o allí? Un estudio sociolingüístico. *Estudios de variación sintáctica*. Madrid: Iberoamericana, str. 51–63.
- Shagal, K. (2017). Towards a typology of participles, doktorski rad. Helsinki: Faculty of Arts at the University of Helsinki.
- Silić, J. & Pranjković, I. (2005). *Gramatika hrvatskog jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Simeon, R. (1969). *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Skydsgaard, S. (1977). *La combinatora sintáctica del infinitivo español*. Madrid: Editorial Castalia.
- Slobin, D. I. (1996). Two Ways to Travel: Verbs of Motion in English and Spanish. Masayoshi Shibatani i Sandra A. Thompson, ur. *Grammatical Constructions: their form and meaning*. Oxford: Clarendon Press, str.195–233.
- Slobin, D. I. (1996a). From ‘thought and language’ to ‘thinking for speaking’, In J. J. Gumperz and S. C. Levinson (eds.) *Rethinking Linguistic Relativity*. Cambridge: Cambridge University Press, str. 195–217.
- Sobejano, G. (1956). *El epíteto en la lírica española*. Madrid: Gredos

Stojanović, Lj. (1926). *Srpska gramatika za IV. razred gimnazije*. Beograd: Knjižara Gece Kona.

Stojanović, Lj. (1928–1929). Značenje glagolskih participa. *Južnoslovenski filolog*. Beograd.

Švačko, V. (1991). Napomene o terminu particip. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*. Zagreb.

Talmy, L. (1991). Path to Realization: A Typology of Event Conflation. *Proceedings of the Seventeenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society: General Session and Parasession on The Grammar of Event Structure*, str. 480–519.

Talmy, L. (2000). *Toward a Cognitive Semantics: Typology and Process in Concept Structuring*. Cambridge, MA: MIT Press.

Tesnière, L. (1976). *Éléments de syntaxe structurale*. Paris: Éditions Klincksieck.

Težak, S. & Babić, S. (2009). *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Vanderschueren, C. (2013). *Infinitivo y sujeto en portugués y español: un estudio empírico de los infinitivos adverbiales con sujeto explícito*. Walter de Gruyter.

Veber Tkalčević, A. (1859). *Skladnja ilirskoga jezika za niže gimnazije*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2005.

Yllera, A. (1999). Las perífrasis verbales de gerundio y participio, u Bosque, I. & Demonte, V (eds.) *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa, str. 3391–3441.

Zlatev, J. & Yangklang, P. (2004). A third way to travel: the place of Thai in motion-event typology. *Relating events in narrative, vol. 2: Typological and contextual perspectives*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, str. 159–90.

Žic Fuchs, M. (1989). Semantička analiza glagola kretanja u engleskom i hrvatskom književnom jeziku, doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

POPIS TABLICA I SLIKA

Tablica 1: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji je subjekt identičan subjektu glagola glavne rečenice

Tablica 2: Hrvatski ekvivalenti čiji je subjekt identičan direktnom objektu glagola glavne rečenice

Tablica 3: Hrvatski ekvivalenti gerundiva sa samostalnim subjektom

Tablica 4: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji subjekt nije identičan subjektu glagola glavne rečenice

Slika 1: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji je subjekt identičan subjektu glavne rečenice

Slika 2: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji je subjekt direktni objekt glagola glavne rečenice

Slika 3: Vršitelji uloge subjekta gerundiva

Slika 4: Hrvatski ekvivalenti gerundiva čiji subjekt nije subjekt glagola glavne rečenice

Životopis

Rođena 1974. u Zagrebu, gdje je završila osnovnu školu i Obrazovni centar za jezike. Godine 1993. upisala studij francuskog i španjolskog jezika i književnosti. Diplomirala 2000. s temom *L'indicatif dans les phrases subordonnées en français et en espagnol*. Akademske godine 2004./05. pohađala je poslijediplomski studij Máster en Formación de Profesores Especialistas en la Enseñanza del Español como Lengua Extranjera pri Sveučilištu Complutense u Madridu kao stipendistica Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Španjolske i organizacije AECI. Obranila magistarski rad na temu *Las preposiciones en la Enseñanza del Español como Lengua Extranjera*. Titulu Magister je Agencija za znanost i visoko obrazovanje RH u cijelosti priznala kao visokoškolsku kvalifikaciju. Upisala poslijediplomski doktorski studij lingvistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2012. godine.

Od 1997. do 2000. usmeno i pismeno prevodi za španjolsku humanitarnu organizaciju Movimiento por la Paz, el Desarme y la Libertad. Od 2000. do 2008. zaposlena kao profesorica španjolskoga jezika u zagrebačkoj XVI. (Jezičnoj) gimnaziji. Od 2004. do 2008. je bila mentorica studentima Filozofskog fakulteta u Zagrebu na kolegiju Metodika španjolskoga jezika te mentor-stručnjak na stručnim ispitima iz španjolskoga jezika pri Zavodu za školstvo RH.

Od 2000. do 2004. predavala španjolski i francuski u Centru za strane jezike Vodnikova. Tijekom rada u Centru sudjelovala u provedbi međunarodnih ispita iz španjolskoga jezika DELE te 2003. bila članica komisije za odabir udžbenika za srednje škole pri Ministarstvu za prosvjetu i šport. Od 2006. do 2008. radila kao vanjska suradnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu na mjestu lektorice.

Od travnja 2008. do 2019. predaje na kolegijima Španjolski jezik 1-4, Izgovor i pravopis te Korektivne vježbe španjolskog jezika. Od 2019. do danas nositelj je i izvođač kolegija Španjolski jezik 5-9. Viša lektorica je od travnja 2013. godine. Mentorica je na završnim radovima preddiplomskog studija španjolskog jezika i književnosti te članica povjerenstava za obranu diplomskih radova na studiju španjolskog jezika i književnosti.

Autorica je ispitnih materijala za sve kolegije koje izvodi, kao i ispita predznanja iz španjolskog jezika na razredbenom postupku za upis na Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Lektorirala Univerzalni francusko-hrvatski i hrvatsko-francuski rječnik i metodu za učenje španjolskog jezika Španjolski u tri mjeseca. Sudjelovala na brojnim metodičkim i lingvističkim seminarima u Hrvatskoj i Španjolskoj. Napisala članke *Uso del artículo en español* i *Valores y usos de las preposiciones por y para* te u koautorstvu *Perfekt u portugalskom i španjolskom*,

Ortoepska prilagodba španjolskih imena u hrvatskom jeziku, Barselona ili Barfelona, Naglašavanje riječi iz španjolskoga jezika u hrvatskim rječnicima i naglasnim priručnicima, Radio i televizija u naglašavanju posuđenica iz španjolskog jezika i Govorna brzina kod (ne)izvornih govornika hrvatskoga i španjolskoga jezika.

Povremeno prevodi, najčešće kratke priče s hrvatskog na španjolski za Hrvatsko društvo pisaca. Sudjelovala i izlagala na četiri međunarodna znanstvena skupa HDPL-a: u Zagrebu 2014. s posterom „Ortoepska prilagodba španjolskih imena u hrvatskom jeziku“, u Zadru 2015. s izlaganjem „Barselona ili Barfelona?“, u Rijeci 2017. s izlaganjem „Radio i televizija u naglašavanju posuđenica“, u Zagrebu 2020. online na temu „Govorna brzina kod (ne)izvornih govornika hrvatskoga i španjolskoga jezika“ te u Osijeku 2021. na temu „Disfluentnost kod (ne)izvornih govornika hrvatskog i španjolskog jezika“.

U koautorstvu izradila vježbenicu *Cuaderno de ejercicios con notas gramaticales* za 2. i 3. godinu preddiplomskog studija Španjolskog jezika i književnosti, izdavačke kuće FF press, 2021. (u postupku).

Recenzirala udžbenike *Experiencias internacionales 1 i 2* za srednje škole pri Ministarstvu znanosti i obrazovanja (ožujak, 2021).

Sudjeluje na tri projekta: „Forenzična fonetika – međujezični i idiosinkratični prozodijski parametri“ 2018., zatim „Punjači i disfluentnosti u surječju forenzične fonetike“ 2019. te „Vrste disfluentnosti i strategija prekidanja u javnome govoru“ 2020. godine.

Član je Hrvatskog društva sveučilišnih lektora.

Popis javno objavljenih radova

1. Suradnik – lektor za francuski dio na Univerzalnom francusko – hrvatskom i hrvatsko – francuskom rječniku, Mozaik knjiga, 2004.
2. Magistarski rad „Las preposiciones en la Enseñanza del Español como Lengua Extranjera“, Sveučilište Complutense, Madrid, 2005.
3. Suradnik – lektor za španjolski dio na tečaju Španjolski za tri mjeseca, Isabel Cisneros, Mozaik knjiga, 2006.
4. Prijevod tekstova sa španjolskog na hrvatski jezik, Informatica Museologica 41 (1-4), Iskustva katalonske muzejske scene, Muzejski dokumentacijski centar Zagreb, 2010.
5. Prijevod kratkih priča Zorana Pilića „Posljednja stanica: Bronx“ i „Maratonac“ s hrvatskog na španjolski. Časopisa Relations 1–2/2013, Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb, 2013.
6. Prijevod kratke priče Roberta Perišića „Nema boga u Susedgradu“ s hrvatskog na španjolski. Časopis Relations 1–2/2013, Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb, 2013.
7. Prijevod kratke priče Damira Karakaša „Ja sam“ s hrvatskog na španjolski. Časopis Relations 1–2/2013, Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb, 2013.
8. Pregledni znanstveni članak „Valores y algunos usos de las preposiciones por y para“, Strani jezici, Zagreb, 2013.
9. Prijevod kratke priče Daše Drndić „Belladonna“, s hrvatskog na španjolski. Časopis Relations 1–2/2013, Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb, 2013.
10. D. Sarić i D. Grković, pregledni znanstveni članak „Perfekt u španjolskom i portugalskom“, Strani jezici, 2013.
11. Prijevod sažetka „Didov san. Transgranična iskustva hrvatskih iseljenika“, Institut za etnologiju i folkloristiku i Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 2014.
12. I. Pavić, D. Grković i N. Sokolić, članak „Ortoepska prilagodba španjolskih imena u hrvatskom jeziku“, Zbornik HDPL-a, Zagreb, 2014.
13. N. Sokolić, D. Grković i I. Pavić, članak „Barselona ili Barfelona?“, Zbornik HDPL-a, Zagreb, 2016.
14. I. Bašić i D. Grković, članak „Naglašavanje riječi iz španjolskoga jezika u hrvatskim rječnicima i naglasnim priručnicima“, Govor, Zagreb, 2017.
15. I. Bašić i D. Grković, članak „Radio i televizija u naglašavanju posuđenica iz španjolskog jezika“, Zbornik HDPL-a, Zagreb, 2017.

16. I. Bašić i D. Grković, članak „Govorna brzina kod (ne)izvornih govornika hrvatskoga i španjolskoga jezika“ za Zbornik HDPL-a, Zagreb, 2020.

Anketa

I. Podcrtana riječ / rečenica ZVUČI dobro, NE ZVUČI dobro, NISAM SIGURAN. Zaokruži odgovor koji ti se čini najprihvatljivijim!

1. Bila je na drugoj strani ulice čekajući zeleno svjetlo.
a) zvuči dobro b) ne zvuči dobro c) nisam siguran
2. Ostali smo tako gledajući tv.
a) zvuči dobro b) ne zvuči dobro c) nisam siguran
3. Izenadio sam samoga sebe razmišljajući o budućnosti.
a) zvuči dobro b) ne zvuči dobro c) nisam siguran
4. Suze su ti nadirale grleći ga.
a) zvuči dobro b) ne zvuči dobro c) nisam siguran
5. Slomio je nogu skijajući s instruktorom.
a) zvuči dobro b) ne zvuči dobro c) nisam siguran
6. Izlazeći odande, svratio sam do središnjih ureda banke „Banco Hispano Colonial“.
a) zvuči dobro b) ne zvuči dobro c) nisam siguran
7. Brijeg je bio načičkan kućerinama koje su znale za bolje dane provirujući između drvoreda.
a) zvuči dobro b) ne zvuči dobro c) nisam siguran

II. Zaokruži odgovor koji ti se čini najprihvatljivijim!

8. Vidio sam je neki dan izlazeći iz kuće.

Tko je izlazio iz kuće?

- a) ja b) ona c) dvosmisleno (može se odnositi i na mene i na nju)